

IESUI ETIAT IRUKA MIENOI

MEHĪ TEOWIRU

¹ Mesup mienoi wakuat ti Aipotypot Iesui etiat. Uito ti ewy Iruka. Mesuwat uimiwan atipo'oro ewawi uiwy Teowiru. Mesup ti atipo'oro ewawi uimiwan Aimimohey Iesui etiat aikotā sa'awy'i toīne'en Aipy'asetpiat hat enoi hamuat atipo'oro uimiwan ewawi mehī Teowiru. Mi'i e hap typy'i rakaria tiwan na'yn aikotā saīke tokosap Tupana Mipo'oro Iesui ehat aipy'asetpiat toīne'en turanuat hap ko'i. Mi'i hap ko'i ti ta'atuwan na'yn. Mi'i e hap ti wētup ok wētup ok tiwan na'yn ta'atupo wo. Mi'iria miwan toīne'en uipo pe hawyi – Pyno waku i'atumiwan kaipyi atiwan yne sehay Iesui etiat wētup yn uimiwan me are'e uipy'a pe hawyi mesup ewawi mehī Teowiru atipo'oro ra'yn yne urumikuap wētup yn miwan me are.

² Mi'i pote irania'in miwan Iesui etiat aremu'e kahato hawyi atikuap kahato Iesui minug ko'i i'ewyte Iesui e hap ko'i. Mi'i hawyi are'e – Pyno waku atiwan yne Iesui etiat wētup yn uimiwan me are. Pyno waku Iesui wywo hewyry rakaria wē pyi yn atiwan yne Iesui ete i'atumi'akasa ko'i sese are. Waku atiwan yne Iesui e hap i'atumikuap ko'i are. Waku Iesui wywo hewyry rakaria yn uimu'e are'e uiwepe are. Waku Iesui kuap haria miwan kaipyi yn atiwan uimiwan are. Mi'i hawyi waku atipo'oro uimiwan Iesui ky'e haria pe are.

³ Pyno ti uito i'ewyte atikuap yne yne aikotā aikotā Iesui etiat hap sa'awy'iwuaria iwywo

hewyry rakaria mienoi ko'i. Mi'i hawyi atiwan mesuwat uimiwan i'atumiwan ko'i ewat'ymo. Pyno waku.

⁴ Mi'i uimiwan Iesui etiat mesup atipo'oro ra'yn ewawi uiwy sese Teowiru are. Pyno sa'awy'i ahenoī teran aikotā Iesui ywā'ī hap etiat aikotā sa'awy'i tuwemoherep hap etiat.

⁵ Sa'awy'i ti Iesui ywania etama puo toīne'en wētup ok Pa'i Sakaria e hap het rakat. Mi'i miit Pa'i koro wo turan hap e'at pe Iesui ywā'ī hap e'at put'ok'e. Pyno waku sa'awy'i uimiwan me ahenoī epe kurin pa'i Sakaria e hap ete. Pa'i Sakaria sa'awy'i pa'i koro wo toīne'en Tupana mōtypot yat koro pe. I'ywot ti Pa'i koro Api'a e hap het rakat. Mi'i saipepiat ipotpap takat Pa'i Sakaria toīne'en. Mi'i tupono pa'i Api'a emiariru ko'i tukupte'en pa'i ko'i wo tawa wato Ierusalēi me ma'ato haipepiat sese ti pa'i Sakaria toīne'en. Mi'i pote Pa'i koro wo toīne'en tawa wato Ierusalēi me. Ma'ato Pa'i Sakaria yt ha'yru rakat i katupono ihary'i Isapeu yt karāpe i imēpyt rakat toīne'en. Pyno pa'i koro Sakaria e'ase'i koro sese Arāu toīne'en mekewat Musei yket'et. Mi'i pote Sakaria pa'i koro sese toīne'en. Sakaria ipotpap kahato pa'i wo ma'ato yt iwepit sese i katupono yt kat i tosaipepiat nuat pote. I'ewyte mana Isapeu yt iwepit i. Ta'atuky'esat kahato ta'atumēpyt hap. Sakaria toīne'en pa'i koro wo Eroti toīne'en morekuat no turan.

⁶ Pa'i Sakaria'in waku kahato rakaria wo tukupte'en Tupana wanētup hawe. Ta'i Tupana miky'esat yn nug haria yn mi'iria. Pa'i tunug kahato wuat'i e'at pe Tupana mienoi ewy.

⁷ Mekewat e'at pe turan ma'ato pa'i Sakaria

saiepianuat yt kat i katupono i'atuporo kahato ra'yn. I'ewyte hehary'i mana Isapeu pyhu'at hap tokosap woity'i ra'yn. Mana Isapeu ti topakup wyi te yt karāpe i imēpyt.

⁸ Wētup e'at pe pa'i koro Sakaria toīne'en Tupana mōtypot yat koro pe Tupana miky'esat nug hamo to'ywot Api'a potpap ewy te tutunug.

⁹ To'ywot'in Api'a'in potpap ewy te toīne'en ipotpap kat pote to'ywot Api'a'in saiepiat sese toīne'en. Pa'i Api'a'in mi'airo Sakaria pote i'atueko ewy te tutunug itote. Mi'i pote pa'i Sakaria teke Tupana eiam sese pe Tupana mōtypot hamuat ikamhig se rakat wuk hap yparakai tote. Mi'i tote toiwuk ikamhig se rakat Tupana mōtypot hamuat hap.

¹⁰ Mi'i wuk totiat turan okenypyke ō'ē haria typy'i kahato Tupana kapiat ihay rakanuaria tukupte'en.

¹¹ Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat e'okipyke atipy kaipywiat sut hat tuwemoherep ta'yn pa'i Sakaria kape. Mekewat mohag wuk hamo ran kawiat rote tuwemoherep.

¹² Ma'ato pa'i Sakaria mekewat wemoherep hat pupi token'ē kahato ne'i ta'akasa hawyi.

¹³ Mi'i pote atipy kaipywiat sut hat to'e pa'i Sakaria pe — Yt ereken'ē tei'o e katupono Tupana miium epiat sa'awy'iwuat emiētup ta'yn emēpyt ky'esat hap ta'yn e. Mi'i hawyi ehary'i ti imēpyt irane ra'yn e. Esa'yru irane ra'yn wyti Tupana miium epiat e. Mi'i set wyti Iuwāu e hamuat waku ehēt'ok iwemoherep hawyi e.

¹⁴ Mi'i hawyi esa'yru wemoherep hap e'at pe wyti aru ewepit kahato ra'yn e. I'ewyte ti aru yne

irania'in i'atuwepit kurum hit wemoherep hap ete hap e'at pe e.

¹⁵ Mi'i ti aru Tupana wywuat myhu'at hanuat e. Esa'yru tuwemoherep hawyi meremo howapy ra'yn Tupana Pã'ãu Wakuano e. Ta'i yne e'at pe toïne'en hap ok tã howapy Tupana Pã'ãu Wakuano e.

¹⁶ Itag hawyi ti aru esa'yru ti'atimorem wyti aru e'ase'i Isareu ywania Tupana kape e.

¹⁷ Esa'yru ti aru topyhu'at Tupana ehay moherep hat akag wo e. Aikotã sa'awy'iwuat mekewat Tupana ehay moherep hat Eria e hap het rakat ewywuat topyhu'at esa'yru itag hawyi e. Aikotã Eria sa'awy'i hesaika kahato Tupana ehay enoi hap ete topyhu'at mi'i hap ewy te aru esa'yru Iuwãu ete topyhu'at e. Ta'i esa'yru ti aru miit'in sem mu'e hat koro wo topyhu'at e. Ipotmu'eria sem ni aru te'eropyhu'at wo'oky'e hanuaria e. Ta'i wo'owese hap sese toterut irane e'ase'i Isareu ywania kape e. Ta'i toi'atimorem kahato ti aru miit'in Tupana kape tehay wo tomienoi wo e. Mi'i hap e'at pe ti aru esa'yru Iuwãu terut wo'owese hap sese e'ywania kape e. Mi'i piat ta'atumu'e hap kaipyi ti aru nagnia'in tukupte'en wo'oky'e haria wo e. Mi'i hawyi hirakaria ti'atuky'e kahato ta'atu'ywot'in ta'atuty'in esa'yru piat ta'atumēpyt'in mu'e hap kaipyi e. I'ewyte e'ywot'in ti'atuky'e kahato ta'atumēpyt'in esa'yru piat ta'atu'ywot'in mu'e hap kaipyi e. Ta'i ta'atumu'e hap kaipyi wo'owese haria wo yn tukupte'en i'yat piaria e. Mi'i hawyi ti aru Tupana yt miky'esat i nug haria esa'yru ti'atumu'e hap kaipyi Tupana miky'esat nug haria wo ra'yn tukupte'en e. Waku

puo i ra'yn tukupte'en Tupana miky'esat ewy ipotmu'eria tunug turan ti aru tut esa'yru Mimosherep mekewat Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Porekuat Nuat e. Mekewat e'at pe meimuēwat esa'yru mimu'eria ko'i Tupana Mipo'oro ekatup hanuaria wo ra'yn tukupte'en. Mi'i ta'atuekatup turan ni aru put'ok'e I'atuehakyera'at Hat sese esa'yru Mimosherep e ti atipy kaipywiat sut hat pa'i koro Sakaria pe.

¹⁸ Mi'i to'e pote pa'i Sakaria tiwesat sa'ag atipy kaipywiat ehay pe — U pāi e aikotā apuru e'e hap atikuap sio pywo sio yt e. Kat som iwato kahato etomoherep epo wo ehay sio pywuat sio yt moherep hamo e. Pywo e'e hap pote pywo are aru ma'ato yt pote yt e. Katupono uiporo kahato ra'yn i'ewyte uhehary'i mēpyt hap e'at tokosap kahato ra'yn uhyt e. Iporo sese ra'yn uhehary'i mehī e.

¹⁹ Mio tā to'e Sakaria pote atipy kaipywiat Tupana e hap erut hat tiwesat haty wo — Uito ti atipy kaipywiat Tupana ehay erut hat koro e. Tupana ti uipo'oro tehay enoi epiat hamo e. Uhet sese ti Kapireu e. Tupana e hap ewywuat yn moherep hat uito pāi e. Tupana yt karāpe i heso rakat are e. Uito areīne'en Tupana wywuat sese hat e. Yne ti uhehay uimimoherep epiat Tupana ehay esa'yru wanuat etiat pywo sese topyhu'at aru katupono Tupana to'e mio tā uhepe pote e. Mi'i pote ti aru put'ok'e yne i'e hap ewy emowepit hamuat e.

²⁰ Uhyt e kat pote som yt etimohey i Tupana e hap uimierut e. Yt naku i kahato e. Yt etimohey i Tupana e hap pote ti yt ehay kuap i aru uhyt e. I'ewyte ti aru ewaure ka'a pe yt teke kuap i sehay katupono Tupana ehay uimierut pytkai yt

uimohey i pote e. Ma'ato eimēpyt put'ok'e ui'e hap ewy era'akasa ra'yn esa'yru hawyi ewaure ka'a i ra'yn i'ewyete ehay kuap i ra'yn mehī e atipy kaipywiat sut hat pa'i koro Sakaria pe.

²¹ Mi'i turan oken'ypyke gupte'en haria hekatup kahato pa'i Sakaria wētem hap. Mi'i pytkai yt tut i pot'i kahato hawyi te'eruanētup to'ope — Katuponoñ koitywy heniato kahato toīne'en mot'i Tupana mōtypot yat pe i'atu'e.

²² Mi'i hawyi pa'i Sakaria tuwētem hawyi put'ok'e oken'ypykiaria ete. Mi'i hawyi tohenoi teran to'e hap wen ma'ato yt ihay kuap i ra'yn. Yt ihay kuap i pote oken'ypykiaria te'ero'e to'ope — Pyno tomu'etu wuat ewy ra'yn Tupana e'okipyke toīne'en turan pote yt ihay kuap i i'atu'e te'eruanētup hawe. Mi'i hawyi Sakaria topo wo yn na'yn tohenoi teran tehay oken'ypykiaria pe.

²³ Mi'i hawyi Tupana yat pe tuwepotpap kahu hawyi pa'i Sakaria toto i ra'yn to'yat kape.

²⁴ Put'ok'e i ra'yn pa'i Sakaria to'yat piat hawyi ti toīne'en tehary'i wywo hawyi ihary'i hupi'a ra'yn Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi ihag me toīne'en 5 ewaty.

²⁵ Mi'i turan mana Isapeu to'e — Waku kahato Tupana tunug uhepe e. Uiky'e kahato ra'yn Uhetupana e. Sa'awy'i aremōti kahato yt uimēpyt i pote ma'ato mesup uhupi'a ra'yn toīne'en mote yt aremōti kuap i ra'yn e. Sa'awy'i irania'in uimohit kahato yt uimēpyt i pote e. Ma'ato uimēpyt Tupana miium toīne'en hawyi yt kat i i'atu'e kuap i aru e. Mi'i pote yt aremōti hin i katupono Tupana uiky'e kahato hawyi tutum na'yn uhepe uimēpyt ra'yn to'e hap ewy e. Waku kahato Tupana e mana

Isapeu.

²⁶ Wētup e'at pe hawyi mana Isapeu 6 ewaty hupi'a toïne'en turan Tupana tipo'oro i ra'yn sa'awy'iwuat atipy kaipywiat sut hat akag Kapireu wētup tama kape i ra'yn mekewat yi Karireia popykiat tawa hit Nasare kape i ra'yn toipo'oro.

²⁷ Itote wētup ok pe pī'ã makuptia Maria e hap het rakat kape tuwemoherep atipy kaipywiat Kapireu. Pī'ã Maria ti yt he'aito rakat i te i'ewyte yt hewaie i te rakat toïne'en. Toiky'esat kahato ma'ato te'aito wo wētup ok Iuse e hap het rakat mekewat morekuat Tawi emiariru emiariru toiky'esat. Mi'i tohekatup turan atipy kaipywiat Kapireu tuwemoherep tope.

²⁸ Mi'i hawyi to'e tope – Mana Maria e eremo-wepit ro e katupono koitywy ti Tupana mipoi-tyro sese wo ereïne'en e. Katupono tutum neran epe emēpyt ihainia Wuat'i Miit'in Porekuat Nuat e. Mi'i pote ti aru po'og Tupana mipoityro wo ereïne'en torania haryporia kai katupono Wuat'i Miit'in Potypot ty wo ereïne'en aru pote e.

²⁹ Mi'i hawyi Mana Maria teha'at kahato atipy kaipywiat kape hawyi tuwanētup kahato tewawiat sehay kape hawyi – Kat to'e hamuat ewy ran uhepe an e tuwanētup hawe.

³⁰ Mi'i hawyi Kapireu to'e tope – Maria yt ereken'ẽ tei'o e katupono Tupana tuwehum kahato ewawi e.

³¹ Pyno emēpyt irane wyti mana e. Emēpyt ihainia ti tuwemoherep irane Tupana miium epiat e. Wakuat kahato e'iunmỹ'ã piat Emēpyt mana e. Emēpyt tuwemoherep hawyi waku ehet'ok Mi'i – Iesui ere'e e.

³² Mi'i hawyi En ni Tupana Po'og Torania Kawiat Sa'yru i'atu'e aru miit'in Emēpyt Iesui pe e. I'ewyte — En ni Wuat'i Ywania Porekuat no i'atu'e Emēpyt pe mana e. Emēpyt ihainia pe Tupana tum aru Morekuat Tawi eiam e. Morekuat Tawi saipepiano ti aru topyhu'at Emēpyt e atipy kaipywiat Kapireu Maria pe.

³³ Mi'i hawyi ti aru e'ase'i pot Iako emiariru'in sem Porekuat no ra'yn Emēpyt Iesui topyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt karāpe i aru Emēpyt piat Wuat'i Porekuat no hap ikahuro e atipy kaipywiat sut hat Maria pe.

³⁴ Mi'i hawyi Maria apo'e — Aikotā aru uhupi'a mimi katupono yt kat i te uhe'aito e.

³⁵ Mi'i hawyi Tupana mipo'oro Kapireu tiwesat ra'yn — Ta'i Tupana Pā'āu tut ewawi e. Mi'i hawyi Ipā'āu esaika howa eupi'a aru toīne'en e. Mi'i pote Emēpyt topyhu'at ri Tupana Koro Sese Sa'yru e atipy pywiat Maria pe.

³⁶ I'ewyte wyti e'api'i pa'i Sakaria ehary'i Isapeu e hap het rakat hupi'a ra'yn wy. Iporo sese rakat pytkai toupi'a wywo toīne'en mesup to'yat pe e. Pywo pe wyti imēpyt tuwemoherep irane ra'yn e'api'i pot piat wy e. Sa'awy'i yt imēpyt kahato rakat i e'api'i e. I'ewyte mesup ipo'oro sese rakano toīne'en. Ma'ato mi'i hap pytkai toupi'a wywo toīne'en mesup to'yat pe e. Pywo pe wyti imēpyt tuwemoherep irane ra'yn e'api'i pot piat e.

³⁷ Ta'i hesaika kahato Ahetupana e. Ta'i Tupana ti wuat'i nug kuap hat e. Yt kat i wyti niatpo Tupana wanētup hawe katupono tutunug kuap yne yne ko'i e. Yt watunug kuap i pytkai Tupana inug kuap e Kapireu mana Maria pe.

³⁸ Mi'i hawyi pĩ'ã Maria to'e Kapireu pe — Uito ti Tupana eropat hano areĩne'en e. Pyno waku atung to'e hap ewy e. Waku Tupana tum uhepe to'e hap ewy e Maria Kapireu pe. Mio tã e kahu hawyi Kapireu ta'aipok ta'yn atipy kape Mana Maria pyi.

³⁹ Mi'i hawyi Maria tuwe'arumary hawyi meremo toto te'api'i Isapeu yat kape. Wētup yi meke-wat yi Iuta e hap kape yity'ok hit puat mu'ap upi toto. Pya kahato toto.

⁴⁰ Mi'i hawyi put'okto'e mana Maria pa'i Sakaria yat pe hawyi teke hawyi — Ihot'ok e te'api'i mana Isapeu pe.

⁴¹ — Ihot'ok e hawyi mana Isapeu mēpyt'a huruk'e i'ymyē pe.

⁴² Mi'i hawyi mana Isapeu howapy ra'yn Tupana Pã'ãu wo hawyi to'e mana Maria pe tehay pirik wo — Waku pe kahato Tupana tunug mesup katupono Tupana po'og hegyi'at epe irania'in mana'in kai e. Mesup ta'yn Tupana Sa'yru Sese toĩne'en e'ymyē pe e.

⁴³ Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at Hanuat ty wo ra'yn ereĩne'en mesup e. Mi'i pote ti uimowepit kahato E'iunmỹ'ã Piat e. Ereke hin waku ereĩne'en uru'yat pe e. En ne po'og uikai katupono Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ty wo ereĩne'en e.

⁴⁴ Koitywy — Ihot'ok ere'e uhepe turan uimēpyt tuwemūkup uhe'ymyē pe iwepit haype e. Katupono uimēpyt uhunmỹ'ã piat tikuap ta'yn Emēpyt Eiunmỹ'ã piat toĩne'en Toporekuat Koro wuat hap e. Mi'i pote tuwemūkup uipiit pe tuwehum kahato haype e mana Isapeu Mana Maria pe.

⁴⁵ Sa'awy'i etomohey kahato Tupana e hap pote mesup waku pe kahato ereĩne'en e. Tupana e hap

upi eupi'a ra'yn toĩne'en mesup e. Mi'i pote mesup Tupana mimowepit kahato wo ereĩne'en e he'api'i Isapeu pĩ'ã Maria pe.

⁴⁶ Mi'i hawyi mana Maria tuwehum kahato Tupana ete hawyi to'e — Woromōtypot kahato uipy'a pyi Tupana e.

⁴⁷ Uhehakyera'at kahato hat En Tupana e. Uimowepit kahato hat En e.

⁴⁸ Tupana mihaky'e'i kahato rakano. Miit emiit no areĩne'en pytkai uiky'e kahato En an e. Sa'awy'i ereha'at uhowawi uiky'e hap wywo e. Yt miit'in miky'e i uito pytkai uiky'e En e. Are an uito wuat'i miit eropat hanuat yn areĩne'en pytkai ui'airo e. Uito ti po'og yi kapiat nakano areĩne'en wuat'i miit emiit kai pytkai uiky'e kahato En e. Mi'i hawyi ui'airo Esa'yru eiam mo Uruehakyera'at hat ty wo e. Ta'i uhewaku hap upi yt ui'airo i ma'ato uiky'e hap upi ui'airo e. Ta'i mi'i pote ti aru — Waku kahato En Tupana i'atu'e ewawi wuat'i ywania Uhehakyera'at hat En mote.

⁴⁹ Esaika kahato En Tupana e Maria. Waku sese En Tupana are katupono egyi'at hap kaipyi wakuap sese etunug uhete e. Mi'i hawyi uimēpyt hap kaipyi wuat'i miit'in te'ero'e aru — Waku kahato Tupana i'atu'e epe e.

⁵⁰ Pywo pe ti yne mesuwarotiat gupte'en haria emōtypot haria wo tukupte'en aru katupono Esa'yru miehakyera'aria tukupte'en aru pote e. sa'awy'itewuaria koranuaria i'ewyte meiūranuaria gupte'en haria yt wemoherep i te haria ky'e kahato hano ereĩne'en mote e Maria Tupana pe.

⁵¹ Yt uwe i po'og hesaika rakat ekai Tupana e.

Waku kahato En po'og po'og torania kai e. Ma'ato irania'in mesuwarotiararia — Uruto po'og torania kai e haria mohit sese hanuat ereïne'en Tupana e. Mi'i hawyi ti aru i'atuminug sa'ag hap ko'i eti'atumoma yne ra'yn e. I'ewyte i'atuwanētup sa'ag hap eti'atumoweityk yne ra'yn e.

⁵² I'ewyte wemowato haria etipuruk kahato i'atuwemowato hap kaipyi ma'ato mi'i pytkai miit emiit ko'i paa'e haria ewywuaria eti'atumowato kahato morekuat no mesuwe e mana Maria Tupana pe.

⁵³ Are an Hegyi'at kahato rakano ereïne'en hesy'at rakaria pe ihaky'e'i rakaria pe. Mi'i hawyi mi'u wakuano eti'atupoi kahato mi'iria e ma'ato irania'in — Uruto po'og hekat rakaria e haria eti'atunug hesy'at kahato rakaria wo e.

⁵⁴ Waku sese rikat En Tupana are katupono yt etiwaure hin e'e hap — Atunug aru e hap etunug yne e'e hap ok tā e. Sa'awy'iwuat urue'ase'i pot Isareu pe mio tā ere'e — Esaiepiat kawiano wyti aru ati'atuehakyera'at wuat'i ywania ere hap ewy etunug mesup e. Mesup ta'yn e'e hap ewy eti'atupowyro kahato uru'ywania e'e hap urue'ase'i pot Isareu piat ewy e urue'ase'i emiariru emiariru uruto pote. Waku kahato En katupono e'e hap urue'ase'i piat hap ewywuat mesup ta'yn etunug aikotā sa'awy'i e'e hap ewy — Atipo'oro aru emiariru'in me I'atuehakyera'at hanuat e'e hap ewy etunug na'yn mesup katupono etipo'oro koran uruewawi Uruehakyera'at hat e'e hap sa'awy'iwuat ewy ehay uruky'e wywuat hap ewy e.

⁵⁵ Aikotā urue'ase'i'in me — Atunug aru ui'e hap ewy etunug na'yn mesup aikotā sa'awy'i urue'a-

se'i koro Aparãu me ere'e hap ewy – Ati'atupoityro aru torania Wētup Esaiepiat po wo e. Wētup Emiariru upi Eiã'ỹi upi aru ati'atumowaku kahato imohey haria wuat'i ywania mesuwat yi totiaría e Tupana sa'awy'i urue'ase'i Aparãu me e. Pyno waku kahato En Tupana katupono e'e hap ewy ra'yn put'ok'e mesup e. Are an Aparãu Emiariru Koro toĩne'en na'yn mesup uhunmỹ'ã pe e mana Maria Tupana pe.

⁵⁶ Mi'i hawyi mana Maria topyhu'at mye'ym ewaty te'api'i Isapeu yat pe. Mi'i hawyi te'aipok i ra'yn to'yat kape tawa Nasare kape.

⁵⁷ Wētup e'at hawyi mana Isapeu mēpyt hap e'at put'ok'e ra'yn hawyi imēpyt ra'yn ihainia tuwemoherrep ta'yn Tupana miium topiat to'e hap ewy.

⁵⁸ Mi'i hawyi iwyria'in sese ko'i i'ewyete hekatuwyria'in tikuap ta'yn Tupana miium wakuat mana Isapeu piat hawyi te'eruwelum kahato Tupana kape.

⁵⁹ Mi'i hawyi mana Isapeu emēpyt 8 e'at ra'yn hawyi tuwat tuwat ra'yn iwyria'in mana Isapeu yat kape hawyi – Pyno waku watikaykay pa'i meikowo emēpyt emusin sokpe äpy tek hamuat i'atu'e.

⁶⁰ – Mi'i watunug hawyi waku watum het emēpyt pe aheko ewy i'atu'e. Waku wahet'ok emēpyt Sakaria e'aito set mōtypot hamo i'atu'e ma'ato mana Isapeu – Yt an e. Waku watum tope het Iuwãu e i'atuepe.

⁶¹ Mi'i hawyi te'ero'e mana Isapeu pe – Ahetama puo waku wahet'ok aimēpyt'in aha'yru'in ai'ywot'in set ewywuat sio aha'ase'i'in set ewywuat i'atu'e. Kat pote pyno – Uimēpyt set ti waku Iuwãu

ere'e uruepe i'atu'e. Ma'ato e'aito pa'i Sakaria e'ase'i'in set Iuwãu e hap het rakat yt uwe i i'atu'e mana Isapeu pe.

⁶² Mi'i pote ta'atupo wo ta'atuhētup pa'i Sakaria pe yt hewaure i pote — Kat som waku wahet'ok esa'yru uhyt i'atu'e hap kuap hamo.

⁶³ Ma'ato pa'i Sakaria yt ihay kuap i. Mi'i hawyi pa'i Sakaria hētup miwan hug hap hawyi — Waku wahet'ok uha'yru Iuwãu e tomiwan me. Mi'i hawyi te'eruanētup kahato to'e miwan miat hap ete. — Aikotã toikuap ahehay mesuwe i'atu'e katu-pono yt toikuap i ahehay tewaure pote i'atu'e.

⁶⁴ Ma'ato mi'i hawyi pa'i Sakaria tiwan het hawyi meremo ihay kuap i ra'yn itote hewaure ka'a i ra'yn. Mi'i hawyi toimōtypot kahato ra'yn Tupana tehay wo sa'awy'i yt ihay kuap i rakat pa'i Sakaria.

⁶⁵ Mi'i pote Sakaria yat piaria hekatuwyria'in te'erewanētup kahato ha'yru Iuwãu wemoherep hap kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa piaria ko'i kape Iuwãu wemoherep hap enoi hamo.

⁶⁶ Meiūran irania'in yne tama Iuteu piaria ikuap ta'yn Sakaria sa'yru Iuwãu wemoherep hap etiat hawyi te'ero'e to'ope — Kan no aru pa'i Sakaria sa'yru topyhu'at i'atu'e. Uwe ewy aru mekewat Iuwãu topyhu'at i'atu'e to'ope tawa piaria. Mi'i hawyi Iuwãu Tupana mipoityro kahato wo topyhu'at itote. Mi'i hawyi Tupana toñne'en kahato Iuwãu kai hawyi waku pe kahato toñne'en ipiit ete iwanētup hap ete.

⁶⁷ Mi'i hawyi pa'i Sakaria ihay kahato itote Tupana Pã'ãu kaipyi tohenoi kahato yianmete tosa'yru Iuwãu etiat Tupana e hap ewy tohenoi.

68 Mi'i ko'i tohenoi henoi yian note wuat sehay yne tosa'yru pakup etiat aikotã aru hamuat ihay i'ewyte Aipotypot Iesui etiat aikotã aru hamuat ihay yt iwemoherep i te pytkai.

69 Mio tã to'e Pa'i Sakaria – Ta'i esaika kahato Tupana uruehakyera'at hamo. Ta'i esaika hap po'og hĩpo po ehã'ãpe esaika hap kai uruewanĩkaptia moma hamo e. Ta'i morekuat Tawi saipepiat sese ti Emipo'oro tuwemoherep irane e.

70 Aikotã ere'e sa'awy'i te morekuat Tawi pe hap ewy – Meiũran wyti aru atum epe Emiariru Emiariru Kawiat Wẽtup ok Esaipepiat Wuat'i Miit'in ekyi Ehowawi Hanuat e hap ewy put'ok'e mesup ta'yn uruewawi e. Aikotã sa'awy'itewuat ehay moherep haria pe ere'e hap ewy ra'yn mesup ta'yn etunug na'yn e. Aikotã ha'awytepyite mesuwuat kape mi'i e'e hap ewywuat yne yne mesup etunug ra'yn uruky'e haype e pa'i Sakaria Tupana pe.

71 Mio tã ere'e sa'awy'i uruepe ehay moherep haria wẽ pyi – Pywo ti aru meiũran atipo'oro Uhemiiit sese ehewanĩkaptia po pywiat eipuruk hamo ere'e. Mi'i hawyi e'e hap ewywuat etunug mesup e.

72 – Yt atiwaure hin i ti sa'awy'iwuat ui'e hap atunug aru ui'e hap ere'e. Uiwese hap wyti aru atimoherep yne ra'yn ui'e hap ewy ere'e urue'yian miaria pe e. – Uhegyi'at hap uiwese hap atimoherep wuat'i miit'in me aru ere'e sa'awy'i e. Mi'i e'e hap ewy koitywy etunug na'yn uruepe e.

73 I'ewyte sa'awy'itewuat urue'ase'i pot koro Aparãu miat e'e hap ewywuat re etunug na'yn aikotã ere'e sa'awy'i – Atunug irane e'e hap ewy etunug na'yn mesuwat e'at pe e. Yt etiwaure

hin i e'e hap Tupana e. Aikotã ere'e urue'ase'i pot Aparãu me — Ati'atumoehãite aru wuat'i ywania mesuwat yi totiaria Esaipepiat po wo e'e hap ewy etunug na'yn mesup e. Wētup ok Emiariru emiariru minug kaipyi ti aru ati'atupoityro wuat'i imohey haria ere'e hap ewy etunug na'yn mesup e pa'i Sakaria Tupana pe itote wuat'i miit'in ehamo.

⁷⁴ Mi'i hawyi pa'i Sakaria to'e ra'yn ta'apypueri haria pe — Uiwyrria'in e Tupana tiky'esat kahato ahewanĩkaptia po pywiat ahenõtem hap e. Toiky'esat kahato aheropat tepiat hap yn e. Yt toiky'esat hin i watoken'ẽ ahewanĩkaptia pupiat hap e. Mi'i pote aiporenõtem neran ahewanĩkaptia po pyi e.

⁷⁵ Mi'i hawyi Tupana ainug neran hãpyk kahato rakaria wo aikotã tewaku hap ewy hap toiky'esat e. Toiky'esat yne e'at pe waku hap ewy watukup-te'en hap e pa'i Sakaria itotiarria pe tosa'yru Iuwãu ywã'i hap e'at pe.

⁷⁶ Mi'i hawyi pa'i Sakaria to'e tosa'yru Iuwãu me — Uha'yru e meiũran ni aru ereĩne'en Tupana kapiat mu'ap moherephano e. Mi'i hap e'at pe mio tã ere'e miit'in sem me — Tut irane tut irane Tupana ahowawi Aiporekuat nuat ere'e aru e. Mi'i hawyi miit'in emienoi kape te'eruanẽtup kahato hap turan aru put'ok'e Emimoherep e pa'i Sakaria tosa'yru Iuwãu me Ahehakyera'at hat Iesui etiat. Mi'i hawyi to'e i Iuwãu me — Pywo ti rat eheno henoi aru ai'ywania pe aikotã waku ta'atupuẽti ta'atuehakyera'at hap Tupana piat hap e.

⁷⁷ Uha'yru Iuwãu e ai'ywania timohey e'e hap Emimoherep hawyi ti aru waku pe kahato tukup-te'en are katupono ta'atumohey ehay hawyi Tupana waure wo toĩne'en aru ta'atuminug sa'ag ko'i

kai e. Mi'i hap ko'i ti aru ehenoï henoï ai'ywania pe Tupana Mipo'oro ut hap etiat yianmete e pa'i Sakaria tosa'yru Iuwãu me. Mi'i hap e'at pe ti aru ehenoï aikotã waku ta'atupuëti ta'atuehakyera'at Tupana piat hamuat hap e. Katupono ta'atumohey Emimoherep hawyi Tupana waure wo toïne'en i'atuminug sa'ag ko'i kai e.

⁷⁸Ta'i Tupana yt ti'atupopetek teran hin i miit'in e. Tehay wo toi'atuky'e kahato miit'in e. Ta'i miit'in ho'owasat hap haty kahato tuete e. Mi'i hap kaipyi toipo'oro Temiit sese Ahehakyera'at hanuat e. Ta'i atipy kaipyi toipo'oro ahekyi tuwewawiat hanuat e. Toiky'esat wuat'i miit'in mesuwat yi to-tiaria tuwewawiat hap uha'yru e. Aikotã at ta'am hawyi toimoëtyhot yne i'ypyryp hap mi'i hap ewy toimoëtyhot teran tehay wo wuat'i ywania e.

⁷⁹Uha'yru Iuwãu e mesuwarotiarria ti yt ihapytig hin i rakaria ewy kahato tukupte'en aikotã i'ypyryp we ga'apy puat ho'owasat rakaria ewy miit'in tukupte'en e. Aikotã miit'in misyp we tukupte'en i'ypyryp we hap ewy mesuwarotiarria tukupte'en yt te'era'akasa kuap i Tupana kape pote e. Aikotã ho'owasat kahato rakaria ga'apy piaria yt ikuap i mu'ap ta'atu'yat kapiat hap ewy kahato miit'in mesuwarotiarria tukupte'en e. Yt ta'atupuëti hin i ta'atumowepit Tupana piat hap e. Ma'ato hëtyhot hap put'ok'e hawyi ta'atukuap meremo mu'ap i ra'yn hawyi waku pe i ra'yn tukupte'en e. Mi'i ui'e hap Emimoherep Tupana Mipo'oro aimoëtyhot hamuat toïne'en aru e. Uha'yru Iuwãu e mio tã ere'e aru emimu'eria pe – Tut irane tut irane Aimoëtyhot Kahato Hanuat hawyi waku pe aru watoïne'en ere'e ti aru e pa'i

Sakaria tosa'yru Iuwãu hire pe.

⁸⁰ Mi'i hawyi ha'yru Iuwãu hit tuwemotag itote pa'i Sakaria mana Isapeu yatype. Mi'i tote ipiit hesaika kahato toĩne'en ihãite kahato. Itote tuwemoesaika kahato Tupana kuap hap ete. Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu Wakuat imu'e kahato itote. Iuwãu kurum iwasu turan hawyi toto ra'yn yahig wato sese kape. Mi'i tote tuwemu'e kahato Tupana e hap kuap hamo. Mekewat yahig koro tote Tupana mikuap ok tã tuwemu'e kahato katupono toiky'esat tuwemoesaika kahato aikotã aru toimoherep to'ywania pe Tupana e hap ko'i hap ete.

2

MATEU 1.18-2.7 PIAT EWY

¹ Sa'awy'i toĩne'en mesuwat yi tote wētup ok morekuat akag kahato morekuaria porekuat koro Sesa Aukutu e hap het rakat. Mi'i turan toiky'esat kahato temiit'in yne yne atumorania hap. Mi'i hawyi toi'atupo'oro kahato tesurara'in sem tomiwan wywo yne tetama ko'i kape temiit'in atuset pehik yne hamo – Atiky'esat kahato yne yne uhemiiit'in set ko'i miwan me e. Waku i'atuset ko'i ewei'atupehik yne are katupono ati'atumorania teran torania uhemiiit'in sem ko'i uhetama wato piaria e ok tã katupono toiky'esat yne miit'in kaipyi tekak ko'i i'atusa'upsat hamuat. Mi'i hawyi toi'atupo'oro ra'yn tomiwan ko'i yne tetu'isaria pe tosurara'in sem po pe.

² Mi'i hap ewy ta'atunug mesuwat yi tote Tu'isa wato Sireniu e hap het rakat toĩne'en morekuat koro wuat mekewat yi wato Siria pe turan.

³ Mi'i hawyi mōtypot Sesa Aukutu etama puaria tuwat ra'yn ta'atuetawa sese ko'i kape. Ta'atue'ase'i'in etawa ko'i kape tuwat ta'atuset pehik hamo sa'up ium hamo morekuat koro Sesa Aukutu e hap ewy.

⁴ Mi'i e hap upi i'ewyete toto mehī Iuse yi Karireia popykiat tetawa Nasare kaipyi yi upi tawa hit Perēi kape te'ase'i morekuat Tawi ywā'ī hap kape mekewat yi Iuteu piat tawa hit Perēi kape toto tuwesetpehik hamo. Toto tawa Perēi kape katupono mehī Iuse ti toīne'en mekewat sa'awy'iwuat morekuat Tawi emiariru emiariru pote. Mi'i pote toto te'ase'i Tawi etawa kape.

⁵ I'ewyete mana Maria toto mehī Iuse upi toupia wato kahato wywo toto. Ma'ato yt Iuse wat toupia wywo i toto ma'ato Tupana Pā'āu Wakuat upi'a wywo toto. Yt pya hin i ra'yn put'okta'atu'e hamuat tawa hit Perēi tote turan imēpyt haty kahato ra'yn mana Maria.

⁶ Mi'i hawyi itote Tawa hit Perēi me tukupte'en hawyi put'ok'e he'at ra'yn hewātym na'yn hawyi imēpyt tuwemoherep hap e'at put'ok'e meremo itote hawyi meremo ta'atukat kahato itote ta'atuket hap wen ma'ato yt aikope kuap i katupono yt uwe i Perēi miaria — Waku eiwehyt'ok uru'yat pe e haria itote katupono i'atu kahato miit'in ō'ē haria itote pote.

⁷ Mi'i pote ta'atukat kahato ta'atueiam hawyi yt ta'atupuēti hawyi tuwehyt'ok wewato ahup yat pe hawyi mekewat hūria yat pe te'eroket. Mi'i hawyi mekewat wātym muo tuwemoherep ta'yn Maria Mēpyt sa'awy'iwuat ihainia ra'yn. Tuwemoherep hawyi sokpe wo tohuwy kahato ra'yn ta'atueko

ewy ipiit mohãpyk sese nug hamo. Mi'i hawyi tawa hit Perëi me te'eruwemosy'at ra'yn wêtup ewaty.

⁸ Mekewat ewãtym muo Iesui tuwemoherep turan tukupte'en itote yt pya hin i tawa Perëi kai yahig note ta'atuhũ Uweuria apykok haria. Mi'i tote te'eroket ta'atuhũria py'asetpe katupono ta'atu'apykok teran ta'atuhũria awyato pupi.

⁹ Mi'i tote ti atipy kaipywiat sut hat tuwemoherep wehũria apykok haria kape. Mi'i ti Tupana êtyhot hap wywo tuwemoherep hawyi yne i'atuete hëtyhot kahato. Mi'i pote Uweira ko'i apykok haria te'eroken'ë kahato hëtyhot put'ok'e ta'atuetiati pote.

¹⁰ Mi'i hawyi atipy kaipywiat sut hat to'e wehũria apykok haria pe — Yt eweiken'ë tei'o uipupi e i'atuepe. Katupono wakuat sehay ahenoi teran ehepe eimowepit kahato hamo e. Ta'i yt ehepe yn i uhehay wakuat ma'ato wuat'i ywania mesuwat yi totiarria mowepit hap ahenoi e.

¹¹ Waku kahato Tupana tunug mesup ehepe katupono mesuwat ewãtym Tupana tum Temiit sese Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat tuwemoherep ta'yn e. Pywo ti rat tuwemoherep ta'yn mesup ta'yn itote eha'ase'i morekuat Tawi tawa Perëi me Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hanuat e. Mi'i sehay wakuat enoi hamuat Tupana uipo'oro ehowawi e.

¹² Pyno ahenoi teran ehepe aikotã waku eweipuëti imëpyt e hamuat hap. Pyno waku eweiwat tawa Perëi kape hawyi waku eweikat eihũria yat mekewat eihũria poi hap. Mi'i tote wyti aru eweipuëti ui'e hap ewywuat e i'atuepe. Mi'i

tote sokpe wo tosuwy pe ra'yn ti aru eweipuēti Tupana Sa'yru e. Ta'i eihūria mi'u upip tote toket itote ui'e hap ewy e. Mi'i ui'e hap ewy eweipuēti hawyi ti aru eweikuap ta'yn pywo kahato ui'e hap e mekewat atipy kaipywiat sut hat wehūria apykok haria pe.

¹³ Mi'i to'e turan atipy kaipywiaria sem itote te'eruwemoherep wy mekewat yahig note. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat wemoherep hat wywo tukupte'en Tupana mōtypot hamo.

¹⁴ – Wakuat wakuat wakuat En Tupana i'atu'e. Ywaiti Piat Ieīne'en Hat Sese En i'atu'e. Uruimōtypot kahato En katupono mesup ta'yn Miit'in Mowepit Hat Sese etum na'yn yi totiaria pe i'atu'e. Pyno Miit'in Wo'owese Hap Nug Hat topyhu'at ra'yn mesuwat mytyp tote i'atu'e. Waku kahato katupono mesup ta'yn aru wo'oky'e haria wo tukupte'en miit'in emohey haria i'atu'e. Emiky'e kahato ko'i miit'in mote i'atu'e Tupana emiit'in atipy kaipywiaria typy'i rakaria yahig note Tupana mōtypot hamo.

¹⁵ Mi'i hawyi atipy kaipywiaria te'era'aipok i ra'yn atipy kape hawyi hūria apykok haria te'ero'e to'ope – To'iro tawa hit Perēi kape Tupana mienoi kapiat akasa hamo i'atu'e to'ope.

¹⁶ Mio tā ta'atu'e hawyi meremo tuwat ra'yn tawa Perēi kape. Put'okta'atu'e itote hawyi ta'atukat kahato atipy piaria mienoi upi hirakat. Mi'i hawyi ta'atupuēti ra'yn Hirakat hūria yat pe hūria poi hap upip tote. I'ewyte uhyt Iuse mana Maria ta'atupuēti itote.

¹⁷ Te'era'akasa hawyi ta'atuhenoī ra'yn uhyt Iuse pe mana Maria pe atipy kaipywiat sut hat

ehay yne Iesui etiat ta'atuhenoī.

¹⁸ Mi'i hawyi tuwat hawyi mu'ap upi ta'atuhenoī yne irania'in me tawa hit Perēi miaria pe. Mi'i hawyi irania'in te'eruanētup kahato Uweria ko'i apykok haria mienoi kape.

¹⁹ Mi'i hawyi mana Maria tereko yne tomēpyt wemoherep hap etiat topy'a pe. Mi'i hawyi yne e'at pe tuwanētup kahato atipy piaria ehay tomēpyt etiat hap kape.

²⁰ Mi'i hawyi Uweuria apykok haria te'era'aipok i ra'yn ta'atuhūria ko'i kape. Te'era'aipok turan te'eruwelum kahato ra'yn Tupana kape — Wakuat kahato En i'atu'e katupono atipy kaipywiat sut hat mienoi ewywuāt ra'yn uruta'akasa i'atu'e Tupana pe.

²¹ Mi'i hawyi 8 e'at ra'yn toīne'en hawyi Hirakat ta'atuemurui sokpe āpy tek hawyi ta'atuset'ok ta'yn — IESUI eset i'atu'e aikotā sa'awy'iwuāt atipy kaipywiat sut hat Kapireu mienoi mana Maria yt upi'a i te turan hap ewy ra'yn ta'atuset'ok Imēpyt — Iesui het i'atu'e.

²² Mi'i hawyi Iuse'in te'eruwemosy'at wētup ewaty hap kahu hawyi tuwat ra'yn tawa wato Ieruserēi kape Tupana mōtypot yat wato kape. Mi'i tote ta'atuhenoī Iesui Tupana pe — Uruikuap ta'yn ewanuāt kahato Mesuwat Hirakat toīne'en wuat'i e'at pe i'atu'e.

²³ Mi'i hawyi ta'atuium Iesui Tupana pe itote aikotā sa'awy'i Tupana mienoi ase'i Musei miwan me e hap ewy — Waku etum esa'yru sa'awy'iwuāt Uhepe e hap ewy.

²⁴ Mi'i hawyi ta'atuhenoī Iesui Tupana kape hawyi ta'atuium Tupana pe typy pykasu hit ko'i

pa'i pe. Pa'i ti'atu'auka pykasu hawyi toi'atuwuk itote Tupana mōtypot hamo aikotã Tupana to'e ase'i Musei miwan me sa'awy'i hap ewy — Waku etum typy pykasu hit sio typy pykasu wato uhepe uimōtypot hamo esa'yru sa'awy'iwuat tuwemoherrep hawyi e hap ewy ta'atunug itote.

²⁵ Toĩne'en Ierusalrēi me wētup ok pa'i koro Simeãu e hap het rakat. Simeãu ni waku rakat toĩne'en Tupana mōtypot kahato hat mi'i. Mi'i i'ewyte hekatup kahato Isareu ywania Ehakyerat Hat Isareu Ywania powyro hanuat katupono Simeãu kai toĩne'en kahato Tupana Pã'ãu.

²⁶ Tupana Pã'ãu henoi ra'yn tope — Eku'uro hap owakai te ti aru era'akasa Uimipo'oro Ehakyerat Hanuat e Tupana Pã'ãu Simeãu me.

²⁷ Meiũran hawyi wētup e'at pe Tupana henoi i ra'yn Simeãu me — Ereto ro koran uimōtypot yat kape e. Mi'i hawyi toto ra'yn Tupana Pã'ãu mienoi ewy. Pa'i Simeãu toto turan put'ok'i'atu'e Iuse'in Tupana mōtypot yat ete. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ta'atueko ewywuwat nug hamo.

²⁸ Mi'i hawyi Simeãu i'ewyte teke itote hawyi totat ra'yn Iesui hit Maria po pyi hawyi tuwehum kahato Tupana kape.

²⁹ Mi'i hawyi to'e — Woromōtypot kahato En Tupana katupono uheha wo ara'akasa ra'yn Emipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyerat Hanuat kape ara'akasa ra'yn e Tupana pe Iesui hit piat pe.

³⁰ Uimowepit kahato Tupana katupono e'e hap ewy etunug na'yn mesup uiku'uro hap e'yianmete e.

³¹ — Pyno waku ra'yn uiku'uro hap mesup uimowepit hap wywo katupono mio atikuap ta'yn

Emipo'oro Uhehakyera'at Hat toĩne'en mote e pa'i Simeãu Tupana pe.

³² Mi'i hawyi pa'i Simeãu to'e Maria pe — Mesuwat uipo piat Eměpyt wyti aru topyhu'at Wuat'i Ywania Piat Tupana Moherep Hano e. Aikotã ariãty timoherep mu'ap ahepe wãtym muo hap ewy wyti aru Eměpyt timoherep mu'ap Tupana kapiat e. Ta'i Eměpyt topyhu'at Wuat'i Miit'in Pu'ap Tupana kapiat hat e. Eměpyt Iesui wyti aru topyhu'at Uru'ywania Mimõtypot kahato wo e pa'i Simeãu Iesui ty pe.

³³ Mio tã to'e hawyi mehĩ Iuse mana Maria te'eruwanětup kahato pa'i Simeãu ehay kape.

³⁴ Mi'i hawyi Simeãu ti'atupoityro Iuse'in hawyi to'e mana Maria pe — Eměpyt wyti aru Ai'ywania Ehakyera'at Hano topyhu'at ma'ato irania'in ai'ywania yt timohey i Eměpyt itag hawyi pote te'eruwema'at kahato yt ta'atumohey i hawyi e. Mi'i hawyi Tupana mi'apiheg wanuaria tukupte'en e. Ma'ato irania'in ai'ywania imohey kahato haria Tupana mimõtypot kahato wanuaria tukupte'en wuat'i e'at pe e. Mi'iria Tupana mimowepit kahato ko'iria tukupte'en wuat'i e'at pe e pa'i Simeãu Iesui piat Maria pe.

³⁵ Ta'i sa'ag kahato aru ta'atunug Eměpyt ete itag hawyi e. Mi'i pote haty kahato topyhu'at aru epy'a pe aikotã kyse aipy'a piat haty hap ewy topyhu'at eete eměpyt ta'atu'auka hawyi e pa'i Simeãu Iesui ty pe.

³⁶ Mi'i hawyi toĩne'en wy itote Tupana mõtypot yat pe wětup ok hiwu mana Ana e hap het rakat. Mi'i ti uhyt Wanueu saki'yt toĩne'en i'ewyte ase'i Ase ywania toĩne'en. Hiwu Ana tuwemosy'at ka-

hato tuereto tehay teran Tupana wywuat turan.

³⁷ Hiwu Ana ti Tupana ehay moherep hat kahato toĩne'en. Mi'i ti waku kahato rakat toĩne'en Tupana wanētup hawe. Tupana eropat kahato rakat toĩne'en itote. At ka'ap toimōtypot kahato Tupana tehay wo. Waku pe toĩne'en mi'i hap ete. Ihay kahato Tupana wywo at ka'ap. Ihay Tupana wywo turan yt tenuk hin i hawyi yt tuwētem hin i Tupana mōtypot yat pyi. He'aito iku'uro hawyi toto Tupana mōtypot yat kape hawyi toĩne'en mot'i itote at ka'ap hap ewy 84 anu toĩne'en itote he'aito iku'uro hawyi. Hiwu pot 84 anu turan hiwu i'atu'e.

³⁸ Mi'i turan Mana Ana put'ok'e pa'i Simeãu henoi Iesui piat mana Maria pe turan. Mi'i hawyi mana Ana ta'akasa imēpyt Iesui kapiat hawyi tuwehum kahato wy Tupana kape – Waku kahato En Tupana e. Mesup ta'yn ara'akasa Emipo'oro Uruehakyera'at nuat e. Mi'i hawyi yne itotiaria Tupana yat piaria pe tohenoi Iesui etiat torania Tupana Mipo'oro ekatup haria pe – Put'ok'e ra'yn wyti Ahehakyera'at Hanuat sese uiwyrria'in e. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese wyti put'ok'e ra'yn e mana Ana Iesui piat. Mi'i hawyi toto wuat'i piat henoi hamo tawa wato Ierusarēi miaria Tupana Mipo'oro ekatup haria piat henoi hamo. Mi'i hawyi tohenoi hirakat Iesui etiat – Put'ok'e ra'yn wyti Ahehakyera'at hanuat sese uiwyrria'in e hiwu Ana.

³⁹ Mi'i hawyi Iuse'in tunug na'yn yne Tupana mienoi ewy hawyi te'era'aipok i ra'yn tawa wato Ierusarēi kaipyi yi Karireia popykiat tawa hit Nasare kape tuwat sa'awy'iwuat ta'atuieĩne'en hap kape.

⁴⁰ Mi'i tote Iesui tuwemotag kahato tawa Nasare pe. Ihay kahato Tupana wywo itote. Tupana Pã'ãu wo tuwemowe'eg kahato hawyi hesaika kahato rakano toĩne'en ipiit ete i'ewyte iwe'eg hap ete Tupana ehay ete. Yne e'at pe po'og po'og itag sa'awy'iwuat kai. Mi'i hawyi Tupana tipoituro sese Iesui iwemotag turan.

⁴¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe tuwat ra'yn Iuse'in tawa wato Ierusarēi kape man teneg u hamo. Te'eruwa'atunug itote ta'atue'ase'i'in ehakjera'at ta'atuewanĩkaptia po piat yi Esitu'in ywania po pywiat hap e'at kapiat te'eruwanētup hay piat kape.

⁴² Mi'i hawyi kurum iwasu Iesui 12 anu ra'yn hawyi toto wy Iuse upi toty wywo tawa wato Ierusarēi kape te'eruwa'atunug yne anu hap kape. Itote tukupte'en 7 e'at.

⁴³ Mi'i hawyi te'eruwa'atunug hap tokosap hawyi tuwat ra'yn Iuse'in ta'atu'yat kape ma'ato Iesui yt toto i tawa Ierusarēi myi toty'in upi. Sa'awy'i yt ta'atukuap hin i Iesui topyhu'at hap.

⁴⁴ Ma'ato yt te'era'akasa i hawyi ta'atuwyria'in tok pe rasom Iesui i'atu'e — Towyria'in upi tut wat'ymo i'atu'e to'ope wen ma'ato wātym hawyi ta'atukat Kurum Iwasu Iesui iwyria'in upi ma'ato yt ta'atupuēti i.

⁴⁵ Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn tawa wato Ierusarēi kape Iesui kat hamo.

⁴⁶ Mye'ym e'at ta'atukat Iesui itote hawyi ta'atupuēti Tupana mōtypot yat pe. Isareu ywania wo'onāpin haria akag tok pe ta'atupuēti kurum iwasu Iesui. Mi'i tote Iesui tuwanētup kahato wo'onāpin haria akag ko'i ehay kape hawyi apo apo'e wo'o-

nāpin haria akagnia kape. Mye'ym e'at turan ihay se kahato mi'iria kape.

⁴⁷ Mi'i pote itotiaria wo'omu'e akag kororia te'eruanētup kahato Kurum Iwasu Iesui piat ta'atuwesat kuap kahato hap kape. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Ta'i iwe'eg kahato rasig Iesui i'atu'e.

⁴⁸ Iuse'in ipuēti Tupana mōtypot yat pe wo'onāpin haria py'asetpe hawyi te'eruanētup kahato hawyi ity Maria to'e tope — Kat potei meiūpe erepyhu'at uimēpyt e. Paa'uruto'e kahato ekat haype kowo'i kowo'i uruikat en tawa wato pe e. Haty kahato uruwanētup hawe yt uruipuēti i En hawyi e Iesui pe ity.

⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Kat pote uikat kowo'i kowo'i e. Kat pote yt uikat i mesuwe Tupana mōtypot yat pe yn e. Yt eweikuap i apo aikotā areīne'en neran Ui'ywot sese yat pe ipotpap nug hap ete e Iuse pe Maria pe.

⁵⁰ Ma'ato yt ta'atukuap hin i Iesui e hap.

⁵¹ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn to'ywot hit mana Maria wywo tawa Nasare kape i'atumi-ky'esat ewywuat nug hamo. Mi'i hawyi ity yt waure'e hin i ra'yn Iesui e hap tawa Ierusalēi miat hap. Tuwanētup kahato ihay kape — Kat pote yt uikat i Ui'ywot Sese yat upi Iesui e hap kape at ka'ap tuwanētup.

⁵² Mi'i hawyi tawa hit Nasare pe Iesui topyhu'at mot'i. Tuwemotag itote yne ete. Mi'i hawyi itote tuwepiitmoesaika hawyi tuwemotag kahato po'og po'og yne e'at hap ewy. Iwe'eg kahato yne e'at pe po'og po'og totag hap ewy'ewy iwe'eg. Mi'i hap ewy miit'in mowepit hap ete tuwemotag i'ewyte Tupana kuap hap ete tuwemotag. Mi'i hap upi

Tupana tuwehum kahato Iesui ete.

3

MATEU 3.1-12 MAKU 1.1-8 PIAT EWY

¹ Pyno sa'awy'i mekewat morekuat Sesa toĩne'en morekuat koro hap e'at pe turan Tupana ihay ra'yn pa'i Sakaria sa'yru Iuwâu kape yahig wato sese tote. Mi'i hawyi Tupana tiwyro kahato Iuwâu wanētup hawe ihay. Mi'i turan morekuat Tiperiu Sesa e hap 15 anu toĩne'en morekuat koro wo yi wato Humanu ywania torania potypot no toĩne'en. Mi'i pote wētup e'at pe morekuat Sesa ti'atukaykay tuwewawi tetu'isaria hawyi toi'atunowato mi'iria. Mi'i hawyi to'e tu'isa Pūsiu Piratu pe – Waku ereĩne'en Iuteu ywania morekuat no yi Iuteu pe uhyt e. Mi'i hawyi to'e tu'isa Eroti pe – Waku ereĩne'en yi Karireia piaria porekuat no uhyt e. Mi'i hawyi i'ewyte toikaykay toywyt sese Wiripi tuwewawi hawyi to'e tope – Waku ereĩne'en yi Itureia piaria porekuat no mekewat Iuteu ywania irania'in kawiat porekuat no e. Ma'ato waku aru po'og atum yi epe uheywyt en tupono e. Waku wy yi wato Tacunite atum epe i'ewyte yi wato Irisania atum epe wy i'ewyte yi wato Apirene atum epe uheywyt Wiripi en mote e. Mi'i hap e'at pe Tupana ihay sa'awy'i Pa'i Sakaria sa'yru Iuwâu wywo mekewat yahig koro note.

² I'ewyte mekewat e'at pe Iuteu ywania ti'atunowato pa'i ta'atuepa'i koro wuat. Wētup pa'i Anai e hap wētup ok pa'i Ka'iwa e hap. Mi'i hawyi mi'iria ta'atunug pa'i koro wo Tupana mōtypot yat pe. Mi'i hap e'at pe Tupana ihay sa'awy'i wuat ahet'ok hat Iuwâu wywo.

³ Pyno mi'iria tukupte'en miit'in akag wuat turan Tupana ihay kahato pa'i Sakaria sa'yru Iuwāu yahig notiat ieīne'en hat pe — Iuwāu e woro'airo en uhehay enoi miit'in miat hamo e. Mi'i hawyi Iuwāu toto Tupana ehay moherep hamo Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi ikohyewyry kahato meke-wat Iūtāu hy ēpe upi. Mi'i hap upi ēpe upiaria toi'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mio tā e — Ewei'aipok to Tupana kape e. Waku hawyi woro-ho'oset'ok eipe e. Ta'i eweitoiat ro eminug sa'ag ko'i hawyi Tupana waure wo toīne'en eiminug sa'ag ko'i kai e.

⁴ Aikotā sa'awy'itewuat Tupana ehay moherep hat Isaia timoherep yne ahēt'ok hat Iuwāu etiat tomiwan me hap ewy. Mio tā to'e — Tut wyti aru wētup ok tehay pirik wuat henoi henoi miit'in miat yahig notiat hat e Iuwāu etiat tomiwan me. Mi'i miit wyti aru mio tā e wuat'i tomimu'eria pe — Eiwānētup hawiat mu'ap yt hāpyk i rakat ewy toīne'en ipori'ok kahato rakat ewy e aru e. — Ma'ato mi'i kaipyi ewei'aipok to Tupana kape eiwānētup hap mohāpyk hamo hawyi mu'ap hāpyk hap ewy Tupana einug e aru mekewat Tupana mipo'oro e. — Eweikupte'en no Tupana wānētup hawe hāpyk takat hawyi eiwānētup hap mu'ap ikahu rakat ewy ra'yn topyhu'at aru e aru Tupana mipo'oro e Tupana Isaia miwan me.

⁵ Mio tā e Tupana sa'awy'i — Uimipo'oro Miit'in Ehakyera'at ut hap moherep hat wyti aru atipo'oro e. Mi'i miit wyti aru mu'ap nug hat ewy topyhu'at e Tupana miwan miat ahēt'ok hat Iuwāu ete. Ta'i mi'i miit wyti aru mu'ap nug hat ewy topyhu'at e. Mu'ap sa'ag ko'i mokahu hamuat tutunug

e. Mu'ap i'anam kahato hyri kawiat toihywytip yne e. Mu'ap yity'ok ete ipoity rakat toimohãpyk e. Mi'i hawyi mu'ap sa'ag ko'i yi hot pe itym nakat toimokahu kahato e. Mi'i hawyi hãpyk yne mu'ap hawyi atipo'oro Uhemiiit Ho'owasat Rakaria Puëti Hat e. Mi'i hawyi Uimipo'oro Uhemiiit Sese mu'ap mohot hat toimoherep kahato miit'in me tehay pirik wo – Tut irane tut irane Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat e aru. Eiwemohãhyk to ipu'ap hawyi wyti aru tut ahepe e aru Uhemiiit ut hap moherep hat e Tupana sa'awy'i.

⁶ Mi'i hawyi ti Uimipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hat akasa haria i'atu kahato tukupte'en aru mesuwat yi wato hap ok tã e Tupana Isaia miwan 40.3 pe Tosa'yru Iesui etiat.

⁷ Pyno Isaia e hap ewy kahato Iuwãu ti'atumu'e miit'in itote Iūtãu hy ãpe upiaria. Mi'i hawyi tō'ẽ kahato miit'in tuwewawi. Mi'i hawyi typy'i kahato miit'in put'ok'i'atu'e Iuwãu ete ta'atuset'ok hap ky'esat haria. Mi'iria pe Iuwãu to'e – Moi mēpyt ewywuat eipe e. Yt nakuaria i eipe e. Tupana piat ei'apiheg hap yt eweiky'esat i pote ewei'õ'ẽ Tupana kape imohey hamo hawyi woro-ho'oset'ok e. Ta'i Tupana piat ehēt'ok hap eweiky'esat pote eiwemorem no Tupana kape e Iuwãu.

⁸ – Waku eiminug sa'ag ko'i hap ewei'atu'atoiat yne yne e. Mi'i tã ewetunug hawyi irania'in ikuap ta'yn Tupana kapiat ei'aipok hap e. Ma'ato – Waku kahato uruto yt ewei'e tei'o e. – Uruto ti ase'i Aparãu emiariru ko'i pote wakuaria urutukupte'en Tupana wanētup hawe yt ewei'e tei'o e. Ta'i aha'ase'i minug wakuap ko'i yt put'ok'e i ahowawi aimowaku Tupana wanētup hawe e. Ta'i

aiwaku hap yt tut i ai'ywã'ĩ hap kaipyi e. Ta'i Aparãu ewaku hap yt ahehakyera'at kuap hin i e. Ta'i eipiit aha'ase'i Aparãu piit ewywuat kahato toĩne'en ma'ato eiminug sa'ag ko'i yt Aparãu ewywuat hin i e. Ta'i Tupana tiky'esat pote tutunug kuap mesuwat nu ko'i kawiat aipiit ko'i ewywuat e. Toiky'esat pote Aparãu emiariru piit ko'i tutunug kuap mesuwat yi kawiat e. Ma'ato wakuaria imohey haria Aparãu ewywuaria yn waku Tupana wanētup hawe e Iuwãu.

⁹ – Eiwe'eg wo o e katupono Tupana mikoi ypia yt haat i rakat ewywuat eweikupte'en. Aikotã aimikoi yt aipoi i hap ewywuat eipe. Pywo pe ti mesup ta'yn ehapo ete toĩne'en Tupana piat ei'apiheg hap. Ywyhap ewywuat toĩne'en Tupana po pe eikai aikotã aimikoi yp yt haat i rakat ewywuat watitek ywyhap wo hap ewy eweikupte'en mesup e. Pyno eiwe'eg wo o katupono ywyhap ewywuat toĩne'en Tupana po pe ehete aikotã aria'yp ko'i yt haat i rakaria ypugha hamo hat ewy toĩne'en eikai. Aikotã wati'ypugha hawyi wati'atusokwuk ahe'aria wo mi'i hap ewy Tupana tunug ehepe sa'ag ewetunug mote e Iuwãu õ'ẽ haria pe.

¹⁰ Mi'i hawyi yahig kapiat howawiat õ'ẽ haria apo'i'atu'e Iuwãu me – Yt naku i rat urutuwat aria wato kape i'atu'e. Yt naku i Tupana uru'apiheg ko'i urutopyhu'at wuat'i e'at pe i'atu'e. Mi'i pote aikotã aru waku urutunug Tupana ehamo paa'uruto'e hamo i'atu'e Iuwãu me.

¹¹ Mi'i hawyi Iuwãu ti'atuwesat – Pyno ehesokpe typy pote eweho'oium no yt hesokpe i rakaria pe e. I'ewyte eimi'u toĩ mote ewei'atmoenuk to hesy'at rakaria e Iuwãu paa'e haria pe.

¹² I'ewyte wo'opyhyp haria tukupte'en itote weset'ok teran hanuaria. Mi'iria i'atupotpap Iuteuria ewanĩkaptia Humanu ywania eporekuat sa'up sat hamo. Mi'iria wyti wat'i kaipyi ta'atuporekuat wuanuat ha'up porera'at haria. Ma'ato po'og iwato ta'atusat ta'atuporekuat miētup ko'i kai. Mi'i hawyi ipat'ok – Uruwano ra'yn i'atu'e haria. I'ewyte mi'iria apo'i'atu'e Iuwāu me – Urumu'e hat aikotā aru waku urutunug Tupana mowepit hamo i'atu'e katupono Tupana piat uru'apiheg hap yt uruiky'esat i pote i'atu'e Iuwāu me.

¹³ Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat morekuaria sa'up sat haria pe – Yt ewei'atuma'at rei'o miit'in e. Eiporekuat miētup ok tā yn ewetat ro e Iuwāu mu'ap pyhyp haria pe.

¹⁴ Mi'i hawyi i'ewyte surara'in weset'ok teran haria apo'i'atu'e Iuwāu me – Mi'i hawyi uruto apuru aikotā urutunug Tupana mowepit hamo i'atu'e. Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat – Yt ewepohari tei'o irania'in ekat eipy'ahak popuo ne'i e. Yt eheso i tei'o miit'in minug ko'i ete e. – Waku rakat mi'i miit ewei'e ro waku rakat pe e. – Yt naku i rakat mi'i miit ewei'e ro yt naku i rakat pe e. Yt eheso i tei'o miit'in etiat eiporekuat pe e. Mi'i hawyi yt naku i ewei'e eiporekuat pe – Uhepiat uipotpap hap sa'up emiium yt iwato i yt ewei'e tei'o e Iuwāu surara'in me.

¹⁵ Mi'i hawyi miit'in hekatup kahato Tupana Mipo'oro Ta'atuporekuat nuat. Mi'i pote te'eruwānētup kahato Iuwāu kape – Pywo apo Iuwāu ni Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat put'ok'e sio yt i'atu'e te'eruwānētup hawe.

¹⁶ Ma'ato Iuwāu to'e i'atuepe – Uito ti yt Tupana

Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at hanuat i e. Ta'i uito y'y wuat wo'oset'ok hat ne'i ma'ato Mi'i Miit wētup ok wyti aru po'og wakuat uikawiat ra'yn e. Uhewaku hap uiat yt put'ok'e hin i heropat hanuat e. Uhewaku hap yt put'ok'e i Tupana Mi'airo Wuat'i Miit'in Porekuat nuat py sokpe saity pok hamo e. Uito y'y wuat yn wo'oset'ok hat ma'ato Tupana Mipo'oro Koro ti aru topot-set'ok miit'in Tupana Pā'āu wo ra'yn e. Ma'ato yt eweimohey i Imipo'oro pote ehaty'i haty'i hap yn topyhu'at Tupana kaipywiat e. Ta'i yt eweimohey i Tupana Mipo'oro pote aria wo ehēt'ok hap haty hap ewywuāt tutunug e.

¹⁷ Mi'i Miit panene ewy ihay put'okto'e hawyi aikotā wati'atu'yky arui iā'ŷi sese puēti hamuat hap ewy ti aru toi'yky miit'in wakuaria puēti hamo e. Mi'i hawyi toi'atukat kahato temiit'in wakuaria aikotā watikat panene pe arui iā'ŷi wakuat hap ewy e. Tomohey haria toi'atukat watikat iā'ŷi wakuat ewy i'ewyte tomohey ran haria toi'atukat iā'ŷi ape ewy e. Wasere upi toikat panene pyi hap ewy toi'atupat'ok tomohey haria sese i'ewyte tomohey ran haria e. Yt nakuaria i ti aru i'ape ko'i ewywuaria mipugha wuat aria yt hasep i rakat pe mi'iria ti aru toi'atupugha aria wuat'i e'at piat pe e Iuwāu ō'ē haria pe.

¹⁸ Wakuat sehay iā'ākap wuo Iuwāu ti'atunāpin Iūtāu hy ēpe etiaria miit'in mowe'eg hamo.

¹⁹ I'ewyte morekuat Eroti minug yt naku i hap ko'i toimoherepyne. — Ta'i morekuat Eroti tero'ok toywyt morekuat Wiripi ehary'i hawyi totiotō ra'yn to'yat kape tehary'i e. Yt naku i kahato mi'i tā watunug mote e Iuwāu miit'in me.

²⁰ Mi'i tã e Iuwãu morekuat ete pote morekuat Eroti tipyhih ta'yn ahēt'ok hat Iuwãu wo'opyhih hawe. Toipyhyp Iuwãu hawyī — Yt naku i kahato morekuat Eroti i'atu'e miit'in. Iwato kahato morekuat Eroti minug sa'ag ko'i watikuap mesup i'atu'e.

*MATEU 3.13-17 MAKU 1.9-11 IUWÃU 1.32-33
PIAT EWY*

²¹ Pyno Iuwãu topyhih hap owakai te Iuwãu ti'atuset'ok kahato miit'in. I'ewyte wētup e'at pe Iesui tut ra'yn howawi toset'ok hamo. Toset'ok hawyī Iesui Tupana kape ihay. Mi'i turan oken'ypy ewy tuwemoherep atipy kaipyi.

²² Mi'i hawyī atipy kaipyi Tupana Pã'ãu tut ra'yn pykasu ewy. Mi'i hawyī ta'apyk Iesui apy tote. Mi'i hawyī atipy kaipyi sehay put'ok'e Iesui etiat — Uha'yru Sese En e. Uimowepit kahato hat En Uha'yru En mote e. Arehum kahato epe Uha'yru Sese e Tupana Iesui pe.

²³ Toset'ok hawyī Iesui ha'awynug na'yn topot-pap hap 30 anu tuwemotag hap ete. Mi'i hawyī Iesui ha'awynug To'ywot Tupana piat topo'oro hap ko'i. Mi'i pote imimu'eria miit'in te'ero'e — Ta'i watikuap ta'yn Iesui i'atu'e. Meiẽ ti ahētawa Nasare piat panipani'e hat Iuse sa'yru i'atu'e. Iesui ywot Iuse mimotag hat topyhu'at i'atu'e.

MATEU 1.1-27 PIAT EWY

Uito ti mesuwat miwan nug hat IRUKA. Pyno mesuwe ahenoī teran ehepe Iesui e'ase'i'in sa'awy'itewuaria. Pyno Iesui ywot hit ewywuāt IUSE Imotag hap topyhu'at. Pyno Iesui e'ase'i Iuse ywot ERI e hap toĩne'en miwan me i'atu'e.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui e'ase'i Eri ywot MATATI e hap toĩne'en. Mi'i hawyi Matati ywot IREWI toĩne'en i'atu'e. Mi'i hawyi Irewi ywot MEUKI e hap. Mi'i pytkai Meuki ywot IANAI i'atu'e. Ianai e hap ywot IUSE POT i'atu'e.

²⁵ Pyno Iuse pot ywot MATATIA i'atu'e. Mi'i hawyi Matatia ywot AMO i'atu'e. Mi'i hawyi Amo ywot NAŨ i'atu'e. Pyno Naũ ywot ESIRI i'atu'e. Esiri ywot NAKAI i'atu'e.

²⁶ Mi'i hawyi Nakai ywot MAATE i'atu'e. Maate ywot MATATIA i'atu'e. Matatia ywot SEMEI i'atu'e. Semei ywot IUSEKI i'atu'e. Iuseki ywot IOTA i'atu'e.

²⁷ Iota ywot IUANA i'atu'e. Iuana ywot IRESA i'atu'e. Iresa ywot SURUPAPEU i'atu'e. Surupapeu ywot SARATIEU i'atu'e. Saratieu ywot NERI i'atu'e.

²⁸ Mi'i hawyi Neri ywot MEUKI i'atu'e. Meuki ywot ATI i'atu'e. Ati ywot KUSĀ i'atu'e. Kusā ywot EUMUTĀ i'atu'e. Eumutā ywot ET i'atu'e.

²⁹ Mi'i hawyi Et ywot IUSUE i'atu'e. Iusue ywot ERIESE i'atu'e. Eriese ywot IURĪ i'atu'e. Iurī ywot MATATE i'atu'e. Matate ywot IREWI i'atu'e.

³⁰ Irewi ywot SIMEĀU i'atu'e. Simeāu ywot IUTA POT i'atu'e. Mi'i hawyi Iuta pot ywot IUSE i'atu'e. Iuse ywot IUNA i'atu'e. Iuna ywot ERIAKĪ i'atu'e.

³¹ Eriakī ywot MEREĀ i'atu'e. Mereā ywot MENA i'atu'e. Mena ywot MATATA i'atu'e. Matata ywot NATĀ i'atu'e. Mi'i hawyi Natā ywot aha'ase'i Morekuat TAWI i'atu'e.

³² Mi'i uimiwan kaipyi watikuap ta'yn AIPOTY-POT IESUI Morekuat Tawi Emiariru Emiariru hap. Mi'i hawyi Morekuat Tawi ywot IESE i'atu'e. Iese

ywot IUPETE i'atu'e. Iupete ywot PUASI i'atu'e. Puasi ywot SAMŪ i'atu'e. Samū ywot NAASŪ i'atu'e.

³³ Mi'i hawyi Naasū ywot AMINATAPE i'atu'e. Aminatape ywot ATIMĪ i'atu'e. Atimī ywot ARANI i'atu'e. Arani ywot IRŪ i'atu'e. Irū ywot WARE i'atu'e. Mi'i hawyi Ware ywot ase'i pot IUTA i'atu'e.

³⁴ Ase'i pot Iuta ywot IAKO i'atu'e. Iako ywot ISAKI i'atu'e. Isaki ywot aha'ase'i koro APARĀU i'atu'e. Mi'i uimiwan kaipyi watikuap AIPOTY-POT IESUI aha'ase'i koro Aparāu Emiariru Emiariru hap. Mi'i hawyi aha'ase'i Aparāu ywot TARE i'atu'e. Tare ywot NAKU i'atu'e.

³⁵ Mi'i hawyi Naku ywot SERUKI i'atu'e. Seruki ywot IRAKĀU i'atu'e. Irakāu ywot WAREKI i'atu'e. Wareki ywot EPET sa'yru. Mi'i hawyi Epet ywot SARE i'atu'e.

³⁶ Mi'i hawyi Sare ywot KAINĀ i'atu'e. Kainā ywot AWASATE i'atu'e. Awasate ywot SĒ i'atu'e. Sē ywot wuat'i e'ase'i pot NU'E i'atu'e.

³⁷ Nu'e ywot IRAMEKI i'atu'e. Irameki ywot METUSARA mekewat ieīne'en mot'i kahato hat i'atu'e. Mi'i hawyi Metusara ywot INOKI i'atu'e. Inoki yt iku'uro i katupono Tupana tioto atipy kape mi'i miit. Mi'i hawyi Inoki ywot IARETE i'atu'e. Iarete ywot MAREREU i'atu'e. Mi'i hawyi Merereu ywot KAINĀ i'atu'e.

³⁸ Kainā ywot ENU i'atu'e. Enu ywot SETE i'atu'e. Sete ywot ĀTĀU i'atu'e. Ātāu ni Tupana minug mekewat miit sa'awy'iwuat miit'in e'ase'i pot.

Mesuwat miwan nug hat ti Iesui ehay moherrep hat IRUKA. Pyno mesuwat uimiwan kaipyi

watikuap yne ra'yn AHEHAKYERA'AT HAT IESUI e'ase'i e'ase'i pot Ātāu emiariru emiariru emiariru hap ko'i Ātāu kaipyi Iesui kape set ko'i watikuap yne ra'yn IESUI e'ase'i set ko'i. IESUI ywot sese ma'ato TUPANA. Waku ra'yn.

4

MATEU 4.1-11 MAKU 1.12-13 PIAT EWY

¹ Toset'ok hap kahu hawyi Iesui toto tuweran na'yn miit'in kaipyi mekewat Iūtāu hy pyi. Tupana Pā'āu yn na'yn Iesui piit pe. Ta'i yne Tupana Pā'āu topyhu'at kahato ipiit pe. Mi'i pote tutunug Tupana miky'esat ko'i torania i'e hap ewy yn tutunug. Mi'i hawyi mu'ap upi Tupana Pā'āu to'e tope – Uha'yru e atiky'esat ereto yahig wato kape aikope yt uwe i miit'in toĩne'en hap kape e. Mi'i hawyi Iesui toto Tupana Pā'āu miky'esat ewy. Mi'i hawyi ahiag akag sese toto Iesui ma'at hamo. Toiky'esat Iesui temiit no. Toiky'esat Iesui tomiky'esat nug hanuat.

² Ta'i 40 e'at 40 ewātym Iesui toĩne'en mekewat yahig wato tote. Yt kat i mi'u tutu'u. Itote yt tenuk i 40 e'at 40 wātym. Mi'i hawyi hesy'at sakpo'e tuete itote. Mi'i hawyi yt hesaika i yt kat i mi'u tutu'u hawyi sese yt hesaika i.

³ Hesy'at kahato sese itote. Mi'i turan ahiag akag toto Iesui iā'āg hamo. Toiky'esat Iesui tunug hā'āg hap. Toiky'esat Iesui tomiky'esat nug hat. Mi'i hawyi toto Iesui kape hawyi to'e tope – Pywuat Tupana Sa'yru En mote etomoherep to uhepe esaika hap wuat'i nug kuap hap e. Etunug no emi'u wo man mesuwat nu kawiat Mehĩ e.

⁴ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt atunug i rat e'e hap ewy ahiag e katupono sa'awy'i sese mio tã e Tupana Musei miwan Teuterumumiu 8.3 pe — Yt naku i mi'u mesuwarotiat yn eweikat at ka'ap eipiit mo'ok hamo e. Yt naku i mi'u kape yn eiwewanētup e. Mi'u kape yn eiwewanētup wote yt karãpe i eweikat eheïne'en hap sese wuat'i e'at piat e Tupana Musei miwan me Teuterunumiu 8.3 pe e Iesui ahiag me.

⁵ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui yity'ok ywaiti kahato rakat kape hawyi itote pyi meremo toimoherep Iesui kape morekuaria etama mesuwat yi totiaria torania wuat'i etama i'atuekat ikahu rakat toimoherep yne Iesui kape tomu'etu hap ewy. Mi'i hawyi mi'i tote to'e Iesui pe.

⁶ — Erah'a'at ro mesuwarotiat ikahu kahato rakat ko'i kape Mehĩ katupono mesuwat yi totiat atum yne teran epe uhemiiit no ereïne'en mote e. Ta'i yne miit atum teran epe mesuwat ewa'akasa hap ko'i katupono uiat yne mesuwat yi tote torania e. Atum kuap yne mesuwarotiat ekat wo epe uimiky'esat ewywuat etunug yne hawyi e. Uimōtypot hap etunug hawyi mesuwat ko'i iwato hap ok tã atum yne torania epe e. Mi'i hawyi wuat'i Miit'in Porekuat no ereïne'en mesuwat yi wato ok tã e. Mi'i hawyi wuat'i ywania tukupte'en ewano i'ewyte emōtypot haria mi'iria te'eropyhu'at e ahiag Iesui pe.

⁷ To'iro uhupi e. Ta'i uiat ko'i tukupte'en meimuēwaria yi totiat yne e. Mi'i pote uimōtypot En hawyi erepŷ'ātutuk uhowawi mi'i pote aru atum yne ra'yn mesuwat yi totiaria epe Uhyt e ahiag Iesui pe.

8 Ma'ato Iesui tiwesat — Yt rat ahiag yt naku i arepỹ'ātutuk ewawi katupono yt naku i woronug uhetupana wo ne'i katupono mio tã e Tupana Musei miwan me — Waku uhowawi yn eiwepỹ'ātutuk e hawyi waku Uito yn eTupana wo areĩne'en e. Yt uwe i toĩne'en mi'i rẽ e Tupana nimopywiat Teuterunumi 6.13 miwan me. Yt naku i pã are'e — en tupana wo ahiag katupono Tupana yn Tupana wo topyhu'at uimimõtypot nuat Tupana yn aheropat hat e miwan me e Iesui ahiag me.

9 Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui Ierusarẽi kape yity'ok totiat Tupana mõtypot yat koro ywaiti rakat tote toipag Iesui. Itote Tupana mõtypot yat piaria sem tukupte'en mekewat okipy wato tote. Mi'i hawyi ahiag to'e Iesui pe — Pywo Tupana Sa'yrũ En mote e'oghyt'at ro meiũpepyi wuat'i miit'in ehamo hawyi waku erepopy hawyi wuat'i miit'in tikuap En Tupana Sa'yrũ sese hap e.

10 Waku e'oghyt'at meiũpepyi yi kape i'atuehamo katupono sa'awy'i Tupana to'e morekuat Tawi wepy 91.11 pe — Uhemiiit ta'at pote yt iku'uro i katupono meremo atipo'oro wẽtup ok atipy kaipyi ta'at rakat okhyt'at hamo hawyi yt iku'uro hin i e ti ahepe nimo te miwan me Mehĩ e ahiag Iesui pe.

11 Mi'i hawyi — Pyno ehã'ãg no katupono atipy kaipywiaria meremo epytyk hawyi yt era'at i hamo e. Pyno erepopy ro mesuwepyi wuat'i miit'in ehamo yi kape hawyi meremo ta'atukuap esaika hap e. Mi'i ehã'ãg hawyi yt erepik hin i yi tote e miwan me e ahiag Iesui pe.

12 Ma'ato Iesui tiwesat — Mоторo ahiag pya kahato uikai yt atiky'esat hin i e'e hap ewy atunug yt naku i ahã'ãg Tupana sio uiku'uro sio yt hap

ete katupono mio tã e i'ewyte Tupana miwan me — Yt naku i eiwekaipyi ewei'e — Yt uiwe'eg i pytkai uiminug sa'ag ete eweipehik uipowyro aru Tupana ei'e hap e. Yt naku i — Uipowyro aru ipoity'i pytkai ewei'e uhepe e Tupana miwan me e. Yt naku i uhã'ãg e Tupana sio eku'uro sio yt hap ete e Tupana ahepe nimo te Musei miwan Teuterunumi 6.16 pe e Iesui ahiag me.

¹³ Mi'i hawyi ahiag ipohep ta'yn Iesui iã'ãg kahato hap ete pyi. Yt toima'at kuap i yt nakuap i nug hap ete ma'ato toto porap'i hap ewy ne'i katupono tut i tut i tereto karanja wo Iesui iã'ãg iã'ãg hamo ma'ato Iesui po'og hesaika ahiag kai.

MATEU 4.12 MAKU 1.14 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn tomotag hap kape yi Karireia kape. Tupana Pã'ãu piat tomoesaika topyt'atnug na'yn hap wywo ta'aipok. Mi'i hawyi waku kahato toimoherep itote wuat'i miit'in mikuap kahato wo Iesui tuwemotag hap itote hawyi ta'atuhenoï kahato to'ope to'ope — Iesui minug ko'i waku kahato yt uwe i minug ko'i ewy i'atu'e.

¹⁵ Mi'i hawyi tewyry hap upi yne Tupana mōtypot yat ko'i pe teke miit'in atumu'e hamo. Toi'atumu'e hawyi waku kahato i'atu'e imienoi ko'i pe.

¹⁶ Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap e'at pe Iesui teke Tupana mōtypot hawe teko ewy Tupana mōtypot hamo. Mi'i hawyi Iesui ipoĩ'ãm na'yn miit'in py'asetpe Tupana ehay moherep miwan miat hamo teko sa'awy'iwayat ewy tomotag eko ewywuat.

17 Mi'i hawyi ta'atuium na'yn sa'awy'itewuat Isaia miwan tope imimowēpap hamo katupono sa'awy'i tetawa Nasare pe toimowēpap Tupana ehay i'atuepe aikotā sa'awy'i kurum iwasu Iesui turan tomotag hap turan toimoherep Tupana ehay miwan miat hap ewy. Mi'i hawyi totat Tupana ehay miwan miat hawyi toikat ra'yn miwan me aikowuat tomiky'esat ewywuat. Mi'i hawyi toipuēti ra'yn sehay tuwetiat hawyi toimowēpap tomipuēti Tupana ehay tomoherep hat Isaia e hap miwan miat hap ewy.

18 – Uiwyrria'in e mesuwe mio tã e miwan me – Tupana Pã'ãu Wakuat toïne'en kahato uhepe e. Ta'i Tupana ui'airo ra'yn tehay wakuat moherep hamo e. Ta'i Tupana ui'airo satek takaria ehakye-ra'at hamo yt hekat i rakaria mu'e yt kat sa'up i hamuat e. Yt kat etiat kuap i haria mowe'eg hamo ui'airo Tupana e. Mesup ta'yn Tupana uipo'oro wanĩkaptia mipyhyk piat ko'i porenõtem ta'atupyhyk hap kaipywiat hamo e. I'ewyte ti yt iha pytig i rakaria mohapytig hamo uipo'oro e. Ta'i Tupana uipo'oro ra'yn miit'in yt uwe miky'e i ko'i ky'e sese hamo e. Ta'i Tupana mio tã e uhepe – Atiky'esat eti'atuporenõtem miit'in yne i'atuwanĩkaptia po pywiat hamo e mesuwe miwan me e.

19 Tupana emiit'in ehakyerat hap e'at enoi hamuat uipo'oro e. Ta'i Tupana ihay mesuwe Isaia miwan me yianmete uhediat e Iesui itotiaria Tupana mōtypot yat piaria pe.

20 Mio tã e Iesui timowēpap kahu hawyi tutum i ra'yn mekewat Isaia miwan Tupana mōtypot yat piat eropat hat pe. Mi'i hawyi Iesui ta'apyk ta'yn hawyi itote i'atumu'e hamo. Mi'i hawyi itotiaria

te'eraha'at kahato howawi kat e aru ihay e hap kuap hamo.

21 Mi'i hawyi Iesui henoi i'atuepe – Mesuwat e'at mesuwat miwan uimimowē^{pap} sa'awy'iwuat Isaia mienoi yianme uheti'at toha'awynug na'yn ehehamo ra'yn topyhu'at ra'yn e Iesui tomotag haria pe.

22 Mi'i hawyi itotiarua – Waku kahato ihay i'atu'e. Ihay se kahato hap watikuap i'atu'e. Ma'ato kat pote iwe'eg kahato ra'yn i'atu'e. Uwe som imu'e iwe'eg hap ete katuponu watikuap kahato Iesui ywot sese Iuse i'atu'e.

23 Ta'i i'ywot Iuse pan'ipan'i'e hat i'atu'e. Pyno uwe imu'e iwe'eg hamo i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui to'e tomotag haria pe – Ta'i eweikuap teran uwe piat uimu'e hap e. Ta'i ewehenoi teran sehay pot'i kaipyi mekewat sehay mikyry'i hap kaipyi – Paini i'ahu rakat eremoehāite ro uruehamo aikotā irania'in eti'atumoehāite hap ewy ewei'e teran uhepe uimoweuka'i hamo. – Eti'atumoehāite kahato miit'in tawa Kawana'ū piaria i'atu'e pyno waku mesuwe emotag hawe tawa Nasare pe i'ewyte eti'atumoehāite urutoria ewei'e teran uhepe yt kat i uimohey hap eikai pytkai e Iesui.

24 Mi'i hawyi – Etimoherep uruepe esaika hap wuat'i nug hamuat hawyi uruimohei En kurum ewei'e pote woroho'owesat – Yt uimōtypot hin i yt uimohey hin i eipe mesuwe uimotag hap etawa pe are'e. Pywo ti rat Tupana ehay moherep hat Uito pytkai uimotag hap totiarua yt uimohey hin i e. Aikotā to'e miwan me – Uimotag haria yt uimohey hin i e ma'ato irania'in kape atipo'oro uhehay moherep hat pote ta'atumohey kahato ma'ato imotag

hap tote yt hin i e hap ewy kahato eiperia mesup eweipyhu'at e. Ma'ato atipo'oro ui'e hap moherep hat wētup ywania kape pote itotiaria i'atuewaure ka'a kahato e. Ma'ato ta'aipok ta'yn tuwemotag hap kape hap totiaria yt uwe i icy'esat e. Ma'ato irania'in tawa ko'i kape — Ereke Mehĩ i'atu'e — Ereke Mimi i'atu'e e Tupana miwan me e Iesui tehay pun haria pe. Mi'i hap ewy kahato mesuwe e Iesui tomotag haria pe. Yt uwe i mesuwe uimohey haria e Iesui tawa Nasare piaria pe.

²⁵ Pyno ahenoi teran po'og uimohey hap pun hap ete e Iesui. Nimo sese te i'atu kahato hiwu ko'i tukupte'en ai'ywania Isareu ywania tukupte'en mesuwe sa'awy'i ahe'yi tote e. Mi'i hawyi Tupana tipo'oro temiit Eria e hap i'atuewawi e. Mi'i hawyi Eria to'e i'atuepe — Mio tã e Tupana ehepe — Yt kat i hin i i'aman aru eimikoi ete hawyi yt kat i aru eimi'u e. Topap yne eimikoi yt kat i i'aman hawyi e. Mye'ym anu kape ti yt kat i i'aman e Tupana aha'ase'i'in me sa'awy'i Tupana mipo'oro Eria wē pyi ma'ato yt ta'atumohey hin i. Ma'ato to'e hap ewy put'ok'e. Mi'i hawyi 6 ewaty yt kat i i'aman mote i'atumikoi ko'i topap yne hawyi i'atusy'at kahato mesuwat yi wato hap ok tã.

²⁶ Mi'i hawyi Tupana tipo'oro i tehay moherep hat Eria wētup ywania kape mekewat yi Sareta ywania etawa kape. Mi'i hawyi put'ok'e itote tawa hit Sitãu note uru'ywania ewanĩkaptia etawa tote e. Mi'i hawyi itote hiwu wētup ywania yat pe toĩne'en porap Eria. Mekewat hiwu Tupana tipoi-tyro kahato e. Ma'ato Eria motag haria aha'ase'i'in yt timohey i Eria pote Tupana yt tipo'oro hin i temiit Eria aha'ase'i'in hiwu ko'i kape e.

27 I'ewyite sa'awy'i'uwat Tupana ehay moherep hat Eriseu toĩne'en Tupana e hap moherep hat pywo sese hat mesuwe ahetawa pe e. Mi'i e'at pe tukupte'en kahato itotiaría hepihi pihi rakaria heĩne'en turan ma'ato mi'iria Tupana mipo'oro Eriseu yt ti'atumoehãite kuap i kat pote yt ta'atumohey i pote e. Mi'i hap e'at pe wētup surara akag put'ok'e pya pyi Eriseu kape. Wētup ywania kaipyi tut. Wētup yi kaipyi tut mekewat hepihi pihi rakat Namã e hap het rakat e. Mekewat yi Siria kaipyi e. Mi'i hawyi toikat Tupana ehay moherep hat Eriseu tomoehãite hamuat hap ky'ewi. Mi'i ti Eriseu timoehãite meremo ra'yn Tupana esaika wo tomohey hap upi e. Yt ai'ywania hin pytkai i toimoehãite e. Ma'ato ai'ywania itote i'ahu rakaria ahyt tukupte'en hepihi pihi rakaria e. Ma'ato mi'iria yt toi'atumoehãite hin i katupono yt uwe i ahetama piaria imohey pote e Iesui tuwemotag hap totiaría pe yt tomohey i haria pe. Mi'i hap ewy te Uito areĩne'en mesup eipy'asetpe e. Irania'in ywania po'og uimohey eikai e Iesui tomotag hanuaria pe mekewat tawa Nasare piaria pe.

28 Mi'i hawyi Iesui ehay kuap kuap haria Tupana mōtypot yat piaria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete — Irania'in ywania po'og eikai Tupana mohey hap ete e Iesui hawyi.

29 Mi'i hawyi — To'iro wati'auka Iesui i'atu'e. To'iro watipun Iesui yity'ok pyi yihot pe i'auka hamo i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuhã'ãg i'auka hamo.

30 Ma'ato put'okta'atu'e yity'ok tote Iesui auka hamo i'okpun hamo ra'yn turan Iesui tuwemorem i'atueowa kape hawyi yt heremo hin i topyhu'at. Mi'i hawyi — Aikope toto Iesui i'atu'e. Yt watikuap

i ra'yn aikowo toto hap i'atu'e katupono i'atupy'a-setpuo tokosap.

MAKU 1.21-28 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi Iesui toto wētup tawa kape ra'yn tawa Nasare tuwemotag hap totepyi. Mi'i hawyi Iesui ta'aipok ta'yn yi Karireia popyke tawa hit Kawana'ũ kape. Itote Tupana mōtypot hap e'at turan teke Tupana mōtypot yat pe itotiarua mu'e hamo.

³² Itotiat Tupana yat piaria te'eruanētup kahato aikotā aikotā Iesui mienoi ko'i kape. — Iesui yt irania'in aimu'e haria ewy hin i i'atu'e katupono Morekuat Koro ewy aimu'e i'atu'e.

³³ Mi'i turan toïne'en Tupana yat pe wētup ok miit ahiag ipiit piat rakat. Mi'i hawyi ahiagnia ta'atuehay pirik wo te'ero'e Iesui pe mekewat miit wē pyi.

³⁴ — Kat hamo som eriot uruewawi Iesui i'atu'e. Kan etiky'esat urukaipyi i'atu'e. Ta'i uruikuap ta'yn uru'auka hamo eriot i'atu'e. Pywo ti rat uruikuap En. En ni Iesui tawa Nasare kaipywiat sut hat wakuat i'atu'e. En ni Tupana Mipo'oro ahiag akit hamuat i'atu'e haty wo.

³⁵ Mi'i hawyi Iesui wāi'e ahiagnia pe — Eipo'inik to ahiag e. Erētem no meiēwat miit piit pyi ahiag e. Mi'i hawyi ahiag tipun temiit i'atupy'asetpe tuwētem ipiit hawe. Mi'i hawyi sa'awy'iwuat miit ahiag ipiit piat rakat waku ra'yn ahiag ipun pytkai yt kat i haty ipiit ete.

³⁶ Mi'i hawyi Iesui minug wakuat kape te'erewanētup kahato hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som toi'atusopo kuap ahiagnia i'atu'e. Po'og ahiag kai Mi'i Miit hesaika i'atu'e. Yt aimu'e haria ewy hin

i tutunug kuap. Toipo'oro pote ahiag tuwētem meremo ihay pyi. Pywo pe ti po'og paini kai Iesui i'atu'e. Ta'i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hesaika hap ewywuwat nug hat toi'atuporenōtem ahiagnia meiūwat miit piit pyi i'atu'e. Tehay wo yn toi'atusopo kuap ahiagnia i'atu'e wanētup haria.

³⁷ Mi'i hap ewy tutunug mote wuat'i puaria ikuap yne Iesui minug wakuap ko'i ahiag sopo tehay wuat hap.

MATEU 8.14-17 MAKU 1.29-34 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi Iesui tuwētem Tupana yat pyi hawyi toto ra'yn topotmu'e Nu Simāu Peteru yat kape. Mi'i tote Peteru sakitu i'ahu rakat toīne'en. Ipiit hakup kahato. Mi'i hawyi ta'atuhētup ta'yn Iesui pe — Etimeohāite o meiūwat uruwy Peteru sakitu i'ahu rakat Mehī i'atu'e Iesui pe.

³⁹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn Simāu sakitu ewawi. Mi'i hawyi wāi'e i'ahu hawe hawyi tokosap meremo ipiit sakup hap. Mi'i hawyi waku ra'yn. Tehāite meremo hawyi iāpe'ok'am getap wiat topotpap hamo ō'ē haria eropat hamo.

⁴⁰ Mi'i hawyi at min'e hawyi ta'atuerut kahato ta'atuwyria'in i'ahu rakaria Iesui ewawi. Mi'i hawyi Iesui tuweponug i'ahu rakaria ete hawyi toi'atumoehāite yne. Tuweponug hawyi waku yne ra'yn.

⁴¹ I'ewyte Iesui ti'atupo'oro yne ahiagnia miit'in piit pyi. Tuwenō'ē turan i'atuehay pirik kahato — Ta'i En ni Tupana Sa'yru Iesui i'atu'e. Ma'ato Iesui wāi'e i'atuepe. Yt toiky'esat i tomoherep hap katu-pono ahiag tikuap Iesui Tupana Sa'yru hap. Mi'i pote — Wāi'e i'atuepe eipo'inik to yt ewehenoi tei'o

uwe Uito hap eweikuap hap ok tã e Iesui ahiagnia pe.

MAKU 1.35-39 PIAT EWY

⁴² Ihot'ok kai i toto Iesui tuweran tawa Kawana'ũ pyi yt uwe i miit toĩne'en hap kape Tupana wywuat tehay kahato hamo. Mi'i hawyi miit'in tikat kahato Iesui. Ta'atupuēti hawyi – Ereĩne'en no uruwywo uruetawa pe Mehĩ i'atu'e. Eto hawyi yt uruiky'esat hin i katupono i'atu kahato miit'in ekat haria i'atu'e miit'in sem Iesui pe.

⁴³ Ma'ato Iesui ti'atuwesat – Uiwyrria'in ahenoi teran wuat'i tawa pe aikotã aikotã Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hap etiat e. Mi'i nug hamo Tupana uipo'oro e. Mi'i tupono atunug neran uipo'oro hap e. – Atiky'esat yne ywania mu'e hap Tupana e hap ewy uipo'oro pote Wuat'i mu'e hamo e.

⁴⁴ Mi'i pote toto ra'yn tawa Kawana'ũ pyi yne y'y hit i upi yne yi luteu puo wuat'i miit'in mu'e hamo. Yne Tupana mōtypot yat ko'i kape toto. Mi'i hawyi teke yne Tupana mōtypot yat ko'i pe tohenoi Tupana toĩne'en Miit'in Porekuat hap.

5

MATEU 4.18-22 MAKU 1.16-20 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe Iesui yi Kenesare hyemyi'a hyēpeke toĩne'en. Mi'i tote te'eruwa'atunug kahato miit'in typy'i rakaria Iesui ewawi Tupana ehay kapiat wanētup hanuaria.

² Itote turan typy e'yara yēpe piat ko'i pe Iesui ta'akasa pira pytyk haria kape. Ma'ato ika'iwaria yt uwe i yara ko'i pe katupono te'eruwesuki wato

koho hamo tuwenō'ě ta'atue'yara pyi ihyemyi'a hyēpeke kape pira pytyk haria.

³ Mi'i hawyi typy'i kahato tomimu'eria pote Iesui teke ra'yn wētup yara pe hawyi to'e yara ka'iwat Simāu Peteru pe – Mehī atipuru porap e'yara katupono mi'i totepyi ati'atumu'e teran miit'in sem ihyemyi'a hyēpeke piaria hamo e Iesui Simāu me. Mi'i hawyi Iesui e hap ewy meremo Simāu tunug. Mi'i hawyi Iesui ta'apyk yara pe hawyi toi'atumu'e ra'yn miit'in mekewat yēpeketiaria yara pyi.

⁴ Mi'i hawyi tehay kahu ra'yn hawyi to'e ra'yn Simāu me – Ereto i ro ihy pya kape e. Mi'i totepyi ewyria'in wywo waku eweipytyk pira ko'i waku ewetopag ehesuki y'y pe pira pytyk hamo e.

⁵ Ma'ato Simāu to'e – Ūruka'iwat e uruikat kahato ra'yn ka'ap mo pira suki wato wo wen ma'ato rat yt kat i hin i pira uruipytyk yt wētup i uruipytyk uruesuki wo e. Ma'ato etiky'esat pote urutunug neran e'e hap ewy mi'i hawyi waku e'e hap ewy urutopag uruesuki y'y pe Mehī e Iesui pe.

⁶ Mi'i hawyi ta'atupag y'y pe ta'atuesuki wato hawyi ipyt'at kahato ra'yn pira wo. Mi'i hawyi pira sem ko'i tihiot i'atuesuki wato.

⁷ Mi'i pote ta'atukaykay ra'yn ta'atuwyria'in wētup yara piaria ta'atupowyro hamo. Mi'i hawyi ta'atuhytmoi ta'atue'yara ko'i pe pira sem hawyi porap te'era'apy'at pira i'atu kahato pote.

⁸ Mi'i hawyi Simāu Peteru ta'akasa Iesui minug wakuat kapiat hawyi toikuap ta'yn Iesui minug yt uwe i minug kuap hap ok tā hawyi tuwepỹ'ātutuk Iesui eowa kape to'e hamo – Mehī e ereto o pya kahato uikai kat pote yt nakuat i kahato rakat uito

e tuwenoi ra'yn Iesui pe. — Ta'i uiat uhewaku hap ti yt put'ok'e hin i emiit no areĩne'en hamo e. Mesup worokuap En wuat'i nug kuap hat ereĩne'en hap e. Mi'i pote Wuat'i Ka'iwat no ereĩne'en e. Mi'i pote aremõti uiminug sa'ag ko'i ete e. Mi'i pote yt naku i areĩne'en emiit no e Peteru Iesui pe.

⁹ Mi'i hawyi Simãu tuwanẽtup kahato pira sem kape i'ewyte yne iwywuwat wat haria yara pi-aria te'eruanẽtup kahato i'atu kahato pira ta'atupytyk pote.

¹⁰ I'ewyte Simãu ekatuwyria seseria he'yara pi-aria ipowyro haria mehĩ Tiaku mehĩ Iuwãu meke-wat uhyt Sepeteu sa'yru'in te'eruanẽtup kahato wy pira pytyk kahato hap kape. I'ewyte Simãu teha'at kahato hawyi Iesui to'e — Yt erewanẽtup tei'o po'og mi'i hap kape Simãu e katupono wyti aru mesuwat hawyi miit'in atupytyk Tupana wan-uat hamo ra'yn ereĩne'en ni aru aikotã mesuwat pira pytyk suki wuat hap ewy e.

¹¹ Mi'i hawyi te'eruwehik ta'yn ihyemyi'a hyẽpeke hawyi ta'atu'atoiat ta'atupotpap hap pira pytyk hap Iesui upiat tuwat hamo.

MATEU 8.1-4 MAKU 1.40-45 PIAT EWY

¹² Iesui toĩn'en wẽtup tawa pe turan tut ra'yn wẽtup ok miit hepihi pihi kahato rakat Iesui ewawi. Ipe ete hepihi yn yne ipiit ete. Mi'i ti tuwewahik yi tote porog me Iesui yatype hẽtup hamo — Mehĩ e uimohãite teran mote atiky'esat kahato uimowaku hap.

¹³ Mi'i hawyi Iesui tuweponug ipiit pe hawyi to'e — Ta'i woromohãite teran uhyt e. Mio tã e hawyi meremo ipe pakup we toĩne'en. Yt wẽtup hepihi

pihi i toĩne'en ipiit ete tokã'ã ra'yn hepahi pihi hap ko'i.

¹⁴ Ipiit waku hawyi Iesui haty wo ra'yn to'e tope – Uhyt yt ehenoĩ tei'o irania'in me uhepiat emoehãite hap mesup ma'ato ereto ro meremo pa'i kape epiit kahu hap etiat moherep hamo aheko ewy e. I'ewyte etum no pa'i pe Tupana piat emoehãite hap sa'up aikotã sa'awy'iwuat Musei aimu'e hap ewywuat e. Mi'i etunug hawyi pa'iria tikuap ta'yn epe moehãite hap e.

MATEU 9.1-8 MAKU 2.1-12 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi irania'in po'og ikuap Iesui etiat hawyi tō'ē tō'ē miit'in typy'i kahato Iesui ehay kapiat te'eruanētup hamo. I'ewyte i'ahu rakaria ko'i tō'ē ta'atumoehãite Iesui piat kat hamo.

¹⁶ Mi'i pote Iesui toto tuereto yt uwe i miit hap kape Tupana wywuat tehay hamo.

¹⁷ Wētup e'at pe Iesui piat miit'in atumu'e hap tote tukupte'en nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria apyk puo tukupte'en yi Karireia kaipywiaria yi Iuteu kaipywiaria tawa wato Ierusalem kaipywiaria tō'ē mi'iria Iesui mienoi kuap hamo. Mekewat e'at pe toĩ kahato Iesui kai Tupana esaika hap i'ahu rakaria moehãite hamo.

¹⁸ Mi'i turan tō'ē ihainia'in ko'i wētup ok yt ipoĩ'ãm kuap i rakat yni pe aria'yp ete he'yni pe ta'atuerut Iesui ewawi. Mi'i tote miit sem kahato puo ta'atuerokosap i'ahu rakat Iesui kape.

¹⁹ Ma'ato yt aikopuo kuap i ta'atuerokosap Iesui kape. Mi'i hawyi miit'in tok puo yt ta'atuereke kuap i pote te'era'am na'yn getap ok tote hawyi ta'atu'oghot ra'yn mare itote ywaiti Iesui apy tote. Mi'i hawuo ta'atumo'apyk Iesui yatype yt hewyry

kuap i rakat. Miit'in tok puo Iesui ywytpe ta'atumo'apyk.

²⁰ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn i'atuepiat tomohey hap hawyi to'e yt ipoĩ'ãm kuap i rakat pe — Uiwy e koitywy o waure wo ra'yn eminug sa'ag ko'i kai areĩne'en e.

²¹ Mi'i hawyi itotiaría nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria te'ero'e te'eruanētup hawe — Heiẽ yt naku i Iesui ihay sa'ag kahato Tupana ete i'atu'e katupono Tupana yn ni iwaure kuap aiminug yt naku i hap ko'i i'atu'e.

²² Ma'ato i'atuwanētup hap ko'i Iesui tikuap yne ra'yn tuwanētup hawe. Mi'i pote to'e wanētup haria pe — Kat pote mio tã ewei'e eiwanētup hawe e.

²³ Ta'i — Waure wo ra'yn ni eminug sa'ag ko'i kai areĩne'en mesup are'e ra'yn mesuwat miit pe e. Yt niatpo hin i — Waure wo are'e miit'in me e. Ma'ato po'og niatpo wato'e yt hewyry kuap i rakat pe — Epoĩ'ãm no hawyi ewyry ro wato'e niatpo kahato e.

²⁴ Mi'i pote pono atimoherep ehepe uhesaika hap miit'in mi'aparap ko'i moweityk hamo e. Ta'i Uito ti Miit'in Eyke'et mi'i pote ti uhesaika hap put'ok'e wuat'i miit'in minug yt naku i hap ko'i moma hamuat e. Mi'i uhesaika hap moherep hamuat mesup uhehay wo atimoehãite meiwuat yt hewyry kuap i rakat yne ehehamo e. Mi'i hawyi eweikuap ta'yn uhehay wuat atihap kuap wy eiminug sa'ag ko'i hap e itotiaría pe. Mi'i hawyi to'e yt ipoĩ'ãm kuap i rakat pe — Epoĩ'ãm no mehĩ hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ereto ro e'yat kape e.

²⁵ Mio tã e hawyi meremo sa'awy'iwuat i'ahu

rakat ipoĩ'ãm hawyi toi'okpo'i te'yni hawyi toto ra'yn to'yat kape tuwehum kahato Tupana kape toto turan.

²⁶ Itotiaria te'eruanētup Iesui minug etiat hawyi te'eruwehum kahato Tupana kape ma'ato te'eroken'ẽ hap wywo te'ero'e — Iesui yt uwe i ewy i'atu'e. Aikotã pyno tutunug wakuap mi'i hap ewy i'atu'e. Meiūwat ewywuāt yt miit'in minug kuap ewy hin i i'atu'e. Yt karãpe i mi'i ewywuāt kape wata'akasa meikotã nug hap kape i'atu'e to'ope. Mi'i pote te'eroken'ẽ kahato Iesui pupi.

MATEU 9.9-13 MAKU 2.13-17 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui mekewat tomi-moehãite yat pyi hawyi mu'ap upi teha'at kahato wētup miit kape. Ta'akasa wētup ok yt uwe miky'esat i rakat kat pote mu'ap pyhup hano toĩne'en surara'in wanĩkaptia powyro rakat pote. Morekuaria wanĩkaptia wywo toi'atupyhup yne mu'ap ko'i. Itote pyi toi'atuky'esat wuat'i miit'in kaipyi mu'ap sa'up. Iwato kahato toi'atuporerera'at Iuteuria ewanĩkaptia porekuat wano. Mi'i hawyi ipat'ok towanuāt totat sa'ag. Mi'i hawyi iha'at kahato Iesui howawi mehĩ Mateu Irewi e hap het rakat kape. Mi'i hawyi toto howawi hawyi to'e — Woroky'esat en uhemit no e. Pyno to'iro uhupi e Iesui Mateu pe.

²⁸ Toikaykay hawyi meremo ipoĩ'ãm Iesui upiat toto hamo. Mi'i hawyi toi'atu'atoiat yne yne tomisat ko'i sa'up iwato rakat yparakai tomi'apykok tote. Yt toiky'esat i po'og katupono toto teran Iesui upi pote e.

²⁹ Mi'i hawyi Irewi Mateu toto ra'yn Iesui upi hemiit no. Mi'i hawyi Iesui mekewat Mateu Irewi

tioto to'yat kape imoenuk hamo. Put'okto'e to'yat pe hawyi ienuk hap tutunug Iesui etiat tuwehum haype. Mi'i hawyi toi'atukaykay towyria'in to'ewywuat sa'up porera'at haria toi'atukaykay irania'in wywo. Mi'i hawyi yt naku i kahato rakaria py'asetpe Iesui toĩne'en.

³⁰ Mi'i hawyi nagnia ehay enoi haria i'ewyete miwan etiat wāi'e hap moherep haria te'eraha'at Iesui ienuk hap kape hawyi mi'iria i'atupy'ahak Iesui ete i'ewyete Iesui potmu'eria ete. Mi'i pote te'ero'e — Kat poteĩ Eika'iwat yt nakuaria i sa'up porera'at haria wywo tenuk hamuat toto i'atu'e. Yt naku i yt nakuaria i wywo watenuk e miwan me i'atu'e.

³¹ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Uhyt'i'in e yt eweikuap i apo aikotā ihāite rakaria yt ikat hin i mohag nug hat ta'atumoehāite hamo e. Ma'ato irania'in i'ahu rakaria ihāite pik'e rakaria ikat kahato mohag nug hat ta'atumohāite pakup i hat ta'atumopakup i hat e. Uito areĩne'en mohag nug hat ewy. Mesuwarotiararia ehakyera'at hamo Tupana uipo'oro miit'in yt naku i nug haria moehāite hamo uipo'oro e.

³² — Uito ti yt ariot i wakuaria mowaku pakup i hamo katupono — Uruto po'og waku torania'in kai i'atu'e. Mi'i e haria yt uikat i — Uruto waku kahato Tupana wanētup hawe i'atu'e haria ewy e. Mi'i pote yt ati'atuehakyera'at kuap i mi'iria ma'ato irania'in — Yt nakuaria i uruto e haria tikuap kahato ra'yn yt i'atuewaku i hap pote mi'iria ati'atuera'aipok kuap Tupana kape e. Mi'iria mu'e hamo ariot e. Ma'ato — Uruto waku e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Iesui.

MATEU 9.14-17 MAKU 2.18-22 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi mekewat — Uruto po'og e haria te'ero'e Iesui pe — Uhyt i'atu'e ahēt'ok hat Iuwāu potmu'eria i'ewyte nagnia ehay enoi haria te'eruwemosy'at kahato ta'atuehay Tupana kapiat moesaika hamo i'atu'e. Ma'ato ewat epotmu'eria te'eruwenuk yn i'atu'e. Yt te'eruwemosy'at hin i ta'atuehay Tupana kapiat moesaika hamo i'atu'e.

³⁴ Mio tā te'ero'e hawyi Iesui ti'atuwesat — Pyno ahenoī teran hā'ākap wuo uhehay e. Karāpe toīne'en ienuk wato hap e'at aiwo'omowepit hap e'at turan he'aito pakup takat e'at mōtypot hap turan ihary'i pakup takat e'at mōtypot hap turan mekewat e'at pe yt uwe i tuwemosy'at teran i'atuwepit teran hap yn te'erenuk hap yn wo'okyi'at hap e'at piat pote se'aito hap e'at piat pote e. Ta'i i'atuwepit kahato te'erenuk turan e. Mi'i hap ewy kahato areīne'en mekewat Se'aito Pakup ewy e. Uhemii't'in wywo areīne'en turan i'atuwepit kahato aikotā wo'okyi'at hap e'at piaria ewy are e. Pyno se'aito hap e'at pe i'atuwyrīa'in i'atuwepit kahato te'erenuk turan e. Se'aito wywo tukupte'en turan yt te'eruwemosy'at teran hin i e. Yt i'atu'arot hin i tukupte'en aikotā wo'okyi'at hap turanuāt ienuk hap ewy e.

³⁵ — Ma'ato meiūran ti aru Uito irania'in tioto ui'auka hamo mi'i hap e'at turan aikotā se'aito pya ta'atuereto to'yat totepyi hap ewy irane areīne'en e. Mi'i hap e'at pe ti aru i'atu'arot sese hap topyhu'at i'atuepe. Yt te'erenuk hin i katupono i'atuehat'at kahato uiky'ewi haype e. Aikotā watihep se'aito ipakup te turan hap ewy hawyi iwary pakup i'arot toīne'en hap ewy aru tukupte'en ta'a-

tu'arot hap wywo e. Mi'i hap e'at pe yn te'eruwemosy'at kahato ra'yn e Iesui — Kat pote yt eremosy'at i uruto ewy e haria pe.

MATEU 9.16-17 MAKU 2.21-22 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi wētup sehay iā'ākap i Iesui henoi seko pot'i enoi haria pe. — Uiwyrria'in mana'in eweikuap aikotā yt naku i watomog ahesokpe pot'i sokpe kype pakup wo e. Mi'i tā yt ikahu hin i watunug katupono watopi'ig sokpe pot'i hiot'e hap sokpe pakup wo hap yt ikahu hin i topyhu'at e. Mi'i watikoho hawyi sokpe pakup tihiot ne'i ra'yn totekyi kahato pote sokpe pot'i e. Mi'i hawyi sokpe pot'i hiot'e rakat po'og hiot'e sa'awy'iwuat kai e. Ta'i mi'i ewy kahato ti uhehay wakuat pakup toīne'en e. Ta'i yt watopag kuap i uhehay pakup sehay pot'i tote katupono yt to'o'ewy hin i e. Ma'ato to'opuo to'opuo wahenoi uhehay sehay pot'i puo pote po'og topyhu'at yt naku i e. Aikotā ahesokpe pot'i hiot'e sese hap ewy topyhu'at e. I'ape pot'i hawyi iteneg kahato ra'yn e Iesui — Kat pote yt etunug yne i urueko ewy e haria pe.

³⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e miit'in akag ko'i yt tomohey i haria pe — Pyno wētup sehay iā'ākap aheno i ehepe e. Uiwyrria'in e yt naku i watomohey typy sehay yt to'o'ewy i pytkai e. Yt naku i to'opuo to'opuo eweipag uhehay pywo sehay rakat sehay yt pywo rakat i wywo e. Pywo ti rat ahetama puo watopag Uwa ywa hy heiam pakup we yn e. Ta'i ahekamūti i'ape pakup kawiat pe yn watopag e. Mi'i hawyi mekewat Uwa ywa hy tuwemōpuk itote e. Mi'i i'ape pakup we waku yt ipe teneg i pote e. Ta'i i'ape yt gag i te pote torok'e te'en te'en ne'i

Uwa ywa hy pakup henãpuk ne'i hawyi e. Ma'ato ahetama puo watopag Uwa hy pakup yt ihyenãpuk i te turan heiam pot'i pe pote i'ape teneg nakat heiam me mi'i mye'ym e'at hawyi ihyenãpuk ta'yn turan ipe heiam teneg nakat ipot'i rakat yt torok'e i hawyi yt naku i katupono heiam pok'e hawyi Uwa hy yt kat i ra'yn toto yne yi tote e. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at Uwa hy toto yne ra'yn mote e. I'ewyte heiam mot'i hiot'e wy hawyi yt naku i pe toïne'en.

³⁸ Mi'i pote ahetama puo watopag Uwa hy i'ape yt igagi te rakat pe e. Mi'i hawyi toïne'en mot'i itote ahesapo wuat waku rakat e. Mi'i tã ti watunug ahetama puo mana'in uhyt'i'in e. Mi'i ui'e hap ewy kahato ti uhehay he kahato rakat ipakup e. Mi'i pote waku watopag ipakup we e. Yt teke kahato i sehay pot'i pe e Iesui typy sehay upiaria pe.

³⁹ Ma'ato eipe — Po'og waku iporo rakat ewei'e hawyi yt eweiky'esat i uhehay pakup e. Eipe eweikupte'en mahy u haria ewy e. Mi'i u haria tiky'esat kahato sapo hy pot'i ahetama pe te'eruwemopẽ'ã hamo e. — Watikuap ihy nem hap u hap i'atu'e. Mi'i po'og waku uruwanẽtup hawe i'atu'e. Yt kan hamo i sapo hy pakup uruwanẽtup hawe i'atu'e. Imopẽ'ã teran nakaria mio tã i'atu'e. Mi'i haria ewy kahato eweikupte'en uhehay pakup yt ky'esat i pote — Yt kan hamo i ehay pakup ewei'e pote katupono urumikuap iporo rakat po'og he ewei'e e. Mi'i pote yt karãpe i eiwehekuap ipakup takat e. — Ipot'i rakat po'og waku ewei'e yn e Iesui tehay pun haria pe.

6

MATEU 12.1-8 MAKU 2.23-28 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi yt i'atupotpap i hap e'at pe Iesui awati ypia puo tokosap towyria'in nywo. Mi'i hap tote iwyrria'in ho'opik ta'yn awati ta'atukoka'at no hawyi ta'atu'u ra'yn.

² Mi'i pote nagnia ehay enoi haria te'ero'e i'atuepe – Kat poteĩ eweho'opik awati yt aipotpap i hap e'at pe i'atu'e. Mi'i tã ti yt naku i aiwo'onãpin hawe i'atu'e.

³ Mi'i tã ti i'atu'e pote Iesui to'e – Yt eweikuap i aikotã sa'awy'ite morekuat Tawi tunug tesy'at hawyi e. I'ewyte towywuaria tesurara'in i'atue-sy'at hawyi hap e.

⁴ Teke Tupana mõtypot hawe hawyi tutu'u mekewat man wakuat Tupana kapiat pa'i mi'u wuat yn mekewat man yt naku i miit re'en ne'i mi'u wo e miwan me wen ma'ato morekuat Tawi i'u hesy'at kahato hawyi. I'ewyte toimõ'ë mekewat man tesurara'in me. Ma'ato miwan me waku pa'i mi'u wuat yn wo rakat man tutu'u tesurara'in wywo. Yt naku i irania'in mi'u e miwan me wen.

⁵ Pyno Tupana tipo'oro ra'yn ehowawi Wuat'i Miit'in Yke'et e hap het rakat e. Mi'i Miit toĩne'en Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Akag wo e. Mi'i pote waku ahenoi ehepe uheywyt'in uheinyt'in kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana mõtypot hap e'at pe e Iesui tuwepiat.

MATEU 12.9-14 MAKU 3.1-6 PIAT EWY

⁶ Mi'i hawyi wētup yt motpap i hap e'at piat turan teke ra'yn Iesui Tupana mõtypot hawe miit'in atumu'e hamo. Mi'i hap tote wētup ok ipo sese kawiat ipo kag mot'i rakat toĩne'en.

⁷ Mi'i hawyi Miit'in mu'e haria itotiarria wãie hap miwan miat moherep haria te'ero'e to'ope

– Waku wateha'at kahato Iesui kape sio ipotpap mesup yt aipotpap i hap e'at pe sio yt sio toimoe-hāite mekewat ipo kī'ā rakat sio yt i'atu'e to'ope. Ipotpap Iesui pote waku wato'e wuat'i ehamo – Yt naku i rakat meiē Iesui wato'e i'atu'e.

⁸ Ma'ato toma'at teran hap i'atuwanētup hawiat Iesui tikuap ta'yn tuwekaipyi hawyi toikaykay ra'yn ipo kī'ā rakat tuwewawi wuat'i ehamo hawyi to'e – Uhyt eriot ro meikowo waku meiūpe y'am me ereīne'en wuat'i miit'in py'asetpe wuat'i miit'in ehamo e ipo kī'ā rakat pe. Ipoī'ām na'yn hawyi hewyry miit'in py'asetpuo.

⁹ Mi'i hawyi Iesui apo'e irania'in me – Kat som to'e miwan me Tupana mōtypot hap e'at ete e. Aikotā watunug mesuwat e'at pe sio wakuap watunug sio yt nakuap i watunug sio miit'in ky'e hap sio miit'in auka hap kat som to'e miwan me hap watunug e mi'i hap ete apo'e itotiararia pe.

¹⁰ Mi'i hawyi yt ta'atuwesat kuap i. Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato itotiararia ewawi mot'i hawyi to'e ipo kī'ā rakat pe – Uiwy e erepotorok to meikowo e. Mi'i hawyi ipo kī'ā rakat tuwepotorok ta'yn hawyi waku ra'yn ipo.

¹¹ Mi'i pote wāi'e hap enoi haria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Aikotā aru wati'akit watimohit mesuwat Iesui i'atu'e ta'atupy'ahak popuo.

MAKU 3.13-19 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui toto yity'ok kape Tupana wyuwat to'oehay hamo. Mi'i hawyi wātym ka'ap ihay Tupana wywo yity'ok tote.

¹³ Ihot'ok hawyi toi'atukaykay ra'yn temiit'in sem tuwewawi. Mi'iria kaipyi 12 ok takaria toi'atu'airo topotpo'ororia 12 ok takaria wo.

¹⁴ Sa'awy'i Simãu toi'airo topotpo'oro wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi het tutum pakup i PETERU e Simãu me het pakup ta'yn. Mi'i hawyi Peteru ywyt ÀTERE toi'airo tomipo'oro wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi TIAKU toi'airo temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi IUWÃU toi'airo tomiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi WIRIPI toikaykay tuwewawi temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi PATURUMEU toi'airo topotmu'e sese wo tehay moherep hamo.

¹⁵ Mi'i hawyi MATEU toi'aro topotmu'e sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi TUME toi'airo tomipo'oro sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi wētup ok TIAKU mekewat Auweu sa'yru toi'airo tomipo'oro wo tehay moherep hamo. I'ewyte wētup ok SIMÃU toi'airo topotpo'oro wo tehay moherep hamo. Mekewat sa'awy'iwuat surara powyro hat tetama piaria wanĭkaptia sytpok hamo rakat – Uhetama Kana'a po'og wakuat torania kai e hat.

¹⁶ Mi'i hawyi IUTA mekewat Tiaku sa'yru toi'airo temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi wētup IUTA toi'airo temiit no tehay moherep hamo mekewat Ikarioti sa'yru. Mi'i miit yt naku i ma'ato Iesui ma'at hanuat ne'i topyhu'at. Mi'i hawyi toran na'yn 12 ok takaria tehay moherep hanuaria wo toi'atu'airo.

¹⁷ Iesui ti'atu'airo 12 ok takaria temiit'in topotpo'ororia wo miit'in mu'e hamuat hawyi ipot'apyk

yity'ok kaipyi yi hot kape tomi'airoria wywo. Mi'i hawyi yt put'okto'e yi hot piat i te turan irania'in ipotmu'eria sem tipuēti Iesui mekewat yahig note. Mi'i hawyi mekewat yahig wato tote tukupte'en Iesui kat haria aikopepyi aikopepyi tō'ē. I'atu kahato miit'in itote toipuēti yi Iuteu kaipywiaria tawa wato Ierusarēi kaipywiaria i'ewyte y'y wato yēpe etiat tawa Tiru kaipywiaria tawa Sitāu kaipywiaria toi'atupuēti itote.

¹⁸ I'atu kahato miit'in itote Iesui ekatup haria. Tō'ē tō'ē Iesui ehay kapiat te'eruwānētup teran haype. I'ewyte i'ahu rakaria ta'atuehāite hap ky'ewi haria tō'ē kahato Iesui kape. I'ewyte tō'ē kahato ahiag ipiit piat rakaria. Mi'i haria ahiag i'atumosopot ko'i ma'ato Iesui ti'atusopo yne ahiag i'atupiit pyi.

¹⁹ Mi'i hawyi yne Itotiararia te'eruwehik teran Iesui ete katupono ta'atuky'esat ta'atumoehāite hap Iesui piat katupono Iesui hesaika kahato Tupana esaika hamo miit'in moehāite hamo. Mi'i pote ta'atuky'esat kahato Iesui emig ta'atupo wuat hap yne i'ahu rakaria. Ta'atuemig hawyi meremo i'atuehāite hap topyhu'at.

MATEU 5.1-12 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Tupana mipoiityro ko'i eipe uimohey haria yt hekat rakaria i eipe pytkai morekuaria Tupana etama pe eweikupte'en wuat'i e'at pe e. — Uhekatuwyrria uwe uwe Tupana pe to'e — Yt uimiky'esat ok tā i te worokuap e topy'a pe mio tā e haria pe Tupana to'e — Pyno uimipoityro sese ko'i eipe

katupono woroho'onug wyti aru eipe wuat'i ywania porekuaria wo mesuwarote aikotã Uito areĩne'en Morekuat no atipy pe hap ewy e Tupana tepiat – Worokuap teran e haria uimohey haria.

²¹ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e – Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria hesy'at rakaria eweikupte'en pytkai katupono uwe uwe to'e Tupana pe – Uhesy'at kahato ekuap hap ky'ewi aikotã hesy'at kahato rakaria tikat mi'u yn hap ewy – Worokat kahato En Tupana e haria pe – Aikotã ienuk kahato haria iwepit kahato haria ewy woroho'onug eiperia i'ok kahato rakaria ewy e Tupana tokuap teran haria pe e. Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e – Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria e. koitywy eweiwak eipy'a pe ma'ato mi'i hawyi Tupana mimowepit kahato rakaria eweikupte'en wuat'i e'at pe e. Ta'i uwe uwe tuwak topy'a pe irania'in satek pote ho'opot pote mi'i haria pe ti Tupana to'e – Woroho'omowepit kahato eipe katupono karãpe eehaky'e'i hap put'ok'e ehete mi'i hap atu'u yne uipy'a pe wy aikotã irania'in ehaky'e'i hap ewetu'u yne hap ewy e Tupana mi'iria pe e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

²² Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e – Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria miit'in mikyry'i eweikupte'en mesuwe pytkai e. Uwe uwe wakuap nug motiat miit'in wo'okyry'i hamo topyhu'at mi'i haria pe ti Tupana to'e – Pywo pe ti woroho'omowepit kahato katupono atum aru ehepe uhetama

atipy piat e Tupana. Pywo pe ti woroho'omowepit kahato eipe katupono aikope Uito areĩne'en Morekuat no hap tote hekat kahato rakaria wo eweikupte'en wuat'i e'at pe e.

²³ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Uwe uwe uhemiiit sese wo miit'in mikyry'i hamo te'eropyhu'at miit'in misaty'i saty'i wo miit'in mimoweu-ka'i mi'i uhemiiit pote mi'i hat pe — Pywo pe ti woromowepit po'og ni wuat'i kai e Iesui temiit'in me. — Ta'i mi'i tã hap ewy ta'atunug sa'awyi'iwuaria uhehay moherep haria ete e Tupana. Mi'i tupono i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete uhemiiit'in eipe pote eiwemowepit ro eiwewehum hawyi waku peso'eweie iwepit sese rakat peso'e hap ewy katupono meiũran ti aru Tupana mimõtypot kahato haria wo eweikupte'en atipy pe are e. Ta'i atipy pe — Woromõtypot kahato eipe e Tupana aru uimohey haria potiat miit'in mikyry'i hap ko'i wo eipe pote e Iesui.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Ho'owasat kahato rakaria eiperia katupono — Uruekat kahato hap kaipyi urumowepit hap toĩne'en e haria eipe e. Yt naku i pe eiwanẽtup hap katupono eweikat at ka'ap ewepit hap ehekare'en sok mesuwarote hap kaipyi e. Ta'i mesuwarotiat ewepit kahato hap yn eweikat e. Pyno emiky'esat ewy toĩne'en eipo pe aru hap ok tã ma'ato Tupana piat eimowepit hap yt eweikat hin i e. Pywo ti rat eimipuẽti ok tã mesuwarote yn toĩne'en irane eha'up mo ma'ato atipy piat eha'up yt kat i hin i irane eweipuẽti aru e mesuwarotiat yn hekat rakaria pe.

25 Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Ho'owasat kahato rakaria ewy eweikupte'en mesuwarotiat mi'u yn ewei'atukat pote e. — Uru'ok kahato mi'u wo ewei'e eiwo'ope ma'ato yt ehesy'at hin i eipy'a pe Tupana kuap hap ky'ewi e. — Uru'ok kahato uruto ewei'e ma'ato meĩŕan aru ehesy'at kahato ra'yn wuat'i e'at pe e. Koitywy eiwepit kahato mesuwe wen ma'ato mi'i irẽ aru paa'ewei'e ehesy'at sese wuat'i e'at pe hap kaipyi e. Yt naku i kahato aru topyhu'at ehepe e. Eweiwak kahato wuat'i e'at pe ei'arot'i kahato hap aru put'ok'e e Iesui mesuwarotiat mi'u yn kat haria pe.

26 Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Yt naku i pe aru eweikupte'en wuat'i e'at pe e. — Uruto po'og irania'in kai ewei'e yn eipy'a pe pote e. Eweikat kahato miit'in kaipyi — Waku po'og en i'atu'e hap. Eiwemõtypot hap yn eweikat irania'in kaipyi e. Mi'i pote ti aru ihaky'e'i kahato rakaria ewy eweikupte'en wuat'i e'at pe yt kat i Tupana mõtypot hap eikai pote e. Sa'awy'iwuat Tupana ehay yt pywo rakat i moherep haria heso rakaria ko'i ewy kahato eweikupte'en are e. Ta'i sa'awy'i mi'iria pe — Waku kahato eipe po'og torania kai i'atu'e wen ma'ato — Yt nakuaria i kahato ti eipe e Tupana sa'awy'i mi'iria pe e Iesui. Mi'iria ewy kahato aru to'e ehepe are e Iesui — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

MATEU 5.38-48 PIAT EWY

27 Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe. — Uha'yru'in uhaki'yt'in e eiwanẽtup to mesup

uimienoi koro kape e. Eiwewaure ka'a kahato ro mesuwat uimienoi koro kape e katupono atiky-
'esat kahato ewetunug kahato mesuwat ui'e hap —
Waku wati'atuky'e yne yne ahewanĭkaptia ko'i e.
Waku pe yn waku watukupte'en yt nakuap i nug
ahetiat haria wywo e. Waku watunug waku yn yt
aiky'e i haria pe e. Waku wati'atuky'e kahato yn
na'yn yt aiky'e i haria e.

²⁸ Uimohey haria e waku wati'atuewaku yn
na'yn ai'atusaty'i saty'i haria e. Mi'i hawyi waku
aimoso'opot haria upi wahētup Tupana kape yn
na'yn — Eti'atuehakyera'at o uruewanĭkaptia yt
aipowyro hin i haria waku wato'e Tupana pe
e. I'ewyte waku wahētup kahato Tupana kaipyi
aimoweuka'i haria upi i'atupoitynug ahiag pupiat
hamo e.

²⁹ Waku wati'atuky'e aima'at haria yt naku i
watu'uka aiwu'uka teran haria wywo e. Karāpeĭ
ahewanĭkap ahowapetek hawyi waku wato'e tope
— Waku kokai i ro uhowapetek uhyt mana waku
wato'e ahowapetek hat pe e. Karāpe ahewanĭkap
aipohari ahe'yni ete waku watum ahesokpe ko'i
tope ahewanĭkap ky'e hap moherep hamo are e.

³⁰ I'ewyte karāpe wētup ok hētup kat ahekat kat
ahekat ahepe mi'i hat pe waku watum imiky'esat
ewy e. I'ewyte karāpe ahewanĭkaptia ahero'ok
ahekat ko'i mi'i hawyi yt naku i — Eterut i ro
emiero'ok uhyt mana wato'e. Yt naku i aipohari
ahekat etiat hat kaipyi watera'aipok e.

³¹ Uimohey haria waku watunug wakuap tora-
nia miit'in muo e. Ta'i uiwyrria'in aikotā irania'in
tunug waku hap ehepe aimiky'esat ewy mi'i hap
ewy o waku watunug waku hap irania'in me e.

Ta'i aikotã watiky'esat irania'in miat wakuap nug ahepiat hap ok tã waku watunug mi'i waku hap ewy i'atuepe e.

³² Uiwyrria'in e mesuwarotiarria tiky'e ta'atuky'e haria yn ma'ato are'e ehepe wētup sehay — Waku wati'atuky'e yne miit'in sio aiky'e haria sio yt aiky'e i haria e.

³³ Ma'ato aiky'e haria yn wati'atuky'e pote waturupte'en yt Tupana mohey i haria mesuwarotiarria ewywuat haria ewy kahato watukupte'en katupono mi'iria ti'atuky'e ta'atuky'e haria yn e. Mi'i haria mesuwarotiarria ewy watopyhu'at iro yt po'og i mi'iria kai ahewaku hap e.

³⁴ — Ta'i mesuwarotiarria yt Tupana mohey haria i timõ'ẽ kahato ta'atuekat ta'atuky'e haria kape yn e. Yt Tupana mohey hin i haria pytkai ta'atuky'e kahato ta'atuky'e haria — Etipuru ekat uhyt mana mimi ta'atuky'e hat to'e pote meremo ta'atupuru ta'atukat irania'in miētup hap katupono te'eruanētup — Pyno meūran aru uimõ'ẽ uimipuru saipepiat po'og toterut i'atu'e te'eruanētup hawe. Pyno uimohey haria eipe pote yt atiky'esat i eweimõ'ẽ irania'in miat turan eweipuru turan mi'iria wanētup hap ewywuat eiwanētup hap wywo e. Atiky'esat mio tã wato'e aipy'a pe ahekat puru hap ete — Ta'aipok pote waku ma'ato yt ta'aipok i uimipuru uimimõ'ẽ pote i'ewyte waku uhepe waku wato'e kahato aipy'a pe yt kat i ahekat ky'ewi hap wywo e Iesui ahepe.

³⁵ Pyno waku kahato watimõ'ẽ ahekat ma'ato yt naku i watimõ'ẽ ahekat mesuwarotiarria yt Tupana mohey i haria mimõ'ẽ hap ewy e. Waku watipuru ahekat wuat'i miit'in me yt kat yt naku

i aiwanētup hap wywo i e. Waku watipuru ahekat wuat'i miit pe ta'atupuru reran mote e. Yt naku i apowato'e — Eweterut apuru uimipuru sio yt yt naku i wato'e. Waku watimō'ē aikotā Tupana timō'ē hap ewy are e. Ta'i aiky'e hap wywo yn toi'atumō'ē ahowawi aiky'e hap wywo. I'aman tutum kahato wuat'i miit'in me i'atuko ko'i moehāite hap sio waku nug haria kape sio yt naku i nug haria kape sio tomohey hap upi sio yt tomohey i hap upi tutum i'aman i'atuko ko'i moehāite hap e. Ta'i Tupana ti'atuky'e tewanīkaptia torania hawyi tutum at i'atuko moehāite hamo yt kat sa'up i wuat'i pe e. Pyno waku Ai'ywot Tupana ewywuat waku watimō'ē ahekat are e. Ta'i waku watunug Tupana minug ewy e. Ta'i ahegyi'at kahato hap kaipyi watimō'ē pote meiūran yt ta'a-tuerut i aimipuru i'atuepiat saipepiat ma'ato Tupana yt tiwaure hin i aima'at hap mi'i hawyi ahekat saipepiat hum ahepe aimipuru.

³⁶ Uipotmu'eria eipe pote mio tā are'e ehepe — Ewei'atuky'e ro yne yne ehewanīkaptia are e. Waku yn no ewetunug ehewanīkaptia pe hāpyk takat yn i'atuky'e hap upi e. Ehekat ko'i kape yt eiwanētup at ka'ap tei'o — Kat ko'i kat ko'i aru uimipuru saipepiat uhekat ta'atuium yt ewei'e tei'o eipy'a pe e. Yt eiwanētup tei'o eimipuru porap hap kape are. Mi'i tā eweipuēti eimipuru saipepiat Tupana kaipyi po'og po'og eimipuru kupitu kai e. Mi'i tā ui'e hap ewy ewetunug pote ti aru Tupana sa'yrū'in Tupana saki'yt'in eipe i'atu'e mi'iria ehapiat pe e. — Tupana mēpyt'in eipe i'atu'e ehapiat pe e. Ta'i Ai'ywot atipy piat minug ewywuat nug haria eipe i'atu'e ehapiat katupono Tupana

iwese kahato yt iwese kahato i rakaria ete hap ewy waku aito iwese kahato rakaria wo watopyhu'at wuat'i miit'in ete are e. Tupana tuwemosaty'i kahato topy'a pe tewanĭkaptia satek hap e'at pe e. Waku watuwemosaty'i ahewanĭkap satek hap e'at pe e. Waku wati'atupowyro mi'iria hatek hap upi e. Pyno waku Ai'ywot Koro miit'in ky'e hat ewy watoĭne'en wuat'i miit'in ky'e hap wywo sio wakuaria sio miit yt nakuaria i are e. Wakuat yn ewetunug o wuat'i miit'in me Ai'ywot Koro minug hap ewywuat e Iesui uruepe ahepe topotmu'eria pe.

MATEU 7.1-5 PIAT EWY

³⁷ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e ahepe – Uiwyrria'in yt naku i wati'atumohit miit'in – Mekewat miit yt kan hamo i yt naku i wato'e irania'in me are e. Yt naku i wato'e aiwanĕtup hawe – Uito po'og mi'i miit kai e. I'ewyte karāpe miit'in inug sa'ag ahetiati hawyi yt naku i wahenoi irania'in me iminug sa'ag ahetiati e. Miit'in minug sa'ag ahetiati wahenoi irania'in me wĕtup ok minug sa'ag ko'i pote ti aru Tupana i'ewyte henoi eiwat eiminug yt naku i hap ko'i wuat'i miit'in ehamo aru e. Ma'ato waku waure wo watoĭne'en irania'in miat aima'at hap kai. Mi'i hap ete eweikupte'en waure wo pote Tupana i'ewyte eiminug yt naku i hap ko'i kai waure wo toĭne'en are e Iesui ahepe.

³⁸ Waku hegyi'at kahato rakaria wo watukup-te'en uhekatuwyrria are. Watimō'ĕ ahekat irania'in me pote ti aru i'ewyte Tupana timō'ĕ kahato tekat ahowawi aikutā ahegyi'at hap ok tā tutum ahepe ma'ato ahegyi'at hap wywo watum kurin

kurin irania'in me pote mi'i hap ok tã ne aru Tupana tum ahepe e. Ma'ato ahegyi'at hap iwato kahato watum mote Tupana i'ewyte hum iwato kahato ahepe e. I'ewyte aimium kurin yt ahegyi'at i pote i'ewyte Tupana tum kurin ahepe ahegyi'at hap ok tã aru tutum ahowawi e. Waho'oium kurin pote Tupana ho'oium kurin ahowawi e Iesui.

³⁹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi hã'ãkap wuo — Ta'i e ahetama puo yt ihapytig i rakaria ikat kahato ta'atuporereko hat e. Mi'i hawyi wētup ok tuereto yt ipuēti i toporereko hanuat hawyi to'o'ewywuat toipuēti toporereko hamo yt ihapytig i rakat re e. Mi'i hawyi hewo yi hot pe to'o'ewy e. Mi'i hap ewy ti aimu'e haria yt Tupana kuap i rakaria pote aimu'e hap Tupana moherep hap yt heremo hin i katupono yt iha i rakaria ewy tukupte'en. — Mi'i ti mu'ap Tupana kape i'atu'e pytkai yt mu'ap hin i. Mi'i pote i'atumimu'eria i'ewyte ho'owasat rakaria ewy e. Yt toikuap i kahato mu'ap hawyi yt toimoherep kuap i topotmu'eria pe yt ihapytig i rakaria ewywuaria pe e.

⁴⁰ Ma'ato eiwemu'e kahato Eimu'e Hat mienoi ete uhehay ete hawyi Eimu'e Hat mikuap hap ok tã ewehenoi kuap are e. Ma'ato wo'omu'e hat yt ihapytig i rakat ewywuat pote i'ewyte wo'omu'e haria yt ihapytig i rakaria ewywuaria tukupte'en ta'atumu'e kahato pytkai. Mi'i hawyi ta'atumu'e hat ewy hewo yi hot pe to'o'ewy e. Pyno areĩne'en Eimu'e Haria Akag wo e Iesui. Atiky'esat kahato yne eiperia ewetunug torania ui'e hap ok tã e. Ui'e hap ewy ewetunug pote Uito ewywuat eweikupte'en miit'in mu'e hamo e. Yt naku i ewei'e eipy'a pe — Atikuap po'og Uimu'e hat Iesui kai mi'i pote

waku wētup sehay ahenoī irania'in me uīwanētup hap ewy yt uimu'e hap sehay ewy yt naku i ewei'e. Uipotmu'eria sese eipe pote uimimu'e hap ewy kahato aru ewei'atumu'e e. Mi'i hawyi hāpyk sese uipo'ororia wo miit'in mu'e hamo eweikupte'en e.

⁴¹ Tukupte'en irania'in uimimu'eria te'eraha'at kahato irania'in kape sio ta'atu'aparap sio yt hap kuap hamo e. I'atueha irania'in kape yn yt naku i kat hamo e. Yt te'eraha'at hin i ta'atuminug ta'atuwat kape sio waku sio yt ta'atuminug kuap hamo e. Mi'iria ta'atumohey teran irania'in yt naku i nug hap etiat haype e. Yt karāpe i paa'i'atu'e ta'atuminug sa'ag hap ko'i ete e. Yt eweikupte'en nei'o mi'iria ewy e Iesui ahepe.

⁴² — Uito po'og irania'in kai e haria ewy eweikupte'en mote yt ihapytig i rakaria ewy te eweikupte'en katupono — Hehu iwato'in nakat eheha pe hap ewy toīne'en aikotā hu yp toīne'en eheha pe hap ewy e. — Atihēp teran mekwat eha piat hu hit ewei'e ma'ato yt etunug kuap i kat pote hu yp ewywuāt toīne'en eha pe pote e. Pyno waku etihēp hu yp eha pyi hawyi pote etihēp kuap kurin nakat hu irania'in eha pyi e. Mi'i hap ewy eweikupte'en eweikat irania'in minug sa'ag mote e. Waku ewei'e eipy'a pe — Atoiat teran uiminug sa'ag e. Ma'ato yt naku i ewei'e — Uito waku ma'ato irania'in yt naku i nug haria wo yt ewei'e tei'o e Iesui ahepe.

MATEU 7.16-20 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe — Pyno uiwyrīa'in ahenoī teran ehepe wētup uhehay iā'ākāp e. Pyno aito watopyhu'at kat kat yp ewywuāt

watoĩne'en iywa he rakat yp ewy e. Ta'i ai'ywa he rakat ewywuwat aito pote iwese kahato rakaria ewy watoĩne'en e. Ma'ato ai'ywa nop takat pote yt kan hamo watoĩne'en miit'in ekyi Tupana kape are. Yt karãpe i ywa nop takat watikoi are. Ta'i watu'u he kahato rakat hawyi — Waku mesuwat iã'ỹi aimikoi wo wato'e e.

⁴⁴ Pyno watikuap mikoi yp waku sio yt naku i hap i'ywa he sio nop hap ete. — He pote he yt pote yt wato'e. Ma'ato he nakat kape wata'aipok aimi'u wuat hep hamo. Ma'ato nop takat kape yt karãpe i wata'aipok aimi'u wuat hep hamo e. Ihep hawyi watu'u hap ky'ewi ma'ato nop takat pote yt karãpe i wata'aipok i'u hamo e. Mi'i hap ewy kahato aiminug waku hap irania'in me te'era'aipok ahowawi aiwese hap upi ma'ato yt naku i nug hap ahehay pote yt te'era'aipok hin i ahowawi Tupana ehay kuap hamo e Iesui ahepe.

Pyno watikuap mikoi yp waku sio yt naku i hap i'ywa he sio nop hap ete. I'ewyte Yt karãpe i watipuēti Wiku yp ywa he rakat ewywuwat hu yp ete ne'i e. Ta'i ahetama Wiku yp ywa he rakat watipuēti Wiku yp ete yn e. Yt karãpe i watipuēti hu yp kape Wiku ywa he rakat e. Mi'i hap ewy yt karãpe i yt he i rakat kape watuwat Tupana ehay he rakat kat hamo are e Iesui ahepe.

⁴⁵ Pyno uiwyrria'in aito waku rakaria watukup-te'en mote mekewat Wiku yp he rakat ewy watukup-te'en e. Hewo hewo waku mug hap yn mote waku kahato rakat no watoĩne'en. Iwese kahato rakaria wo watukup-te'en e. Pyno waku hap kape yn watuwanētup aipy'a pe mi'i hawyi ahehay kaipyi tuwētem waku rakat yn e. Ma'ato yt naku i

watuwanētup pote yt naku i hap tuwētem ahehay kaipyi e. Pyno aiwanētup hap aipy'a piat toīne'en ahekat hap ewy e. Waku rakat aiwanētup hap pote toīne'en waku rakat ewy aheīne'en hap e. Ma'ato yt pote yt naku i nug hano watoīne'en e Iesui ahepe.

Pyno aiwanētup hap ahesokpe eiam ewy toīne'en e. Pyno ahesokpe waku rakat watopag aheuru pe pote pyno waku rakat ahesokpe watihep kuap itotepyi are. Ma'ato yt naku i rakat ahesokpe watopag ahesokpe eiam me pote miit'in mipun ewywuat watihep aheuru pyi are e. Mi'i hap ewy kahato aipy'a pe watopag waku e hap pote waku e hap ewywuat tuwētem aru aiwē pyi e Iesui ahepe.

MATEU 7.24-27 PIAT EWY

⁴⁶ Uipotmu'eria kat pote som ewei'e uhepe — Urumu'e hat ekag koro En Mehī Urumu'e hat akag koro Mimi ewei'e uhepe at ka'ap ma'ato mi'i pytkai yt ewetunug hin i yne yne uhepiat eināpin hap ko'i e. Uruka'iwat sese En ewei'e hawyi yt uimiky'esat ewy hin i ewetunug pytkai e. Yt naku i eimiky'esat ko'i yn ewetunug hawyi uimiky'esat pun haria eweikupte'en are e ahepe.

⁴⁷ Pyno uwe uwe tut uhowawi mi'i hawyi uhehay toikuap tonāpin hap ko'i toikuap mi'i hawyi tutunug yne tonāpin hap uhepiat ok tā ewy mi'i hat topyhu'at aikotā getap nug hat ikahu waku kahato rakat nug hat ewy are e.

⁴⁸ Ta'i uipotmu'eria ewetunug uhepiat eināpin hap ewy pote eweikupte'en aru iwe'eg kahato rakaria ewywuat aikotā getap iheg nakat nug hat

ewy eweikupte'en e. Ta'i sa'awy'i toikat kuru-su'yp iheg nakat to'yat eākukag wo e. Mi'i hawyi toi'atutuk iākukag yi pya pe hap ewy e. Mi'i yat toīne'en iheg nakat kahato ikahu kahato hap ewy. I'yat iminug aikotā ai'yat yi heg note ewy iheg hap ewy. Mi'i turan ywytu uato kahato put'ok'e wen ma'ato tominug to'yat iheg kahato rakat yt ta'at hin i hawyi ywytu uato yt timoma kuap i katupono yi heg nakat tote yi pan me toīne'en kahato pote yt ta'at hin i ywytu uato hap e'at pe e. Mi'i hap ewy kahato uimienoi ko'i nug haria tukupte'en e Iesui ahepe.

⁴⁹ Ma'ato uwe uwe tuwanētup uhehay kape tonāpin hap kape porap'i mi'i hawyi tuwanētup tuwepe – Yt atunug neran i Iesui piat uināpin hap e mi'i e hat wanētup hat aikotā getap nug yt iheg miat i rakat ewy aikotā aria'yp nupi'a misekuap kahato wuat ne'i getap nug hat ewy. I'ewyte yt ika'a pya pe i toipan hat ewy e. Mi'i turan put'ok'e ywytu uato hawyi ywytu uato ti'ypyhep hap ewy e. Mi'i hawyi i'yat yt kat i ta'at ra'yn hawyi e. Mi'i hap ewy topyhu'at uhepiat tonāpin hap uhehay upi yt topyhu'at i rakat e Iesui ahepe mekewat yity'ok totepyi.

7

MATEU 8.5-13 PIAT EWY

¹ Tohenoi yne ra'yn hawyi toto ra'yn Iesui tawa Kawana'ū Kape.

² Mi'i turan toīne'en itote wētup ok surara'in sem akag koro eropat hat. Mi'i miit surara akag koro miky'e kahato. Mi'i miit waku rakat i'ahu kahato. Iku'uro irane poity'i hap ewy.

³ Mi'i turan surara sem akag tikuap Iesui ieĩne'en hap tetawa Kawana'ũ piat. Mi'i hawyi toipo'oro sehay meremo Iesui kape Iuteu ywania akagnia upi – Uheropat hat uimiky'e kahato iku'uro irane Uhyt mi'i pote meremo eriot uhowawi uheropat hat moehãite hamo e tohētup toipo'oro tehay.

⁴ Mi'i hawyi nagnia put'ok'i'atu'e Iesui ete hawyi te'ero'e tope – Uhyt waku eriot urupo'oro hat surara sem akag eropat hat moehãite hamo i'atu'e. I'ahu kahato hawyi epiat imoehãite hap surara akag tiky'esat kahato i'atu'e. I'ewyte uruto wy uruiky'esat etimoehãite surara akag emiit katupono ai'ywania powyro kahato hat mekewat surara akag i'atu'e.

⁵ Ta'i mi'i surara akag ni ai'ywania Iuteu ywania powyro kahato hat i'atu'e. Mi'i ti wētup ywania kaipywiat pytkai aiky'e kahato i'atu'e. Ga'atpo tutum sa'up iwato kahato Ahetupana mōtypot yat nug hamo i'atu'e Iesui pe.

⁶ Mi'i Iesui tikuap hawyi toto ra'yn nagnia wywo surara akag yat kape hemiit i'ahu rakat kape. Ma'ato tuwat turan surara koro yat kape turan surara koro tipo'oro sehay Iesui ewawi towyria'in upi – Yt ereke tei'o ui'yat pe katupono uhewaku hap yt put'ok'e i ereke uhowawiat hamo katupono En ni po'og po'og Morekuat no uikai e Iesui pe.

⁷ Mesup atipo'oro uhemiiit ewawi uhehay moherrep epiat hamo katupono yt areto kuap i ewawi uhewaku hap yt put'ok'e i uhehay ewawi hamo Mehĩ e. En po'og uikai pote e. Pyno waku ehay etipo'oro uhemiiit kape – Woromoehãinte ere o itote hawyi uhemiiit mesuwe emimoehãite meremo topyhu'at hap atimohey ra'yn e surara koro

tuwehay po'oro Iesui kape.

⁸ Uito ti areñe'en surara akag wo e. Ta'i En ni uito ewy e. Ati'atupo'oro kuap kahato uhesurara sem ko'i aikope aikope uimiky'esat ewy e. I'ewyte ui'akag ko'i morekuaria po'og uikai uipo'oro hap atikuap ta'yn e. I'ewyte 100 ok surara tukupte'en uhemiiit no mesuwe ui'yat pe e. Pyno wētup ok surara pe uhemiiit pe — Ereto ro tu'uka hamo are hawyi meremo toto ui'e hap nug hamo e. Eriot i ro are'e pote meremo te tut uhowawi e. Etunug no are'e uheropat hat uhesurara pe hawyi meremo tutunug uimiky'esat ewy e surara akag Iesui pe tehay po'oro. Pyno atikuap ta'yn En uito ewy ereñe'en Uru'akag wo hap e. Pyno erehaypo'oro meikowo e'e hap hawyi meremo uheropat hat uimiky'e i'ahu kahato rakat waku ra'yn topyhu'at e'e hap ok tā e.

⁹ Iesui tikuap Surara akag ehay hawyi tuwanētup kahato ihay kape hawyi to'e tewat'ymuaria õ'ẽ haria pe — Ta'i eiperia ui'ywania ko'i Isareu ywania eweikupte'en e. Eiperia eweikupte'en na'yn uimohey kahato haria wen ma'ato ti mesup te ti yt atipuēti i eipy'asetpe miit'in uimohey haria mesuwat surara akag piat uimohey hap ewywuat ko'i e. Yt ai'ywania i wen ma'ato uimohey kahato e Iesui to'ywania pe tewat'ymuaria õ'ẽ haria pe.

¹⁰ Mi'i hawyi surara'in akag ehay erut haria te'e-ra'aipok i ra'yn surara akag yat kape. Put'okta'a-tu'e turan mekewat surara koro eropat hat imiky'e ihãite kahato ra'yn hap ta'atupuēti.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn tawa Naĩ kape topotmu'eria wywo. I'ewyte miit'in typy'i kahato rakaria tuwat hupi.

12 Yt pya hin i tawa Naĩ pyhyp hap e'oken'ypy wato kai turan toipuēti wo'osyp hanuaria mu'ap upi wētup ok ihainia iku'uro rakat ta'atueroto tawa pyi hyp hamo. Iku'uro rakat ty toĩne'en itote wētup ok takat imēpyt iku'uro rakat wywo. Ity ti hiwu toĩne'en. Imēpyt wētup yn nakat iku'uro pote yt kat i ra'yn ipowyro hamuat. Mekewat hiwu yatype tukupte'en typy'i kahato tawa kaipywiaria iku'uro rakat hyp hanuaria. Iku'uro rakat ty upi tuwat mu'ap upi.

13 Mi'i hawyi Iesui teha'at ity kape hiwu ra'yn hap kape hawyi totomohaty kahato topy'a pe hawyi toiky'e kahato hawyi to'e hiwu kape — Mana e yt erewak tei'o e.

14 Mio tā e Iesui hawyi toto ra'yn iku'uro rakat ewawi hawyi tuweponug iku'uro rakat eiam note hereto turan. Mi'i hawyi meremo hereto haria te'eropyhu'at mu'ap tote. Mi'i hawyi to'e ra'yn iku'uro rakat pe — Kurum e'āpe'ok'am no e Iesui i'okpuk kape.

15 Mi'i hawyi iku'uro rakat tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwe'āpe'ok'am hawyi ihay i ra'yn. Mi'i hawyi Iesui tioto ra'yn ity kape mekewat hiwu kape. Ihāite i ra'yn tuwētem na'yn toku'uro sese hawyi.

16 Mi'i pote miit'in itotiaria te'eruwanētup kahato hawyi i'atuwepit kahato. Mi'i hawyi te'eruwehum kahato Tupana kape — Waku kahato En Tupana i'atu'e i'atuehay wo. Mi'i turan te'erore — Wakuat kahato En Tupana wakuat kahato En Tupana. Mesup ta'yn Ehay Moherep Hat toĩne'en mesuwe urupy'asetpe i'atu'e. Put'ok'e Emiit Uruehakyera'at Hanuat i'atu'e Iesui piat Tu-

pana kape mekewat iku'uro rakat Iesui timoieĩ-ne'en i ra'yn hawyi.

¹⁷ Mi'i hawyi ta'atuhenoĩ kahato Iesui minug yt uwe i mesuwarotiarĩa minug kuap ewywuat i'atu'e wuat'i tawa pe hawyi yne yi Iuteu piaria tikuap ta'yn – Iesui minug iwato hap. I'ewyte irania'in tawa puaria yi Iuteu hyẽpe upiaria ikuap yne ra'yn.

MATEU 11.2-19 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi ahet'ok hat Iuwãu potmu'eria henoĩ ra'yn Iuwãu me Iesui minug wakuap yt uwe i mesuwarotiarĩa minug kuap ewywuat ko'i etiãt.

¹⁹ Mi'i hawyi Iuwãu tikuap hawyi toikaykay tyy ok topotmu'eria tuwewawi topyhik hap kape hawyi to'e – Uhyt'i'in eweiwat ro Iesui kape apo'e-wei'e hamo e. Mio tã ewei'e o tope uhehay ewehenoĩ – En apo Urumiekatup Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at Hanuat ra'yn sio apo waku wẽtup ok uruekatup ewei'e o Iesui pe e Iuwãu topotpo'ororia tyy ok pe.

²⁰ Mi'i hawyi Iuwãu mipo'oro ko'i tuwat ra'yn Iesui kape. Put'okta'atu'e Iesui ete hawyi apo'i'atu'e – Wo'omu'e hat i'atu'e Iuwãu wo'oset'ok hat wyti urupo'oro ewawi i'atu'e. Ahet'ok hat tikuap teran epiãt towesat hap – En apo urumiekatup Tupana Mipo'oro Wuat'i Porekuat nuat sio apo wẽtup ok te uruekatup uruehakyera'at hamo i'atu'e Iuwãu potpo'ororia Iesui pe.

²¹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iuwãu potpo'ororia turan Iesui ti'atumoehãite kahato i'ahu rakaria. Wuat'i i'atu'ahu rakaria toi'atumoehãite. Mi'i hawyi Iuwãu mipo'ororia teha'at kahato Iesui minug wakuap hap ko'i kape. Ahiãg ipiit piãt

rakaria toi'atusopo kahato. Yt iha pytig i rakaria toi'atumoehapytig na'yn put'ok'i'atu'e turan.

²² Mi'i tutunug turan Iesui to'e apo'e haria pe — Pyno ewei'aipok i ro Iuwāu kape hawyi ewehenoi ro yne aikotā aikotā ei'akasa hap ko'i yne eimikuap ko'i ewehenoi tope e i'atuepe. Yt ihapytig i rakaria ti toi'atumoehapytig na'yn ewei'e ro Iuwāu me e. Mi'i hawyi yt hewyry kuap i rakaria toi'atumoewyry ta'yn ewei'e ro e. I'ewyte hepihi pihi rakaria toi'atumokā'ā ra'yn i'atuepihi ewei'e ro e. Hewaure rakaria i'atuewaure hot'ok'e ra'yn ewei'e ro ahet'ok hat Iuwāu me e. I'ewyte ti iku'uro sese rakaria toi'atumohymut i ra'yn i'atuku'uro sese hawyi ewei'e ro e. Mi'i hawyi yt hekat i rakaria toi'atumu'e kahato ra'yn Tupana ehay wakuano yt ha'up ete i ewei'e ro aiwy Iuwāu me e Iesui.

²³ Mi'i hawyi wētup uhehay ewei'e ro Iuwāu me — Pywo ti rat waku kahato tukupte'en uimohey kahato rakaria uhepiat pywo yn e haria — Woromohey uiku'uro hap kape e haria i'atuwepit kahato tukupte'en ma'ato irania'in tuwemōti kahato uipupi yt naku i pe tukupte'en ewei'e o aimu'e hat sa'awy'iwuat Iuwāu me e Iesui apo'e haria pe Iuwāu potpo'ororia pe.

²⁴ Mi'i hawyi Iuwāu potmu'eria tuwat ta'atupotpo'oro hat kape Iesui miwesat moherep hamo Iuwāu kape. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato itotiaria yne ta'atuhet'ok hat Iuwāu etiat — Sa'awy'i te kat hamo kahu eweiwat yahig kape e. Ta'i aimu'e hat wakuat Iuwāu ehay wakuat kuap hamo watuwat sa'awy'i yahig kape e Iesui. Ta'i Iuwāu aimu'e kahato Tupana ehay sese wo e.

Upip wasera upi ta'at turan kowo'i kowo'i tuwat yt hãpyk hin i ta'at e. Aimu'e hat Iuwãu yt upip wasera upi ewywuwat hin i e. Hãpyk kahato aimu'e e. Upip wasera upi yt tikuap i aikotã waku hawyi kowo'i kowo'i toto e. Ma'ato Iuwãu yt mi'i hap ewywuwat hin i e.

²⁵ Pyno apo kat som yahig note ewei'akasa sa'awy'i. Kat kapiat ei'akasa hamo som ewei-wat Iuwãu ewawi e. Miit esokpe ikahuria rakat ewywuwat kapiat apo ewei'akasa hamo eweiwat yahig kape sa'awy'i. Yt hesokpe ikahuria rakat hin i Iuwãu e. Ta'i hekat kahato rakaria esokpe ikahu kahato ma'ato Iuwãu esokpe aihũ Kameronu sap kawiat. Hekat rakaria yt tukupte'en i yahig note ma'ato morekuaria yat pe yn tukupte'en ikahuria puaria ma'ato Iuwãu yt mi'iria ewywuwat hin i toĩne'en e.

²⁶ — Pyno sa'awy'i kat som eweikat mekewat yahig note. Kan hamo ten eweiwat mekewat yahig at hakup hap kape sa'awy'i e. Ta'i Tupana ehay enoi hat koro akasa hamo eweiwat yahig kape sa'awy'i are. Pywo ti rat Tupana Mipo'oro ut hap moherep hat kape eweiwat e. Mi'i hawyi eimikat eweipuëti itote e. Iuwãu ni po'og wuat'i Tupana ehay moherep haria kai are. Tupana ehay moherep hat koro aheth'ok hat are e Iesui.

²⁷ Ta'i waku kahato aheth'ok hat Iuwãu e Iesui. Sa'awy'i sese Tupana ehay enoi hat pot Isaia hanoi kahato Iuwãu etiat e'yianmete tomiwan me. Uiwyrria'in e mio tã to'e Tupana sa'awy'i sese Tosa'yru pe. — Uha'yru e sa'awy'i e'yianme wëtip ok miit atipo'oro teran e'ut hap moherep hamuat wuat'i miit'in miat hamo e Tosa'yru pe e. Mi'i

hat yahig note aru toi'atumu'e kahato Uha'yru e'ut hap mohãpyk hanuat atipo'oro e Tupana Isaia miwan me sa'awy'i Iuwãu etiat. Pyno mi'i ti Isaia e hap ewy eweipuëti ra'yn yahig note e. Ta'i Tupana Sa'yru ut hap moherep e'yanmiat hat henoi tehay wuat hat ti eweipuëti ra'yn aheth'ok hat Iuwãu e Iesui.

²⁸ — Pyno are'e teran aikotã are'e sa'awy'i ehepe hap ewy e Iesui. Mio tã are'e sa'awy'i — Mesup yt uwe i miit'in muo mesuwarotiat po'og Iuwãu kai. Iuwãu po'og po'og yne haryporia mëpyt kai e. Iuwãu po'og torania sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kai e. Ma'ato pywo ti rat aikope aikope toïne'en wëtup uipotpo'oro uhehay moherep hat mi'i miit ti po'og po'og Iuwãu kai toïne'en Tupana wanëtup hawe e. Ta'i aheth'ok hat Iuwãu wakuat kahato wen ma'ato yne Tupana miky'esat nug haria uhehay moherep haria po'og aheth'ok hat Iuwãu kai e.

²⁹ Sa'awy'i tuwat ra'yn miit'in Iuwãu kape Iuwãu ehay kapiat te'eruanëtup hamo e. Wo'opyhyp haria miit'in ma'at haria ko'i tuwat e. Imienoi ta'atukuap hawyi — Pywo i'atu'e. Hãpyk kahato Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn Tupana kape imiky'esat nug hamo e. Mi'i hawyi ta'atuëtup ta'yn Iuwãu miat ta'atuset'ok hap katupono — Tupana mohey haria urutoria e hap moherep hamo miit'in ehamo.

³⁰ Ma'ato irania'in nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria yt Iuwãu mohey hin i e Iesui. Mi'iria ti yt inug neran i Tupana miky'esat ewy e. Mi'i pote yt ta'atuky'esat i Iuwãu piat ta'atuset'ok hap e Iesui.

³¹ Are pāi yt naku i mi'iria katupono – Uruto po'og waku wuat'i miit'in kai i'atu'e ta'atupy'a pe. Uruto po'og Iuwāu kai i'atu'e hawyi Iuwāu mimoherep uhepiat sehay ta'atupun ne'i e Iesui Tupana mohey haria mu'e haria akag ko'i piat.

³² Pyno mesuwarotiarā – Uruto po'og e haria yt uimohey i teran tukupte'en aikotā hirakaria iha'y-wywi rakaria ewywuaria are e. Aikotā hirakaria te'ero'e to'ope – To'iro waku watuwepy aiwo'omowepit hamo i'atu'e to'omahara hap mywo ma'ato irania'in hirakaria – Yt naku i aiwo'omowepit hap mesup i'atu'e. Yt urutuwat teran i aiwo'omahara hap kape watuwepy hap kape i'atu'e irania'in hirakaria pe e. Yt urutunug neran i wepy hap aiwepit hap upi i'atu'e. – Pyno waku aiwo'ohayka hap watunug miit'in syp haria ewywuat aiwo'omikyry'i hap i'atu'e irania'in hirakaria pe wen ma'ato – Yt uruiky'esat i aiwak hap ne'i aiwo'omikyry hap ne'i i'atu'e to'ope to'ope hirakaria mi'i hap ewy kahato eweikupte'en – Uruto po'og torania'in kai e haria pe e Iesui. Yt ta'atuky'esat i uimienoi i'ewyte yt ta'atuky'esat i ahēt'ok hat Iuwāu mienoi. Kat ko'i kat ko'i are'e hawyi – Yt uruimohey ehay i'atu'e uhepe. I'ewyte kat ko'i kat kat ko'i ahēt'ok Iuwāu henoi – Yt uruimohey i ehay i'atu'e wy e.

³³ Pyno eipe ti irania'in hirakaria ewywuaria eweipyhu'at katupono sa'awy'i Iuwāu miit'in set'ok hat tuwemosy'at at ka'ap kahato eimiky'esat ewy tutunug yne e. Mī'u i'ewyte yt tutu'u i tuwemosy'at Tupana wywo ihay hamuat eimiky'esat ewy tutunug e. I'ewyte mahy mekewat Uwa hy pot'i kawiat yt tutu'u i. Ta'i

Iuwāu eimiky'esat ewy tenuk wen mi'i pytkai eiperia — Ahiag ipiit piat rakat Iuwāu ewei'e wuat'i miit'in me e. Yt naku i mio tā ei'e hap e Iesui tomohit haria pe.

³⁴ Mi'i hawyi i'ewyte uimohit kahato eipe ehay wo katupono atu'u yne mi'u i'ewyte Ūwa hy atu'u e Iesui. — Yt naku En ewei'e uhepe. — Ta'i erenuk kahato yne mi'u ete ewei'e uhepe. I'ewyte En ni mahy u hat mekewat uwa hy pot'i u kahato hat ewei'e uhepe e. — En ni yt naku i katupono imopē'ā rakat ereīne'en i'ewyte wuat'i mi'u u hat ereīne'en yt uruto ewy i ewei'e sa'ag uhepe e Iesui tewanīkaptia pe. Eiperia ti Iuwāu ehay wakuat pun haria i'ewyte uhehay wakuat kahato pun haria uruehay Tupana mipo'oro sese wen. Yt naku i kahato ewetunug e Iesui to'ywania pe — Uruto po'og ekai e haria pe. — En ni yt naku i ewei'e uhepe. En ni yt eremosy'at hin i hawyi erenuk yn at ka'ap imopē'ā rakat ewy rat ewei'e uhepe e. Ta'i En ni urupyhyp haria uruewanīkaptia esurara'in ky'e hat ewei'e uhepe e. I'ewyte yne yt nakuaria i wy'ok wo ereīne'en ewei'e uhepe e. Mi'i pote yt kat hamo i En ewei'e uhepe. Pywo pe ti yt uimohey haria uhehay pun haria eweikupte'en katupono aikotā hirakaria i'atuwo'okyry'i hap potiat ewy eweipyhu'at e Iesui tewanīkaptia pe. Yt eweikuap i kat som eweiky'esat. Iuwāu mienoi yt eweiky'esat i pote i'ewyte uimienoi kape yt eweiwanētup hin i e.

³⁵ Irania'in uimohey haria pe — Yt naku i nug haria eipe ewei'e ma'ato mi'i pytkai mi'iria Tupana ehay kapiat wanētup kahato haria. Eipe urumohit haria eweikupte'en e. Eweha'at ro uimo-

hey haria sese kape hawyi meremo eweikuap aru Tupana mienoi ky'esat kahato rakaria mi'iria tukupte'en hap ma'ato eipe yt eweiky'est hin i e. Eimienoi wāi'e hap ko'i ky'esat haria yn eipe are e Iesui to'ywania yt tomohey hin i haria pe mekewat wāi'e hap moherep haria pe.

³⁶ Mi'i hawyi wētup ok nagnia wāi'e hap moherep hat to'e Iesui pe – Uhyt to'iro uhupi e. Waku watuwat ui'yat kape enuk hamo e. Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn i'yat kape tenuk hamo mekewat – Uruto po'og waku e haria sem wywo tenuk ta'yn hamo.

³⁷ Mi'i hawyi toīne'en itote mekewat tawa pe wētup ok haryporia yt iwe'eg i rakat wuat'i ihainia'in wywo ieīne'en hat. Mi'i toikuap ta'yn Iesui toīne'en hap hawyi toto ra'yn nagnia wāi'e hap moherep hat yat kape. Mohag hy ikamhig se rakat heiam nu Arapatu kawiat ikahu rakat wywo sa'up iwato kahato rakat wywo toto.

³⁸ Put'okto'e nagnia ehay wāi'e hap moherep hat yat pe hawyi toipuēti Iesui porog me tupe tote tenuk yparakai yt itypore i rakat ete i'atueko ewy tenuk hamo. Mi'i hawyi mekewat haryporia yt iwe'eg i rakat toto Iesui kape hawyi tuwepý'ātutuk ipy yatypiat kape. Mi'i hawyi tuwak ta'yn haty kahato topy'a pe pote paa'e kahato tominug sa'ag ko'i po'yypi. Mi'i hawyi hom'e teha hy Iesui py ok pe ete hawyi toitip ta'yn ta'asap mo teha hy ipy okpe ete. Mi'i hawyi toi'āpysig ipy hawyi mekewat nu wakuat mohag hy eiam toi'okpik hawyi mekewat mohag hy hekat rakat toi'okpun yne Iesui py okpe ete. Mi'i hawyi toitip ta'yn ta'asap mo mohag hy imōtypot haype iky'e kahato hap moherep hamo.

39 Mi'i hawyi mekewat getap ka'iwat wã'e hap kuap hat ta'akasa haryporia yt iwe'eg i rakat Iesui py ete hawyi mio tã to'e tuwepe tuwanẽtup hawe – Are pãi Iesui yt Tupana Mipo'oro Tehay Moherrep hat hin i e katupono yt toikuap i ra'yn meiẽ haryporia hewaïre hewaïre kahato rakat e tuwepe tuwanẽtup hawe yt naku i e. Iesui Tupana Wanẽtup Kuap hat pote meremo toikuap mana yt kan hamo i rakat toĩne'en topyseï hat hawyi toipo'oro pya topiit pyi e. Ta'i yt naku i Iesui tunug itote katupono uruto Iuteu ywania Tupana wã'e hap kuap haria hawyi yt uruiky'esat hin i haryporia yt iwe'eg i rakat uruehamo e tuwepe tuwanẽtup hawe mekewat pa'i Simãu.

40 Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn tuwepe mekewat miit tuwanẽtup hap hawyi to'e tope – Pa'i Simãu e ahenoi teran wẽtup sehay epe e. Mi'i hawyi toiwesat – Waku Uhyt waku uimu'e e Iesui pe.

41 Mi'i hawyi Iesui to'e pa'i Simãu me sehay iã'ãkap wuo. Mio tã e – Sa'awy'i so wẽtup ok toĩne'en weteweru hat. Iwato kahato sa'up toipuru morekuat po pyi iwato kahato aikotã topotpap wuat'i e'at kapiat ha'up takat ewy. Mi'i hawyi wẽtup ok i'ewyete ipuru morekuat po pyi kurin aikotã topotpap wẽtup ewaty kapiat yn ha'up takat ewy.

42 Mi'i hawyi so weteweru haria yt ha'up nug kuap i ta'atuweteweru hap morekuat pe katupono yt kat i ta'atuweteweru hap sa'up wote. Mi'i pote ti mekewat morekuat tineïru puru hat to'e tepiat weteweru iwato kahato hat pe – Pyno waure wo areĩne'en mekewat emipuru iwato rakat kai e so. – Mi'i hawyi to'e tepiat weteweru yt ha'up wato

i rakat pe wētup ewaty kapiat yn ha'up takat pe — Pyno waku mehī atiwaure ra'yn uhepiat eweteweru hap kurin kat mehī e tope wy e morekuat e Iesui sehay iā'ākap puo. Mi'i hawyi Iesui apo'e pa'i pe — Simāu e aiūwat som po'og morekuat ky'e tuweteweru hap kawiat waure'e hat e. Sio mekewat tuweteweru iwato rakat waure hap sio mekewat weteweru kurin kat waure hap e Iesui Simāu me.

⁴³ Mi'i hawyi Simāu tiwesat — Pyno arewanētup weteweru wato hat po'og iky'e katupono iwato iweteweru hap po'og iwato rakat toiwaure wētup ok kai pote e Simāu. Mi'i hawyi — Pywo kahato uhyt e Iesui Simāu me.

⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem haryporia topy yatypiat kape hawyi to'e pa'i Simāu me — Er-aha'at ro mesuwat uipy yatpiat haryporia kape uiky'e kahato hat kape katupono Tupana waure wo iweteweru uato hap kai e ma'ato en meiūwat haryporia yt ewy hin i ereīne'en uhyt e. Mi'i ti uiky'e hap moherep kahato hat toīne'en e ma'ato en areke e'yat pe wen ma'ato yt kat i y'y eiam ewy etum uhepe uipysei hamo ma'ato meiūwat haryporia tehaŷy wo uipysei hawyi ta'asap mo uipy toimogag e.

⁴⁵ Ma'ato yt ui'āpysig hin i en areke e'yat piat turan aheko ewy e. Ma'ato haryporia ti tut hawyi uipy āpysig e.

⁴⁶ — Ta'i put'ok'e miit ai'yat pe hawyi wat'atu'āpysig hawyi watopag mohag hy yt ha'up woity i rakano ō'ē haria asap ete aheko ewy e. Pyno en ni Simāu yt etipag hin i ui'asap mohag kap mo areke e'yat pe pytkai wen ma'ato mesuwat haryporia

uipysei hap ewy ha'up woity rakano mohag hy ikamhig se rakano uipyen hap ewy e.

⁴⁷ Pywo pe ti meiūwat haryporia uipy etiat pe — Yt we'eg hat hin i ere'e epy'a pe imohit hamo e. Iminug sa'ag iwato kahato ere'e mana pe e. — Ta'i weteweru wato kahato hat ewy toīne'en Tupana pe ere'e mana pe ma'ato koitywy iminug sa'ag ko'i Tupana tiwaure yne ra'yn e. Ta'i waure wo ra'yn iminug kai uiky'e kahato hat topyhu'at pote e. Ma'ato wētup ok weteweru yt iwato i hat minug sa'ag kurin nakat pote waure wo yt iwato i pote e. En ni mi'i hat ewy e. Mi'i pote uiky'e hap epiat yt iwato i e. Mi'i pote Tupana kyē hap epiat kurin topyhu'at e Iesui Simāu me. Pyno en ereīne'en aikotā uhehay iā'ākap ewy aikotā mekewat weteweru kurin kat hap ewy ereīne'en uhehay iā'ākap hap ewy e. Ma'ato meiūwat ui'yatypiat haryporia minug sa'ag weteweru uato kahato hap etiat uhehay iā'ākap ewy e. Mi'i hap ewy pote uiky'e kahato hat toīne'en e. Ma'ato en ni yt uiky'e mi'i haryporia ewy i e pa'i Simāu me. — Uiweteweru hap epiat yt iwato hin i e hat ewy ere'e Tupana pe pote are e.

⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e topysei hat pe mekewat haryporia pe — Koitywy waku ereīne'en Tupana wanētup hawe waku ra'yn mana e. Waure wo Tupana toīne'en eminug sa'ag ko'i kai sa'awy'iwuat yt naku i sese nug hat en rokirē e Iesui haryporia pe sa'awy'i yt iwe'eg i rakat pe.

⁴⁹ Mio tā e Iesui hawyi ienuk haria te'ero'e to'ope — Yt naku i mio tā wato'e katupono Tupana yn ni ihep kuap aiminug sa'ag ko'i i'atu'e. Pyno mio tā e Iesui yt naku i kahato wato'e i'atu'e to'ope.

⁵⁰ Ma'ato Iesui to'e haryporia pe — Waku ra'yn

mana ewepit ro katupono uimohey ra'yn en mote waku pe ra'yn ereĩne'en koitywy Tupana wanētup hawe e. Waku era'aipok e'yat kape ewepit kahato hap wywo katupono koitywy Tupana miehakye-ra'at ereĩne'en e Iesui mekewat haryporia topysei hat sa'awy'iwuat 7 ok ahiagnia ipiit piat rakat mana Maria tawa Matarena piat e hap het rakat pe.

8

¹ Mi'i hawyi Iesui toto yne tawa ko'i upi temiit'in 12 ok takaria wywo sehay wakuat enoi hamo. Aikotā Tupana topyhu'at irane Wuat'i Ywania Porekuat no hap tomohey hawyi hap moherep hamo ra'yn yne tawa hit yne tawa wato'in ko'i upi.

² Temiit'in sem ko'i wywo tuwat i'ewyte haryporia'in tuwat hupi mi'u nug hamo. Wētup ok haryporia Maria tawa Matarena piat e hap het rakat sa'awy'iwuat 7 ok ahiagnia ipiit piat rakat Iesui tisopa ra'yn nakat.

³ Mi'i hawyi Iuana mekewat Kusa ehary'i toto hupi hemiit'in eropat hamo. He'aito ti mekewat Kusa morekuat Eroti yat pe toĩne'en. Yne motpap hap ko'i morekuat yat piat toĩne'en Kusa po pe. I'ewyte yne morekuat ekat topyhu'at Iuana e'aito po pe. Mi'i hawyi mana Susana i'ewyte irania'in haryporia Iesui potpo'ororia powyro haria te'eropyhu'at. Iesui potmu'e ko'i 70 ok takaria poi haria. Mi'i hawyi ta'atuekat kaipyi ta'atukyi'at kat ko'i kat ko'i Iesui powyro hamo.

MATEU 13.1-9 MAKU 4.1-9 PIAT EWY

⁴ Mi'i hawyi yne tawa kaipywiaria aikopepyi aikopepyi te'eruwa'atunug Iesui ewawi.

⁵ Mi'i hawyi mi'iria sem me Iesui henoi hã'ãkap wuo — Wětup e'at pe so hã'ỹi sytpok hat toto toko kape hã'ỹi sytpok hamo ma'ato yt yne i hewo go sese tote e. Irania'in hã'ỹi go pu'ap upi hewo e. Mi'i ti miit'in ikohyewyry iko pu'ap tote hawyi ta'atu-akit akit ne'i ra'yn hã'ỹi hawyi weitaria tu'u yne hã'ỹi ko'i hewo rakat mu'ap upiat e.

⁶ Irania'in hã'ỹi nu upi yi heg upi hewo e. Wětup tuereto hětyt ma'ato meiũran iku'uro yt kat i y'y yi kaipyi hã'ỹi nu totiat ne'i pote e.

⁷ Irania'in hã'ỹi i'anam me hu ypia pe hewo e. Mi'iria hětyt wen ma'ato i'anam wywo to'o'ewy ne'i pote meiũran i'anam tohik ne'i ra'yn hawyi yt tuwenug i ra'yn e.

⁸ Irania'in yi wakuat upi hewo hewo heko go tote e. Mi'iria ti i'atuehãite kahato hawyi wětup sat kaipyi 100 iã'ỹi tuwemoherep e. Pyno ehewaure ka'a pote ewehětup kahato o mesuwat uhehay iã'ãkap puat uimienoi e Iesui miit'in sem me.

⁹ Mi'i hawyi ipotmu'eria apo'i'atu'e Iesui pe — Pyno kat e hap som eheno teran iã'ãkap wuo hã'ỹi koi hap ete i'atu'e.

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Ta'i uiwyrria'in aheno teran ehepe wuat'i mikuap yt heremo i rakat i aikotã Tupana topyhu'at irane Wuat'i Miit'in Porekuat no hap etiat e. Ma'ato iraniam me miit'in sem me hã'ãkap wuo aheno teran yt uikuap teran i haria mi'iria pote e. Te'era'akasa wen uipiit kape ma'ato uhehay kape yt hot'ok'e i i'atue. Ta'atuky'esat ta'atuehãite hap ta'atupoi hap wen ma'ato Tupana ehay yt ta'atukuap teran hin i pytkai e temiit'in me.

¹¹ — Pyno koitywy aheno i ehepe mesuwat iã'ỹi

iã'ãkap etiat eweikuap sese hamo. Pyno uhehay iã'ãkap we Tupana ehay topyhu'at mekewat iã'ỹi ewy e.

¹² Mekewat mikoi iã'ỹi go pu'ap upiat ti hewo rakat iã'ỹi wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuwat e. Te'eruwānētup ma'ato meremo ahiag put'ok'e i'atuwanētup hap ete hawyi Tupana ehay mikoi iã'ỹi ewywuwat toihep ta'yn i'atuewaure pyi. Yt toiky'esat i ta'atukuap hawyi uimohey hap katupono ta'atumohey hawyi Tupana piat uimienoi hap ta'atuehakyera'at hamuat ta'atukuap ta'yn e. Mi'i ahiag yt tiky'esat i e.

¹³ Mi'i hawyi ti nu totiat hewo rakat ewywuwat wētup ok wētup ok wanētup hat ewy e. Te'eruwānētup hawyi waku kahato ta'atupuēti uimienoi e. Pywo kahato i'atu'e ma'ato mi'iria iã'ỹi yt hapo rakaria i ewywuaria ko'i tukupte'en e. Mi'i pote yt toĩne'en mot'i i uhehay mohey hap ete e. Meiūran irania'in ti'atukyry'i i'atuepiat uimohey hap ete hawyi meremo ta'atuwaure ra'yn Tupana ehay uiwē pywiat e.

¹⁴ I'ewyte ti mekewat iã'ỹi i'anam miat hu ypia puat hewo rakat wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuwat e. Mi'iria te'eruwānētup kahato uhehay wakuat kapiat hawyi ta'atumohey ran na'yn. Sa'awy'i inug neran Tupana miky'esat ewywuwat wen ma'ato ta'atupotpap iwato hap kape ta'atuekare'en iwato hap kape ta'atumiky'esat wuat'i hap kape te'eruwānētup yn hawyi sa'awy'iwuat ta'atusat hap ewywuwat uhehay toĩ wen ma'ato yt karāpe i waku sese ihāite hap ewy toĩne'en i'atupy'a pe ma'ato i'akyt haria ewywuaria wo te'eroptyhu'at yt haat i hap ewy i'atuwanētup hap at

ka'ap i'atumonik poity'i ne'i ra'yn Tupana e hap uimienoi e. Mi'i hawyi ta'atumohey ran kahato hawyi waure wo te'eropyhu'at Tupana e hap ko'i kai e.

¹⁵ Ma'ato mekewat hã'ỹi yi wakuat upiat hewo rakaria wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuat e. Mi'iria ti i'atupy'a piat yi wakuat ewywuat pote te'eruanētup at ka'ap Tupana ehay kapiat hawyi yt ta'atuwaure hin i. Ta'atuhytmōi ta'atupy'a pe Tupana ehay hawyi ta'atunug na'yn Tupana miky'esat ewy e. Mi'i pote mikoi haat kahato rakat ewywuat te'eropyhu'at te'eruwenug kahato rakat ewy e Iesui.

MAKU 4.21-25 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi wētup iã'ãkap wuo Iesui henoi towyria'in me — Getap we wātym hawyi yt uwe i ariãty hētyhot hap ipag neran kamūti pe mig'i wo e. I'ewyte yt ta'atupag i yni ywyt'okpype ne'i ma'ato ywaiti pe waku pe heiam note yn ta'atuhupit teran e. Mi'i hawyi wehyt'ok haria meremo ta'atukuap hētyhot hap e.

¹⁷ Mi'i hap ewy kahato uimohey hap topyhu'at e Iesui. Ta'i uimohey sese pote meiūran aru heremo yne miit'in me ehepiat topyhu'at hap uimohey hap aikotã ariãty ywaiti piat ewy e. Niatpo kahato uimohey hap mig'i wo hap are aikotã ariãty wātym muat mig'i wo hap ewy e. Miit'in py'a pe uimohey hap toĩne'en mote meiūran hot'ok'e kahato itote hawyi heremo kahato e.

¹⁸ Pyno eweiwanētup to uimienoi kape uhyt'i'in mana'in e Iesui. Eweiwanētup haty wo hawyi ta'i ehewaure kahato uhehay kape mot'i hawyi meremo aru eweikuap uimienoi mikoi saat kahato

rakat ewy eweikupte'en hawyi Tupana mienoi hētyhot kahato rakat powyro hamuat miit'in hap ewy eweikupte'en e. I'ewyte po'og na'yn sa'awy-iwuat kai eimikuap ko'i hap ahanoi ehepe. Ma'ato yt haty wo i pote waure wo eweikupte'en uimienoi nug hap kai pote yt kat wywo i aru eweipyhu'at e Iesui temiit'in me.

MATEU 12.46-50 MAKU 3.31-35 PIAT EWY

¹⁹ Mi'i turan Iesui ty put'ok'e Iesui ywyt'in wywo. Mi'i hawyi Iesui ewawi ta'atuky'esat ma'ato yt tuwehyt'ok kuap i ipotmu'eria i'atu kahato sakpo getap we Iesui yatype pote Maria yt teke kuap i tomēpyt kape. Mi'i pote Maria tikaykay Tomēpyt tuwewawi ipotmu'eria py'asetpyi.

²⁰ Mi'i pote wētup ok to'e Iesui pe — Uhyt iuē ety put'ok'e oken'ypyke hawyi eywyt'in nywo i'atuehay teran so ewywo e Iesui pe.

²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe topotmu'eria pe — Uity sese ewywuaria eweikupte'en eipe meiūpe e. Eipe ti uheywyt'in sese uheinyt'in sese ewywuat e. Pyno eipe meiūpe eweikupte'en uimiky'e ko'i aikotã uity uheywyt'in uheinyt'in ko'i ewy katupono uwe uwe tuwanētup kahato uhehay kape uimienoi Tupana ehay kape hawyi tutunug uhehay ewy hawyi mi'i haria ti uity'in uheywyt'in uheinyt'in tukupte'en uiwanētup hawe uipy'a pe e Iesui ahepe tomohey haria pe tomiky'esat nug haria pe.

MATEU 8.23-27 MAKU 4.35-41 PIAT EWY

²² Wētup e'at pe Iesui to'e temiit'in me — To'iro yara puo hyemyi'a wato sakpo e. Mi'i hawyi toto ra'yn yara wato kape hawyi teke temiit'in

wywo. Tuwehyt'ok hawyi to'e temiit'in me — To'iro uhyt'i'in ysakpo watuwat e. Mi'i hawyi tuwat ra'yn ysakpo.

²³ Y'y py'asetpiat turan Iesui toket kahato. Mi'i turan ywytu kahato put'ok'e y'y ete hyemyi'a wato py'asetpiat ikupte'en turan. Mi'i hawyi ipoity'i kahato yara ete katupono y'y teke teke ra'yn i'atue'yara pe — Yt naku i i'atu'e minwato'e hamuat i'atu'e ta'yn. Pãi i'atu'e to'ope ipoity'i kahato i'atu'e to'ope to'ope haty wo.

²⁴ Mi'i hawyi te'eruwēpowat Iesui kape — Uruka'iwat Uruka'iwat erehymut ro i'atu'e te'erewēpowat. — Wato'opy'at irane ra'yn i'atu'e. — Y'y teke teke kahato ahe'yara pe i'atu'e. Ai'auka irane y'y i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui tuwehymut hawyi — Wãi nei'o ywytu are e ywytu uato pe. — Epo'inik to y'y e ihy wato pe hawyi ipo'inik ta'yn y'y wato i'ewyte ywytu uato ipohep ta'yn. Ta'i meremo ipo'inik ta'yn Iesui ehay upi iwēpowat hawyi.

²⁵ Mi'i hawyi apo'e haty wo topotmu'eria pe — Uiwyrria'in kat pote som yt uimohey kahato i e. Mi'i hawyi po'og te'eruanētup iminug ete hawyi te'ero'e to'ope — Uwe som pyno Meiũ Miit Iesui katupono yt miit ewy i tutunug kuap i'atu'e to'ope. Tupana ewy toimopo'inik kuap y'y wato ywytu uato hap tehay wo i'atu'e — Kat kawiat som pyno Iesui i'atu'e to'ope.

MATEU 8.28-34 MAKU 5.1-20 PIAT EWY

²⁶ Mi'i hawyi meremo yi Kerasenu e'y sakpuat put'ok'i'atu'e hawyi tawa Katarenu yēpeke te'eruwelik ta'yn.

27 Tuwētem yara wato pyi hawyi put'ok'e howawi wētup ok ahiagnia sem ipiit piat rakat. Tawa Katarenu piat ieñe'en hat mi'i ti yt toñe'en kuap i towyria'in wywo tetawa pe katupono ipy'ahak kahato heso'ok sese ahiagnia tuete ipiit pe pote. Mi'i pote toñe'en at ka'ap wo'osyp hawe yt tesokpe pe i.

28 Teha'at Iesui kape hawyi tehay pirik wo tuwe-wahik yi totiat hawyi iwēpap'i tehay pirik wo — Worokuap En Tupana Ywaitiat Ieñe'en hat Sa'yrū En e. Kat aru etunug uhete e haty wo Iesui pe. Uhyt wāi urusaty'i saty'i tei'o e ahiagnia miit piit pyi.

29 Mio tā i'atu'e katupono Iesui ti'atusopo teran mekewat miit piit pyi ahiagnia pote. Sa'awy'i ahiagnia topytyk tuereto mekewat miit ipiit ete hawyi heso'ok sese hap tuete topyhu'at. Irania'in ipo'i po'i teran ahiagnia ipiit piat rakat haity iheg nakat wo ipo ete ipy ete ma'ato ahiagnia tuete hawyi toiterek tuereto haity iheg nakat hawyi ahiag tioto yahig kape.

30 Mi'i tote Iesui to'e — Kat eñ eset e tope. Mi'i hawyi — Isem uhēt katupono sa'awy'i ahiag ko'i typy'i rakaria tuwehyt'ok uipiit pe pote hawyi miit'in uhēt'ok Isem e.

31 Mi'i hawyi ahiag ko'i te'ero'e Iesui pe ta'a-tuemiit piit pyi — Uhyt i'atu'e yt urupo'oro tei'o aria wato kape wuat'i e'at piat uruho'opot hamo uruta'at ta'at hamo i'atu'e.

32 Ma'ato tukupte'en itote hamaut ko'i pote — Pyno meimuēwat hamaut ko'i piit pe urutuwehyt'ok teran i'atu'e Iesui pe. Mio tā i'atu'e hawyi Iesui — Eiwehyt'ok to hamaut ko'i pe ei'e hap ewy

e ahiagnia pe.

³³ Mi'i hawyi tuwenõ'ẽ ra'yn mekewat miit heso'ok rakat piit pyi hamaut ko'i kapiat tuwehyt'ok hamo. Mi'i hawyi hamaut ko'i ra'yn iko-hyeput i kohyeput i yity'ok totepyi y'y wato kape hawyi hewo hewo ra'yn y'y wato pe topap yne ra'yn.

³⁴ Mi'i hawyi hamaut apykok haria te'era'akasa hawyi meremo tuwat henoi hamo tawa ko'i kape. I'ewyte mu'ap upiat gupte'en haria pe ta'atuhenoi – Tapap ta'yn yne aihũ hamaut ko'i i'atu'e y'y wato pe uhyt'i'in mana'in i'atu'e yne miit'in me. Mekewat ahiag ko'i ipiit piat rakat waku ra'yn i'atu'e.

³⁵ Pyno i'atuepiat henoi hawyi tõ'ẽ kahato Iesui kape. Put'ok'i'atu'e turan mekewat sa'awy'iwuat ahiag ipiit piat rakat waku ra'yn ta'atupuẽti. Sokpe pe ra'yn toĩne'en Iesui yatype. Te'era'akasa hawyi õ'ẽ haria te'eruanẽtup kahato.

³⁶ Mi'i hawyi sa'awy'iwuat akasa haria henoi yne aikotã aikotã Iesui timoehãite hap etiat õ'ẽ haria pe.

³⁷ Mi'i tupono mekewat tawa Katarenu kaipy-wiaria gyt'i'atu'e Iesui pupi hawyi – Mehĩ ereto ro meiũpepyi i'atu'e Iesui pe. Yt uruiky'esat i meiũpe ereĩne'en po'og i'atu'e. Mi'i pote Iesui teke i ra'yn yara pe hawyi ta'aipok y'y wato sakpo.

³⁸ Teke turan sa'awy'iwuat ahiag ipiit piat rakat – Uika'iwat areto teran eupi katupono areĩne'en epotmu'e wato wo teran e Iesui pe.

³⁹ Ma'ato Iesui – Yt uhyt waku po'og era'aipok e'yat kape tawa ko'i kape ipuo mono eremoherep aikotã Tupana emoehãite hap ehenoi ewyria'in

me hamo e. Mi'i hawyi Iesui henoī hawyi toto ra'yn wuat'i ipiat henoī hamo tetawa piaria pe toto. Mi'i tote yne tawa piaria pe aikotã Iesui tunug tetiat hap tohenoi kahato.

MATEU 9.18-26 MAKU 5.21-43 PIAT EWY

⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui tokosap i ra'yn ysakpo. Mi'i tote miit'in typy'i rakaria toi'atupuēti put'okto'e turan. I'atuwepit kahato katupono ta'atuhekatup Iesui ut hap.

⁴¹ Mi'i turan tut Iesui ewawi wētup ok Tupana mōtypot yat piaria akag Iairu e hap het rakat. Mi'i hawyi Iesui owa kape tuwepỹ'ātutuk hawyi tuwewahik yi kape hawyi to'e Iesui pe — Mehĩ eriot ro uhupi ui'yat kape e.

⁴² — Mehĩ e uhaki'yt makuptia rakat 12 anu rakat iku'uro teran moity'i ra'yn e. Mio tã e hawyi Iesui — To'iro pyno Iairu pe. Iesui toto turan yne itotiarua miit'in sem tuwat hupi. Miit'in tohik kahato tuwat kahato hupi pote.

⁴³ Toĩne'en i'atutok pe wētup ok haryporia huu wato rakat 12 anu ra'yn toho'opot. Toipun yne ra'yn tekat ko'i paini ko'i upi mohag nug haria ko'i upi tomoehãite hap ky'ewi wen ma'ato yt toipuēti hĩn i tehãite hap.

⁴⁴ Mi'i ti put'ok'e Iesui ape kai hesokpe emig neran haype. Mi'i hawyi totemig hesokpe hawyi meremo huu iponik ta'yn ihãite ra'yn.

⁴⁵ Mi'i hawyi tesokpe emig hawyi Iesui apo'e — Uwe keĩ uhemig hat meikope e. Ma'ato õ'ẽ haria — Yt uruto i i'atu'e torania. Mi'i hawyi Peteru to'e Iesui pe — Uika'iwat miit'in typy'i rakaria to'oran me meĩũ watukupte'en e. I'atu kahato emig emig

haria mesuwe e. Kat poteĩ – Uweĩ uhemig hat meikope ere'e e.

⁴⁶ Ma'ato Iesui to'e – Peteru e uhemig hat sese uimohey kahato hat toĩne'en meikope atikuap ta'yn. Uhesaika hap tuwētem uhemig hap kape uipiit pyi hap ete e. Mi'i uimimoehãite topyhu'at atikuap e.

⁴⁷ Toikuap ta'yn hawyi hemig hat tyryto'e popuo tut howawi. Mi'i hawyi tuwepý'ātutuk Iesui ewawi. Mio tā e – Mimi mesup ta'yn mig'i wo woromig uimoehãite hap ky'ewi e. Woromig hawyi meremo epiat uimoehãite hap atipuēti e Iesui pe wuat'i ehamo. Mi'i hawyi itotiaría Iesui upiaria ikuap ta'yn huu wato rakat tomoehãite ra'yn hap.

⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e tomimoehãite hat pe – Uhaki'yt pyno waku ra'yn en e. Uimohey hap kaipyi emoehãite hap topyhu'at koitywy etipuēti ra'yn e. Waku pyno era'aipok i ra'yn e'yat kape ewepit hap wywo e.

⁴⁹ Mi'i turan Iesui piat henoí imoehãite hap turan put'ok'e wētup ok Iairu yat kaipyi. Mi'i to'e Iairu piat henoí hamo. – Uhyt e iku'uro sese ra'yn wyti esaki'yt e. Pyno yt kan hamo i wahenoí po'og Aimu'e hat Iesui pe e.

⁵⁰ Katupono yt kat i aiku'uro hawyi aheĩne'en i hap e Iairu yat kaipywiat sut hat. Mi'i hap Iesui tikuap hawyi to'e Iairu pe – Yt gyt'ere tei'o esaki'yt iku'uro hap pupi ma'ato etimohey yn na'yn Tupana hawyi waku pe esaki'yt e.

⁵¹ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e Iairu yat ete hawyi Iesui to'e miit'in sem me – Yt atiky'esat i miit'in tpyi' poity'i iku'uro rakat yatype e. Waku Pe-

teru Iuwãu Tiaku i'ewyte i'ywot ity yn atiky'esat iku'uro yatype e.

⁵² Teke hawyi toipuēti itote miit'in wak haria haki'yt iku'uro pote te'eruwak ta'atueko ewy sa'up ete. Mi'iria pe Iesui to'e — Yt eweiwak tei'o e eipo'inik to e. Yt iku'uro i rat e. Toket ne'i wyti e.

⁵³ Mi'i pote wak haria to'okyry'i ne'i Iesui ehay ete — Pywo ti rat iku'uro sese haki'yt i'atu'e. Era'a-kasa ro i'atu'e Iesui pe.

⁵⁴ Iesui teke ra'yn iku'uro rakat kape iwywuat pe hawyi toipopytyk ta'yn hawyi tuwēpowat — Ere'āpe'ok'am no pī'ā makuptia e.

⁵⁵ Mi'i hawyi tuwēpowat haki'yt yt ipyhu i ra'yn nakat. Mi'i hawyi tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwe-āpe'ok'am i ra'yn. Mi'i hawyi Iesui to'e ity pe — Mana etopoi ro emēpyt e.

⁵⁶ I'ywot'in te'eruwehum kahato Iesui ete ma'ato mi'i hawyi Iesui to'e — Yt ewehenoi tei'o aikotā uiminug esaki'yt etiat ko'i irania'in me aikotā atomoieīne'en esaki'yt atiōtem gu'uro pyi hap ko'i e.

9

MATEU 10.5-42 MAKU 6.7-13 PIAT EWY

¹ Iesui tuwētem Iairu yat pyi hawyi toi'atu-kaykay tuwewawi temiit'in sese 12 ok takaria. Mi'i hawyi to'e temiit'in sese pe — Uiwyrria'in Mesup atum na'yn ehepe uhesaika hap ahiag sopo hamuat e. I'ewyte atum na'yn ehepe uhesaika hap i'ahu rakaria moehāite hamuat katupono mesup woroho'opo'oro teran wuat'i tawa ko'i puat wuat'i miit'in mu'e uhehay wakuat nuat e.

² Mi'i hawyi toi'atupo'oro temiit'in miit'in mu'e hamo aikotã waku miit'in tunug Tupana Ta'atupotyot Koro wo mesuwat yi tote hap enoi hamo. I'ewyte i'ahu rakaria moehãite hamo toi'atupo'oro.

³ – Uipotpo'oro ko'i eipe e. Uhehay moherep hanuaria e. Mi'i pote atiky'esat ewei'atumu'e miit'in uimiky'esat ewy e. Pyno woroho'omu'e aikotã atiky'esat eweiwat hap owakai te e. Yt kat i tei'o ewetioto ehekat ko'i e. Eipo'yha ti sero'ok ehat pupiat wyti aru yt ewetioto i e. Yt ehekuriwu i wyti yt eimi'u ko'i i wyti i yt ehetineiru i wyti yt tpyy ehesakpe i wyti ewetioto tei'o e.

⁴ Put'ok'ewei'e wētup tawa pe hawyi eiky'esat hat wētup ok to'yat pe pote eweikupte'en o itote e. Waku wētup yat pe yn eweikupte'en eimimueria etawa pe e. Yt eikohyewyry kohyewyry tei'o irania'in yat ko'i upi mi'u kat hamo eimimueria etawa ok tã e. Waku wētup ok e'yat pe – Ereñe'en mesuwe mehĩ e haria e'yat pe yn o eweiket eipoi hap ok tã are e. Wētup getap we yn eweikupte'en uhehay sytpok hamuat eweiwat eimimueria etawa pe turan e.

⁵ Ma'ato mekewat tawa piaria yt uwe i i'atuwese pote eweiwat i ra'yn o i'atuetawa pyi e. Ma'ato eiwat hap owakai te o tawa sawiu eipy etiat eiwei-pitpit'ok kahato – Tupana ehay pun haria eipe hap enoi i'atuepiat hamo e Iesui topotpo'ororia 12 ok takaria pe.

⁶ Mi'i hawyi tohenoi yne aikotã waku miit'in mu'e hawyi tuwat ra'yn Iesui e'yianme yne tawa ko'i upi. Mi'i hawyi ta'atuhenoĩ wuat'i tawa pe sehay wakuat Iesui etiat hawyi i'ahu rakaria tawa

piaria ta'atumoehãite kahato.

MATEU 14.1-12 MAKU 6.14-29 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi tama Karireia piat morekuat Eroti tikuap ta'yn aikotã Iesui minug ko'i etiat hawyi tuwanẽtup kahato – Atikuap som uwe sese Iesui pã e. Atikuap ti mekewat uimi'auka Iuwãu wo'o-set'ok hat ra'yn tuwehymut i e tuwepe Iesui pe.

⁸ Ta'i Iesui wyti Iuwãu uimi'auka tuwehymut i ra'yn gu'uro pyi sio tuwehymut gu'uro pyi mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria sio yt e tuwanẽtup Iesui etiat sio yt mi'i miit i sio wẽtup ok Tupana ehay moherep hat tuwehymut i ra'yn e morekuat Eroti topy'a pe Iesui etiat. Mi'i pote morekuat Eroti tuwanẽtup kowo'i kowo'i.

⁹ — Pyno ui'akag'aia Iuwãu pã e. Tuwẽtem gu'uro pyi e ma'ato Mi'i Iesui e hap het rakat uwe sese yt atikuap i pote e. Irania'in mienoi uhapiat pywo sio yt atikuap i e. Uwe kahato som atikuap teran mesup e. Mi'i hawyi morekuat Eroti teha'at teran kahato Iesui ewawi. Toiky'esat kahato Iesui kapiat ta'akasa hap. Toiky'esat ta'akasa Iesui minug yt miit'in eminug kuap i iwato rakat haype.

MATEU 14.13-21 MAKU 6.30-44 IUWÃU 6.1-14 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui potpo'ororia te'era'aipok i ra'yn tawa ko'i kaipyi ihay moherep haria. Mi'i hawyi ta'atuhenoï aikotã aikotã ipu'ap muat upi ta'atuminug hap ko'i ta'atuewry hap upi ta'atuhenoï henoï yne yne Iesui pe.

Ta'atuhenoi yne ra'yn hawyi Iesui te'erepo'ok i ra'yn temiit'in wētup tawa kape tawa Pesaita kape ta'atuweran temiit'in nywo hap toiky'esat.

¹¹ Ma'ato miit'in typy'i rakaria tikuap hawyi aikope Iesui toto hap kape tuwat hewat'ymo. Iesui tiky'esat kahato tuweran pytkai iwese kahato toīne'en ō'ē haria ete. — Waku uhyt'i'in mana'in e ō'ē haria pe. Eiwehyt'ok to e i'atuepe. Mi'i hawyi mi'iria toi'atumu'e kahato aikotā waku watunug Tupana Aiporekuat no hap ete. I'ewyte i'ahu rakaria toi'atumoehāite kahato itote.

¹² Mi'i hawyi porap wātym i kape hemiit'in 12 ok takaria te'ero'e Iesui pe — Urumu'e hat eti'atupo'oro i ro miit'in sem tawa ko'i upi getap ko'i kape mi'u kyi'at hamo i'atuket hamo katupono yahig wato pe watukupte'en mesuwe ne'i pote yt kat i getap i'atu'e Iesui pe.

¹³ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui to'e — Ewei'atupoi ro hesy'at rakaria mio e ti temiit'in me. Mi'i hawyi — Mehī kurin kahato aimi'u mesuwe i'atu'e. Ta'i aimi'u 5 man typy pira yn wuat'i poi hamo i'atu'e. Sio apo etiky'esat urutuwat tawa kape mi'u kyi'at po'og iwato hamo typy'i rakaria moenuk hamo i'atu'e.

¹⁴ Tukupte'en itote miit'in sem kahato aikotā 5000 ihainia'in i'ewyte haryporia'in hirakaria'in tukupte'en itote hesy'at rakaria ma'ato yt ta'atumorania yne i. Mi'i hawyi Iesui to'e ra'yn — Pyno ewei'apyk to yi upi kowo 50 kowo 50 ewei'e ro wa'atunug haria pe e Iesui temiit'in me.

¹⁵ Mi'i hawyi ta'atunug na'yn i'e hap ewy hawyi apyk puo tukupte'en.

¹⁶ Mi'i hawyi Iesui tat ra'yn man a hit rakat

typy pira hawyi teha'at atipy kape – Waku kahato emiium uruepiat urumi'u wuat Tupana e. Waku to'e Tupana pe hawyi tutum na'yn mekewat man 5 a hit typy pira temiit'in me itotiarua moenuk hamo.

¹⁷ Mi'i hawyi tuwemowato kahato itotiarua erenuk hap. Mi'i hawyi i'atu'ok ta'yn hawyi mi'u ieĩpyt 12 yrysakag me topyhu'at. Wē sakpo i'atu-mi'u ieĩpyt topyhu'at re.

MATEU 16.13-19 MAKU 8.27-29 PIAT EWY

¹⁸ Wētup e'at hawyi meĩūran Iesui tuweran toĩne'en temiit'in nywo Tupana kapiat tehay hamo. Mi'i hawyi apo'e temiit'in me – Uwe som uito irania'in wanētup hawe e.

¹⁹ Mi'i hawyi ta'atuwesat – En ni wo'oset'ok hat Iuwāu tuwētem gu'uro pywiat hat i'atu'e irania'in epiat pe Uhyt i'atu'e. En ni erētem sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria e hap i'atu'e irania'in epiat pe Uhyt i'atu'e. Yt Eria i pote wētup ok sa'awy'itewuat Tupana ehay enoi hat tuwehymut i ra'yn gu'uro pyi i'atu'e irania'in etiat Uhyt i'atu'e.

²⁰ Mi'i hawyi apo'e i ra'yn temiit'in me – Ma'ato ehepe apo uwe Uito eiwanētup hawe e. Uwe sese som Uito ehepe e temiit'in me. Mi'i hawyi Peteru tiwesat – En ni Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at hanuat rat Mehĩ e. En ni Wuat'i Miit'in Porekuat Hanuat Uhyt e Iesui pe.

MATEU 16.21 MAKU 8.30-31 PIAT EWY

²¹ Mio tā e hawyi Iesui ti'atunāpin haty wo temiit'in – Pyno uiwyria'in e uikuap ehapiat hap yt ewehenoi tei'o irania'in me e temiit'in me.

²² Yt ewehenoi tei'o irania'in me Peteru to'e uhepiat hap ewy katupono uhehay pun hanuaria

irania'in tukupte'en mote e. Pywo ti aru aho'opot kahato aru e. Uito ti Wuat'i Miit'in Yke'et i'ewyete Wuat'i Miit'in Kywyt pytkai yt uimohey hin i e. Pywo ti rat aho'opot hap put'ok'e irane e. Yt uiky'e hin i mesuwarotiararia nagnia i'ewyete pa'i watoria yt uiky'esat hin i ta'atuporekuat no hap e ta'atuehakyera'at hap e. I'ewyete Tupana ehay miwan etiat heno i haria yt uiky'esat hin i e. Ui'auka teran haype Uito Ta'atueyke'et Ta'atukywyt pytkai e. Uiku'uro ma'ato mi'i hawyi ti aru ara'aipok i ra'yn gu'uro pyi hawyi areĩne'en ne e. Pywo mye'ym e'at uisyp uiku'uro hawe areĩne'en hawyi e Iesui tuwetiat tohenoi temiit'in 12 ok takaria pe.

²³ Mi'i hawyi irania'in itotiararia kape Iesui heno i — Eweiwat teran uhupi uipotmu'eria wo pote eweitoiat ro yne eimiky'esat ko'i yt uimiky'esat i ewywuat ko'i e. Mi'i hawyi haty wo o — Atunug neran Tupana miky'esat ewywuat ei'e hap wywo eweiwat ro uhupi e. Ta'i eho'opot hap eweipuēti irane eweiwat uhupi hawyi e. Yt eimiky'esat ewy i ewetunug ma'ato Tupana minug neran hap ewywuat wywo o eweiwat e. I'ewyete irania'in yt eiky'esat i haria i'atupy'ahak hamuat ehete e. Ehaty'i haty'i aru uhupiat eweiwat hawyi e. Ui'auka irane aria'yp posak ete e. Pyno waku eipe ui'ewy eweikupte'en e. — Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt atoiat hin i Uika'iwat mohey hap ewei'e o eweikupte'en neran uipotmu'eria wo pote e. Waku ahe'aria'yp posak etiat ewywuat ra'yn wywo aho'opot hap upi aiku'uro hap kape watuwat wētup sok yn aito hawyi e. Uhemiiit sese yt ui'atoiat i miit'in pupi e Iesui.

²⁴ Uwe uwe iku'uro uipotpap we uhehay wakuat

enoi hamo mi'iria wyti aru ta'atuieĩne'en hap sese puēti wuat'i e'at pe mesuwe i'ewyte atipy pe e. Ma'ato irania'in ta'atuieĩne'en hap mesuwarotiat kape yn wanētup haria ta'atuieĩne'en hap sese pun haria howasat rakaria te'eropyhu'at e.

²⁵ Pyno torania mesuwarotiat kare'en eipo pe hawyi hekat rakaria eipe mesuwe ma'ato mi'i pytkai yt kat i ha'up eweipuēti eheĩne'en sese wuat'i e'at piat sa'up mo e. Mi'i hap yt kat i topyhu'at eipo pe katupono eweipun na'yn eheĩne'en sese mesuwuat uimiky'esat nug hap hawyi eimiky'esat nug hap mesuwe yn ewetunug pote e.

²⁶ Uwe uwe mesuwarotiararia uipupi tuwemōti uhehay pupi tuwemōti mi'i hawyi i'ewyte Uito aremōti wy mi'i haria pupi e. Ta'i mekewat e'at aru karãpeĩ Uito Eheyke'et Eikywyt ariot atipy kaipyi uhētyhot hap puo Ui'ywot esaika hap puo hap e'at mi'iria pupi aremōti e. Ta'i mekewat ikahu sese hawuo ariot atipy piaria wywo uhesaika kahato hap wywo e. Mi'i hap e'at pe turan aremōti aru wemōti uipupiat haria pupi e.

MATEU 17.1-13 MAKU 9.2-8 PIAT EWY

²⁷ Yt eweiwaure tei'o mio wuat ui'e hap e. Pywo ti rat tukupte'en meiũpe Tupana topyhu'at Morekuat nuat hap kapiat akasa haria e. Aikotã Tupana topyhu'at Morekuat hap kape te'era'akasa irane ta'atuku'uro hap owakai e Iesui itotiararia pe temiit'in Peteru Iuwãu Tiaku piat pe mio tã e.

²⁸ Mi'i hawyi 7 e'at hawyi Iesui tioto ra'yn topotmu'eria sese Peteru Iuwãu Tiaku tuwewywo yity'ok kape. Mi'i tote ihay To'ywot Tupana wywo.

29 Mi'i turan Iesui owa yt sa'awy'iwuat ewy hin i hētyhot kahato i'ewyte hesokpe imehit kahato ikytsig kahato.

30 Mi'i hawyi meremo te'eruwemoherep iwywo typy ok sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria atipy kaipyi. Wētup ok ase'i Musei wētup ok ase'i Eria.

31 Mi'iria atipy piat hētyhot hap ewywuat puo te'eruwemoherep. Mi'i hawyi Musei Eria i'atuehay kahato Iesui wywo aikotā Iesui tunug irane Tupana miky'esat etiat aikotā iku'uro irane Tawa Ierusarēi me hap. Iku'uro hap aikawiano hap ete e hap ete i'atuehay.

32 Mi'i turan Peteru Iuwāu Tiaku te'eroket kahato itote ma'ato te'eruwehymut hawyi te'era'akasa ra'yn Iesui ētyhot hap. I'ewyte i'yatypiaria sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria ase'i Musei ase'i Eria te'era'akasa ra'yn.

33 Mi'i hawyi Musei Eria Iesui yatypepyi tuwat turan Peteru to'e Iesui pe – Waku meiūpe watopyhu'at wuat'i e'at pe Mehī e. Pyno waku urutunug mesuwe wētup yat ase'i Musei mōtypot hamo wētup yat ase'i Eria mōtypot hamo hawyi wētup yat emōtypot hamo urutunug mesuwat yity'ok tote e Peteru Iesui pe ma'ato yt tepiat yt ikuap i popuo mio tā to'e katupono token'ē haype.

34 Mio tā e turan ywyhig put'ok'e Peteru Iuwāu Tiaku ete. Mi'i hawyi te'eroken'ē kahato.

35 Mi'i hawyi Tupana ehay ta'atukuap ta'yn ywyhig kaipyi – Mekepe eipy'asetpe ti Wētup ok Miit toīne'en. Mi'i ti Uha'yru Uimi'airo Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat e. Pyno eiwanētup to Uha'yru mienoi kape e Iesui piat pe I'ywot Tupana

ehay put'ok'e atipy kaipyi.

³⁶ Mio tã e hawyi Iesui tuweran toĩne'en Musei Eria te'era'aipok atipy kape hawyi. Mi'i hawyi Peteru Tiaku Iuwãu yt henoĩ hin i irania'in me ta'atu'akasa hap ko'i ma'ato meiũran ta'atuhenoĩ ra'yn ta'atumikuap ko'i Iesui tehymut ra'yn gu'uro pywiat hawyi.

MATEU 17.14-21 MAKU 9.14-29 PIAT EWY

³⁷ E'ihot'ok pe hawyi Iesui topotmu'eria wywo ipot'apyk yity'ok kaipyi yi hot kape. Mi'i turan put'ok'i'atu'e typy'i rakaria Iesui ete.

³⁸ Mi'i hawyi wētup ok miit'in tok piat tikaykay ra'yn Iesui — Urumu'e hat eraha'at ro uha'yru wētup yn nakat kape e.

³⁹ Ma'ato ahiag teke uha'yru piit pe hawyi tehay pirik wo ihay sa'ag hawyi ahiag tihuruk kahato uha'yru Uhyt e. Yt naku i kahato tuete hawyi iwēnãpuk sa'ag kahato uimēpyt e. Mi'i hawyi tohaty'i haty'i hawyi iperup kahato toĩne'en mot'i tuete hawyi tuwētem porap i tuereto uimēpyt piit pyi e. Mi'i hawyi meremo teke i ra'yn ipiit pe tuereto i'ahyk ahyk hamo e.

⁴⁰ Emiit'in me ahiag hep hap ahētup wen ma'ato yt ta'atuhep kuap i e Iesui pe.

⁴¹ Mi'i hawyi Iesui to'e itotiarĩa pe — Are pãĩ eipe ti yt Tupana mohey hin i harĩa i'ewyete eiwanētup hap yt hãpyk hin i Tupana kape e. Areĩne'en mot'i ra'yn eiwywo eimu'e hamo wen ma'ato yt uimohy kahato i e. Mi'i hawyi to'e ahiag ipiit piat rakat e'ywot pe — Pyno eterut ro esa'yru uhowawi e.

⁴² Mi'i hawyi kurum tut Iesui ewawi turan ahiag tipun i yi tote hawyi toihuruk huruk kahato

i'ewyte iwēnāpuk. Ma'ato mi'i turan Iesui — Wāi'e ahiag me hawyi tuwētem hawyi ihāite. Waku hawyi Iesui tum ha'yru i'ywot pe.

MATEU 17.22-23 MAKU 9.30-32 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi itotiarua te'eruanētup Tupana esaika hap iwato kahato Iesui mimoherep hap kape.

⁴⁴ Te'erewanētup turan Iesui minug ko'i etiat turan Iesui henoi topotmu'eria pe — Yt eweiwaure tei'o mesuwat uimienoi e. Pywo ti rat Mii't'in Eheyke'et kahato areīne'en pytkai mii't'in mima'at aru arepyhu'at hawyi ui'auka teran haria po pe uhenoi.

⁴⁵ Ma'ato yt ta'atukuap hin i kat to'e hawe mio tā e ma'ato hemiit'in apo yt i'atu'e teran i te'eroken'ē haype.

MATEU 18.1-5 MAKU 9.33-37 PIAT EWY

⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tu'uka to'ope ta'a-tuehay wo uwe kahu po'og tu'isa wo toīne'en hap ete. Mi'i hawyi — Uito po'og eikai yn i'atu'e to'ope.

⁴⁷ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn i'atuwanētup hap hawyi toterut hirakat i'atuewawi tuwewywo.

⁴⁸ Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Uwe uwe toīne'en neran uhemii't'in akag wo waku mi'i miit topyhu'at hirakaria powyro hat wo mēpyt'in ky'e hat wo po'og torania kai e. Uwe uwe ti'atuky'e kahato hirakaria Uito ewy mi'i hat po'og uhemii't koro toīne'en irania'in kai Tupana wanētup hawe e. Mi'i pote eweha'at ro meiūwat hirakat kape uwe uwe meiūwat hirakat ewywuat ky'e hat i'ewyte uiky'e hat sese e. Meiūwat hirakat ewywuat ky'e hat uiky'e hat toīne'en mi'i hawyi mi'i hat waku

ei'akag wo e. Pywo ti rat uwe uwe uiky'e hat toĩne'en mi'i hat piat Tupana to'e — Uiky'e kahato hat en e hirakaria ky'e hap upi e. Mi'i hat ti ei'akag wo toĩne'en Tupana wanētup hawe e. Pywo ti rat uwe uwe to'e hirakat yt i'ywot i yt ity i rakat pe — Ereke o ui'yat pe uimēpyt no e hat pe — En po'og uhemit e aru Tupana e Iesui. Meiūwat hirakat ewywuat ky'e kahato hat uimi'airo ei'akag wo toĩne'en e. Uwe to'e hirakaria pe — To'iro watenuk hit e mi'i hat i'ewyte uhepe — To'iro watenuk e hat ewy toĩne'en e Iesui. Mi'i hat uiky'e hat i'ewyte uwe uwe uiky'e hat Ui'ywot Atipy piat ky'e hat toĩne'en e. Meiūwat hirakat ky'e hat ewywuat eipe pote uiky'e hat i'ewyte toĩne'en i'ewyte Uipo'oro hat Tupana ky'e hano toĩne'en e. Uwe hirakat powyro hano toĩne'en mi'i ti po'og waku eimu'e hat akag e. Ta'i yt wemowato i hat po'og irania'in kai ei'akag wo e Tupana e Iesui ahepe temiit'in me.

MAKU 9.38-40 PIAT EWY

⁴⁹ Mi'i hawyi Iuwāu to'e Iesui pe. — Uruka'iwat ga'atpo uruta'akasa ra'yn wētup ok ahiag ko'i sopo hat e. Eset wo toi'atusopo kahato ahiag wen yt hewyry hin i ahupi hat. Mi'i pote — Wāi'uruto'e tope katupono yt karāmuo i uruwywo hewyry rakat i pote e. Ta'i yt karāpe i mekewat miit eti'airo uruehamo emiit no pote — Yt naku i etunug Iesui motpap mesuwe yt uruwywo i ereto pote uruto'e tope e. Mi'i hawyi — Ma'ato uito ti eipe ewywuat kahato katupono uito i'ewyte Iesui mohey hat areĩne'en e uruepe. Mi'i hawyi — Wāi'uruto'e i tope katupono toi'atusopo kahato ahiag itote ehay wo ma'ato yt hewyry i uruupi uruto'e tope i'atu'e Iesui pe topotpo'ororia.

50 Ma'ato Iesui tiwesat topotpo'oro Iuwãu me i'ewyte irania'in topotmu'eria pe – Yt naku i wã'i'e-wei'e wētup uhemiiit yt hewyry i eiwywuat rakat pe e katupono ti aru tukupte'en kahato uhemiiit'in yt eimikuap ko'i i e. Mi'iria ti aru ma'ato howapy kahato uhesaika hap wywo eiperia ewywuat e. Mi'iria uimohey kahato haria tukupte'en eiperia ewywuat uimohey kahato rakaria yt karãpe i eiwywo hewyry rakaria pytkai e. Mi'iria ti yt karãpe i uimohit ta'atuehay wuat haria katupono uhet wywo ta'atusopo ahiag e. Mi'i pote ti yt naku i irania'in uhemiiit'in me – Wãi nei'o ewei'e yt eiwywuat hewyry rakaria i pytkai are e. Pyno po'og waku – Hẽ to uhyt mana ewei'e yne uhemiiit'in waku nug haria pe e Iesui ahepe.

51 Iesui aipok hap atipy kapiat hamuat yt pya hin i mi'i pote Ierusarëi kape yn toto teran to'auka ahekawiano hap kape toto teran.

52 Toto Ierusarëi kapiat tokosap mo teran tawa Samaria kape. Mi'i pote sa'awy'i toi'atupo'oro temiit'in te'yianme tawa kape ta'atuket hamuat hejam kat hamo.

53 Ma'ato toto tawa wato Ierusarëi kapiat tokosap mo. Mi'i pote tawa Samaria piaria sakpo toto teran. Mi'i pote toi'atupo'oro temiit'in te'yianme tawa Samaria kape i'atumi'u kat hamo i'atuket hap kat hamo. Ma'ato tawa Samaria piaria yt tiky'esat i katupono ta'atukuap ta'yn ta'atuewanïkaptia tawa Ierusarëi piara kapiat tokosap mo toto Iesui hap. Ta'i Iuteu ywania Iesui pote yt ta'atuky'esat i Iesui ut hap. Katupono tawa Samaria piaria gupte'en haria yt iky'esat hin i Iuteuria ko'i.

⁵⁴ Tiaku Iuwãu mi'i tawa piaria e hap ta'atukuap hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Uruka'iwat waku apo aria uruikaykay atipy kaipyi yt eky'esat i haria tawa Samaria yawnia u hamo i'atu'e. Pyno waku eti'atumoma yne mi'iria aria atipy kaipywiat wo i'atu'e Iesui pe.

⁵⁵ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem wãito'e hamo — Yt rat yt eiwe'eg hin i e. Yt ariot i wyti miit'in auka hamo Uito e. Yt naku i eweikaykay aria atipy kaipyi miit auka hamo e. Miit'in ehakyaera'at hamo ariot e.

⁵⁶ Mi'i hawyi tuwat i ra'yn wētup tawa kape wētup mu'ap upi yi Samaria sakpo.

MATEU 8.18-22 PIAT EWY

⁵⁷ Mu'ap upi put'ok'e Iesui ewawi wētup ok tehay hamo — Mehĩ areto teran kahato eupi aikowo aikowo ewyry hap upi e. Uipap eupi emiit no areĩne'en neran e. Ehay moherep wuat'i ywania piat hamo atiky'esat uito e.

⁵⁸ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno ereto teran pote waku sa'awy'i eto hap owakai etikuap ni-atpo kahato ereto uhupi hap e. Yt kat hin i ui'yat toĩne'en mesuwarotiat e Iesui. Uito Miit'in Yke'et areĩne'en wen ma'ato yt kat i uhekat uimi'u mesuwe e. Ereto teran uhupi pote yi tote yn watoket yt kat i ai'yat pote e. Ta'i mesuwarotiat awahuru ko'i tukupte'en ta'atuka'a puo ma'ato Uito yt kat i uiket hap e. I'ewyte weitaria ta'a-tusok ko'i puat te'eroket ma'ato Uito Wuat'i Miit'in Porekuat pytkai areket yahig me mu'ap upi yt kat i ui'yat i pote. Yt kat i uhekat mesuwarote are'e epe e. Niatpo kahato uhemiiit no hap waku miit'in tikuap tuwat uhupi teran haria e. Yt naku i

eweiwat uhupi hawyi ui'atoiat niatpo kahato hap upi are e Iesui ahepe.

⁵⁹ Mi'i hawyi Iesui tuwēpowat wētup ok kape — To'iro uhupi mehī e. Mi'i hawyi toiwesat Iesui — U pāi wen ma'ato sa'awy'i waku atipoi ui'ywot iku'uro hap kape mi'i hawyi isyp rokirē waku meremo areto eupi e.

⁶⁰ Ma'ato Iesui to'e — Etipo'oro iku'uro rakaria iku'uro rakat syp hamo uhyt e. Tukupte'en ni iku'uro rakaria ewywuaria Tupana kape yt ihay i haria yt kuap i haria waku mi'iria po pe etoiat sa'up e'ywot poi e'ywot syp hamo uhyt e. Mi'i hawyi meremo ereto uhupi miit'in mu'e aikotā waku ta'atunug Tupana ta'atuporekuat nuat enoi hamo e.

⁶¹ Mi'i hawyi wētup ok to'e Iesui pe — Ta'i areto teran eupi pāi Uhyt e ma'ato sa'awy'i ahētup teran ui'ywot uity pe sio waku sio yt hap e.

⁶² Mi'i pote Iesui to'e — Yt naku i wateput hap upi wateha'at at ka'ap ahewat'ymo hap kape katu-pono mi'i tā watunug pote meremo wata'at e. Mi'i hap ewy kahato uwe uwe toto uhupi uhehay moherep hamo hawyi tewat'ymo hap kape teha'at kahato hawyi toiky'esat tomi'atoiat ko'i hawyi ta'aipok i ra'yn sa'awy'iwuat hap kape mi'i miit yt naku i topy'a pe uhemiiit no. Mi'i miit yt naku i uhemiiit no Tupana ehay moherep hamo aikotā waku watunug Tupana Aipotypot no e hap moherep hamo e Iesui — Areto teran eupi wen e haria pe.

10

¹ Wētup e'at Iesui Aika'iwat ti'atu'airo po'og

70 ok takaria topotmu'eria wo. Mi'iria typy ok tuereto toi'atupo'oro aikowo aikowo toto irane hap tawa kape te'yanme tawa ko'i upiat miit'in atumu'e yian notiat hamo.

² Toi'atu'airo topotpo'ororia hawyi toi'atunãpin i'atuwat hap eyianmete aitotã waku ta'atunug ipuo hap ete mio tã e – Woroho'o'airo eipe miit'in sem atumu'e hanuaria wo e. Miit'in haat rakaria ewywuaria Tupana wanuat nug hamuat e. Aikotã awati ewy kahato mi'iria tukupte'en waku pe hamo e. Waku eweipuruk aimi'u wo e katupono awati sem ewywuwat itote miit'in sem e. Yt eweipuruk kuap i hap ewy i'atu kahato awati ewy e. mi'i pote waku eiperia typy'i kahato ipuruk hamo e. Waku ewehētup ipuruk hamo Mikoï Ka'iwat Tupana pe – Etipo'oro o meremo urupowyro hanuaria haat ko'i puruk hamuat ewei'e Ipuruk Hat Ka'iwat pe e. Waku wahētup Tupana pe aipowyro hap are. Mi'i hawyi temiit 70 ok takaria toi'atupo'oro tehay moherep hamo.

³ – Pyno eweiwat ro e ma'ato eiwe'eg wo o eimi-mu'eria pupi are katupono irania'in itote ai'auka teran haype ne'i e. Ta'i woroho'opo'oro ehewanĩkaptia py'asetpiat eikupte'en hamo aikotã aihũria tukupte'en awahuru sem py'asetpe hap ewy aru eweikupte'en itote aikotã awyato ai'u teran haria ewywuaria itote tukupte'en uhetiaw ewei'atumu'e turan e topotpo'ororia 70 ok takaria pe.

⁴ Eiwat hap upi yt eweitioto tei'o ehekat ko'i i'ewyte mekewat sa'up eiam me yt kat i sa'up eweitioto o e. I'ewyte ehesokpe eiam yt eweitioto tei'o e. Wētup yn eipy piat eipy sokpe mi'i waku eretopag e. Mi'i hawyi yt eweikupte'en mot'i

i mu'ap upi irania'in wehay mikyry'i hamo e. Ma'ato eweiwat ro hãpyk mekewat tawa ko'i kape eipo'oro hap ko'i nug hamo i'atumu'e hamo are ehepe e Iesui.

⁵ Kat etawa kat etawa pe put'ok'ewei'e hawyi o wētup getap we yn eiwehyt'ok hawyi waku ewehētup Tupana pe — Eti'atuehakyera'at kahato ro meiūwat getap wiaria hawyi eti'atumoehãite yne miit'in meiūwat getap wiaria o ewei'e itote e.

⁶ Mi'i hawyi getap wiaria eimienoi ko'i Tupana mipoiyuro ko'i tukupte'en ei'e hap ewy e. Ta'a-tukuap teran ehay pote meremo ta'atukuap e. I'atuwese ehete pote ei'e hap — Tupana eti'atuehakyera'at meiūwat yat piaria o ei'e hap sa'awy'i eimiētup ewy Tupana tunug na'yn ei'e hap ewy wen ma'ato mekewat yat piaria yt i'atuwese i uhehay kuap hamo pote hawyi wu'uka teran haype pote eimiētup — Tupana eti'atupoityro meiūwat yat piaria ei'e hap Tupana yt tum i ta'atumowepit hap eimiētup sa'awy'iwuat ewy e.

⁷ — Mi'i hawyi wētup getap we yn eweikupte'en eiky'esat haria piat pe e. Eiwehyt'ok hawyi itote yn o eweikupte'en e. Kat som ta'atuium ehepe eimi'u wo mi'i ti waku ewetu'u e. Yt eweiwemōti tei'o i'atumium ete yt kat sa'up i katupono eipe ti i'atumu'e haria pote eipoi eipotpap sa'up mo e. Ma'ato yt naku i ehehamane'i yne getap ko'i upi sētup sētup eharia ewy e. Sa'awy'iwuat eiwehyt'ok hawe yn eweikupte'en hawyi itote yn eweinuk e.

⁸ Tawa piaria waku kahato eweipuēti e haria pote ehū'u ro kat ko'i kat ko'i ta'atumierut eimi'u wuat.

⁹ Mi'i tote yne i'ahu rakaria waku eweimoehtëite

e. Waku kotã ewei'e itotiaria pe – Tupana topyhu'at meiũ Porekuat no hap yt pya hin i eikai ewei'e iwese etawa piaria pe.

¹⁰ Ma'ato tawa piaria yt i'atuwese i ehete pote waku eiwenõ'ẽ i'atuetawa pyi hawyi mu'ap upi itote pyi eiwepitpit'ok i'atuetawa sawiu eipy etiat hep hamo hawyi ewei'e wuat'i tawa piaria ehamo – Pyno mehĩ'in mana'in Tupana ehay pun haria eipe ewei'e i'atuepe e. Pyno yt uruiky'esat i ra'yn ehetawa sawiu urupy ete ewei'e o i'atuewawi. Tupana ehay pun haria ra'yn eipe ewei'e itotiaria pe e. Mi'i hap ewetunug hawyi meiũwat tawa piaria tikuap ta'yn uimohey hap pun haria ne'i mi'iria i'ewyte Tupana tikuap ta'yn uimohey hap pun haria hap e Iesui topotpo'ororia pe 70 ok takaria pe.

¹¹ Mio tã waku ewei'e itote – Pyno urumienoi Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat etiat sehay yt eweiky'esat i hawyi ehetawa sawiu urupy etiat yt uruiky'esat i hawyi uruipitpit'ok ewei'e o e. Mi'i tã urutunug ei'apiheg irane hap enoi hamuat hap ewei'e o e. Koitywy Tupana ti'atu'apiheg aru yt eweiky'esat i urumienoi pote ewei'e o e. Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat nuat hap yt pya hin i eikai toĩne'en ma'ato yt eweiky'esat i pote ei'apiheg hap yn topyhu'at irane ewei'e o yt uiky'esat i haria pe e.

MATEU 11.20-24 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui to'e wuat'i tawa ko'i puaria towanĩnkaptia pe yt tomohey i haria pe – Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap ete e. Pywo ti rat are'e ehepe Tupana mi'apiheg ko'i eweikupte'en aru e. Karãpe put'ok'e aru mekewat uhe'at hawyi

are'e Tupana pe uwe waku rakaria uwe yt naku i rakaria hap e'at pe ti aru ahenoi Tupana pe mio tã — Eipe ti uipotpo'ororia yt ky'esat i haria pote yt naku i pe eweikupte'en po'og sa'awy'itewuat tawa Sutuma piaria kai sa'awy'iwuat uimiwuk kai are'e. Mi'iria yt naku i kahato rakaria ati'atumoma ra'yn aria wo atipy kaipywiat no ma'ato eipe po'og yt naku i wo eweipyhu'at tawa Sutuma piaria kai uhehay enoi haria yt eweiky'esat i pote are aru ehehay uhetiati pun haria pe e Iesui topotmu'eria pe.

¹³ Mi'i hawyi po'og tohenoi tawa ko'i puaria yt tomohey haria i etiat — Ahenoi wyti Iuteuria kaipywiaria tawa Kurasĩ miaria gupte'en haria i'ewyte tawa Pesaita piaria apiheg hap etiat e. Yt naku i pe te'eropyhu'at irane e. Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap ete e. Te'era'akasa uiminug wakuap ko'i kape yt irania'in ewywuati ma'ato mi'i pytkai yt uimohey teran hin i. Uito iwato kahato rakat hap upi i'atuehamuat atunug kahato pytkai yt miit minug ewywuati atunug ma'ato uimohit ne'i e Iesui.

¹⁴ Nimo kahato tawa Tiru piaria tawa Sĩtau piaria Tupana ti'atumoma e. Tawa Sĩtau piaria tawa Tiru piaria topap yne itote e miwan me e. Mi'iria yt naku i sese rakaria tukupte'en hap watikuap. Pywo ra'yn i'atuminug sa'ag ko'i po'og iwato toĩne'en wuat'i sa'awy'iwuaria kai wen ma'ato uimohey pun hap mesuwarotiararia tawa Kurasĩ piaria tawa Pesaita piaria po'og yt naku i nug haria Tawa Sĩtau tawa Tiru piaria yt naku i nug hap kai katupono uimohey hap pun haria mi'iria pote e. Ta'i ati'atumu'e kahato mi'iria

Tupana ehay wakuat wo ma'ato yt uimohey i haria hap yn topyhu'at yt kat i uimohey hap e. Are pāi arewak uipy'a pe ei'apiheg hap Tupana piat hap aru hap pupi. Yt naku i kahato hawuo topyhu'at aru tawa Kurasī tawa Pesaita piaria e. Sa'awy'i tawa Sītau piaria tawa Tiru piaria yt te'era'akasa hin i uiminug wakuat nug hap ko'i kape ma'ato te'era'akasa pote tawa Kurasī tawa Pisaita piaria ewy meremo te'eruwemorem Tupana kape hap atikuap. Te'era'akasa hawyi meremo sokpe i'anam nakat ewywuat ta'atupag ta'atuepiit ete haty nug hamo paata'atu'e Tupana kapiat hap moherep hamo are e. Mi'i hawyi yi tote te'era'apyk hawyi ywyttup ko'i ta'atu'akag me ta'atupag ta'atueko ewy ta'atuminug sa'ag atoiat hap moherep hamo e. Ma'ato eipe ti tawa Kurasī piaria tawa Pesaita piaria yt naku i pe eweipyhu'at po'og tawa Tiru piaria kai tawa Sītau piaria kai aru are katupono ewei'akasa uiminug wakuap ko'i i'ewyte uhehay Tupana etiat yn hap wen ma'ato yt ewei'atu'atoiat teran hin i eiminug sa'ag hap ko'i e.

¹⁵ Mi'i hawyi Iesui — Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap Tupana piat hap pupi tawa Kawana'ū piaria e. — Ta'i uruto po'og na'yn torania'in kai uruto-pyhu'at e haria eipe wen ma'ato eiwema'at ne'i mio tā ewei'e katupono ti aru eiku'uro hap topyhu'at irane hawyi yt uwe i te'eropyhu'at ehetawa pe aru eikuap haria tukupte'en mesuwat yi tote katupono eipe yt uimohey i haria pote are e Iesui tawa Kawana'ū piaria pe.

¹⁶ Mi'i hawyi to'e i ra'yn topotpo'ororia pe — Uwe eimienoi kapiat wanētup hat wyti aru i'ewyte uimienoi kapiat wanētup hanuat. Yt eiky'esat i hat

ti aru i'ewyte yt Uito i wyti uiky'esat hat ra'yn e. Yt uiky'esat hat i pote i'ewyte yt Uipo'oro Hat Tupana ky'esat hat i e 70 ok takaria pe i'atupo'oro haype.

¹⁷ Mi'i hawyi 70 ok takaria Iesui ti'atupo'oro ra'yn tawa ko'i upiat tehay hanoi hamo. Mi'i hawyi 70 ok takaria tuwat hawyi i'atukohyewyry hap tawa ko'i upi miit'in mu'e hamo hawyi te'e-ra'aipok i ra'yn Iesui kape i'atuwepit kahato. Mi'i hawyi te'ero'e — Uruka'iwat i'atu'e pywo wyti ahiag tuwat ra'yn esaika wuat urui'atusopo hawyi i'atu'e. Eset nywo urui'atusopo kuap kahato ahiagnia i'atu'e Iesui pe.

¹⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e i ra'yn 70 ok takaria pe — Ta'i uimium uhesaika hap po'og ahiag kai e. Sa'awy'i ahiag atipy pe toïne'en Tupana yatype hemiit no wen ma'ato tuwemowato teran po'og Tupana kai hawyi Tupana tipun ahiag atipy kaipyi yi kape e. Mi'i hap Uito ara'akasa ahiag Tupana ti'okhytpun turan. Merep merep'e hap put'ok'e hap ewy ta'at atipy kaipyi yi kape ahiag e. I'ewyte eweiwat turan ara'akasa i ta'at i ra'yn ahiag hap ara'akasa uhehay ewei'atumu'e miit'in wuat'i tawa ko'i upi turan e Iesui topotpo'ororia 70 ok takaria pe.

¹⁹ Mi'i pote uimium uhesaika hap ehapiat po'og hesaika ahewanïkap sese ahiag kai. I'ewyte eikohyewyry hap upi miit'in mu'e uhehay wo turan moi ok yt hesaika i ehete i'ewyte sapot yt haty kuap i eipiit ete e. Pywo pe ti yt kat i eipyhyp kuap eipe uhehay ehewyry hap upi uhehay moherep hamuat turan e Iesui temiit'in me.

²⁰ Ga'atpo ra'yn atum ehepe uhesaika hap wuat'i nug kuap hamo e. Mi'i pote waku kahato

ahesaika ewei'e eipy'a pe. Waku kahato ahesaika hap ahiag sopo hamo ewei'e eipy'a pe e. Mi'i pote eiwepit kahato mesup e. Pyno waku eiwemowepit uhesaika hap toïne'en eipiit ete wuat'i nug hamo wen ma'ato po'og po'og waku ewei'e eipy'a pe – Uimowepit hap sese ti toïne'en mesup katupono Tupana uhehakyera'at ra'yn wuat'i e'at pe uimowepit hap sese po'og waku ewei'e eipy'a pe e. – Ta'i uhet sese toïne'en miwan me atipy pe Tupana miehakyera'at areïne'en pote uiwepit kahato mesup po'og uhesaika ahiag sopo miit'in moehãite hap kai po'og waku ewei'e eipy'a e. Mi'i Tupana piat ehehakyera'at wuat'i e'at piat hap are waku katupono eheth ko'i toïne'en atipy pe miwan me uwe Tupana miehakyera'at ko'i sese e hap miwan note e. Mi'i hap po'og waku toïne'en wuat'i kai eimowepit hap e Iesui temiit'in me ahepe.

MATEU 11.25-27 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu timowepit ra'yn Iesui hawyi to'e – Papai waku kahato ti En e. Atipy piat Morekuat nuat i'ewyte mesuwarotiat Morekuat nuat. Waku kahato en Papai katupono emikuap ko'i yt heremo i rakat ko'i yt etimoherep hin i – Uruikuap yne po'og torania kai ra'yn e haria pe ma'ato – Yt uruikuap i kahato te e haria pe hirakaria ewywuaria pe etimoherep ta'yn ekuap hap uimimoherep hap ko'i uhehay wakuat emiky'esat ewy e Iesui To'ywot pe.

²² Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Tupana tum na'yn uhepe towanuat ko'i apykok hamo tesaika hap e. Ta'i Ui'ywot yn ni uikuap hat sese e. Ui'ywot yn nyti Uito Tosa'yru kuap hat sese e.

I'ewyte Uito yn nyti Ui'ywot kuap hat e. Ha'yru yn nyti To'ywot kuap hat sese e. Ma'ato uwe uwe pe atimoherep teran Ui'ywot kuap hamuat mi'iria ti aru Ui'ywot kuap haria te'eropyhu'at e.

²³ Pyno uiiwyrria'in e i'atu kahato sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria te'eraha'at teran kahato uhowawi rakaria ma'ato yt te'eraha'at kuap i yt uhe'at i te pote e ma'ato eiperia ti eweha'at ra'yn uikuap haria sese ra'yn eipe. Mi'i pote ti are'e ehepe eheha ko'i yt uwe wuat ewy i tukupte'en eheha wuat ewa'akasa uhowawiat haria eipe pote e. Eipe po'og Tupana mipoityro ko'i torania kai are e Iesui topotpo'ororia 12 ok takaria pe.

²⁴ Katupono sa'awy'itewuaria Tupana ehay enoi haria i'ewyte porekuat nuaria ko'i hekatup kahato mesuwat e'at piat e. Te'era'akasa teran ei'akasa hap ko'i kape ma'ato mesuwat e'at pe yt put'ok'e i te i'atukupte'en hap e'at pe e.

MATEU 19.16-30 MAKU 10.17-31 PIAT EWY

²⁵ Mi'i hawyi wētup ok miwan enoi hat apo'e Iesui pe — Urumu'e hat e aikotā som waku uheĩne'en hap sese puēti hamo atunug e yt pywo pe i ma'ato toima'at reran haype ne'i apo'e.

²⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Etikuap apo aikotā Musei mienoi ko'i e.

²⁷ — Ta'i atikuap e. — Etiky'e o Tupana yn epy'a pe e. Etiky'e yne ewanētup hawe. Etiky'e Tupana yne ewe'eg hawe e. I'ewyte eti'atuky'e irania'in yne ro eweky'e hap ewy e tomiwan me e miwan enoi hat Iesui apo'e hawyi.

²⁸ — Pywo kahato uiwesat en uhyt e Iesui. Mi'i ko'i etunug hawyi eieĩne'en hap sese etipuēti ra'yn e.

29 Mekewat miwan enoi hat – Uito po'og waku irania'in kai e hat toïne'en pote yt toi'atuky'e hin i irania'in. Mi'i pote to'e Iesui pe – Uwe pyno waku atiky'e irania'in e.

30 Mi'i hawyi Iesui henoi sehay iã'ãkap tope uwe waku watiky'e hap enoi hamuat – Sa'awy'i so wētup ok Iuteu ywania kaipywiat toto ra'yn tawa Ierusarēi kaipyi tawa Ieriko kape. Mi'i hawyi mu'ap upi tuwemoherep sero'ok takaria. Mi'iria mu'ap upiat hat esokpe ta'atuhep yne hawyi ta'atu'ahyk ahyk ne'i e. Porap ta'atu'auka e i'ahyk ahyk hawe e. Mi'i hawyi ta'atu'atoiat mu'ap tote e. I'ewyte ta'atueroto yne hekare'en e.

31 Ta'atu'atoiat hawyi pa'i Iuteu kaipywiat toto ipuo e. Mi'i ta'akasa hawyi tokosap ne'i mi'ahyk ahyk ywytpuo e Iesui.

32 Mi'i hawyi Irewi ywania kaipywiat hat Tupana yat piat motpap nug hat tut e. Mi'i ti i'ewyte ipuēti mekewat i'atumi'ahyk ahyk ma'ato pa'i ewywuat kahato pote yt ta'akasa teran i iku'uro rakat hawyi tokosap ne'i i'ywytpuo e.

33 Mi'i hawyi meiūran put'ok'e wētup ywania mekewat yi Samaria kaipywiat e. Yt ai'ywania Iuteuria ywania miky'e hin i Samaria ywania ma'ato mi'i pytkai mekewat yi Samaria kaipywiat teha'at kahato mekewat mi'ahyk ahyk kape hawyi toiky'e kahato topy'a pe.

34 Mi'i hawyi tuwepohagnug mohag ikap takano i'ewyte mahy ewy wuano hawyi sokpe wo ra'yn toipo'i po'i. Tepiat ipohag nug waku hawyi mekewat yi Samaria kaipywiat hupit ra'yn tohū ok tote mi'i hawyi getap kapiat totiototo hamo. Miit'in ket howare pe hawyi hekatuwy wo toïne'en wātym

muo ka'ap i'apykok hamo e.

³⁵ E'ihot'ok pe hawyi yi Samaria kaipywiat tum na'yn sa'up iwato kahato rakat getap ka'iwat pe mekewat sero'ok mi'ahyk ahyk poi hamo hawyi typy i'ape nu Uru kawiat tutum ha'up iwato kahato rakat hawyi tohenoi getap ka'iwat pe – Etiky'e ro meiūwat i'ahu rakat e. Mi'i hawyi ariot hawyi po'og atum epe iky'e hap sa'up mo e.

³⁶ Tohenoi hawyi Iesui apo'e ra'yn Tupana ehay miwan miat enoi hat pe – Uwe kahu meiēwat sero'ok takaria mi'ahyk ahyk ky'e hat e.

³⁷ Mi'i hawyi miwan enoi hat tiwesat – Mekewat yi Samaria kaipywiat iwese rakat iky'e kahato hat e. Mi'i ti toto mi'ahyk ahyk kape ipohag nug hamo e. Mi'i hawyi Iesui to'e – Pyno ereto ro i'ewywuwat nug hamo ewanīkaptia ky'e hamo e mekewat – Uwe waku watiky'e irania'in apo'e hat pe.

³⁸ Mi'i hawyi Iesui temiit'in wywo put'ok'i'atu'e wētup tawa pe. Mi'i tote haryporia Mata ehap het rakat – Eiwehyt'ok o ui'yat pe Mimi e Iesui pe.

³⁹ Mi'i hawyi te'eruwehyt'ok hawyi mana Mata kypy'yt Maria toīne'en Iesui yatype imienoi kapiat tuwanētup hamo.

⁴⁰ Ma'ato mana Mata ipotpap yn mi'u toi'a-tu'anug kahato Iesui moenuk hamo. Ikypy'yt yt ipowyro i hawyi ipy'ahak ta'yn tokypy'yt ete hawyi to'e – Uiporekuat e uikypy'yt Maria wyti yt uipowyro hin i e Iesui pe. Uiweraan kahato uipotpap an e. Pyno etipo'oro o uikypy'yt Maria uipowyro hamo e.

⁴¹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Uiwyy Mata uiwy Mata e eminug ko'i kape yn erewanētup kahato e.

⁴² Waku wen ma'ato toĩne'en po'og waku hap uimi'u nug hap kai katupono Uito uiwywuarua uhehay kapiat wanētup haria waku wy uiwanētup hawe e. Uhehay kuap hap mana Maria ti'airo ra'yn e. Mi'i hawyi yt uwe i tihep kuap imiky'esat uiwywuat hap e. Pywo kahato uikuap hap mana Maria piat wyti aru yt uwe i ihep kuap ui'yatype tuwemu'e hap e Iesui mana Mata pe.

11

MATEU 6.7-15 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe Iesui toto tehay teran Tupana wywuat hamo. Mi'i hawyi ihay kahato To'ywot wywo hawyi wētup ok ipotmu'e hētup Iesui pe — Uruporekuat urumu'e ro En Tupana kapiat Tupana wywuat uruehay hamuat hap ete e. Aikotā ahēt'ok hat Iuwāu ti'atumu'e topotmu'eria hap ewy e katupono uruiky'esat En ewywuat uruehay Tupana wywuat hap e.

² Mio tā tohētup hawyi Iesui henoi ra'yn — Pyno Uimohey haria yt atiky'esat i ehehay Tupana kape ewehu'at'i hu'at'i eiwēpap'i wēpap'i ahut ewy hap yt atiky'esat i e. Atiky'esat ti ehehay eipy'a pyi Tupana wywo hap e. Mi'i e hap eipy'a piat waku ewei'e ma'ato emiky'esat ewy hap ehehay ewy hap atiky'esat e. Sa'awy'i waku wato'e

— Uru'ywot Atipy piat waku kahato En waku wato'e.

Uruimōtypot kahato En waku wato'e e.

Uruiky'esat emōtypot hap mesuwat yi tote wuat'i miit'in py'asetpiat eset mowato hap uruiky'esat kahato waku wato'e.

Tupana ereĩne'en no mesuwat yi toto Wuat'i Miit'in Potypot no mi'i hap uruiky'esat. Uruiky'esat kahato mesuwarotiaria wuat'i ywania tunug emiky'esat ewywuwat hap aikotã atipy piaria tunug emiky'esat hap ok tã hap uruiky'esat waku wato'e e.

³ Tupana mesuwat e'at uruihētup epe urue'u'i mesuwarotiat urumi'u hap uruhētup epe waku wato'e e.

⁴ Uru'i'aparap kahato ewawi Tupana mi'i pote uruhētup kahato ewawi waure wo ereĩne'en uruminug sa'ag ko'i ete hap waku ewei'e e. Tukupte'en kahato uruma'at haria uruetiat i'aparap haria. Mi'i hap sa'ag ko'i ete waure wo teran urutukupte'en haype aikotã En ereĩne'en waure wo eetiat uru'aparap hap ko'i kai hap ewy katupono waure wo En ereĩne'en uruweteweru epiat hap kai pote En ewywuwat urutupte'en neran waku ewei'e Tupana pe e.

Mesuwat e'at pe i'atu kahato uruiã'ãg ahiag ehay wo yt naku i nug hamo mi'i pote uruporeroto uruiã'ãg hap sakpuo urukosap hamo katupono yt urutunug po'og teran i yt naku i nug hap waku ewei'e Tupana pe e Iesui topotmu'eria pe.

Uiwyrria'in waku mi'i e hap ok tã ewehētup turan Tupana kape ehehay Tupana wywo e ma'ato eipy'a pyi ehehay eimiky'esat ewy yn waku. Yt atiky'esat i ewehu'at'i hu'at'i mesuwat uhehay e Iesui ahepe.

⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe — Ai'ywot Tupana tum aru aimiētup ok tã ahepe e. Yt naku i aipohep Tupana piat aimiētup hap ko'i ete are e. Waku

wahētup hētup i Tupana pe tutum ahepe hap kape e Iesui ahepe.

⁶ Ta'i mi'i hap ewy waku wahētup aikotā karāmuo put'ok'e ai'yat pe aiwy wātym turan hesy'at kahato hap wywo hap ewy waku watipoi ma'ato aimi'u yt kat i pote waku watuwat ahekatuwy yat kape hawyi waku wahētup ahekatuwy yat piaria ō'ē haria poi hamo e. — Uhyt mana wato'e uruwyria'in tō'ē iuēpe uru'yat pe hawyi yt kat i urue'u'i turan i. Uruiky'esat etipuru porap'i eikaipyi u'i uiwyria'in poi hamo hesy'at kahato pote waku mio tā wato'e.

⁷ — Ma'ato wātym hake turan pote aiwesat to'yat pyi. — Watoket uhyt mana yt ehētup i ra'yn o u'i meikoran katupono wātym na'yn katupono are'okenhyp ta'yn wyti urutoket ra'yn wyti e. Ta'i te'eroket yne ra'yn wyti uimētpyt'in ui'yat piaria. Pyno meiūpe urue'yni ko'i poity'i pote yt areto kuap i ra'yn ewawi emiētup ium epiat hamo e.

⁸ Ma'ato mi'i hawyi — Eherut ro uhyt mana katupono uruwy mu'ap upiat put'ok'e rokirē hesy'at kahato wato'e i wato'e i kahato hawyi i'āpe-ok'am hawyi u'i tutum ahepe yt toket kuap i hawyi wahētup mot'i hawyi mi'i tu sake ti aru tut ahowawi u'i ium hamo e.

⁹ Pyno Tupana kape waku ahehay mi'i uhā'ākap ok tā ahehay turan ahētup hētup kahato mekewat u'i ky'esat hap ewy ui'e hap ewy e. Mi'i pote ti aru tutum ahepe waticat kahato Tupana kape pote watipuēti aru e. Teg teg wato'e Tupana e'oken'ypy ete hawyi aru to'okenhyp to'oken'ypy hawyi aru tutum kahato aimiētup ewy wyti aru ahowawi e.

¹⁰ Ta'i wahētup hētup mot'i hawyi Tupana tum

aru ahepe are e. Watikat turan Tupana miium turan yt naku i aipohep aimiētup ete pyi mi'i pote watipuēti irane aimiētup ipo pyi e. Waku Uhyt Uhyt Uhyt Mimi Mimi Mimi wato'e pot'i hawyi to'okenhyp'ok hap ewy wyti aru are e.

¹¹ Uipotmu'eria Tupana hegyi'at kahato pote tutum teran kahato aimihētup ahepe pāi are e. Ta'i karāpe aimēpyt'in hētup u'i pira ahepe ta'atuhesy'at hawyi mi'i pote watum i'atumiētup ko'i ahepiat i'atuky'e aimēpyt'in mote e. Yt karāpe i yi ne'i watum yi aimēpyt'in me u'i ētup ahepiat hawyi e. I'ewyte pira kā'ā ta'atuhētup ahepe pote watum pira e. Yt karāpe i watum i'atuepe moi ne'i katupono wati'atuky'e kahato aimēpyt'in ko'i pote e.

¹² Pyno aimēpyt'in waipaka upi'a ta'atuhētup pote hupi'a watum e. Yt karāpe i ti watum aimēpyt pe sapot hupi'a tohētup hawyi are ma'ato toī pote i'atumiētup ewywuat watum aha'yru'in me ahaki-yt'in me e.

¹³ Ei'ywot'in eity'in ni eipoi kahato eimiētup ko'i ewywuat. Yt naku i nug haria eity'in ei'ywot'in pytkai waku yn ta'atunug neran ehepe eiky'e haype e. Pyno Ai'ywot atipy piat Tupana ti yt karāpe i sa'ag nug hat e. Waku Kahato rakat toīne'en Ai'ywot Tupana e. Mi'i tupono ti aimiētup kat ko'i tomiky'esat ewy yn aimiētup tutum. Wahētup Ipā'āu Wakuat miky'esat ewywuat pote tutum e. Mesuwarotiararia yt nakuaria i pytkai hum kuap wakuap yn. Ta'atumō'ē kahato mi'u wakuat ko'i ta'atumēpyt'in me. Mi'i hap ewy ti po'og Ai'ywot atipy piat timō'ē kahato po'og po'og ahepuo wahētup kahato hawyi aito imēpyt'in mote

e Iesui ahepe.

MATEU 12.22-30 MAKU 3.20-27 PIAT EWY

¹⁴ Pyno wētup e'at pe Iesui ipotpap kahato miit'in moehāite hap ete. Mi'i hawyi itote toīne'en yt ihay kuap i rakat ahiag topiit piat pote rakat. Mi'i ti Iesui tisopo ra'yn hawyi ihay kuap i ra'yn. Mi'i pote irania'in itotiaria te'eruwehum kahato Tupana ete.

¹⁵ Ma'ato irania'in te'ero'e sa'ag Iesui ete itote — Ta'i ahiagnia akag esaika hamo mekewat ahiag potypot Peusepu aipusu puat hesaika hamo wyti Iesui ti'atusopo meiūwat miit piit piat ahiag i'atu'e sa'ag Iesui mohit hamo.

¹⁶ Irania'in itote — Uhyt Mimi i'atu'e etunug no emisepap yt miit'in minug kuap i hap ewywuwat iwato rakat atipy kaipywiat Tupana kaipyi hap uruiky'esat i'atu'e. Yt miit'in minug kuap i iwato rakat merep hap ewy etunug paini ewywuwat mi'i hawyi meremo — En Uruetupana uruto'e i'atu'e sa'ag hā'āg hap ne'i.

¹⁷ Ma'ato Iesui tikuap i'atuwanētup hap sa'ag hawyi to'e — Wētup tama piaria tu'uka tu'uka kahato to'ope to'ope hawyi meiūran ti aru meiēwat tama wo'oky'e hap esaika hap yt kat i ra'yn topyhu'at itote e. I'ewyte getap wiaria tu'uka tu'uka to'ope to'ope hawyi meiūran yt kat i wo'owese hap topyhu'at itote hawyi yt i'atupotpap kuap i kat nug kat nug hap ete yt to'owesat i hawyi e.

¹⁸ Pyno — Ahiag koro Peusepu esaika hamo eti'atusopo ahiagnia ewei'e ti uhepe ma'ato ahiag akag emiit'in ko'i tu'uka tu'uka to'ope to'ope pote yt kat i to'owesat hap toīne'en itote hawyi to'omoma hap

yn topyhu'at itote irane e. Yt karãpe i ti tu'uka ahiag akag temiit'in ahiagnia wywo e. Ahiag akag yt to'osopo teran hin i ahiagnia wyti miit'in piit pyi ma'ato to'opowyro to'okawiano hap yn ta'atuky'esat e. Pyno yt eiwe'eg hin i are e. Kat pote som — En ahiag akag koro esaika hamo wyti eti'atusopo ahiagnia ewei'e katupono pywo ti rat ahiag koro yt ti'atusopo teran i temiit ahiagnia miit'in piit ko'i pyi uiminug ewy are e.

¹⁹ Pyno koitywy apo'ewei'e eiwo'ope — Kat esaika hamo som toi'atusopo ahiagnia e hap ete ewei'e uhepiat. Pyno ahenoi ehepe uwe esaika hamo ati'atusopo sopo ahiag ko'i sem hap miit'in piit pywiat hap e.

²⁰ Pyno pywo ti rat Tupana esaika hamo ti rat ati'atusopo ahiagnia e. Ta'i Tupana po wo ati'atusopo ahiagnia are e. Tupana puĩã wo ati'atupugha ahiagnia miit'in piit pyi are e Iesui. Mi'i pote ti Tupana topyhu'at mesuwe Morekuat no i ra'yn e.

²¹ Pyno ahiag ni yt toĩne'en kuap i po'og morekuat no miit'in piit pe katupono karãpeĩ uhesaika hap topyhu'at surara akag koro hesaika kahato rakat ewywuat ahiagnia esaika hap moma kahato hano ti areĩne'en Tupana esaika hap ti toĩne'en uhehay wo.

²² Mi'i pote karãpe wētup ok surara koro toĩne'en to'yat pe tesurara sem wywo to'yat apykok haype mi'i hawyi yt uwe i hekare'en sero'ok kuap surara akag wo toĩne'en itote pote i'ewyte tesurara'in sem tukupte'en itote pote hesaika hap pupi sero'ok ko'i te'eroken'ẽ kahato are e.

²³ Pywo pe ti uwe uwe yt uhupiat i hat uhewa-

nĭkaptia wo te'eropyhu'at e. Yt uipowyro i miit'in atuekyi uhowawiat hamo pote miit'in sytpok uhowapyiat haria wo tukupte'en are e. Ta'atu-sytpok ne'i uimohey hap kaipyi i'atuehay mikyry'i uhetiati hap wywo pote yt uikawiano hin i tukupte'en are e. Mi'i hat ewywuati ereĭne'en pote uimohey haria sytpok haria wo eweikupte'en uhewanĭkaptia sese wo eweikupte'en are e.

MATEU 12.43-45 PIAT EWY

²⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e ihay mikyry'i tetiati haria pe — Eiperia aikotā ahiagi ipiiti piati rakat ewy eweikupte'en e. Mi'i hawyi meiūran tuwētem na'yn mekewati ahiagi mekewati miiti piiti pyi tuwepyi haype hawyi waku ra'yn toĭne'en hap ewy hawyi hewyry kahato yahigi note teiam miit'in piiti pakup kat hamo e. Ma'ato yt toipuēti i tomiky'esati ewywuati hawyi to'e tuwepe — Pyno ara'aipok irane sa'awy'iwuati uheiam kape uimi'atoiat miiti piiti kape e tuwepe hawyi mekewati miiti piiti sa'awy'iwuati kape toto hawyi teke i ra'yn tomiky'esati ewy e. Mi'i hap ewywuati eiperia e tehay pun haria pe. Mesup waku pe eweikupte'en wen ma'ato meiūran ti ahiagi hewyry kahato hawyi to'e tuwepe — Pyno ara'aipok i mesup sa'awy'iwuati uheiam kape mi'i hawyi areke i mekewati sa'awy'iwuati miiti piiti pe aikope areĭne'en sa'awy'iwuati hap kape e tuwepe ahiagi e.

²⁵ Mi'i hawyi tut i ra'yn miiti sa'awy'itewuati toĭne'en hap kape. Mi'i turan toipuēti i ipiiti waku pe tuwepainug turan ikahu toipuēti yt kat i heso'ok hap toĭne'en itote. Pyno waku kahato toipuēti mekewati miiti aikotā ai'yati wahywytip

rokire hap ewy toĩne'en mi'i miit piit aikutã ai'yat topen pakup i turan ikytsig kahato hap ewy e.

²⁶ Mi'i hawyi ahiag sa'ag to'e towyria'in ahiagnia pe – To'iro watuwehyt'ok meiũwat miit piit pe e 7 ok takaria pe towyria'in ahiagnia sa'ag ko'i pe. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ahiagnia 8 ok takaria e. Sa'awy'i wẽtup yn toĩne'en itote mekewat miit piit pe mi'i hawyi po'og po'og na'yn tukupte'en kahato itote e. Mi'i hawyi mi'iria tukupte'en at ka'ap mekewat miit piit pe. Mi'i pote po'og yt naku i sa'awy'iwuat kai po'og heso'ok sa'awy'iwuat kai toĩne'en hap ewy kahato mekewat miit e. Mi'i uhehay ewy kahato eiperia uhehay pun hanuaria e katupono yt uimohey teran i eipe yt kat i ahiag eipiit piat hawyi ati'atusytpok yne ahiagnia eipiit pyi hawyi e. Ma'ato yt uimohey i pote te'era'aipok i po'og na'yn ehowawi e Iesui tehay pun haria pe.

²⁷ Mio tã to'e hawyi wẽtup ok haryporia miit'in tok pyi to'e Iesui pe tehay pirik hap – Mimi e uiwanẽtup hawe waku kahato ety Maria toĩne'en e katupono ety wo toĩne'en epoi temi wuat hat pote emotãg hat pote e. Emoherep topiit pywiat hat pote waku kahato ety e Iesui pe.

²⁸ Mio tã e hawyi Iesui tiwesat tope – Mana waku uity wen ma'ato po'og waku Tupana wanẽtup hawe uimienoi kapiat wanẽtup kahato haria po'og Tupana mipoityro ko'i mi'iria tukupte'en uipiit moherep hat uity kai e Iesui ahepiat pe tomohey haria piat pe.

MATEU 12.38-42 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi miit'in sem te'eruwa'atunug po'og typy'i kahato Iesui ewawi wanẽtup hanuaria. Mi'i

hawyi to'e i'atuepe — Are pāi e eipe eweikupe'en mesuwarotiat miit'in ehay yt uimohey reran i haria eipe Iuteu ywania uimotag haria pytkai e. Uikat kahato haria wo eipe ma'ato eipoī hamuat eimoehāite hamuat hap yn eweikat uikai wen ma'ato yt uikat hin i uhehay kuap hamuat are e. Eweiky'esat kahato ti ewei'akasa uiminug Tupana misepap ko'i kape miit'in moehāite hap ko'i kape kat ko'i kat ko'i hap yt uwe minug kuap i ewywuāt uiminug ko'i kape e. Eiperia seha'at sese hanuat ō'ē haria ne'i eipe e. Mi'i pote ti rat pāi yt atomoherep teran i eimiky'esat ko'i eweha'at hamo katupono yt uimohey teran i haype eweha'at teran yn pote e. Mi'i pote wētup yn aru uimisepap iwato aru atimoherep ehepe yt uwe i te inug nakat katupono uiku'uro sese hawyi areīne'en pakup i hap yn ti aru atomoherep ehepe aikotā aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iona e hap het rakat ewy aru areīne'en e.

³⁰ Sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iona Tupana tipo'oro tawa Niniwe kape yt naku i rakaria kape wētup ywania kape. Pyno apo'are — Kat pote Iona Pira wato hunmỹ'ã pe mye'ym e'at pe toīne'en hap ete e. Pira wato hunmỹ'ã pe toīne'en mye'ym e'at. Mi'i hawyi pira te'en ne'i yi Niniwe pe hawyi Iona tuwētem na'yn. Mi'i hap tawa Niniwe piaria tikuap ta'yn hawyi ta'atukuap pywo Iona ti Tupana mipo'oro hap. Mye'ym e'at pe iku'uro pira hunmỹ'ã hawyi tuwētem e. Mi'i hap ewy aru atunug e. Uito ti Miit'in Yke'et Sese e Iesui mi'i hawyi arētem gu'uro pyi i ra'yn hawyi aremoherep i aru ehawawi Iona ewy e. Mye'ym e'at hap ete uiku'uro hawe yi hunmỹ'ã pe uisyp

hawe arepyhu'at mye'ym e'at hawyi arētem gu'uro pyi hawyi eweikuap aru pywo Uito Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakjera'at Hanuat hap are e Iesui.

³¹ Sa'awy'i sese wētup ywania porekuat haryporia kawiat tut pya pyi at wētem hap moran kai tut morekuat pot Sarumāu we'eg hap kapiat tuwanētup hamo ihay se kuap hamo tut e. Meiūran ti aru karāpeī Tupana henoi uwe waku uwe yt naku i e hap e'at piat turan toīne'en itote sa'awy'iwuat morekuat haryporia kawiat eiminug yt naku i hap enoi hanuat e katupono sa'awy'i pya pyi tut morekuat Sarumāu kapiat iwe'eg hap kapiat tuwanētup hamo ma'ato koitywy Uito areīne'en eipy'asetpe po'og uiwe'eg ase'i morekuat Sarumāu kai ma'ato uhehay kape yt eweiwanētup teran hin i ra'yn eipe e. Mi'i pote mekewat wētup ywania po'og waku Tupana wanētup hawe eikai e. Mi'i pote mekewat e'at pe aru — Kat pote yt eweimohy i Tupana Mipo'oro Sarumāu Saīpepiat e aru ehepe mekewat morekuat haryporia kawiat yi Sapa piat eiwemōti hamo e Iesui tehay pun haria pe.

³² I'ewyte meiūran ti aru mekewat Tupana uwe waku uwe yt naku i e hap enoi hamuat hap e'at pe ti aru tawa Niniwe piaria henoi — Eipe yt nakuaria i i'atu'e ehapiat katupono sa'awy'i mi'iria te'eruwanētup Tupana ehay enoi hat Iona mienoi kapiat hawyi te'era'aipok kahato Tupana kape. Ma'ato eiperia yt ewei'aipok hin i Tupana kape Uito ti rat po'og Iona kai pytkai e. Ta'i eipy'asetpe areīne'en wen ma'ato uimienoi kape yt eweiwanētup hin i e.

³³ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi — Yt uwe i mig'i wo hytmoi ariāty hot hap e. Yt ta'atupag hin i kamūti ka'a pe ma'ato ipytyp sese pe yn ta'atupag ariāty hot hamo e. Mi'i hawyi wehyt'ok haria te'e-ra'akasa ra'yn hawyi teha'at kuap heremo hawyi e.

³⁴ Yne heremo aheha pytig pote. Ihot'ok hawyi aheha ko'i wo wata'akasa kuap yne ra'yn e. Mi'i pote eheha ko'i ariāty ewywuat eipiit piat moētyhot hamo e. Waku aheha ko'i pote waku kahato heremo kahato yne yne ma'ato yt aheha pytig i yt kat i heremo ahepe. Watiky'esat mu'ap kuap hamo ma'ato aho'owasat hap ewy watoīne'en at toīne'en pytkai are e. Eipy'a piat uimohey hap hawyi eheha wakuat ewywuat toīne'en hawyi heremo kahato mu'ap Tupana kapiat hap ma'ato yt naku i ky'esat haria eipe pote ariāty yt nakuat i ewywuat eipy'a pe toīne'en. Mi'i pote sa'ag hap yn eweikat are e. Mi'i hawyi eipiit puo i'ypyryp we sese topyhu'at e.

³⁵ Yt naku i hap nug neran haria eipe pote yt eheha pytig i rakaria ewywuat eweikupte'en e. Mi'i pote i'ypyryp wiat gupte'en haria ewy eweikupte'en kahato eipe hawyi eipiit puo eheīne'en hap yt naku i pe topyhu'at e. Mi'i pote Tupana kuap hap yt kat i eipy'a pe yt uimohey i eipe pote e.

³⁶ Waku hap yn eweiky'esat pote eheha ko'i ariāty wakuat ewywuat topyhu'at e. Mi'i hawyi yt kat i i'ypyryp hap eipiit pe. Eheīne'en hap ete hētyhot hap yn ehete e.

³⁷ Iesui piat ta'atunāpin kahu turan put'ok'e Musei miwan enoi hat hawyi to'e — To'iro ui'yat kape watenuk hamo e. Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn hupi i'yat kape. Put'ok'i'atu'e hawyi ta'apyk yparakai ypyke ma'ato yt tuweposei i tenuk hamo.

³⁸ Mi'i pote Musei miwan enoi hat tuwanētup — Kat pote som yt tuweposei i Iesui aheko ewy e.

³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Tupana miky'esat ko'i toī yne miwan me wen mi'i hap ko'i eweiwaure hawyi wētup sehay ehenoī e. Eipe ti ehako wētup enoi kahato haria e. Ehako upi eiwepiitsei sei kahato eiweposei kahato eikoho koho kahato hawyi — Waku kahato aito mesup Tupana wanētup hawe ewei'e eipy'a pe e. Ma'ato yt mi'i tā hin i are e. Eiperia ahekui'a ko'i ipitpit kahato hap ewywuāt are e. Aikotā eiwekui'akoho kahato i'okpe ete ma'ato ehakui'a py'a yt eiwepyi hin i mi'i pote mi'u nem ipy'a pe toīne'en hap ewy e. Eipo pe ete waku kahato yt ipitpit hin i ma'ato eiwanētup hawe ipitpit hap ewy toīne'en e.

⁴⁰ — Yt we'eg i kahato rakaria ti rat eipe e. — Pyno Tupana aipiit nug hat pote waku aipiit sei hap watunug at ka'ap imowepit hamo ewei'e eiwo'ope e. Ma'ato pywo pe are'e ehepe aiwanētup hap aipy'a piat nug hat Tupana toīne'en wy are e. Mi'i pote waku aipy'a piat aiwanētup hap sei hap watunug at ka'ap wy imowepit hamo are e. Ma'ato eipy'a ipitpit hap ywytip hap eweiwaure kahato ra'yn e. Eiwanētup hap eipy'a ko'i ipitpit kahato eiminug sa'ag ko'i wo e. Yt eiwe'eg hin i ti rat katupono eipiit painug hap yn ewetunug ma'ato eiwanētup hap eipy'a piat painug hap yt kat i Tupana wanētup hawe are e. Eipiit ko'i ikahu

kahato yt ipitpit hin i wen ma'ato eipy'a ko'i yt ikahu hin i eiminug sa'ag ko'i wo e. Eipitpit kahato eiwanētup sa'ag ko'i wo e.

⁴¹ Ta'i eiwepyi kahato ehekui'a ko'i ok pe ete ma'ato yt eiwepyi hin i kat som nem toīne'en ehekui'a ko'i pe hap e. Waku po'og aiwanētup hawe — Pyno waku ati'atumō'ē uimi'u uhekare'en yt hekat i rakaria pe hatek takaria pe mi'i hawyi Tupana mowepit hat areīne'en e hap kape po'og waku watuwanētup at ka'ap — Uiposei sio yt e hap kape yn watuwanētup hap kai are e.

⁴² Mi'i hawyi po'og Iesui to'e — Urutunug uruposei hap pote po'og waku urutoria eikai e haria eipe e Iesui tewanīkaptia pe mi'i pote eipe ti rat yt naku i po'og Tupana wanētup hawe e. — Ta'i wētup hyt u'i 10 hyt u'i kaipyi atum Tupana pe pote po'og waku uito irania'in kai ewei'e ne'i ma'ato Tupana — Yt naku i kahato eipe e. Eipe eimi'u apopyt hit kaipyi eweiho'oium Tupana pe hawyi — Waku po'og torania'in kai urutukupte'en ewei'e eiwo'ope ne'i wen ma'ato Tupana ky'e hap ete i'ewyte miit'in ky'e hap ete waure wo kahato eweikupte'en e. Waku watum Tupana aimiium wētup hyt 10 hyt ahe'u'i hap kaipyi ma'ato po'og waku watum aipiit yne Tope waku po'og wati'atuky'e miit'in e Iesui.

⁴³ — Ta'i eipe ti irania'in miat eimōtypot hap yn eweiky'esat haria eipe ma'ato Tupana piat eimōtypot hap yt eweiky'esat hin i haria eipe e. Tupana eimōtypot hap yt eweikat hin i hawyi e. Tupana mōtypot yat pe ei'apyk hap po'og wakuat irania'in kawiat hap eweiky'esat e. I'ewyte yne tawa pe mu'ap upi ehekat ky'i'at hap tote miit'in wēpowat

kahato hap eimōtypot hamuat hap yn eweikat at ka'ap ma'ato Tupana piat eimōtypot hap yt eiwekat hin i e. Yt naku i are mesuwarotiararia kaipywiat yn eimōtypot hap toīne'en hawyi yt kat i Tupana kaipywiat eimōtypot hap toīne'en e Iesui wo'omu'e haria pe.

⁴⁴ Aikohyewyry tuereto wo'osyp hap tote turan yt watikuap hin i aikope aikope iku'uro rakaria toīne'en yi pe aimisyp ko'i sa'awy'i katupono yt heremo i te itote e. Mi'i hap ewy kahato eiperia e. Ta'i eipe ti wo'osyp hawiat hap gupte'en haria yt heremo i rikat ewywuat are e. Ta'i miit'in te'eruwanētup eimienoi kape ma'ato ehehay kaipyi yt ta'atukuap hin i Tupana hawyi i'atumohun hap yn topyhu'at eimienoi kaipyi e. Eimienoi iku'uro rikat nem nakat ewy e wētup sehay moherep haria pe yt Tupana e hap ewywuat moherep haria pe.

⁴⁵ Pyno itote toīne'en wētup ok miit uwe waku uwe yt naku i e morekuat piat hat. Mi'i hawyi to'e Iesui pe — Are pāi etimohit kahato urumu'e haria akag ko'i i'atuminug sa'ag hap ete Uhyt e. Pyno kat som ere'e teran uruepe sio uruto waku sio yt sio uruto irania'in aimu'e haria akag ko'i ewy ewanētup hawe sio yt katupono uruto po'og morekuat ehay kuap haria torania'in kai sio miit ti'aparap morekuat ete sio yt e haria uruto pote e Iesui pe.

⁴⁶ Mi'i pote Iesui tiwesat — Yt uheso i uhyt e. Eweikuap kahato miwan eiperia e. Kat som waku miit'in tunug kat som yt naku i hap e. Mi'i hawyi uruikuap po'og irania'in kai ewei'e. Mi'i hawyi miit'in airo haria eweikupte'en miwan moherep

hap kaipywiat haria wo eweikupte'en e. — Wāi wāi'ewei'e hap yn miit'in kape — Yt etunug nei'o ewei'e hap yn mi'i pote waku nug haria yt tunug kuap i wakuap katupono waku nug haria pyhyp haria eweikupte'en morekuat e hap kaipyi e. Yt uheso hin i mehī eiperia ti eweikupte'en aikotā ipotyī rakat ewy eiwo'o'apyk miit'in okpe tote haria ewy hawyi yt ta'atuhupit kuap i ti eehay ipotyī rakat are e. Eweiporokpun yt hekat i rakaria okpe tote morekuat ehay ipotyī rakat hawyi — Ewetunug o morekuat e hap ewy ewei'e ma'ato yt pote surara po pe uruipag eipe ehaty'i haty'i hamo ewei'e e. Morekuat ehay nug hap ete yt eweipowyro hin i hatek takaria e. I'ewyte yt ewetunug hin i ti morekuat piat eināpin hap ko'i eimimoherep hap ko'i e hap ewywuāt e. Mi'i pote tyy ihay rakaria ewy eweikupte'en are e. Pyno ti eimienoi aikotā aikotā ipotyī kahato rakat ewy — Ewetunug no ewetunug no ewei'e hap yn uruepiat ei'atunāpin hap ewy ewetunug o ewei'e ma'ato ti i'ewyte eipe yt ewetunug hin i ei'e hap ewy irania'in miat ei'e hap ewywuāt e mi'i pote ti Tupana wanētup hawe yt nakuaria i sese eipe e. Mi'i pytkai yt eiwemōti hin i eha'ase'i minug sa'ag ko'i ete katupono eha'ase'in ko'i tukupte'en ei'ewywuaria ko'i e. Sa'awy'iwuaria ei'ywot'in ti'atu'uka kahato Tupana mipo'oro ko'i e. Ta'atumoma teran kahato Tupana ehay moherep haria ko'i e. Mi'i hap ewy te ti eiperia eweikupte'en aha'ase'i'in sa'awy'iwuaria ewy te eweikupte'en Tupana ehay moherep haria auka haria eperia are e Iesui morekuaria wāi'e hap moherep haria pe.

⁴⁷ Yt nakuaria i kahato eipe. Yt eiwemōti hin i eha'ase'i'in minug ko'i ete. Sa'awy'i ta'atu'atu'uka kahato Tupana ehay enoi haria Tupana mipo'ororia ko'i e.

⁴⁸ Mi'i hawyi eipe ewei'atumokahu eha'ase'i'in mi'atu'uka syp hap ko'i e Tupana mipo'oro tehay moherep hamuat syp hap ko'i. Mesup ti ewei'atumōtypot kahato eha'ase'i'in mi'atu'uka ko'i wo'osyp hawiat i'atu'kag ko'i katupono eiwemōti kahato eipy'a pe eha'ase'i'in minug sa'ag ko'i ma'ato ei'ywot'in ewy te eweikupte'en katupono mesup te ti ewei'atu'uka teran Ūito i'ewyte yne Tupana mipo'oro ko'i are e. Yt nakuaria i sese ti eipe – Uruto po'og torania kai ei'e pytkai e.

⁴⁹ Ta'i aikotā aikotā tohenoi sa'awy'i miwan me ehediat hap ewy mesup ewetunug e. Mio tā e ti sa'awy'i Tupana – Uhemii't'in irania'in ta'atu'auka e. Irania'in ti ta'atusaty'i saty'i yne irania'in ta'atumohit mohit e Tupana ti miwan me ehediat pe e Iesui to'auka teran haria pe.

⁵⁰ Pyno ti koitywy ehediat Tupana ihay meke-wat miwan me sa'awy'i – Ta'i koitywy ei'ywot'in mi'auka uimipo'oro ko'i suu ko'i yne yne eipo ete te topyhu'at e. Ehepe yt heremo i ma'ato uheha pe ti tuwekuap uhemii't suu yn ni eipo ete e. I'ewyte ti mesup te ti eweikupte'en uimipo'oro atu'uka rakaria e. Ta'i ei'ywot'in ewywuaria eipe eweikupte'en e. Ha'awynug hap totepyiwiaria te wētup ywania yn mesup te eweikupte'en. Yt uheso hin i uhyt'i'in. Tupana mi'apiheg kahato ko'i aru eweikupte'en wuat'i e'at pe e. Katupono eha'ase'i'in minug upi ewetunug ne e. I'atusaipepiaria sese te ti eweikupte'en e Iesui to'auka teran haria

pe.

⁵¹ Sa'awy'i sese ti aha'ase'i pot Atãu sa'yru Apeu eha'ase'i Kãi ti'auka toywyt Tupana mohey sese hat Apeu. Toipun kahato toywyt suu yi tote. Mi'i hap ewy te Tupana mipo'oro ko'i ewei'atu'uka e Iesui to'auka teran haria pe. Sa'awy'i Tupana mipo'oro ase'i Sakaria ei'ywot'in mi'auka wo toĩne'en. Ipotpap kahato Tupana mōtypot hap etiat. Tupana mōtypot hap yat etiat turan toiwuk yne miit'in miium Tupana kapiat hawyi tuwētem Tupana ehamo turan ei'ywot'in ti'auka ra'yn Tupana mōtypot yat pe e. Ta'i sa'awy'iwuat Tupana mohey hat Apeu ta'atu'auka i'ewyte Tupana mipo'oro Sakaria ta'atu'auka wy i'ewyte irania'in Tupana mipo'oro ko'i ta'atu'atu'uka kahato ei'ywot'in mi'auka ko'i tukupte'en e. Pyno mesup te ti eiperia ei'ywot'in ewywuat eweikupte'en ne e Iesui to'auka haria pe.

⁵² Yt naku i wo kahato eipe miwan moherep haria ete are e. Eipe ti rat oken'ypy pyhyp haria ewywuaria Tupana mienoi ko'i ete are e. Eweikuap kahato Tupana ehay Musei mimoherep po'og torania kai. Irania'in tikuap teran Tupana etiat ma'ato yt ewehenoi hin i irania'in me e. Tupana kuap teran haria mesuwe tukupte'en ma'ato yt eweho'okenhyp'ok hin i iky'esat haria pe. Ta'i mu'ap Tupana kapiat eweikuap wen ma'ato yt eweiwat i mi'i upi i'ewyte yt ewehenoi hin i irania'in me e. yt ewehenoi hin i mu'ap Tupana kuap hamo i'ewyte yt eiwehyt'ok hin i wy mekwat oken'ypy puo hawyi seke teran haria pysokpun haria eweikupte'en e Iesui – Uwe waku mi'apiheg wo uwe'in yt e haria morekuat piat haria pe.

⁵³ Mio tã Iesui to'e hawyi i'atupy'ahak sese Iesui ete nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria i'atupy'ahak kahato mio tã e pote. Mi'i hawyi apo apo'i'atu'e kahato at Iesui pe kat ehay kat ehay pirik kahato itote Iesui ete tu'uka teran haype. Ta'atuky'esat sehay Iesui kaipyi iwema'at hap i'auka hamuat hap ta'atumõpy'ahak teran Iesui hap ma'ato yt toi'aparap hin i towesat hap ete.

⁵⁴ Mi'i hawyi yt ta'atuwaure hin i ta'atupy'ahak Iesui ete. I'aparap hap ta'atuky'esat haype ta'atukat kahato. Ta'atuma'at hap yn ta'atuky'esat. Mi'i pote mig'i wo teran Iesui ta'atusat i'ypyryp wyi aikotã wamiri ewy tukupte'en Iesui pytyp teran hap ete i'aparap hap ta'atukat kahato ihay kaipyi ma'ato ti yt ta'atupuëti i hawyi ta'atuhenoi teran surara'in miat i'auka Iesui i'aparap hap ta'atukat hawyi ma'ato yt ta'atunug kuap i katuponono Iesui waku yn ihay waku yn tutunug mote.

12

MATEU 10.26-27 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi miit'in sem kahato te'eruwa'atunug Iesui ewawi ta'atumoehãite hap ta'atuky'esat kahato. Mi'i pote to'opykit pykit ne'i i'atu kahato hemig neran haria. Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Eiwe'eg wo'o Tupana ehay ran enoi haria pupi e. Mi'iria typy sehay enoi haria e. – Uruto po'og urikuap Tupana ehay torania kai i'atu'e. Mi'i hawyi – Waku kahato eipe i'atu'e ta'atupotmu'eria pe ma'ato – Yt nakuaria i eipe e Tupana i'atuemimu'eria pe pytkai e. Ta'atusu'at kahato

Tupana wenāpin miwan miat wen ma'ato yt ta'atunug hin i aikotā Tupana to'e hap ewy. — Waku kahato uruto i'atu'e miit'in me hawyi — Pywo ti rat waku kahato eipe e irania'in mi'iria pe ma'ato — Yt naku i kahato eipe e i Tupana mi'iria pe katupono Tupana piat aināpin hap ta'atusu'at kahato pytkai yt naku i kahato ta'atunug mig'i wo. Sehay ikahu kahato rakano ta'atuheno i wen ma'ato i'atuminug ko'i yt naku i kahato e. Typy hēku rakaria ewywuaria mi'iria yt ewetunug nei'o mi'iria ewywuat are. Ta'i manī puk ko'i ewywuat ne'i mi'i haria are e. Manī kurin kat ipyp takat watopag manī pakup we hawyi toimo'okpuk ne'i ipakup takat e. Pyno eipe ti yt eiwe'eg i pote i'atuminug sa'ag ko'i timowato ne'i aru yt naku i nug ehapiat hamo e. Pyno waku eiwe'eg wo i'atuminug ko'i ewywuat nug hap pupi are e katupono mi'iria ti manī puk ewy meiūran ti eipe ei'ewy e weikupte'en mi'iria ewy e.

² I'ewy e yne huwy piat ewywuat i'atuminug ko'i mig'i wo i'atumi'apyhik ko'i meiūran aru Tupana ti'atumoherep wuat'i ehamo e. Meiūran ti aru heremo kahato i'atuminug sa'ag mig'i wo topyhu'at wuat'i mikuap mo are e.

³ Kat ewei'e som i'ypyryp we meiūran ti aru Tupana timoherep wuat'i miit'in ehamo sio waku sio yt hap are e. Aikotā watimoherep ahehay ywaiti hap totepyi aheyparakai ywaiti hap kaipyi hap ewy toimoherep aru wuat'i miit'in minug sa'ag wuat'i miit'in minug wakuap tehay wo wuat'i miit'in ehamo wuat'i miit'in ikuap hamuat e. Aikotā morekuaria mipo'oro sehay ewywuat Tupana timoherep wuat'i ehamo i'atuminug sa'ag

sio i'atminug wakuap e Iesui.

MATEU 10.28-31 PIAT EWY

⁴ Uiwyrria'in miit'in miat ei'auka hap pupi yt eweiken'ẽ tei'o katupono eipiit auka hawyi yt kat i ra'yn po'og ta'atunug kuap ehete ei'auka hawyi.

⁵ Ma'ato Tupana pupi waku eweiken'ẽ kahato katupono Mi'i ti eipiit toi'auka kuap i'ewyte toipugha kuap eipe aria koro pe aikope eho'opot hap toĩne'en wuat'i e'at hawe e. Mi'i pote waku Tupana pupi eweimõtypot kahato po'og po'og miit'in kai e.

⁶ Ma'ato Tupana aiky'e kahato e Iesui. Pywo kahato toi'atuky'e wuat'i miit'in. Miit'in yt uwe i miky'e ko'i toiky'e kahato e. Ta'i miit'in ky'e kahato hat Ui'ywot e. Po'og aiky'e irania'in aiky'e haria kai. Ta'i ahetama pe watiweneru ra'yn weitaria hit ko'i ha'up yt iwato hin i ha'up typy ape kurin nakaria put'ok'e 5 weita hit kyi'at hamo wato'e mesuwe yt ha'up kahato rakat i miit'in wanẽtup hawe weita hit aimi'u apopyt wato'e. Yt kan hamo i weitaria miit'in i'atu'e ma'ato Tupana py'a pe waku kahato yne tominug ko'i e. Ta'i toi'atuky'e kahato weitaria ko'i e. Yt toiwaure hin i weitaria apykok hamo e Iesui.

⁷ Yt eweiken'ẽ tei'o uiwyrria'in katupono eipe ti po'og kahato weitaria kai eiky'e Tupana e. Pyno aikuap kahato Tupana aiky'e haype are e. Ta'i toikuap yne ahetiat e. Ta'i toi'atukuap kahato yne ahepiat. Aipiit yne ete toikuap. Karania karania ai'asap ko'i etiat toikuap yne. Wẽtup ai'asap ta'at yi tote hawyi toikuap are. Mi'i hap ewy aikuap Tupana e. Mi'i pote yt naku i watoken'ẽ miit'in pupi

sio ai'auka sio yt hap pupi katupono ai'apykok kahato Ai'ywot atipy piat e Iesui ahepe.

MATEU 10.32-33 PIAT EWY

⁸ Pywo are'e ehepe uwe uwe yt token'ẽ i uimohey hap moherep hamo ahewanĩkaptia ehamo ai'auka teran haria pe mi'i e hat piat – Uhemiiit kahato mi'i miit are'e kahato atipy pe Ui'ywot pe e. Mi'i miit piat yt aremõti hin i e. Uito areĩene'en Eheyke'et Koro i'ewyte Eikywyt Koro wuat'i e'at pe uimohey hap eweimoherep miit'in me – Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt aremõti hin i Uimimohey moherep hamo e hat pe – Aimohey hat sese mekewat miit are Ui'ywot sese atipy piat pe e Iesui.

⁹ Ma'ato – Yt atimohey i ewei'e irania'in me uhepiat – Ui'auka aru atimoherep Uheyke'et Wato Uikywyt Wato i'atuepe hawyi ui'auka hap pypi areken'ẽ ewei'e hawyi i'ewyte Uito ahenoĩ Ui'ywot Atipy piat i'ewyte yne Tupana yatypiat ieĩne'en haria itotiarĩa pe mio tã e hat etiat – Yt Uimohey kahato hat i mi'i miit are'e aru itotiarĩa pe e Iesui.

¹⁰ Pyno ehehay sa'ag uhetiãt Eheyke'et Koro etiat Eikywyt Koro etiat i'ewyte sa'ag ewetunug uhete mi'i pe ehẽtup Tupana pe paa'ewei'e hap wywo pote Tupana tiwaure kuap eiminug sa'ag ko'i uhetiãt hap wen ma'ato wẽtup ei'e sa'ag hap Tupana yt tiwaure kuap i are. Karãpe Tupana Pã'ãu to'e ehepe – Eweimohey ro Uha'yru mi'i hawyi ewei'e Tupana Pã'ãu Wakuat pe – Eso ewei'e motoro yt atiky'esat i e'e hap katupono ahiãg mẽpyt ri Emimoherep Iesui ewei'e sa'ag eipy'a pe Tupana Pã'ãu Wakuat pe pote Tupana yt karãpe i waure wo ei'e hap sa'ag eipy'a piat

Topã'ãu miat ei'e hap etiat are e Iesui tuwepiat. Pyno eiwe'eg wo'o – Eso ei'e Tupana Pã'ãu miat eimu'e turanuat uhepiat hap pupi katupono py-wuat sehay yn tohenoi uhetiati e Iesui – En ni ahiag mēpyt e haria pe.

MATEU 10.19-20 MAKU 13.11 PIAT EWY

¹¹ Uipotmu'eria meiūran ti aru eheropo'ok te'e-ruwa'atunug hap kape Tupana mōtypot yat kape ta'atu'akagnia py'asetpiat – Mi'iria yt naku i kahato rakaria ta'atu'e hamo eima'at sehay wuat ei'auka hamo eheroto surara kape e.

¹² Mi'i turan eheroto turan – Kat are'e aru ati'atuwesat yt ewei'e i tei'o eipy'a pe eiwanētup hawe are katupono aikowat wakuat wyti aru i'atuwesat hamuat Tupana Pã'ãu heno ehepe aru itote ihay aru to'e hap ok tã ma'ato eiwē pyi ihay e Iesui temiit'in me.

¹³ Mi'i hawyi wētup ok miit'in tok pyi to'e Iesui pe – Urumu'e hat e ui'ywot wyti iku'uro ra'yn ma'ato ui'ywot ekare'en yt kat i tutum uhepe ma'ato uheyke'et pe tutum yne hawyi mesup uheyke'et yt ho'oium neran hin i uhepe ui'ywot powat'yp pãi – Uiano uiano are'e pytkai yt toipat'ok hin i e. Mi'i pote atiky'esat kahato ehay ro – Eho'opat'ok to e'ywot ekat eywyt pe ere o uheyke'et pe e Iesui pe.

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Are pãi Uito wyti yt atimō'ē teran i ei'ywot ekare'en ko'i ehepe uhyt e. Yt ariot i mesuwat yi kape irania'in ekat mō'ē hamo e. Pywo ti rat ewe'eg wo o eheyke'et ekat ky'ewi hap pupi are'e epe uhyt e. Tupana yt uipo'oro i mesuwe e'ywot ekare'en mō'ē hamo pãi e.

15 Mio tã to'e hawyi tohenoi yne itotiarua pe — Eiwe'eg wo o meimuẽwat ehekare'en iwato kahato ky'e kahato hap pupi e. Uhekat kahato teran eweiky'esat ma'ato eheĩne'en hap sese yt eweikat hin i hawyi yt eweipuẽti i wyti aru ehekat wuat'i e'at piat hap e. Mesuwarotiat ehekare'en iwato kahato hap kaipyi yt eweipuẽti hin i eipy'a piat eimowepit hap sese hap e.

16 Mi'i hawyi hã'ãkap wuat tohenoi ahekat ky'ewi hap etiat. Mio tã to'e Iesui — Sa'awy'i so toĩne'en wẽtup ok iko iwato kahato rakat i'atu'e. Mi'i hawyi so toi'atukoi kahato yne te'yi koro tote hawyi so tuwenug kahato ra'yn manĩ itote i'atu'e.

17 Mi'i hawyi so tutunug kahato u'i hawyi i'atu kahato u'i hyt ahyt ko'i sem tutunug at ka'ap hawyi — Aikotã som waku atunug aru e katupono Uhe'u'i hyt ahyt kahato ra'yn e so topy'a pe. U'i'yat ko'i yne yt put'ok'e hin i uhe'u'i hyt ahyt ereko hamo e so. Pyno aikotã aru atunug aru e topy'a pe.

18 Mi'i hawyi to'e tuwepe — Pyno atikuap ta'yn aikotã waku uhe'u'i hyt ahyt sem atimoheg wuat'i e'at pe e. Pyno waku atunug kahato uhe'u'i hyt yat koro ko'i hawyi waku uheyparakai sem itote atunug uhe'u'i hyt ahyt sem ko'i ereko hamo e so tuwepe. Pyno waku ati'atupugha uhe'u'i yat pot ko'i hawyi po'og iwato ikahu rakaria ati'atunug kahato uhe'u'i hyt ahyt sem ereke hamo e so.

19 Mi'i hawyi ti aru uimowepit hap toĩne'en wuat'i e'at pe katupono yt karãpe i aru yt uimi'u i hap toĩne'en uikai e so tuwepe topy'a pe tuwanẽtup hawe e. Ta'i waku ra'yn waku ra'yn wuat'i e'at pe e. Uhe'u'i iwato sese sakpo ra'yn mesup waku pe ra'yn aru areĩne'en pãi e so. U'i'ok hap

yn aru toĩne'en e. Mi'i pote uheĩne'en hap waku pe areĩne'en u'i hyt ahyt sem pote e so topy'a pe tuwehum kahato tuwewawi haype. Mesup ta'yn yne uimiky'esat ok tã wuat'i e'at pe atiky'i'at kuape so u'i sa'up mo e so. Pyno waku uipohep ta'yn wyti aru uipotpap hap ko'i ete pyi hawyi uiwepit hap yn na'yn atikat hawyi arenuk at ka'ap uimiereko iwato kahato e. Karania e'at kapiat ne'i mi'i ra'yn uhekare'en e so topy'a pe e.

²⁰ Mi'i hawyi Tupana to'e tope atipy kaipyi — Yt ewe'eg i kahato rasig e katupono mesup ewãtym wyti eku'uro hap toĩne'en are e u'i wo hekat rakat pe. Mi'i hawyi apuru uwe po pe ekare'en ko'i sem topyhu'at e Tupana tekat iwato mohey hat pe e.

²¹ Mio tã e hã'ãkap wuo tohenoi hawyi to'e itotiaria pe tomimu'eria pe — Mi'i ewywuat te'ero-pyhu'at mesuwarotiaría ta'atuekare'en etiat yn wehum haria e. Mi'iria yt hekat rakaria i Tupana wanẽtup hawe e. Te'eruwaneẽtup kahato ta'atuekare'en ete hawyi i'atuwaneẽtup hawe yt put'ok'e i Tupana kapiat te'eruwaneẽtup hamo e Iesui itotiaria wa'atunug sok haria pe.

MATEU 6.25-35 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi Iesui henoi i ra'yn topotmu'eria pe — Uiwyría'in e yt naku i watuwaneẽtup yn aimi'u mesuwarotiat kape e. Yt naku i aipiit piat ehesokpe ko'i kape yn watuwaneẽtup e.

²³ Katupono aheĩne'en hap wuat'i e'at piat aimowepit hap wuat'i e'at piat yt tut i aimi'u iwato kahato hap kaipyi i'ewyte aipainug hap kaipyi aimowepit hap yt tut i e. Aiwepit sese hap yt tut i ahesokpe aipainug hap kaipyi are e. Ta'i aimi'u

sese ahesokpe sese ti tut Tupana miium kaipyi are. Mi'i ti po'og waku waticat aimi'u ko'i kai ahesokpe ko'i kai are e.

²⁴ Eiweha'at ro weitaria ko'i kape e. Yt te'eruwemi'u koi kuap i wen ma'ato Tupana ti'atupoi kahato weitaria ko'i are e. I'ewyte yt kat i u'i hyt ko'i ta'atuereko aito ewy ma'ato Tupana ti'atupoi kahato weitaria ko'i yne e'at pe ta'atuhewyry hap upi e. Pyno aito ti po'og po'og Tupana mi'atuky'e ko'i torania weitaria ko'i kai are mi'i pote aipoi kuap Tupana aikotã toipoi weitaria ko'i ewy e Iesui.

²⁵ Ta'i pywo ti yt aitypore i pote yt kan hamo i watuwanētup ko'i ko'i katupono watuwanētup ko'i ko'i haty wo pytkai aipiit motypore hap yt kat i toĩne'en e. I'ewyte — Pyno areĩne'en mot'i kahato mesuwat yi tote e hap kape watuwanētup at ka'ap aimoken'ẽ hap wywo pytkai aiku'uro hap e'at tut aru hawyi yt watoĩne'en kuap i wētup e'at po'og watuwanētup ko'i ko'i ahesaika hap wywo pytkai e.

²⁶ Pyno aipiit motypore hap yt watunug kuap i aiwanētup ko'i ko'i hawuo hap ewy yt kan hamo i aiwanētup ko'i ko'i — Are pãi are an yt kat i uimi'u hawyi uiku'uro uhesy'at hap upi pãi an aiwanētup aimoken'ẽ hap upi hap yt kan hamo i katupono yt aiwanētup ko'i ko'i hap kaipyi ti aimi'u ko'i toĩne'en e. Yt naku i paa'wato'e — Yt kat i uhelokpe hawyi uhatek hap sese toĩne'en hawyi uiku'uro aru yt kat i uhelokpe hawyi e hap upi yt naku i watuwanētup sa'ag aimogyt hap ewy e Iesui ahepe.

²⁷ Uimohey haria e eiweha'at ro ga'apy pohyt ko'i kape katupono tuwepainug kahato ga'apy

ko'i ikahu kahato sese e. Ta'i ga'apy yahig kape eiweha'at ro katupono tuwepainug kahato i hupi itote ipohyt ko'i wo ikahuria kahato rakaria mi'iria e. Ikahu kahato po'og po'og ikahu sa'ay-iwuat ieĩne'en hat morekuat koro pot Sarumãu hekat rakat esokpe kahuria kahato rakat kai. Po'og po'og ikahu ga'apy piat pohyt ko'i morekuat Sarumãu esokpe ko'i kai e. Ga'apy piat pohyt ko'i yt wepotpap haria i i'ewyte yt te'eruwesokpe pi'ig kuap i haria tukupte'en ma'ato i'atuwepainug hap Tupana minug po'og ikahu ahesokpe kai are e.

²⁸ Wuat'i e'at pe ga'apy piat ko'i Tupana minug sokpe puo e. Ga'apy watitek hawyi mŭki'ite ipohyt pap ta'yn aiko watunug hawyi e. Mi'i hawyi igag hawyi ahe'aria wo i'yp ko'i watunug e. Uimohey haria kat pote yt eweimohey i Tupana tikuap kahato ahesokpe nug hap aipainug hap e. Yt eweikuap i te apo aiktã aito po'og Tupana miky'e ko'i ga'apy pohyt ko'i kai hap e. Pywo kahato Tupana tum kuap ahepe ahesokpe e.

²⁹ Mi'i tupono yt naku i watuwanētup ko'i ko'i yt kat i Tupana mohey hap wywo — Yt kat i uimi'u pote uiku'uro irane mŭki'ite aiwanētup aimoken'ē hap upi e. Yt naku i — Uhatek hawyi kat som aru atu'u rat kat som uimēpyt mi'u wo aikope pyi aru uhesokpe e hap kape yn yt naku i watuwanētup ko'i ko'i haty kahato aipy'a pe hap wywo yt kat i Tupana kapiat imohey hap wywo are e. Aikope pyi aru ahesapo hy pãi an yt naku i hawyi yt naku i aru e hap aimoken'ē hap wywo yt naku i watuwanētup at ka'ap aimoken'ē hap ewywuat ko'i hap upi e.

³⁰ Ta'i yt Tupana mohey haria i mekewat ko'i ko'i

kape yn te'eruanētup at ka'ap te'eroken'ē hap wywo yt kat i Tupana mohey hap wywo ma'ato aito — Pywo pe wyti Tupana ti aimoieñe'en kahato kuap hat waku wato'e e.

³¹ Ta'i Tupana ti'atukuap kahato ahesy'at yt ahesokpe i hap e. Ta'i mesuwarotiat irania'in ywania Yt Tupana kuap i haria ta'atu'ok hap ta'atusokpe hap ta'atu'yatnug hap kape yn te'eruanētup at ka'ap ma'ato yt atiky'esat i eipe mi'iria ewy eweikupte'en aikotā yt Tupana mohey i haria ewy e. Yt atiky'esat eipe mi'iria ewy eweikupte'en uiwyrria'in ma'ato atiky'esat eweikat kahato aikotā pote waku miit'in mu'e Tupana etiat hamuat hap kape e. Mi'i hap kape yn po'og waku watuwanētup at ka'ap hap atiky'esat e. Mi'i hap ti watunug mote watipuēti kahato irania'in aimiky'esat ko'i Tupana po pyi mekewat ai'ok hap ai'yat ko'i ahesokpe hap ko'i wy e. Mi'i hawyi waku eweiwanētup aikotā Tupana topyhu'at Wuat'i Ywania Porekuat nuat hap kape are e. Mi'i hap eweikat po'og mesuwarotiat ko'i kai hawyi put'ok'e aru ehepe eipoityro hap mesuwarotiat hap ko'i eimoieñe'en hap ko'i eimi'u ei'yat eisapo hy ehe'yni eimikoi ehesokpe ko'i hawyi Tupana mipoityro ko'i eweikupte'en ipo pyi are e Iesui ahepe.

MATEU 6.19-21 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe — Uihūria ko'i ewywuat no eipe are e. Yt typy'i kahato i eipe ma'ato yt eweiken'ē tei'o katupono Tupana einug neran morekuaria wo karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Morekuat nuat hap e'at pe e.

³³ Waku watiweneru ahekare'en mi'i hawyi waku ahekare'en sa'up kaipywiat waku waho'oium ahekat yt hekat i rakaria pe hatek takaria pe are e. Mi'i watunug hawyi ahekare'en sese iwato kahato toĩne'en atipy pe wuat'i e'at pe e. Mi'i tote ahekat sese mohag hap toĩne'en aheiam yt karãpe i ipot'i rikat are e. Yt karãpe i ikahuro ahekat itote e. I'ewyte sero'ok eharia yt tuwehyt'ok kuap i itote yt uwe i itote aipohari rakaria are e. I'ewyte ahekare'en u haria ko'i ape'i ko'i sari ko'i nupi'a ko'i wēki'a ahekat u haria yt uwe i itote atipy pe e.

³⁴ Ahekare'en atipy pe pote i'ewyte eiwanētup hap aipy'a piat i'ewyte tukupte'en itote ma'ato ehakare'en mesuwarotiat yn tukupte'en pote i'ewyte eiky'e hap eiwanētup hap eipy'a piat toĩne'en wy mesuwarotiat ko'i ete yn e. Watuweha'at kahato aimiky'e ko'i ky'ewi hap kape are e. Pywo kahato aikope ahekat toĩne'en hap kape aiwewanētup hap i'ewyte toĩne'en kahato are e. Aimiky'e kape yn aheha toĩne'en aiwanētup hawe are e Iesui ahepe.

³⁵ Mi'i hawyi wētup sehay Iesui hanoi ahepe itote. Mio tā e — Waku wo'oeropat haria ewywuat watopyhu'at e. Mesuwarotiaria tiky'esat kahato ta'atueropat hap waku kahato rikat e. Waku Tupana eropat kahato haria watoĩne'en are e. Ta'i ahetama pe karãpe morekuaria tuwat ta'atuetawa pyi ta'atu'atoiat ta'atu'yat pe surara akag i'atu'yat piaria apykok hamo. — Ewe'eg wo o ui'yat apykok hap ete e tesurara akag me. Ara'aipok hawyi sa'up iwato atum epe mehĩ e morekuaria ta'atu'yat piaria apykok haria pe. Mi'i hawyi tuwat wētup

tama kape hawyi waku yne hawyi te'era'aipok ta'atu'yat kape ta'atumēpyt'in kape. Mi'i hawyi waku itote yne ta'atu'yat piaria i'atuwepit itote hawyi morekuaria timōtypot kahato ta'atu'yat piaria apykok haria. — Waku kahato ti rat en uhyt mana e to'yat apykok haria pe e. Pyno waku watukupte'en Tupana yat piaria apykok hat ewy e. Waku surara akag ewywuat aheropat Aipotpot Tupana e. Aikotã ipotpap takaria ariãty wywo wātym muat ipotpap yat piaria poi hamo mohag ium hamo aria nug hamo haria ewywuat waku waheropat Tupana mēpyt'in e. Waku wate-ropat wātym muo rakaria ewy haty pytkai yt watoke pytkai i waku waheropat kahato Ai'akag emiit'in ta'atuky'e hap wywo are e. Aikotã hesaika rakat ipiit sakup wywo rakat ewy waku watu-ropat Tupana mēpyt'in eropat hap upi e. Aikotã aheropat haria wātym muo ta'atupag ariãty ai'yat pe mi'i hawyi yne heremo itote mi'i hap ewywuat waku watuwepotpap e. Waku ahe'ariãty imehit rakat ewy yt kat i i'ytyk hap mi'i ete hap ewy watuwepotpap Tupana mēpyt'in ky'e hap yn ahete e.

³⁶ Ta'i ahetama puo morekuaria eropat haria hekatup kahato morekuat ut hap at ka'ap ta'atuhekatup katupono put'ok'e morekuat turan meremo ta'atuho'o'okenhup teran haype e. Mi'i hawyi at ka'ap ta'atuhekatup ta'atumerekuat ut hap e. Mi'i hawyi morekuat put'ok'e to'oken'y-pyke hawyi meremo ta'atuho'o'okenhup'ok teran hawyi ta'atupysei aheko ewy waku hap ewy hawyi ta'atupoi hawyi ta'atumōtypot kahato ta'atuky'e ta'atuporekuat ta'atupotpap hap ete e. Mi'i

haria ewywuwat waku watukupte'en are e katu-pono tut irane Tupana akotã morekuat tut ho'okyi'at hap ienuk wato hap e'at kape hap ewy e. Mi'i hawyi wo'okyi'at hap enuk hap kapiat hut turan – Ariot ra'yn ewei'okenhyp'ok to e haty wo to'yat koro ete hawyi meremo heropat haria tuwat hawyi – Ereke ereke Urupotypot i'atu'e hawyi teke e.

³⁷ Heropat haria yt te'eroket hin i te'eropyhu'at ta'atuka'iwat put'ok'e turan i'atuwepit kahato yt te'eroket i ma'ato ta'atukat ka'ap sio tut sio yt Ai'akag i'atu'e hap ete e. Mi'i hawyi put'ok'e hawyi i'atuka'iwat koro piit ete ta'atuesokpepag hawyi – Era'apyk o mehĩ mimi i'atu'e ta'atu'akag sese pote e. Ma'ato karãpe teropat haria yt naku i rakaria ket kai ne'i put'ok'e morekuat pote te'eruwemõti kahato. Mi'i hawyi oken'ypy ete ihay ta'atukuap ta'atuket turanuat pote te'eruwemõti kahato ma'ato heropat hap etiat ta'atupotpap turanuat pote te'eruwehum kahato ta'atuetu'isa ut hap ete e. Mi'i hap ewy waku watuwepotpap e. Mi'i turan Aipotypot put'ok'e pote yt mesuwarotiat morekuat minug ewy hin i tutunug Tupana are e. – Uheropat ro uheropat ro i'atu'e haty wo mesuwarotiararia morekuaria e. Ma'ato Ai'akag Tupana put'ok'e hawyi – Woroho'oky'e kahato e yn ahepe hawyi aheropat hat ewy topyhu'at itote hawyi toihep tesokpe ikahu kahato rakat morekuat nuat esokpe mi'i te pag'e topiit etewuat eropat hat esokpe ewywuwat mi'i hawyi to'e aru ahepe – Sa'awy'i uheropat kahato haria waku kahato rakaria eipe e ahepe. Mi'i pote koitywy areĩne'en eheropat hat eipotpap nug hat ewy areĩne'en e aru ahepe hawyi

— Era'apyk to uheyparakai ete hawyi woroho'opoi yne ehenuk hap koro ikahu kahato e aru Ahetu'isa Koro Tupana ahepe. — Ta'i waku kahato eipe katupono yt eiket turanuat i put'ok'are pote e.

³⁸ Pyno waku watopyhu'at iwe'eg kahato rakaria ewy watuwepotpap Aika'iwat potpap nug hap ete uhyt'i'in mana'in e Iesui katupono yt eweikuap hin i karāmuo put'ok'e Ai'akag Koro hap sio ihot'ok puo sio wātym'i sio wātym hake sio atposake turan hap yt eweikuap hin i e. Pyno waku pe kahato watoīne'en put'ok'e Ai'ywot Tupana yt watoket i te turan hap e Iesui temiit'in me ahepe.

³⁹ Pyno waku wateropat kahato katupono yt pya hin i put'ok'e hamuat Wuat'i Potypot Nuat hap. Mi'i tupono waku wateropat kahato aikotā — Put'ok'e irane Ahetu'isa e haria ewy. Waku wati'arymary yne put'ok'e turan hap atiky'esat e haria ewy katupono karāpe Aika'iwat aipok hap kat e'at pe turan kat e'at pe turan hap yt watikuap hin i pote e. Ta'i tut wyti aru aikotā sero'ok'e hap tut hap ewy yt uwe i ikuap hap ewy e. Mesuwarote yt watikuap hin i karāpe put'ok'e sero'ok'e hat katupono mig'i wo sero'ok'e haria tō'ē hap ewy. mi'i tupono waku aiwe'eg wo kahato sero'ok'e hat hap pupi hap ewy katupono tuwehyt'ok ai'yat pe yt iheg i rakat pe meremo ahero'ok hamo ahekarē'en ko'i pohari hamo. Ma'ato aiwe'eg wuat pote yt ahero'ok kuap i mi'i hap ewy kahato. Waku watukupte'en surara'in ewywuat haria te'eraha'at at ka'ap takaria ewy mi'i pote karāpe Eika'iwat put'ok'e aru hawyi meremo eweikuap uhut hap mekewat surara'in ewywuat uhekatup pote are e.

⁴⁰ Uito areĩne'en Wuat'i Miit'in Eyke'et wo Wuat'i Miit'in Kywyt wo mi'i pote ariot i te aru mesuwat yi kape are. Ma'ato mekewat uhut hap e'at pe yt uwe mikuap mo i ariot are. Mekewat uhut hap e'at yt i'atu hin i uhekatup haria tukupte'en e. Mekewat e'at pe – Yt tut i ira'yn po'og Aika'iwat i'atu'e haria ahyt tukupte'en are. – Yt tut i po'og mesuwat yi kape Aika'iwat e haria tukupte'en hap e'at pe aru ariot aikotã sero'ok'e hat ut hap ewy e Iesui ahepe tomohey haria pe.

MATEU 24.45-51 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i e hap tohenoi hawyi ipotmu'e Peteru apo'e Iesui pe – Uruka'iwat e mekewat sehay iã'ãkap ehay uwe pe ehenoi e sio uruto epotmu'eria piat mu'e hano sio yne miit'in mesuwat yi totiaria mu'e hamo ehenoi e.

⁴² Yt uruhekatup i apuru eut hap kape sio irania'in yt emohey i haria kape mio tã ere e Peteru Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Pyno ahenoi uwe pe ahenoi mekewat uhehay iã'ãkap. Karãpe mekewat morekuat toto turan tesurara akag po pe iwe'eg kahato rakat po pe totoiat torania to'yatpiaria sem i'ewyte tomëpyt'in hawyi – Eti'atu'apykok o ui'yat piaria areto hap turan e tope. I'ewyte eti'atupo'oro miit'in mesuwe i'atupo'i hamo i'atu'apykok kahato hamo e tesurara akag me e. Mi'i surara akag ni uimohey haria apykok haria ewywuat kahato are'e uhehay iã'ãkap upi e. Mi'i pote ewe'eg wo uimohey haria apykok hap pupi are ehepe e. Ta'i uheropat haria sese pe mio tã are einãpin hamuat katupono atiky'esat kahato eiperia aikotã morekuat eropat haria

powyro kahato sese rakaria ewy hap atiky'esat areto turan e.

⁴³ Atiky'esat kahato uhemiiit apykok haria powyro kahato rakaria aikotā morekuat eropat haria hāpyk sese rakaria ewy hap e.

⁴⁴ Mi'i tā ewywuat eweikupte'en turan ariot pote woroho'onug eipe morekuaria wo uhetama pakup we. Uhekat yne yne eiwano topyhu'at e. Pywo pe miit'in ky'e hap upi ewei'apykok uimohey haria pote — Pyno waku kahato en wuat'i uhemiiit akag wo hap atiky'esat are'e aru e. — Atikuap ta'yn uimohey haria poi hāpyk kahato hap kaipyi uimohey haria ky'e hap kaipyi woroho'okuap eipe waku kahato rakaria wo eweikupte'en uheropat haria akag wo ko'i are'e aru uimiky'esat ewy uimohey haria powyro kahato rakaria pe e. Mi'iria ewywuat Tupana mimōtypot sese ko'i tukupte'en aru wuat'i e'at pe uhut hawyi e.

⁴⁵ Ma'ato irania'in uheropat haria ma'at haria yt iwe'eg nakaria i mi'i haria pupi aremōti kahato uhut hap e'at pe e. Katupono — Aika'iwat yt tut irane i ra'yn mi'i tupono waku yt naku i watuwenug e haria e hamo ta'atuma'at uimohey haria. — Ta'i yt tut i som katupono toīne'en mot'i itote iatu'e uhut hap ete. Pyno waku watu'u mahy aimopē'ā hamo yn waku i'atu'e sa'ag. Waku wati'atu'ahyk irania'in heropat haria i'atu'e. Waku watu'uka hemiiit'in ete uhyt'i'in mana'in ko'i ete i'atu'e aru. Waku mahy ete watuwenuk i'atu'e katupono yt tut hamuat i ra'yn mesup wote toīne'en mot'i itote. Waku aimopē'ā yn hap wywo waku watoīne'en i'atu'e ti aru uheropat haria

akag ko'i yt iwe'eg i sese rakaria e.

⁴⁶ Yt ta'atumohey hin i aru Ta'atuka'iwat put'ok'e hamuat hap ma'ato mio tã ta'atu'e turan sese put'ok'are i ra'yn are e. Karãpe put'ok'are hawyi mekewat uhemii'tin ma'at haria ati'atu'apiheg apiheg kahato itote e. Mi'i hawyi – Yt naku i kahato eipe are'e aru i'atuepe hawyi – Motoro pya pya uikai hawyi eweikupte'en aikope yt uimohey haria i tukupte'en hap tote are'e aru uimohey apykok haria pe uimohey haria ma'at haria pe. Mi'i hawyi ati'atu'okpok kyse wo hawyi ati'atumoku'i i'atupiit ko'i uimohey haria apykok haria sa'ag nakaria e Iesui.

⁴⁷ Pywo pe are'e heropat hat ikuap kahato kat ko'i kat ko'i Toka'iwat Tupana miky'esat ko'i wen ma'ato yt tutunug i pote mi'i hat wyti Ika'iwat tipokpok kahato aru ta'aipok hawyi are e.

⁴⁸ Ma'ato uheropat hat yt ikuap i kahato kat som Toka'iwat miky'esat hawyi mi'i hap yt inug i mi'i hat i'ewyte Ika'iwat ti'pokpok aru ma'ato yt kahato i aicotã toipokpok teropat hat ikuap kahato pytkai yt tutunug i Toka'iwat miky'esat hap ewy katupono yt tuwepyi i toi'aparap e. Ma'ato waku watukupte'en heropat waku rakaria yne Aika'iwat miky'esat ko'i aimikuap ok tã nug haria e. Mi'i hap ewy Aika'iwat tiky'esat kahato e. Pyno karãpe wētup ok pe ika'iwat tum iwato kahato teropat hap mi'i hat kaipyi ti toiky'esat iwato hap po'og mi'i teropat hat pote e. Pyno po'og po'og Tupana timoherep ahepe tomiky'esat watunug hap ko'i tomi'airoria aito pote. Pyno waku watunug tomiky'esat tomimoherep ahepe aimohey haype pote. Waku watunug imiky'esat hap ok tã tomo-

wepit hap e. Ma'ato yt watunug i to'e ahepe hap ewy pote po'og wati'aparap irania'in kai katupono watikuap imiky'esat pytkai yt watunug i hawyi pote are e. Watunug imiky'esat hawyi tuwehum kahato ahowawi hawyi po'og toimoherep ahepe tomiky'esat ko'i ma'ato yt pote yt aimohey kuap i e Iesui temiit'in me ahepe.

MATEU 10.34-36 PIAT EWY

⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe — Pyno ahenoi teran ehepe uhetiati e. Uito ti aria ewywuati yt naku i nug hap yne mesuwati yi tote wuk hamo e. Aikotã aria wy Uito aikotã watiwuk aiko hap ewy wētup aria aipo piati hap kaipyi watiwuk yne e. Sa'awy'i yt iwato hin i aria itote ma'ato watopag aria itote hawyi tutu'u yne. Iwato kahato aria itote hawyi wuk wuk'e itote hawyi ikahu hawyi yt kat i moi yt kat i i'anam yt kat i sa'ag tutu'u kahato hawyi waku pe amikoi ko'i hamo e. Uito ti mekewati aria ewywuati areĩne'en mesuwati yi tote wuati i sa'ag miit'in wanētup hawe wuk hamo e. Aria ewywuati ti Uito ma'ato uiko yt atiwuk i te ma'ato atiwuk teran haype e.

⁵⁰ Katupono aho'opot hap aria'yp posak etiati yt i te wen ma'ato mi'i kape arewanētup kahato e. Sa'awy'i ahet'ok hat Iuwãu uheth'ok ta'yn y'y wo ma'ato wētup ok uheth'ok hap toĩne'en ne mi'i ti aria ewywuati uimoso'opot hap sese are.

⁵¹ Uimohey haria yt naku i aru topyhu'ati ahete pãi e. Pywo ti rat yt arioti i mesuwarotiati kape wo'owese hap erut hamo ma'ato arioti hawyi wo'otu'uka kahato hap yn sehay topyhu'ati e. Uehay pun haria ti'atu'atu'uka teran haype uhehay

mohey haria ete e. — Yt pywo pe ihay i'atu'e yn uhehay ete eimimoherep ete hawyi yt i'atuwese kahato ehete uhehay moherep haria eipe pote e. Pyno yt eweiwanētup tei'o eipy'a pe meiūran aru yne mesuwarote wo'owese haria tukupte'en hap kape e. Yt eiwanētup tei'o miit'in i'atuwese kahato hap uhehay kape eipy'a pe are e. Yt karāpe i aru yne miit wo'owese haria tukupte'en katupono po'og i'atupy'ahak aru uhehay moherep haria ete ahewanīkaptia are e. Aikotā surara sese tipat'ok kuap miit piit kyse'yp wo hap ewy mi'i hap ewy uhehay ti'atupat'ok miit'in wētup kai uimohey haria hawyi wētup kai yt uimohey haria i e. Pyno miit'in wo'opat'ok hat ewy areīne'en e. Wētup kai uhehay upiaria tukupte'en hawyi wētup kai yt i'atupap i uhehay upiaria e.

⁵² Mi'i hawyi ti aru 5 ok wētup yat piaria gupte'en haria meiūran aru yt to'owese hin i to'opat'ok uimohey hawyi are e. Mi'i hawyi to'opat'ok pat'ok haria wo tukupte'en wētup yat pe e. Uimohey haria iwese kahato pytkai irania'in mekewat yat piaria yt i'atuwese hin i itote wētup ywania pytkai e. Typy ok mye'ym ok ete sio mye'ym ok typy ok ete uimohey haria ete ipat'ok hawyi — Wāi'iatu'e irania'in uimohey haria mohit hamo aru e.

⁵³ Mi'i turan miit'in tu'uka teran ehete uimohey haria eipe hawyi e. Ta'i ei'ywot'in yt i'atuwese hin i ehete uimohey haria eipe hawyi e. Eha'yru'in ehaki'yt'in i'ewyete yt i'atuwese hin i ehete uimohey eipe hawyi eimēpyt'in pytkai are e. I'ewyete eity ipy'ahak ehete topyhu'at uimohey hawyi eipe tomēpyt'in eipe pytkai e. I'ewyete eimēpyt'in yt

i'atuwese i ehepe uimohey hawyi ta'atuty'in ta'atu'ywot'in eipe pytkai are e. Ehakitu'in i'ewyte yt i'atuwese i ehete ta'atumimohapy'ap ko'i pytkai eipe e. Mi'i hawyi getap ka'iwat yt iwese hin i tosa'yru ete tosaki'yt ete tosa'yru tosaki'yt uimohey hano ra'yn mote e. Ta'i ariot pote miit'in to'opat'ok kahato wyti aru uimohey haria ete yt i'atuwese hin i irania'in mesuwarotiararia eipe eiwese kahato pytkai e. Yt kat i aru wo'owese hap sese mesuwe aru are e Iesui ahepe tomohey haria pe.

MATEU 16.2-3 PIAT EWY

⁵⁴ Mi'i hawyi po'og Iesui tohenoi miit'in sem itotiararia pe — Uhekatuwyria'in e mesuwarotiararia tikuap kahato i'aman ut irane hap te'eraha'at at hun kape — Meië i'aman hamuat i'atu'e. At wëtem hap kaipyi i'aman tut i'atu'e mi'i hawyi i'atu'e hap ewy i'aman tut kahato. — MeiÛpe ywyhig at ëtyhot hap aũka hap ko'i mi'i pote i'aman irane i'atu'e ahetama pe hawyi i'atu'e hap ewy i'aman na'yn tut e.

⁵⁵ Ta'i kahato atipy ihyryp'i kahato hap mi'i pote mesuwiaria iũe e'at hakup irane mesup i'atu'e hawyi i'atu'e hap ewy put'ok'e e'at kahu hap e.

⁵⁶ Mesuwarotiararia tikuap kahato i'aman ut hap sio yt hap te'eraha'at atipy kape hawyi ta'atukuap ma'ato mesuwarotiararia ta'atuieĩne'en wuat'i e'at piat hap kape yt te'eruanë̄tup teran hin i e. Ta'i mi'iria tikuap aikotã aru i'aman sio at waku hap ma'ato uwe Uito hap yt ta'atukuap hin i. Ta'atukuap uhehay ko'i kape ta'atuwanë̄tup pytkai yt uikuap i te uwe sese Uito e. Te'era'akasa kahato uiminug yt miit'in eminug kuap i iwato rakat ko'i kape pytkai yt uikuap i te uwe Uito e hap kape

yt te'eruanētup teren hin i te'eraha'at kahato uhowawi yt uimohey i te rakaria mesuwarotiaria e. Yt ihapytig i rakaria Tupana kape yt kat i i'atueha rakaria ewywuaria pote e Iesui miit'in sem itotiaria pe.

MATEU 5.25-26 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i hawyi po'og to'e Iesui itotiaria pe — Kat poteĩ yt eiwanētup teran i uwe Uito sese e hap kape e. Kat pote yt eiwanētup sio Uito waku sio yt hap kape e. Eiwo'okuap uwe waku uwe yt hap kape meremo eiwo'okuap yne eiwo'omohey hap ete uwe waku uwe yt naku i watomohey ma'ato uhetiāt uimohey hap kape yt eiwewanētup teran hin i wuat'i atunug waku ehehamo pytkai are.

⁵⁸ Uimohey haria wētup sehay ahenoī teran ehepe — Karāpe ehewanīkaptia aheroto surara'in po pe Morekuat kape ai'auka hamo ai'pyhik hamo waku watikat kahato aiwenō'ē i aiwanīkaptia popywiat hamuat are e. Mi'i hap e'at pe ai'auka teran pote waku watoīne'en iwe'eg kahato rakano i'atupy'asetpe mi'i hawyi mu'ap upi waku watikat kahato mu'ap aiwetopopy ahewanīkaptia po py-wiat hap are. Yt naku i watuwat morekuat koro kape ai'auka teran haria upi katupono itote meremo ahum morekuat koro pe hawyi morekuat — Yt naku i en e hawyi ahum tesurara'in akag pe hawyi surara akag aipag ihēg me kat aiwo'opyhik hawe e.

⁵⁹ Mi'i hawyi wo'opyhik hawe watukupte'en at ka'ap hawyi aikotā aru watuwenō'ē mekewat wo'opyhik hap sa'ag myi e. Ta'i itote yt uwe i tuwētem kuap i e. Mi'i tote waho'opot kahato mekewat sa'up iwato ium hamo hawyi

ai'yat toiweneru aiko ko'i aimikoi ko'i aimēpyt'in ko'i totat temiit'in nuat ahehary'i totat towanuat ahemiit'in torania toipo'oro topotpap nug hamo hawyi ahekat ko'i toi'atuweneru yne sa'up sat hamo. Mi'i hawyi yne aiwanuat morekuat nuat hawyi watuwenō'ē aipyhik hap kaipywiat hawyi — Waku ra'yn motoro pya mesuwepyi e ahepe sio meremo woro'auka en aru e ahepe. Mi'i tupono waku po'og ahewanīkaptia meremo watunug aiwyria'in sese wo mu'ap upi eheroto surara'in miat morekuat kape turan are e Iesui temiit'in me ahepe.

13

¹ Iesui ti'atumu'e itotiarua turan irania'in itotiarua te'ero'e Iesui pe — Mehī i'atu'e wanīkaptia mipo'oro aiporekuat nuat mekewat Piratu e hap het rakat yt naku i kahato tutunug katupono ga'atpo ti ahetama Karireira piaria morekuat Piratu timoma kahato i'atu'e. Morekuat totat ahemiit'in hawyi toiwuk Tupana mōtypot yat pe i'atu'e. Mi'i hawyi totopag mekewat i'atusuu at hap Tupana mōtypot yat piat yparakai tote mekewat aihūria suu wuk hap eyparakai tote aihū watum hawyi watiwuk Tupana mōtypot hamuat hap tote i'atu'e Iesui pe.

² Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Pyno uruto po'og morekuat Piratu mi'atu'uka ko'i kai ewei'e. Yt karāpe i urutunug sa'ag imi'atu'uka ko'i minug ewywuat ewei'e. Mi'i pote Tupana mi'apiheg ko'i wuarua tukupte'en mi'iria ai'ywania ewei'e eiwo'ope e Iesui.

³ Ma'ato pywo pe ti are'e ehepe eiperia ti wy i'ewyte yt nakuaria i kahato eweikupte'en are. Ga'atpo ei'ywaniaria morekuat Piratu ti'atu'uka kahato yi Karireira piaria. Yt naku hin i ti ipap hap ewei'e. Yt ikahu hin i i'atuku'uro hap ewei'e e. Mi'i hap ewy ti aru eweipap yt uimohey i eipe pote e. Ma'ato wuat'i e'at pe ti aru ho'opot hap eiwanuat topyhu'at eiwano e. Ma'ato yt paa'ewei'e i yt uimohey i hap ete pote yt naku i pe wuat'i e'at pe eweikupte'en po'og yt naku i morekuat Piratu mi'auka ko'i ho'opot hap kai are.

⁴ Ta'i sa'awy'i sese 18 surara topap yne ta'atu'yat nu kawiat ywaiti rakat ta'at i'atuepiit ete hawyi yt naku i ewei'e. Mi'i hawyi surara'in gupte'en haria topap yne nu yat ta'at i'atuete hawyi. I'atuku'uro hap yt ikahu hin i ewei'e. Mi'i pote ewei'e eiwo'ope — Eweikuap kat pote mekewat 18 surara topap nu mi'atu'uka ko'i ewei'e. Ta'i surara'in yt naku i nug kahato haria pote ti Tupana ti'atu'apiheg sese mi'iria ewei'e eiwo'ope. Ta'i po'og tawa Ierusalēi miaria kai yt naku i nug haria mi'iria pote Tupana ti'atumoma yne ewei'e eiwo'ope.

⁵ Ma'ato pywo pe are'e ehepe meiūran ti aru eipe po'og eweipap mi'iria kai po'og yt naku i are'e. Eiku'uro hap po'og yt ikahu i mi'iria ku'uro hap kai. Katuponō wuat'i e'at piat eiku'uro hap topyhu'at yt ikahu hin i. Ma'ato paa'ewei'e yt uimohey i hap ete hawyi mi'i hawyi uimohey haria wo eweikupte'en hawyi waku puo eweikupte'en wuat'i e'at pe e Iesui tomohey hap pun haria pe.

⁶ Mi'i hawyi Iesui henoi hā'ākap wo i'atuepe. — Wētup ok so toto tomikoi ypia wato hap kape e. Sa'awy'i warana ypia py'asetpe Wiku yp

toĩne'en itote hawyi toto mekewat tomikoi Wiku yp kape hawyi toho'okat Wiku saat toho'ohep hamo. Ma'ato put'okto'e hawyi so ma'ato i'yhop yn toĩne'en itote ihāite kahato. Ma'ato yt kat i haat ipoi hamo. Yt wētup i haat toipuēti tomi'u wo.

⁷ Mi'i hawyi toikaykay tuwewawi teropat hat tomikoi ypia apykok hat — Uhyt e ga'atpuat ga'atpuat e'at ariot sa'awy'i meiūwat yp kape uipoi hap kat hamo ma'ato yt kat i atipuēti te e so. Mi'i hawyi ga'atpo e'at i'ewyte haat hap e'at ra'yn turan ariot i ma'ato i'ewyte i'yhop yn ne atipuēti yt uipoi hin i uhesy'at hawyi. Koran ariot i hawyi he'at ra'yn ma'ato ara'akasa hawyi yt uipoi hin i hat mesuwat uimikoi Wiku yp e. Pyno uhyt eti'yppun no meiūwat yp ywyhop mo e. Kat pote uhe'yi u hat toĩne'en ma'ato yt uipoi hat i e. Mi'i hawyi waku wētup i watikoi mesuwat yi aikope toĩne'en mesup Wiku yp hap tote e.

⁸ Mio tā e pote — Yt uhyt e mikoi ypia apykok hat. Yt rat uika'iwat yt naku i rat wati'yppun e. Waku watum yi hun kahato tope 12 ewaty pe te sio haat hamuat sio yt ti ra'yn hap kuap hamo e. Mi'i hawyi waku watipoi kahato aimipun ko'i wo e. Waku ahywytip kahato i'anam ko'i mi'i hawyi weita iun a'ēpo ko'i waku watipuruk kahato haga etiat e. Mi'i hawyi arewanētup irokirē wat 12 ewaty hawyi haat aru ma'ato yt haat pote waku watipugha e.

⁹ Pyno 12 ewaty hawyi waku mehĩ era'aipok eraha'at sio wakuat sio yt hap kuap hamo e. Ma'ato mi'i turan yt haat i te ra'yn pote waku eti'yppun uhyt e. Mi'i mikoi Wiku yp ewy kahato ti eweikupte'en eipe e Iesui. Wētup 12 ewaty hawyi

ete sio haat rakat ewy sio yt hap ewy eweikup-te'en. Ma'ato yt i te ti pote Tupana mi'yppun wo eweikup-te'en e Iesui to'ywania pe yt tomohey i te haria pe.

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui toïne'en i ra'yn wētup Tupana mōtypot yat pe i ra'yn miit'in mu'e hamo.

¹¹ Mi'i tote toïne'en wētup ok haryporia ahiag ipiit piat rakat itote. I'ahu kahato 18 anu ra'yn. Toho'opot kahato katupono ahiag mimo- 'ahu toïne'en. I'ok tū'ã kahato hap wywo toho'opot ahiag minug.

¹² Iesui teha'at mi'i haryporia kape hawyi toikaykay tuwewawi. Mi'i hawyi to'e tope — Mana atipok ta'yn epo'i po'i hap ahiag minug e. Pyno mana e e'ahu hap epo'i po'i hap ewy kahato. Pyno mi'i hap ewywuat epo'i po'i hap atiporop ta'yn e.

¹³ Mi'i hawyi tuweponug hawyi i'ok tū'ã hap meremo tokosap ta'yn. Waku hawyi haryporia to'e tehay wepit kahato hap wywo — Waku kahato En Tupana e.

¹⁴ Ma'ato Tupana mōtypot yat apykok hat ipy'ahak kahato Iesui ete katupono Iesui timohāite mekewat haryporia yt topotpap i hap e'at pe pote. Mi'i pote to'e tomimu'eria pe — Toïne'en wyti 6 e'at aipotpap nug hamuat e. Pyno waku 6 e'at aiwepotpap hap turan wतिकat aimoehāite hap ma'ato mesup e'at pe yt naku i kahato wतिकat amoehāite hap e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Mehī e yt ewe'eg hin i aikotā tpy ehay rakat ewy ereïne'en katupono etipotpap kahato tuereto mesuwat e'at pe ehū wewato ahup ta'at yi ka'a pe pote meremo etiōtem hap atikuap e.

¹⁵ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Typy hēku rakat ne'i wyti en e. Yne e'at pe eweterepo'ok ewetioto eihūria i'atumoe'y'u hap kape. Yne e'at pe eweterepo'ok y'y kape eihūria e Iesui Tupana mōtypot yat apykok hat pe.

¹⁶ Pyno mesuwat haryporia aha'ase'i Aparāu emiariru toīne'en wen ma'ato 18 anu turan ahiag mipo'i wo toīne'en aikotā ehū saity ete hap ewy are. Kat poteī pyno yt eweiky'esat i Aparāu emiariru moehāite hap e. Kat poteī — Wāi'ere mesuwat mana erepo'ok hap ete yt naku i yt aipotpap i hap e'at pe e Iesui.

¹⁷ Mio tā e Iesui hawyi wanīkaptia paa'i'atu'e. Ma'ato irania'in itotiarua te'eruwelum kahato Tupana pe Iesui minug wakuap ko'i ete.

MATEU 13.31-33 MAKU 4.30-32 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi teran iā'ākap wuo ma'ato sa'awy'i apo'e i'atuepe — Aikotā som Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no hap ete apo'e.

¹⁹ — Pyno ahetama pe toīne'en iā'yi kurin kahato rakat aimi'u mosē'ē hap Mutata iā'yi wato'e. Mi'i ti kurin kahato wen ma'ato wētup ok tikoi toko pe hawyi hētyt hawyi meiūran i'yp ywaiti kahato ra'yn aria'yp sese ewy wo ra'yn toīne'en. Mi'i hawyi i'yp haīkupy pe weitaria te'eruwesoknug na'yn i'yhop ko'i og muo. Mi'i hap ewy ti Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote Mutata iā'yi mikoi hap ewy e Iesui tomimu'eria pe.

MATEU 13.33 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi Iesui apo'e i ra'yn — Aikotā wyti aru so Tupana topyhu'at Miit'in porekuat no e hawyi sehay iā'ākap wuo toi'atumu'e i ra'yn.

21 – Pyno uhyt'i'in aikotã u'i nug hap ewy kahato ti aru Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwarotiararia pe e. Aikotã watopag manĩ puk ipyre kape. Mi'i hawyi wati'apokik manĩ puk ipyre wywo. Mi'i hawyi wati'ahik hawyi watoiat hawyi meiũran i'apoperup hawyi wataray mi'i hawyi aimi'u wo ra'yn he kahato ra'yn. Mi'i hap ewy ti aru Tupana teke aipy'a pe tehay wo e. Kurin nakat ewy i'apopyt ewy ihay pytkai hawyi ihay tuwemowato aiwanẽtup hawe hawyi meiũran u'i he hap ewy watopyhu'at e Iesui itote mu'ap upi tawa wato Ierusarẽi kape toto turan.

MATEU 7.13-14 PIAT EWY

22 Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato yne tawa hit piaria Tupana ehay wo. Mi'i hawyi tawa wato Ierusarẽi kapiat epu'ap upiaria toi'atumu'e kahato Tupana ehay wo.

23 Mi'i hawyi mu'ap upi wẽtup ok apo'e Iesui pe – Uruporekuat e karanja apuru pyno te'eropyhu'at Tupana miehakyera'at ko'i wo atipy pe e sio apuru typy'i kahato miit sio apuru yt typy'i i apo'e Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tiwesat.

24 Waku ewei'e eipy'a pe – Uito areke teran pã areke teran an mekewat oken'ypy yt iwato i rakat ewywuat pe arehakyera'at hap puẽti hamo waku ewei'e at ka'ap eipy'a pe are. Yt naku i – Waku mũki'ite areke ewei'e hap ewy ewei'e are. Katupono meiũran ti aru i'atu kahato tuwehyt'ok teran atipy pe aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hap kape wen ma'ato mi'iria yt tuwehyt'ok kuap i katupono wehyt'ok hap mot'i poity'i rakaria – Mũki'ite waku areke sa'awy'i i'atu'e pote e haria

pote e. Yt kat i typy oken'ypy atipy kape. Eweikat ro mekewat wētup yn oken'ypy Uī'ywot kape hap e Iesui tuwepiat.

²⁵ Mi'i hap e'at pe aru — Ere'okenhyp'ok to Mimi ere'okenhyp'ok to Uhyt i'atu'e mot'i kahato uhowawi wen — U pāi yt woroho'okuap kahato i eipe aikope pyi eweiō'ē are'e i'atuepe aru. Uī'yat ri iheg me ra'yn are'e aru. Iheg me sese ra'yn ni oken'ypy are'e aru — Ere'okenhyp'ok o ewei'e mot'i uhepe hawyi e. Waku mesup ereke uhyt'i'in mana'in are e Iesui.

²⁶ Mi'i tote aru oken'ypke te'erewak kahato. — Sa'awy'i urutenuk kahato ewywo Mimi. Urutu-wesapo'u kahato kue ewywo Mehī i'atu'e uhepe. Ehay ete ti urutuwemu'e kahato wuat'i puo mu'ap upi i'atu'e aru uhepe.

²⁷ Mi'i hawyi ati'atuwesat — Pywo pe ti rat are'e ehepe sa'awy'i yt uimohey i pote yt woroho'okuap hin i eipe are'e aru. Yt atikuap hin i aikope pywiat eweiō'ē hap are'e aru. Eweiwat ro ui'yatypepyi pāi katupono yt nakuap i nug haria ti eipe are'e aru yt tuwehyt'ok i haria pe e Iesui.

²⁸ Mi'i hawyi te'eruwak popuo te'era'aipok haty turanuat hap ewy i'atuwanētup hawe i'atupy'a pe kyry'et kyry'et ta'atuiāi ete haty kahato i'atupiit ete pote. Katupono sa'awy'i Aparāu yt pya hin i i'atukai toīne'en meiēwat getap we toīne'en. I'ewyte Isaki i'ewyte Iako i'ewyte sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep tukupte'en kahato itote Tupana yat pe ienuk hap ikahu kahato hap tote. Mi'i haria ewy aru eweikupte'en mekewat wo'okak'i haria ewy yt eiwehyt'ok teran i mesup yn mote. Meiūran aru Tupana oken'ypy sakpo eweikupte'en ho'opot

hap tote yn. Yt eweikupte'en hin i aru uiwywo atipy pe are — Mūki'ite waku watomohey ewei'e mesup pote e.

²⁹ Ma'ato tuwehyt'ok kahato irania'in ywania. Mi'i haria ti tuwehyt'ok aikope Tupana toīne'en Morekuat no hap tote yt ai'ywania sese hin i pytkai. Tō'ē tō'ē kahato aikope pyi at tuwētem hap kaipyi aikope at min'e hap kape hawyi at posak kaipyi tō'ē Tupana wywuat tukupte'en hamo. Mi'i hawyi mi'iria paa'e haria pe — Eiwehyt'ok to are'e mi'iria pe ma'ato ehepe ti aru — Eiwehyt'ok to yt are hin i e. Uhehamo eweikupte'en mesup uhehay sio waku sio yt hap kape ehewaure toīne'en pytkai mekewat e'at wyti aru — Yt woroho'okuap i eipe are'e aru Tupana ehamo ehepiat yt uimohey i haria te eipe pote e Iesui yt tomohey i te haria pe.

³⁰ Ui'ywania e eipe ti Tupana ehay kuap yianmiat haria eweikupte'en ma'ato o irania'in ywania ehewot'yptia rakaria wyti aru tuwehyt'ok ehe'yianme atipy pe wētup ywania pytkai katupono uimohey haria tukupte'en mi'iria aru are ma'ato eipe uhepiat sehay yianmiat kape eweikuap kahato pytkai yt eiwehyt'ok teran i mesup oken'ypyke atipy kape e. Mi'i pote irania'in tuwehyt'ok kakato aru ma'ato eipe yt eweiky'esat i pote i'atuwat'ymo eiwehyt'ok aru are e Iesui to'ywania luteuria pe.

MATEU 23.37-39 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi Tupana ehay enoi haria put'ok'i'a-tu'e Iesui yatype te'ero'e hamo — Erētem no meremo meiūpepyi i'atu'e katupono morekuat Eroti wyti e'auka teran moity'i ra'yn Uhyt i'atu'e Iesui pe.

³² Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Morekuat Eroti ti awahuru ewywuat uiwanētup hawe katupono wo'o'auka teran hat mi'i miit are'e. Mi'i hawyi eweiwat ro Eroti kape hawyi ehenoī ui'e hap tope — Uito ti meiū ahiagnia atusopo kahato hat ra'yn i'ewyte ati'atumoehāite kahato i'ahu rakaria mūki'ite ti aru i'ewyte atunug atunug wakuat uipotmoehāite hap ko'i uhewyry hap upi e. Mi'i hawyi mūki'ite e'ihot'ok hawyi ti aru waku yne ra'yn uiminug ko'i mi'i hawyi waku yne hawyi areto e.

³³ Mesup e'at pe uipotpap teran miit'in moehāite hap ete hawyi mūki'ite i'ewyte uipotpap teran hawyi mūki'ite e'ihot'ok hawyi toran na'yn uipotpap hap mesuwe katupono ui'auka hap e'at aru put'ok'e ra'yn are. Ma'ato mesup e'at pe waku te arepotpap waku uhewyry mesuwe i'ewyte mūki'ite waku ti wy. Ma'ato e'ihot'ok toran na'yn uipotpap hap toran na'yn. Katupono ui'auka hap e'at yt pya hin i ra'yn waku ewei'e mekewat Eroti pe awahuru ewywuat pe. Mi'i hawyi i'ewyte wētup ewehenoī tope — Yne sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria topap kahato tawa Ierusalēi me i'ewyte Uito Tupana Mipo'oro Tehay Moherep Hanuat yt naku i pyno wētup tawa pe ui'auka hap e. I'ewtye Uito atiky'esat sa'awy'iwuat Tupana mipo'oro ko'i atu'uka hap tote te uiku'uro hap uhyt ewei'e o miowat ui'e hap ewehenoī mekewat awahuru pe e.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui tuwak to'ywania ky'ewi to-mohey hap pun haria pote. — Tawa Ierusalēi miaria e yt eweiwe'eg hin i eiperia katupono Tupana mipo'ororia auka haria eipe e. Ihay mo-

herep haria ewei'atu'uka ha'awyte nu ko'i wo e. Ewei'atu'akit kahato i ti Tupana mipo'oro ko'i e. Mi'i hap ewy Uito wy woroho'oky'e eipe pytkai – Eweiō'ē ro eweiō'ē ro uhowawi are yn pytkai akotā waipaka ty ti'atukaykay tomēpyt'in ko'i hap ewy woroho'okaykay kahato eipe – Eweiō'ē ro eweiō'ē ro uhowawi are kahato waipaka wary'i imēpyt rakat ewy ma'ato ti – Yt yt yt ewei'e uhepe piku piku ko'i ewy. Uipopesap ywyt'okpype are waipaka ewy ma'ato – Yt rat ewei'e uhepe e Iesui tawa wato Ierusarēi piaria pe tuwak turan.

³⁵ Are pāi mi'i hawyi ti aru eiweran eweipy-hu'at areto hawyi. Yt ewei'akasa hin i uhowawi aru ma'ato meiūran ti aru esaiepiaria ai'ywania Iuteuria – Waku kahato Tupana Mipo'oro Sese Ahehakyera'at hat i'atu'e aru uhediat pe hawyi mi'i hap e'at pe aru ara'aipok ehowawi i ra'yn e Iesui tuwak hawuo. Ma'ato mesup yt uimohey hin i eipe pote eweikupte'en aru aikotā ai'yat ikahu rakat yt uwe i miit wywo rakat ewy i'anam kahato ga'apy mihik pe tawa Ierusarēi toīne'en mot'i are. Mi'i hawyi ei'yat mesuwe yt kat i eipe yt uwe i hawyi are. Ma'ato meiūran ti aru – Mi'i Miit waku kahato Aiporekuat no ewei'e uhepiat hawyi meke-wat e'at pe irania'in ewy waku puo eweikupte'en Tupana ywania wo i ra'yn ma'ato mesup te yt e Iesui to'ywania pe yt tomohey teran i te haria pe.

14

¹ Mi'i hawyi yt i'atupotpap i hap e'at pe put'ok'e itote Tupana mōtypot yat pyi wētup getap kape Iesui toto Tupana mōtypot yat piaria apykok hat yat kape toto. Itote i'atu kahato nagnia ehay enoi

haria. Itote Iesui ta'apyk tenuk i'atu'akag wywo hamo. Mi'i hap kape te'eraha'at kahato Iesui kape. Ta'atuky'esat kahato Iesui ti'aparap hap sio Iesui ipotpap yt i'atupotpap i hap e'at miit'in moehāite hap ete sio yt i'atu'e.

² Katupono itote ti toĩne'en ihainia i'ahu kahato rakat ipiit puk takat. Mi'i pote te'eraha'at kahato sio apuru Iesui timoehāite sio yt aipotpap i hap e'at pe ta'atueromōpusu teran haype.

³ Mi'i hap Iesui tikuap tuwekaipyi mi'i hawyi to'e – Eiperia ti eweikuap kahato wāi'e hap ko'i yt naku i mesup e'at pe mio tã watunug hap ko'i. Ta'i ahe'ase'i Musei wāi'e hap ko'i kuap kahato haria eipe pote apo'are teran ehepe – Waku apo miit'in moehāite hap watunug Tupana mōtypot e'at pe sio yt e. Uiwesat ro e Iesui wo'omu'e haria akag me.

⁴ Ma'ato yt ta'atuwesat teran i katupono i'atupy-'ahak Iesui ete. Mi'i hawyi Iesui tipopytyk ipiit puk takat ipo ete. Mi'i hawyi tuweponug ipiit puk takat ete pote meremo ipiit ihāite i ra'yn topyhu'at. Mi'i hawyi ipohep ipiit ete pyi – Pyno waku ra'yn eete mehĩ e. Waku ereto i ro e'yat kape e.

⁵ Toto hawyi Iesui tuwemorem itotiaria ewawi – Eiperia eipotpap kahato yt motpap i hap e'at pe e. Woroho'okuap eipe. Eihũ wewato ahup ta'at yi ka'a pe y'y pe hap enōtem hap ete eipotpap mi'i hap e'at pe pywo are sio yt. Ta'i pywo ti are e mi'i tã ti ewetunug yt naku i aipotpap e hap e'at pe. Mi'i pytkai kan hamo uimohit teran mesuwat e'at piat miit moehāite hap upi e.

⁶ Mi'i hawyi yt ta'atuwesat kuap i kahato Iesui.

⁷ Mi'i hawyi toi'atumu'e i tehay iã'ākap wo Iesui katupono toikuap itotiaria te'eruwemowato hap

pote. Ta'atuky'esat morekuat e'yparakai totiat ta'atu'apyk ienuk hap e'at turan — Uito po'og torania kai ta'atu'e hap moherep teran haype i'ewyte ta'atuesokpe ikahu kahato hap ete ta'atu'apyk hap tote. Morekuat e'okipy tote te'erenuk teran. Yt te'erenuk teran i iranía'in miit'in emiit wywo.

⁸ Mi'iria pe Iesui to'e — Uhyt'i'in mana'in karãpeĩ morekuaria eikaykay ienuk hap kape turan o yt eiwo'o'apyk tei'o iwato'in nakaria e'amyap tote eiwemowato haype hap e. Pyno po'og waku paa'e haria wo yn itote eweikupte'en. Ma'ato ewei'apyk morekuaria ewy turanuat put'ok'e wētup ok po'og iwato rakat eikawiat hat.

⁹ Mi'i hawyi aru ienuk hap ka'iwat to'e aru ehepe — Apuete uhyt mana etum no e'amyap meĩūwat uiwyp e aru. Mi'i hawyi era'apyk kuepe e aru. Mi'i pote aru eiwemōti hap kahato topyhu'at ehete e. Mi'i hawyi ienuk hap e'at pe eremōti kahato yi tote apyk pe era'apyk hawyi e.

¹⁰ Mi'i pote woroho'onãpin teran uhyt'i'in mana'in. Karãpe aikaykay ienuk hap kape turan waku wata'apyk yt uwe mikuap i yatype. Mi'i pote aru ienuk ka'iwat tut ahowawi hawyi — Po'og waku morekuat amyap tote ro era'apyk mana uhyt e aru ahepe. Mi'i hawyi aiwemōtypot hap itote topyhu'at. I'ewyte aru itotiaría aikuap ta'yn morekuaria mimōtypot no watoĩne'en hap are.

¹¹ Katupono mio tã e ehowawi AheTupana — Wemowato haria mohit hano areĩne'en e. Ma'ato wemohit haria mōtypot hano areĩne'en e.

¹² Mi'i hawyi tuwemorem hawyi Iesui to'e i ienuk ka'iwaria pe — Uhyt'i'in mana'in e karãpe

ienuk hap iwato rikat watunug teran yt naku i wati'atukaykay ienuk hap kape aikatuwyria aiwyria'in iwato'in nakaria are. Po'og waku watuwēka ienuk kape yt uwe mikuap i ko'i hesy'at rakaria hatek takaria katupono mi'i haria yt aikaykay kuap i aru ta'atuenuk hap kape yt hekat rakaria i pote. Ma'ato aiwyria'in hekat rakaria yn wati'atukaykay pote meiūran i'ewyte aikaykay ta'atuenuk wato hap kape. Yt naku i – Waku atikaykay uiwyria'in hekat rakaria ui'yat kape ienuk hamo katupono ati'atupoi hawyi i'ewyte wyti aru uikaykay i'atu'yat kape i'atumi'u u hamo yt naku i wato'e aiwanētup hawe wati'atukaykay miit'in ehenuk hap kape turan.

¹³ Po'og waku wato'e aiwanētup hawe – Waku po'og ati'atukaykay ui'yat kape tenuk hamo hatek sese rakaria ipiit sa'ag nakaria ipy sa'ag nakaria po'og waku wato'e. Waku yt ihapytig i rakaria yt miit'in miky'e ko'i i ati'atukaykay ui'yat kape ienuk hamo po'og waku wato'e are.

¹⁴ Pyno mi'i tā watunug hawyi Tupana meremo tikuap ahegyi'at hap hawyi wy ti aru meremo aru Tupana aikaykay tomimōtypot ko'i wo watopyhu'at aipoi hamo toenuk wato hap kape e. Katupono hatek takaria ky'e haria wo watoīne'en Tupana ewywuat pote. Mi'i hawyi eweinō'ē eiku'uro hap pyi mi'i hawyi aru ta'aipok kahato ehawwi mekewat mi'u eimium hap satek takaria piat enuk wato nug hap sa'up Tupana po pyi atipy pe e Iesui.

¹⁵ Mi'i hawyi wētup ok miit itote ihay kahato Iesui kape tenuk hap yparakai totepyi – Ikahu kahato tig ehay e. Urumu'e kahato En. Pywo

aru meiũran meimuẽwat ienuk haria i'atuwepit kahato Tupana yparakai henuk hap tote e. Ta'i Tupana put'ok'e Morekuat no hap e'at pe ienuk hap aimowepit kahato hap aru toĩne'en e.

¹⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pywo ti rat mehĩ wen ma'ato ti mesup ta'yn Tupana ti'atukaykay tenuk wato hap kape ma'ato mi'i pytkai miit'in yt tuwat teran i e. Pyno ahenoi ehepe mi'i iã'ãkap wuo. Wẽtup e'at pe so hekat kahato rakat ti'atukaykay kahato tominug ienuk hap iwato kahato rakat kape. Katupono Mi'i Miit miit'in Potypot nuat ieĩne'en hat.

¹⁷ Mi'i hawyi tuwehay po'oro kahato miit'in typy'i rakaria kape — Eweiõ'ẽ ro eweiõ'ẽ ro waku ra'yn aimi'u ikã'ã ra'yn iwato kahato rakat waku ra'yn eweiõ'ẽ mesuwe katupono yparakai tote ra'yn aimi'u wuat aimowepit hap e. I'ewyte ah-esapo hy waku ra'yn wy e. U'i he kahato rakat toĩne'en e. Pyno eweiõ'ẽ ro e. Waku ra'yn eweiõ'ẽ ro uiwyrria'in e. Pyno waku ewei'e ro irania'in me uiwyrria'in me e te'eropat haria tehay enoi haria pe e. Mi'i hawyi tuwat. — Aimi'u ra'yn i'atu'e.

¹⁸ Ma'ato — Apu i ete i'atu'e. Yt naku i te mesup areto e. Etikuap kat pote yt uipohepap i te mesup katupono atipuẽti ra'yn mesup yi wakuat uiweco nug hamuat e. Katupono mesup ta'yn ti areto hamuat mekewat yi hun kapiat ui'akasa uiweco nug hamuat hap kape e. Mi'i tote ti ikahu kahato. Pyno waku ere'e morekuat pe — Yt areto kuap enuk hap ikahu rakat kape e morekuat potpo'oro pe.

¹⁹ Mi'i hawyi wẽtup ok pe i — To'iro morekuat enuk hap kape mehĩ e. Waku ra'yn e. Ikahu

kahato tig itote e. Mi'i pote — Waku mehĩ e wen ma'ato ti mesup te yt areto kuap i e yt uipohepap i te mesup. Etikuap kat pote. Na'atpo atikiyi'at 5 wewato ahup mi'i pote mesup areto ui'akasa hamo waku sio uimikiyi'at ko'i sio yt hap kuap hamo. Sio i'atuesaika uhe'yara ekyi yi totiat hamo sio yt. Mi'i hap ko'i ete ti yt uipohepap i e. Pyno mi'i pote ere'e o morekuat pe — Areto teran wen waku kahato hap kape ma'ato yt areto kuap i. Pyno waure wo o morekuat toĩne'en uikai mehĩ e.

²⁰ Mi'i hawyi wētup ok morekuat wy ok yat pe teke hawyi — Aim'u ra'yn mehĩ e. Ikahu kahato tig morekuat yat pe e. Iwato kahato tig ahenuk hap e. Pyno to'iro mehĩ e. Mi'i hawyi toiwesat — Pyno waku areto teran ni ma'ato ti yt uipohepap i te koitywy morekuat enuk hap kape e. Etikuap kat pote e. Ga'atpo atipuēti uhehary'i ikahu rakat mi'i pote areĩne'en mesup iwywo e. Pyno waku ere'e morekuat pe — Waure wo soke ereĩne'en ere morekuat pe kat pote ti yt uipohepap i te. Mesup uhehary'i mowepit hap ete areĩne'en e. Mi'i hap ete areĩne'en mesup e.

²¹ Mi'i hawyi heropat haria te'era'aipok i ra'yn morekuat kape — Yt tō'ē i wyti ewyria'in uhyt te'ero'e hamo. Mi'i hawyi toikuap yne ra'yn i'atu'e hap — Yt uipohepap i te mesup e haria yn aimi-kaykay ko'i i'atu'e hawyi morekuat ipy'ahak kahato i'atuate hawyi to'e tomipo'ororia pe — Pyno eweiwat i ro wuat'i mu'ap wato upi wuat'i mu'ap hit ko'i upi. Mi'i hap upi ewei'atukaykay wuat'i haky'e'i rakaria hatek takaria uhenuk hap kape e. Waku ewei'atukaykay yne tawa wato piaria yt hekat rakaria i yt ipy kahato rakaria i yt ipo

kahato rakaria i yt ihapytig i rakaria yt hewyry kuap i rakaria ipiit sa'ag sa'ag nakaria yt uwe miky'e i ko'i mi'iria meikowo henuk hap kape ewei'atukaykay ro e morekuat teropat haria pe.

²² Mi'i hawyi tuwat hawyi ta'atu'atukaykay yne miit'in yt iwato'in nakaria i yt uwe miky'e i ko'i morekuat enuk wato hap kape. Mi'iria tō'ē tō'ē kahato howawi. Mi'i hap kaipyi te'era'aipok i ra'yn ihay moherep haria morekuat kape. — Uru-tunug na'yn ni emiky'esat ewy mehī i'atu'e. Mi'i hawyi tō'ē emikaykay ko'i i'atu'e. Typy'i kahato ti wen enuk hap tote tukupte'en mesup ma'ato mi'i pytkai emi'u iwato kahato pote yt ta'atu'u kuap i yne i'atu'e.

²³ Mi'i pote morekuat to'e — Are pāi e pyno waku eweiwat i ro yne y'y hit i ko'i upiat gupte'en haria kape e. Yne tawa hit tawa hit ko'i kape ga'apy pi-aria kape e. Mi'iria eti'atukaykay meikowo hamo e. Katupono ti atiky'esat ui'yat pyt'at nug yne miit'in miat hap e. Atiky'esat nyti hik'e miit'in no ui'yat hap e.

²⁴ Sa'awy'iwuaria uimikaykay ko'iria uimōpy-'ahak kahato uiwyria'in sese mi'iria ui'ywania pytkai yt tō'ē i. Pywo pe ti rat are'e pyno yt karāpe i aru mi'iria te'erenuk uimi'u wakuat rakat ete. Yt ta'atukuap i aru he hap. Yt wētup ok i ra'yn ti teke kuap irane uhenuk hawe uimikaykay sa'awy'iwuaria ko'i e morekuat topotpo'ororia tehay enoi haria pe. Mi'i hap ewy ti miit'in tukupte'en mesup e Iesui. Tupana ti'atukaykay kahato koran te tenuk wato kahato hap kape e Iesui yt tehay mohey i haria pe.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn hawyi typy'i

rakaria miit'in tuwat tuwat ra'yn hupi. Mi'i hawyi tuwesaipe'ok toupiat õ'ẽ haria mu'e hamo.

²⁶ Eweipyhu'at teran uipotpo'ororia uhemiiit sese wo mi'i pote woroho'oky'esat kahato. Mi'i pote ahenoi aikotã aikotã eweikupte'en uhemiiit sese wo hap uimiky'esat ewywuat nug hap e. Uhupi ereto hap etiky'esat pote eweitoiat yne eimiky'esat e. Mi'i hawyi po'og uiky'e eiwat e'ywot kai ety kai ehary'i kai ehe'aito kai eimëpyt'in kai eheyke'et kai eheywyt kai ehesaki'yt kai eikypy'yt kai eheinyt kai i'ewyte eiweky'e hap kai uiky'e uimiky'esat nug hap po'og eimiky'esat ko'i nug hap kai. Mi'i hawyi ewei'e – Uiku'uro pote uiku'uro ma'ato areto eupi ewei'e uhepe mi'i hawyi mi'i hap yn waku uhemiiit no.

²⁷ Ma'ato eweiken'ẽ eiku'uro hap pupi pote mi'i pote aria'yp posak ete eiku'uro hap ui'ewy e hap yt eweiky'esat i. Mi'i hawyi yt eweiwat kuap i uhupi uhemiiit'in sese wo uipotpo'ororia wo e.

²⁸ Pyno ahenoi hã'ãkap wo aikotã waku hap. Pyno so wëtup ok surara akag tunug neran ywaiti rakat to'yat. Tu'uka teran itote pywiat hap mory'a wywuat hap. Mi'i hawyi tutunug hap e'yanme ti ipotpap kahato miwan ete karania upi mi'i hap nug hamuat hap ete karania e'at temiit'in poi hamuat hap ete karania upi nu wato kyi'at hap ete karania upi ha'up nug hap ete sio tekak put'ok'e inug hamo sio yt hap kuap hamo.

²⁹ Mi'i hawyi tuwepe to'e – Pyno uiwe'eg wo mesuwat nug hap ete e. Yt naku i atunug wëtup ipat'ok yn e. Waku atunug yne e. Ma'ato aha'awynug hap yn mote mi'i hawyi uhekat yt put'ok'e i ra'yn hawyi miit'in mikyry'i areñe'en aru e. Pyno

yt atiky'esat i mi'i tã pote waku atikuap sa'awy'i sio uhekat put'ok'e ui'yat ywaiti nug hamo e tuwepe.

³⁰ Pyno waku atunug yne kahato mi'i pote yn miit'in mimōtypot no areĩne'en kuap e. Katupono atimowaku yne kahato ma'ato yt pote ten to'okyry'i kahato uiminug ipat'ok hap ete e. Pyno mi'i iã'ãkap ewy kahato eweikupte'en uhemiiit no teran eweikupte'en mote. Waku eweiwekuap ti sio pyt'ok'ewei'e inug hamo hap ete sio yt hap kuap hamo. Mi'i hawyi waku eweiwat uhupi e Iesui itotiararia pe — Urutuwat teran ehupi e haria pe.

³¹ Pyno wētup iã'ãkap i ahenoi ehepe e. Pyno sa'awy'i so wētup tawa porekuat to'e tuwepe — Pyno atimoma teran irania'in ywania uhewanĩkaptia uhesurara'in wywo e tuwepe tuwanētup so e Iesui. Mi'i hawyi ma'ato yt atikuap i uhesurara'in imoma hamo sio put'ok'e sio yt e so. Katupono uhesurara'in sok 10000 surara yn ma'ato uhesurara'in kai ma'ato uhewanĩkatptia esurara'in 20000 hap ewy tukupte'en e. Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay tuwewawi tonāpin hat surara akag iwe'eg kahato rakat — Waku apo watuwat uhesurara'in nywo uhewanĩkaptia moma hamo e sio apo yt e.

³² Katupono ti uhewanĩkaptia tō'ē kahato ahetawa moma hamo 20000 surara'in wywo ma'ato aiwat ahesurara'in 10000 surara yn tukupte'en e. Mi'i pote atikuap teran waku watuwat sio yt hap e. Ma'ato yt naku i ewei'e pote woroho'opo'oro eipe uhehay wywo i'atuewawi i'atuporekuaria kape e. Mi'i hawyi waku watum ahekat aiwo'owese hap nug hamuat e so mekewat

morekat tesurara akag me e Iesui tehay iã'ãkap hawe itotiat – Urutuwat teran ehupi e haria pe.

³³ Pyno mesuwat uhehay iã'ãkap wuo ahenoi teran ehepe aikotã waku eweiwat uhupi hap uhemii't'in sese wanuat hap. Pyno waku mi'i hap ewy he'yanmete eiwewanẽtup niatpo kahato eito uhupiat hap ete e. Katupono pywo ti uwe uwe uhupi toto uwe uwe toto teran uhupi waku mi'i hat tuwanẽtup kahato – Atunug aru uika'iwat miky'esat ewy yn e. Pyno mi'i hawyi uiat uimiky'esat atiwaure yne uiminug neran hap ko'i hawyi waku ewei'e eweiwat teran uipotpo'ororia waku ma'ato yt mio tã ewei'e i eiwat teran uhupiat hap ete pote yt karãpe i waku eweikupte'en uhemii't no uipotpap nug hamo e Iesui areto teran ehupi e haria pe.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Ewetum no ehewaure ka'a uhepe uiwyrria'in e katupono uhehay pywo kahato pe are'e ehepe e. Yt uh-eso i rat eiperia aikotã ukyt ewy eweikupte'en uipotpo'ororia sese eweikupte'en hawyi e. Ukyt waku kahato aimi'u apopyt no. Mi'i hawyi hẽ'ẽ kahato waku kahato aimi'u mosẽ'ẽ hamo ukyt waku kahato e. Ma'ato toĩne'en ukyt yt he rakat i mesuwarote uhemii't yt kan hamo i ewywuwat katupono ukyt nop takat ewywuano tukupte'en hawyi yt hẽ'ẽ hin i pote yt he i hap ewywuwat hawyi yt kat hamo i e.

³⁵ Ukyt yt hẽ'ẽ i rakat ti yt kat hamo i e. Yt naku i wy aimikoi ete katupono aimikoi auka hap topyhu'at e. Pyno ukyt nop takat yt kat hamo i mi'i pote miit'in mipugha mu'ap tote ahetama pe hawyi miit'in mi'akit akit no toĩne'en mu'ap

tote e. Mi'i hap ewy uhemiiit yt he kahato rakat i ewy e. Pyno eiwanētup o uhehay mio wuat kape uiwyria'in e. Ehewaure ka'a apypok kahato uhehay kape e Iesui toupiat wat haria pe mu'ap upi.

15

MATEU 18.12-14 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe put'ok'i'atu'e kahato Iesui ete yt nakuaria i sese ko'i. Ta'atukuap teran ihay haype. Irania'in tukupte'en itote sero'ok'e haria ewywuat katupono mi'iria mu'ap pyhyp haria. Mi'iria ti wuat'i kaipyi ta'atuky'esat sa'up ikoka'at hap hawyi. Mi'i sa'up ta'atuium morekuaria pe Iuteu ywania ewanīkaptia pe ma'ato yt ta'atuium i yne sa'up katupono sa'up po'og morekuaria miky'esat hap ok tā ta'atusat miit'in kaipyi hawyi ta'atupat'ok hawyi sa'up iwato ta'atutero'ok ta'atuewanuat. Mi'i pote yt uwe miky'esat i ko'i mi'iria tukupte'en.

² Mi'iria Iesui ti'atumu'e kahato Tupana ete. Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat akag ko'i put'ok'i'atu'e itote hawyi te'ero'e — Kat poteĩ Iesui ihay yt nakuaria i wywo i'atu'e. Yt naku i ti mi'i tā watunug i'atu'e. I'ewyte Tupana ehay wan haria put'ok'i'atu'e itote wy. Mi'i hawyi ta'atumohit kahato Iesui — Kat poteĩ Iesui tenuk yt nakuat i sese wywo i'atu'e. Yt Tupana miky'esat ewy i Iesui tunug i'atu'e to'ope.

³ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem Tupana mōtypot yat apykok haria akag ko'i kape hawyi to'e i'atuepe — Uhyt'i'in e woroho'omu'e teran sehay

hã'ãkap wuo kat poteĩ Tupana ti'atuky'e kahato yt nakuaria i hap ete.

⁴ Pyno so wētup ok toĩne'en tohũ 100 Uweuria rakat apykok hat e. Mi'i hat so wētup e'at pe toi'atumorania kahato tohũria hawyi toipuēti 99 yn tohũria itote hawyi to'e – Are pãi wētup uihũ sig ho'owasat pãi e. Mi'i hawyi so aikotã som atipuēti aru uihũ howasat rakat ehakyera'at hamo e. Mi'i hawyi so tohok'iwat 99 rakat i'atuenuk hap tote. Mi'i rokirē toto tohũ ho'owasat rakat kat hamo. Mi'i hawyi so ho'owasat rakat kat hap ete yt ipohēp hin i e.

⁵ Mi'i tusoke ti toipuēti ra'yn tohũ ho'owasat hap tote. Mi'i hawyi totat hawyi tohupit hawyi toterut i ra'yn to'yat kape e. Mi'i hat so mi'i hawyi iwepit kahato tohũ wētup ok takat puēti hap ete wētup yn ho'owasat rakat puēti hap ete 99 ihũria yt ho'owasat rakaria i pytkai e.

⁶ Mi'i hawyi put'okto'e to'yat piat hawyi towyria'in toi'atukaykay tuwewawi tuwepit haypiat i'atupoi hamo hawyi to'e i'atuepe – Koitywy uiwepit hap e'at pe katupono uihũ ho'owasat rakat atipuēti i ra'yn e. Pyno to'iro watenuk to'iro watesapo'u pyno waku aiwepit mi'i hap ete e tekaturyria pe e Iesui henoi hã'ãkap wuo itote.

⁷ Mi'i hawyi tomohey haria pe Iesui to'e – Ta'i karãpe aihũ watipuēti ho'owasat rakat aimowepit kahato hap toĩne'en e. Mi'i hap ewy kahato ti Tupana toĩne'en wētup ok miit ho'owasat rakat toipuēti hawyi tuwemowepit kahato e. Pyno toiky'esat kahato ti yt nakuaria i aipok tewawiat hap e. Toiky'esat kahato miit'in waure wo toĩne'en neran ta'atuminug sa'ag ko'i hap etiat hap

e. Karãpe ho'owasat rakat wētup ok toipuēti hawyi atipy piaria i'atuwepit kahato Tupana wywo e. Ienuk hap iwato kahato ta'atunug hap ewy e. Mekewat sa'awy'iwuat po'og yt nakuat i we-morem na'yn Tupana ewawiat hap imowepit kahato e. I'ewyte tukupte'en 99 rakaria ewywuaria mi'iria ti – Uruto wakuaria e haria ewywuaria tukupte'en – Yt karãpe i uruto ho'owasat rakaria wo e haria. Uruto hãpyk sese rakaria i'atu'e. Mi'i hap ewywuaria tukupte'en 99 rakaria ewy uhehay iã'ãkap hawuo e. Tupana ti'atuky'esat kahato yne tohũria ma'ato wētup ok ho'owasat ra'yn hawyi toikat kahato mi'i hat e. Yt waure hin i ho'owasat hap ete e. Mi'i hat puēti hap hawyi po'og iwepit irania'in kai e Iesui – Kat pote pãi eti'atumu'e yt nakuat i rakaria ehay uhyt e haria pe.

⁸ Mi'i hawyi wētup i ahenoi teran hã'ãkap wuo e Iesui. Ahetama pe ti ihainia'in tum haryporia'in me – Woroky'esat en uhehary'i wo pote atum epe mesuwat wahi 10 a imehit rakat Ūru kawiat atum na'yn ha'up ekyi'at hamuat e hap moherep hamo hap ewy ta'atunug ahetama pe e. Mi'i hap ewywuuat wētup a ta'at hewahi pyi hawyi toikat kahato haryporia ahetama piat hawyi wãtym'i turan mote meremo te'aria uhu mi'i hawyi toikat to'yat pe. Yt toipuēti i hawyi tohywytip to'yat hawyi yi perup we toikat kahato mekewat i'a mehit rakat at hat te'aito wuat miium tesa'up wote howoity kahato rakat wahi i'a mehit rakat e.

⁹ Mi'i hawyi toipuēti ra'yn hawyi haryporia iwepit kahato torania i ra'yn 10 a rakat hawyi e. Mi'i hawyi toi'atukaykay ra'yn towyria'in hary-

poria'in tuwewawi mi'iria pe — To'iro watenuk watesapo'u e katupono mesup e'at uiwepit hap sese toĩne'en katupono sa'awy'iwuwat uhe'aito mium uhehary'i wuat e hap 10 a rakat wētup atipun nakat atipuēti hawyi e.

¹⁰ Mi'i hawyi to'e i itotiaria — Uruto po'og e haria pe. — Ta'i yt uheso hin i ti uhyt'i'in mana'in e. Aikotā haryporia tipuēti tewahi tomipun hawyi tuwehum iwepit kahato hap ewy ti Tupana ho'owasat rakat aipok towawiat hap ete tuwehum kahato e. Toi'atukaykay atipy piaria hawyi — To'iro aiwepit e katupono wētup ok miit ta'aipok uhowawi ho'owasat rakat itote e yt naku i sese nug haria mi'iria pytkai e. Mi'i hap ewy ti areĩne'en yt nakuaria i mu'e hamo yt eimiky'esat ewy i pytkai e. Katupono Tupana tiky'esat mi'iria aipok tuwewawiat hap pote e Iesui.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Pyno wētup iā'ākap i ahenoĩ Tupana tiky'esat kahato yt naku i nug haria aipok hap tuwewawiat hap ete. Sa'awy'i so wētup ok ihainia typy ok ha'yru rakat toĩne'en. Mi'i i'atu'ywot waku kahato rakat.

¹² Mi'i hat so wētup ok ha'yru wat'yp'i to'e to'ywot pe — Papai yt atiky'esat i epowat'yp eku'uro turan hawyi e ma'ato mesup ta'yn atiky'esat e. Pyno etipat'ok o kat ko'i kat ko'i uhepe epowat'yp uiat e katupono uhewyry teran wyti Papai e. Mi'i pote toimō'ē ra'yn tekat ko'i toku'uro hap owakai e. Mi'i hawyi so wētup e'at hawyi — Pyno areto ra'yn Papai e so.

¹³ Mi'i hawyi to'ywot mium tohytmoi yne to'yara wato pe hawyi toto e. Iwato kahato to-tioto to'ywot ekat hawyi toto pya wētup tawa

kape wētup y'y kape e. Mi'i hap tote toiwe-neru kat ko'i kat ko'i hawyi toikyi'at mahy ko'i hawyi temahy'u haryporia'in toi'atukaykay kahato tuwewawi. Hairu hap yn tutunug at ka'ap itote to'ywot ekare'en sa'up mo tenuk kahato itote e. Towyria'in kyi'at hamo toipugha kahato to'ywot ekat yt tuwe'eg hin i haype toipugha topiit miky-
'esat yt naku i nug hap upi e Iesui.

¹⁴ Mi'i hap tote tehairu at ka'ap pote to'ywot miium iwato rakat tekat toimoweityk yne e. Mi'i hap e'at pe ti sy'at kahato hap ta'yn put'ok'e tuete hawyi yt kat i ra'yn mi'u kyi'at hamuat ha'up ipo pe e. Mi'i turan yt i'aman hin i yne mekewat tawa ko ete yi wato hap ok tā e. Mi'i hawyi i'atumikoi yt tuwenug kuap i hawyi yne yne i'atuesy'at e.

¹⁵ Mi'i hawyi tesy'at sese ra'yn hawyi toho'okat topoi hanuat. Toiky'esat topotpap hap mi'u hit sa'up mo. Mi'i hawyi wētup ok yat kape toto mi'i hat pe to'e – Arepotpap teran eupi uhyt e. Mi'i hawyi – Pyno waku uhehamaut asuwai ko'i eti'atupoi at at e tope. Mi'i hawyi toto hamaut asuwai ko'i apykok hamo e.

¹⁶ Mi'i tote hamaut asuwai py'asetpiat toīne'en turan hesy'at sese hap put'ok'e tuete hawyi ti to'e tuwepe – Pyno waku ahū'u hamaut asuwai mi'u ape kumana ape e. Mio tā tuwanētup hawe put'ok'e hamaut asuwai kai'wat hawyi to'e – Yt etu'u tei'o ma'ato uihūria mi'u e.

¹⁷ Mi'i hawyi hesy'at sese hap tuete hawyi ti tuwewanētup kahato topy'a pe – Yt uiwe'eg hin i pāi e katupono areīne'en hesy'at sese ma'ato yne ui'ywot eropat haria te'erenuk at ka'ap kahato ui'ywot yat pe yne e'at pe mi'u pu'i sakpo'e

tukupte'en itote e. Mi'i hawyi ikap takaria wo ui'ywot eropat haria tukupte'en ma'ato uito uikag mot'i rakat areĩne'en. U'i he rakat hẽẽ rakat ete te'erenuk at ka'ap ma'ato atu'u teran hamaut mi'u kumana ape ma'ato — Yt etu'u tei'o uhehamaut mi'i i'atu'e uhepe. Yt naku pe i areĩne'en mesuwe e tuwepe.

¹⁸ Pyno yt uiwe'eg hin i areĩne'en meiũpe pãi e. Pyno waku ara'aipok i ui'ywot yat kape hawyi — Papai are'e aru tope woroma'at kahato en uiminug sa'ag wo i'ewyte ti Tupana ma'at hano areĩne'en are aru tope e. Katupono ti ihamo ti atunug yt naku i hap are aru ui'ywot pe ui'aipok hawyi e.

¹⁹ Pyno Papai uhewaku hap yt put'ok'e i te ra'yn esa'yru wat uheĩne'en hamo are aru Papai pe e. Mi'i tupono waku eropat hano ra'yn uinug Papai are aru e. Pyno mi'i hawyi — Uha'yru yt ere'e tei'o po'og uhepe ma'ato uheropat hat en ere'e ro aru uhepe papai are'e aru e topy'a pe tuwanẽtup hamaut asuwai py'asetpiat toĩne'en hap e'at pe.

²⁰ Mi'i hawyi ti paa'e sese ra'yn itote tuwak popuo hawyi topoĩ'ãm hawyi meremo toto ra'yn to'ywot kape. Mi'i turan i'ywot ta'akasa pya howawi mu'ap upiat hut turan. Mi'i pote i'ywot haty'u kahato topy'a pe tosa'yru toiky'esat kahato topy'a pe hawyi so i'ywot pun'e howa kape hawyi iporok'at tosa'yru ete hawyi toi'ãpysig tosa'yru e.

²¹ Mi'i pote ha'yru to'e to'ywot pe — Papai yt uiwe'eg hin i e. Ekat atipun yne ra'yn uiminug sa'ag hap ete e. Yt naku i sese atunug Tupana ehamo wẽtup hy tote e. mi'i pote i'ewyte epe yt naku i atunug e. Mi'i pote yt put'ok'are i ra'yn

emēpyt wuat uheīne'en hamo ui'ywot e. Pyno koitywy waku areīne'en eropat hano yn na'yn e.

²² Ma'ato ti i'ywot to'e – Yt nyti yt nyti uha'yru wo kahato ereīne'en ne e. Mi'i hawyi kaykay'e teropat haria tehay pirik wo – Merep to eweterut ro uha'yru esokpe wuat ikahu rakat hawyi ewe-topag ipiit pe. Mi'i hawyi i'ewyte ipy sokpe eweterut ro e. I'ewyte eterut ro muī'āpiat hekat rakat hawyi ewetopag ipuī'ā pe e.

²³ Mi'i hawyi to'e i tomi'u nug haria pe – Eweterut ro wētup wewato ahup mēpyt aimi'u wo ikap takat e. Mi'i hawyi ewei'auka hawyi ewetey hawyi waku watenuk kahato e. Mi'i hawyi waku aiwepit hap sese watunug meiūpe e teropat haria pe.

²⁴ Uha'yru sa'awy'i ho'owasat rakat toīne'en iku'uro rakat ewy ma'ato mesup uimipuēti toīne'en i. Sa'awy'i pya pyi aikai toīne'en ma'ato ti mesup mi'i kaipyi tuwētem na'yn gu'uro pyi hap ewy toīne'en e. Sa'awy'i ti ho'owasat kahato rakat ewy uha'yru toīne'en ma'ato ti mesup uipuēti i ra'yn e. Mi'i hap uimowepit kahato. Mi'i pote waku mesup aiwepit kahato hap watunug ahenuk hap iwato e. Mi'i hawyi ti te'erenuk kahato ra'yn itote ha'yru mōtypot hamo.

²⁵ Mi'i turan ti iyke'et put'ok'e toko pyi temiit'in nywo ta'aipok topotpap hap toko kaipyi hawyi yt pya hin i turan i'yat kai turan toikuap pypy'e hap toywyt ho'owasat sa'awy'iwuat rakat mōtypot hap ienuk hap toikuap.

²⁶ Toikuap toywyt mōtypot hap to'ywot piat hawyi ti ipy'ahak kahato hawyi yt teke teran hin i ienuk hawe. Mi'i hawyi toi'atukaykay to'ywot

emiit'in tuwewawi apoto'e hamo — Kat poteĩ i'atuwepit meikope e.

²⁷ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Mehĩ mimi i'atu'e eywyt mesup tut i'atu'e. Yt iku'uro hin i ti yt ai'ywot wanētup hap ewy hin i. Mi'i pote ai'ywot iwepit kahato hawyi mesup ai'ywot tiky'esat mesup aiwo'omowepit hap i'atu'e. Waku kahato ra'yn hap upi ti ei'ywot ti'auka tohũ mēpyt ikap takat aimi'u aiwepit haypiat wuat i'atu'e. Ikã'ã ra'yn mimi uhyt i'atu'e pyno ereke ro mehĩ i'atu'e.

²⁸ Toywyt yt naku i nug hat aipok hap toikuap hawyi po'og ipy'ahak iyke'et hawyi yt teke teran hin i ra'yn to'ywot yat pe. Mi'i hap toikuap hawyi i'ywot toto ra'yn howawi to'yat pyi ikaykay hamo — Ereke ro uha'yru e. Waku aimowepit yne aito mesup uha'yru e. Katupono eywyt ho'owasat rakat wyti watipuēti i ra'yn mesup e tosa'yru yianme.

²⁹ Ma'ato — Yt rat Papai e. Yt karāpe i ti uimowepit hamo eti'auka ehũ ikap takat e. Arepotpap at at ka'ap ka'ap eimiky'esat nug hap etiat pytkai ma'ato ti yt karāpe i uiat uimōtypot hap etunug Papai e. Emiky'esat ewy kahato atunug pytkai ma'ato ti yt waipaka i te wyti uiwyrria'in wywuwat uimowepit haypiat mi'u wo eti'auka e.

³⁰ Ma'ato ti mekewat uheywyt ekare'en sem pun hat esa'yru aipok hap pote ienuk wato hap etunug imōtypot hamuat etunug yt karāpe i emiky'esat tutunug epiat pytkai e. Yt naku i mi'i hap Papai e. Ekat sa'up kaipyi ti haryporia'in yt iwe'eg i rakaria toi'atuky'i'at kahato e. Mi'i rokirē ta'aipok hawyi aihũ po'og he rakat eti'auka ma'ato imowepit hamo po'og he waipaka kawiat rakat eti'auka

imowepit hamo wewato ahup ikap takat eti'auka imowepit hamo. Yt naku i Papai e.

³¹ Mi'i hawyi to'e i'ywot tosa'yru yianmiat pe — Uha'yru e yt mio tā ere'e tei'o e. Atikuap ewat ewaku hap mi'i pote ti uipowat'yp epo pe yne ui'yat uihūria uiko ko'i ui'yat ko'i torania meimuēwat epo puo toīne'en uipowat'yp e. Atikuap ereīne'en uiwywo wuat'i e'at pe hap e. Uhekat ko'i yne emiky'esat ok tā toīne'en ewano uipowat'yp e.

³² Mi'i pytkai ti mesup yt naku i ereīne'en ipy'ahak eywyt ete are. Ereke ro uha'yru waku watumowepit mesuwat wātym ka'ap katupono eywyt sa'awy'i iku'uro rakat ewy toīne'en aiwanētup hawe ma'ato meiū tut i ra'yn sa'awy'i ho'owasat kahato ma'ato mesup ti aipuēti ra'yn e iyke'et pe tosa'yru po'og nag nakat pe. Pyno ti ui'e hap ewy kahato ti e Iesui itotiarria pe. Katupono Tupana tuwemowepit kahato karāpe yt naku i nug haria ti'atoiat ra'yn ta'atuminug yt naku i hap ko'i hawyi te'era'aipok Ta'atu'ywot Tupana kape mekewat ha'yru ho'owasat rakat ewy e Iesui — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

16

¹ Mi'i hawyi Iesui henoi hā'ākap wuo topotmueria pe wuat'i nagnia ehay enoi haria py'asetpe. — Sa'awy'iwuat ieīne'en hat so hekat kahato rakat toīne'en i'atu'e so e. Mi'i hawyi so toikat kahato topotpap nug hap akag wuat hawyi to'e — Pyno waku ereīne'en ui'e hap nug hap akag wo e. Atiky'esat etimowato uhekare'en e so. Waku etiporera'at yne uhepiat weteweru haria kaipyi

uhekat e. Mi'i hawyi ti ipotpap ta'yn hekat rakat ekare'en mowato hap ete. Ma'ato so wētup e'at pe tō'ē kahato miit'in hekat rakat kape — Esaiepiat ti epotpap nug hat ti yt naku i sese yt hāpyk i sese ta'atu'e hamo e. Toi'atumona toi'atuero'ok atuero'ok ti ekare'en i'atu'e.

² Mio tā i'atu'e hap tepiat hawyi toikaykay temiit tekare'en apykok hat tuwewawi apoto'e hamo — Uhyt e irania'in uhemii't'in henoī kahato ti uhepe eminug uima'at hap ko'i etiat e ma'ato yt atikuap i sio pywo sio yt e. Mi'i pote etimoherep aikotā aikotā eminug eopera piat hap ko'i uhyt e. Atiky'esat yne mesup miwan miat yne e ma'ato waku pytkai pote waku ma'ato pywo pote yt kan hamo i ereīne'en po'og uipotpap nug hamuat e. Yt woroky'esat po'og i en uhemii't akag wo e.

³ — Pyno waku etimoherep emiwan yne aikotā hāpyk uinug hap. Mi'i hawyi toto toka'iwat to'akag ma'at hat mi'i hawyi to'e tuwepe — Are pāi aikotā aru atunug e katupono toikuap aru uimiwan ko'i kaipyi toma'at uhepiat hap e. Mi'i hawyi aru yt kat i ra'yn uipotpap hamuat toīne'en hawyi uhehaky'e'i aru arepyhu'at e. Mesup te waku ma'ato meiūran yt naku i e. Uhesaika hap yt put'ok'e i te uiweco nug hamo e i'ewyte yt areīne'en neran sētup sētup e hano e tuwepe tuwanētup hawyi.

⁴ Aikotā aru atunug pāi e tuwepe. Pyno atikuap koitywy waku mesup ta'yn atunug uiwyria'in wo kahato uiwyria'in uika'iwat piat uika'iwat eweteweru haria e. Pyno waku ati'atukaykay mi'i haria uhowawi hawyi waku atipat'ok i'atuweteweru hap e i'atumowepit hamo e. Katupono areīne'en ne mesup uika'iwat emiit no te e. Katupono mūki-

'ite uika'iwat yt uiky'esat i po'og na'yn e. Mi'i hawyi ma'ato waku uika'iwat hekat rakat piat weteweru haria yat pe areĩne'en e.

⁵ Mi'i hawyi ika'iwat hekat rakat piat weteweru haria toi'atukaykay tuwewawi. Mi'i hawyi to'e wētup ok pe — Karania upi kēi eweteweru uika'iwat piat hap mehĩ e.

⁶ — Ta'i iwato kahato tig uhyt e aikotā 100 kamūti howapy kahato hap ewy Uriweira kap muat rakat ewy uhyt e. Mi'i hawyi toiwesat — Pyno ti waku watipat'ok hawyi waku 50 kamūti ikap yn uhyt e. Mio tā e pote weteweru hat iwepit kahato tuwehum kahato. Mi'i hawyi miwan miat toiwan 50 yn iweteweru hap e. Mi'i hawyi ta'atuset pehik mekewat miwan me hawyi toto.

⁷ Mi'i hawyi wētup ok i toikaykay weteweru hat — Karania upi kēi uika'iwat piat eweteweru hap uhyt e. — Ta'i iwato kahato e. 100 hyt u'i kapiat hap ewy uhyt e. Mi'i hawyi hekat rakat emiit akag tiwesat — Pyno waku watipat'ok eweteweru hap hawyi waku etum 50 hyt yn e. Mio tā e pote weteweru hat iwepit tuwehum kahato. Mi'i hawyi mekewat miwan me ta'atupag iweteweru hap pakup 50 hyt kapiat yn iweteweru hap mesup e hap. Mi'i te weset pehik i'atu'e. Mi'i tā ti tutunug at at toka'iwat hekat rakat ma'at hat hemiit.

⁸ Mi'i hawyi wētup ewaty hap ete ika'iwat tikaykay tuwewawi hawyi toka'iwat to'e temiit akag me — Are pāi pyno koitywy yne uiwete-weru haria ewyria'in no tukupte'en uima'at kahato hap upi ewyria'in sem etunug hawyi e. Pyno erewy'inug kahato uhekare'en kaipyi e. Yt ikahu hin i eminug uhepiat hap atikuap ta'yn e. Pyno

worokuap ta'yn ewe'eg kahato sa'ag nug hap etiat hap e so e Iesui sehay iã'ãkap wuo topotmu'eria pe. Mi'i hawyi to'e i Iesui i'atuepe — Ta'i uhyt'i'in mana'in mesuwarotiaría i'atuwe'eg kahato sa'ag nug kahato hap ete sa'ag nug hap kuap kahato hap ete. Ma'ato Tupana mohey haria yt i'atuwe'eg hin i Tupana potpap nug kahato hap ete e. Ma'ato mesuwarotiaría po'og i'atukai te'eruwe'eg e. I'ypyrypwiat ikohyewyry rakaria ewy mesuwarotiaría sa'ag nug hap yn ta'atukuap kahato e. Mi'i haria ewy woroho'oky'esat eipe ma'ato wakuap nug hap kuap hap ete i'ewyte hētyhot puat wakuap nug hap ete e. Waku pyno eiwemowe'eg kahato Tupana miky'esat minug kuap hap ete e.

⁹ Katupono mesuwarotiaría miit'in tikat kahato to'opowyro wo'oma'at hap etiat hap ta'atuka'iwat hekat rakat ma'at hap kaipyi ta'atunug ta'atuwyria'in mesuwarote e. Uiwyría'in waku atiky'esat kahato ewetunug uhekat kaipyi Tupana wyria'in wuat ko'i e. Mi'i hawyi mi'iria tukupte'en wuat'i e'at pe atipy pe e. Waku wati'atuekyi kahato miit'in hekat kaipyi miit'in Tupana wano e.

¹⁰ Pyno uiwyría'in waku watunug yne aiwe'eg hap ok tã Tupana miky'esat yne ete sio motpap wato nug hap kaipyi sio kurin motpap hap nug hap kaipyi waku watimōtypot kahato Tupana aiminug ko'i hap ete e. Karãpe aheso hap kurin mi'i pote i'ewyte aheso hap iwato hap watunug kuap pote Tupana yt aimohey kuap i pywo sehay nug hamo e. Ma'ato hãpyk kahato aiminug kurin yn mytkai mi'i pote meiūran iwato rakat nug hamo Tupana aimohey kahato e. Ma'ato yt hãpyk i kurin kat aiminug kaipyi pote i'ewyte yt aimohey hin i

iwato rakat nug hamo e.

¹¹ Uiwyrria'in eiwe'eg wo o ehekat mō'ē hap ete. Waku hāpyk kahato eweimō'ē Tupana miium ehapiat ko'i e. Ehegyi'at hāpyk kahato hap kaipyi ti aru Tupana eikuap hāpyk sio yt sio ehekat iwato sio kurin hap e. Ma'ato hāpyk kahato ehekat mō'ē hap ta'akasa toikuap hawyi meiūran po'og tekat toimō'ē kahato ehowawi eimohey hap toikuap hawyi eimohey hap upi e Iesui. Yt kat i i toma'at hap toikuap eikai hawyi po'og tutum ehepe teka-re'en hawyi i'ewyte wuat'i e'at piat kare'en tutum ehepe wy e.

¹² Uiwyrria'in eiwe'eg wo o irania'in ekat eipo piat hawyi e. Yt eti'atuma'at rei'o i'atumipuru ta'atuekat ete e. Ma'ato miit'in ekat etima'at epo pe toīne'en mote meiūran yt kat i Tupana tum tekat ehepe yt eimohey i pote e. Mi'i hawyi yt karāpe i hekat rakano eweikupte'en yt karāpe i Tupana mipoityro wo eweikupte'en e Iesui.

¹³ Uiwyrria'in eiwe'eg wo o ehekare'en ko'i wywo eweikupte'en e. Pyno wētup sehay i ahenoī teran ehepe e. Yt naku i kahato typy eika'iwat e. Niatpo kahato ti pyno typy ok aika'iwat pote e. Typy aika'iwat hap kaipyi wētup aika'iwat no wētup ahewanīkap mo wētup aiwy ok sese wētup ahewanīkap sese topyhu'at e. Katupono yt watunug kuap i typy ok miky'esat i ko'i e. Wētup ok aipo'oro — Etunug no mi'i pytkai wētup ok — Yt e. Yt wateropat kuap i typy ok ahetu'isa ko'i aipo'oro haria e. Mi'i hap ewy kahato yt watunug kuap i typy Ahetupana wo e. Yt naku i watunug ahekat ne'i ahetupana wo katupono mi'i watunug hawyi ti Tupana sese yt watunug kuap i Ahetupana wo ahekat mowato

hap kape yn aiwanētup hap hawyi e. Mi'i hawyi Tupana yt aipo'oro kuap i towat nug hamo ma'ato ahekat ky'esat hap kape yn aipo'oro. Mi'i tā ne'i pote ti typy ahētupana rakano watoīne'en.

¹⁴ Mio tā e pote itotiarā wekare'en ky'e haria teromōpusu kahato Iesui Tupana ehay Musei mienoi kaipywiat enoi haria — Yt ewe'eg hin i ti Mehī i'atu'e. Waku kahato ti ahekat iwato i'atu'e.

¹⁵ Mi'i pote Iesui ti'atuwesat — Miit'in seha'at turan ti wakuaria sese eipe eweikupte'en e. Yne eiminug ko'i ewetunug eimōtypot hamuat hap miit'in ehamo e. Yt karāpe i ewetunug Tupana mōtypot hap eipy'a pe e. Eiwanētup hap ti Tupana tikuap kahato e. Toikuap kahato ti eipy'a piat eiwemōtypot hap yn nug neran hap eiwanētup hap e. Mi'i hap upi mesuwarotiarā te'eruwelum kahato ehete e. Ma'ato Tupana eha'at turan ti yt naku i sese nug haria kahato eipe e.

¹⁶ Koitywy irania'in tiky'esat kahato tuwehyt'ok Tupana etama piat hap e. Ta'atuky'esat kahato Tupana ta'atuporekuat no hap e. Mi'i haria pyhyp haria kahato ti eipe e. Ewei'atumu'e kahato Musei miwan i'ewyte Tupana ehay enoi haria miwan kaipyi i'ewyte koran wuat het'ok hat Iuwāu ut hap kape mi'iria ma'ato wētup sehay yn henoī Tupana ut Wuat'i Porekuat nuat hap ete yn i'atuehay e.

¹⁷ Yne yne ti topyhu'at aru i'atu'e hap ewy e. Yne i'atumiwan hit ko'i aikotā aikotā aru hap ko'i topyhu'at yne e. Yt wētup i i'atumiwan kaipyi i'atueso hap — Tut ti aru tut ti aru i'atu'e hap yne e. Pyno yt karāpe i mi'i hap i'atumiwan ikahuro aru e. Niatpo kahato ti aru i'atumiwan hit tuwemoma po'og niatpo at ikahuro hap kai e. Po'og niatpo

waikiru ko'i yne ikahuro hap kai e. Katupono mi'i i'atumiwan hit toĩne'en wuat'i e'at pe e.

¹⁸ Sa'awy'i Musei to'e aināpin hamuat – Yt etoiat tei'o ehary'i e. Etoiata hawyi yt naku i wētup ok etat e. Ma'ato wētup ok i etat hawyi yt naku i nug hano ereĩne'en e. Aikotā hewaيرة hewaيرة rakano ewy ereĩne'en Tupana wanētup hawe e. Yt eimiky'esat ewy hin i eināpin hap ehepe e. Yt etat rei'o haryporia sa'awy'iwuat he'aito mi'atoiat e. Ma'ato etat pote hewaيرة hewaيرة rakat ereĩne'en Tupana wanētup hawe e Musei sa'awy'i ahepe. Mi'i e hap miwan yt eweiky'esat hin i ma'ato toĩne'en ne wuat'i e'at pe eweiky'esat sio yt e.

¹⁹ Mi'i hawyi wētup sehay Iesui henoi i'atuepe. – Toĩne'en hekat rakat e. Mi'i hesokpe ikahu kahato e. Wuat'i e'at pe yne imiky'esat ko'i toĩne'en e. Ienuk hap tutunug kahato e. Yne miit'in itotiaria ikuap mi'i hap ete e.

²⁰ Toĩne'en wy itote wētup ok yt hekat i rakat i'ahu kahato rakat hepīhi pīhi rakat Irasaru e hap het rakat e. Mi'i ti wuat'i e'at pe iwyria'in terut hawyi ta'atu'atoiat hekat rakat e'oken'ypyke kat ētup ētup hamo e.

²¹ Mipun mi'u ieĩpyt ko'i so'oētup hamo hekat rakat mi'u iwato kahato mipun kaĩpyi ma'ato yt toho'oium i yt hegyi'at hin i hekat rakat pote. Mi'i tusake sy'at pono iku'uro ra'yn. Mi'i hawyi ti toto ra'yn atipy kape e.

²² Meiūran Irasaru iku'uro ra'yn hawyi atipy piaria tioto wakuaria ienuk ieĩne'en hap kape ha'a-se'i Aparāu e'yatypiat heĩne'en hamo e. Mi'i hawyi hekat rakat iku'uro hawyi ta'atusyp ta'yn e.

²³ Ma'ato aria kape toto ho'opot hap aria wato

pe toĩne'en e. Mi'i hawyi ho'opot hap kaipyi hekat rakat teha'at ywaipe hawyi ta'akasa ra'yn Irasaru ase'i Aparãu e'yatype ra'yn toĩne'en.

²⁴ Mi'i hawyi tuwēpowat — Ase'i e etipo'oro ro meikowo uhowawi Irasaru y'y wywo e. Waku topuĩ'ã etiat y'y wo uhēku pen e. Aho'opot kahato ra'yn mesup uito aria pe e.

²⁵ Yt kat i i y'y uuwe'y'u hamo e. Mio tã e pote Aparãu tiwesat — Uha'yru e etiwaure ra'yn apo eieĩne'en ne turan aikotã ereĩne'en sa'awy'i hap waku kahato yne emiky'esat ko'i wywo ma'ato Irasaru ieĩne'en yi totiat turan ho'opot hap yn toĩne'en tuete ihaky'e'i e.

²⁶ Pyno meiũ wyti waku pe ra'yn toĩne'en Irasaru ma'ato en wyti ho'opot hawe yn meiẽ ereĩne'en e.

²⁷ Yt uwe i mesuwiaria tokosap kuap ewawi i'ewyte yt uwe i ewywuaria tokosap kuap uruewawi e. Katupono toĩne'en yi hot iwato rakat yt kat i wyti meiũpepyi mu'ap ho'opot hap kape e Aparãu hekat rakat pe.

²⁸ Mi'i hawyi hekat rakat to'e i ra'yn Aparãu me — Pyno etipo'oro ro Irasaru ui'ywot yat kape uheywyt'in 5 ok takaria piat hanoi hamo e. Katupono yt atiky'esat i ra'yn wyti mi'iria tō'ẽ meiũpe uhepiat ho'opot hap kape uiwyria'in e.

²⁹ Ma'ato Aparãu tiwesat — Uha'yru e tukupte'en kahato eywyt'in nãpin hanuaria itote. Waku te'eruwanētup Musei potnãpin hap ko'i kape i'ewyte Tupana ehay enoi haria mienoi kape e.

³⁰ Mi'i hawyi hekat rakat — Yt rat e ma'ato wētup ok wētem gu'uro pywiat hat hanoi i'atuepe pote taren yt tō'ẽ i meiũpe uhepiat ho'opot hap kape ta'atuepiat ho'opot hamuat hap kape hawyi

te'eruwemorem Tupana kape ta'atuminug sa'ag kaipyi pote e. Meremo ta'atuminug sa'ag ta'atu'atoiat hawyi Tupana ta'atumohey mi'i hawyi yt tō'ē kuap i mesuwe ta'atuepiat ho'opot hamuat hap kape e.

³¹ Mi'i hawyi Aparāu to'e i ra'yn — Pyno yt atipo'oro Irasaru i'atuewawi katupono yt te'eruwānētup i Musei mienoi kape yt te'eruwānētup i Tupana ehay moherep haria kape pyno ti i'ewyete yt gu'uro kaipywiat wētem hat Irasaru toto hanoi hamo pote i wyti teran te'eruwānētup e Aparāu aria piat ieīne'en hat pe e Iesui hekat rakat pe.

17

MATEU 18.6-7 MAKU 9.42 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe hawyi Iesui to'e temiit'in me — Mesuwarotiat eikupte'en turan wyti aru ehā'āg haria sem put'ok'i'atu'e ehete hawyi ta'atuky'esat aru ehapiat uimohey hap hep hamuat yt naku i nug hamo e. Yt waku pe hin i aru mi'iria tukupte'en aru katupono po'og Tupana mi'apiheg ko'i wo tukupte'en wuat'i e'at pe aru are e.

² Yt waku pe hin i mi'iria tukupte'en aru aikotā wuat'i e'at piat y'y wato pe nu wato ete saity ete min'i'atu'e yt ahen'i'atu'e kuap i hap ewy ta'atuho'opot aru eima'at reran haria uimohey hap ehapiat hep teran haria e. Mi'i hap ewy kahato ti uhemiiit'in hirakaria iā'āg iā'āg i haria ete e. Tupana mi'apiheg ko'i aru tukupte'en aikotā y'y wato piat ahaity ete nu wato āpe'ok etiat Mi'i hap ewy kahato ti hirakaria ma'at sa'ag nug hamuat haria ete Tupana mi'apiheg ko'i aru tukupte'en wuat'i e'at pe ho'opot kahato rakaria wo te'eropyhu'at. Yt

naku i sese eweihap uimohey hap hirakat py'a pyi are.

³ Ewe'eg wo eima'at reran haria pupi e. Karāpe wētup ok ahā'āg yt naku i nug hamo mi'i hawyi — Yt naku i mio tā watunug mehĩ mana waku wato'e aima'at reran hat are ma'ato — Yt uiwepyi i mehĩ mana to'e ahepe — Pyno waure wo areĩne'en uima'at hap kai mehĩ mana waku wato'e tope.

⁴ Yt naku i ipy'ahak aima'at haria etiat rakaria wo watopyhu'at e. Waku wati'atuwesat aima'at haria pytkai e. Waku he'ihot'ok he'ihot'ok pe i — Yt uiwepyi i e — Yt uiwepyi i e 7 wo to'e i to'e i ahepe pote waku — Uito waure wo areĩne'en wato'e i wato'e i 7 wo are.

MATEU 17.20 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi 12 ok takaria ipotmu'eria tō'ē Iesui ewawi hawyi te'ero'e Iesui pe — Uruka'iwat uruimohey kahato po'og neran Tupana wuat'i nug hamo ete. Pyno etimowato o uruepiat imohey hap i'atu'e Iesui pe.

⁶ Mi'i tā i'atu'e pote Iesui ti'atuwesat — Uiwyria'in watomohey Tupana pote tutunug yne aimiētup e. Yt uheso hin i eimimohey yt iwato hin i pytkai ehā'āg no imohey hawyi tutum eimimohey ok tā e. Ga'apy pe ti toĩne'en aria'yp koro ko'i po'og torania kai ma'ato iā'ỹi kurin kahato hap ok tā yt heremo hin i hap ewy wasere upi topopy rakaria iā'ỹi tuwemoherep mekewat aria'yp koro ko'i e. Waku mi'i iā'ỹi ewy eweimohey Tupana. Aimimohey watikoi hawyi iwato topyhu'at aru kurin kahato sa'awy'i pytkai katupono Tupana ti aimiētup nug hat pote e. Tupana mohey hap wywo ewei'e Wasere yp pe — Mоторo ga'apy pyi

hawyi erekoi ro ihyemui'a wato tote wato'e hawyi Tupana mohey hap wywo pote meremo tutunug ai'e hap ewy e. Mi'i hawyi Wasere yp toto meremo hawyi ihyemui'a wato py'asetpe tuwekoi itote hap ewy eweimohey Tupana hawyi are. Ta'i yt aiminug kuap i ko'i Tupana tunug kuap meremo e Iesui ahepe.

⁷ Mi'i hawyi wētup sehay i tohenoi — Karāpe wata'aipok i ai'yat kape ahesy'at kahato hap wywo hawyi meremo wato'e aheropat haria pe — Arewei hawyi meremo uipoi ro hawyi meremo uhe'yni āti ro. Arenuk kahuro hawyi waku areket uhero pote wato'e aheropat haria ai'yat piaria ahetama pe morekuaria watoīne'en pote. Yt karāpe i wato'e aheropat hat pe — Mesup atunug eimi'u hawyi waku erewei hawyi woroho'opoi yt wato'e i aheropat haria pe e.

⁸ Mio tā wato'e — Ewetunug no uimi'u hawyi arenuk teran wato'e aheropat haria pe. — Aresapohy'u hawyi areket hawyi waku wato'e ahetama pe morekuaria aito pote. Uheropat hap kahu hawyi waku eweinuk eweiket wato'e.

⁹ Yt karāpe i morekuaria koro ko'i te'ero'e ta'atueropat haria pe — Eiperia po'og uikai uheropat kahato haria eiperia pote yt i'atu'e i katupono morekuat ekat kaipyi tukupte'en mote. Ta'i morekuat mi'u kaipyi te'erenuk te'erosapo'u. Morekuat sokpe kaipyi te'eruwepainug. Ta'i morekuat sa'up ete i'atupotpap pote — Waku kahato eipe yt i'atu'e i morekuaria ta'atupotpap nug haria pe ahetama pe e Iesui.

¹⁰ Pyno waku kahato watopyhu'at Tupana eropat kahato haria wo are. Waku Tupana

miky'esat ewywuwat yn watunug are. Waku watuwepotpap kahato imiky'sat nug hap ete aikotã morekuat eropat haria akag ko'i ewy. Yt naku i wato'e Tupana pe – Yt ewese hin i kat pote yt karãpe i uheropat yt karãpe i uimiky'esat ewy etunug i'ewyte yt karãpe i uipo i yt naku i wato'e Tupana pe. Po'og waku wato'e Tupana pe – Arehum ewawi pote eropat hano areĩne'en waku wato'e Tupana pe. – Atunug neran po'og hãpyk emiky'esat ko'i katupono yt naku i te areĩne'en emiky'esat nug hap ete waku wato'e Tupana pe e Iesui temiit'in me.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui toto hãpyk kahato yi Karireia yi Samaria sakpo tawa wato Ierusalrẽi kape.

¹² Mi'i hawyi mu'ap upi Iesui toto wõtup tawa hit kapiat turan 10 ok takaria hepihi pihi rakaria tõ'ẽ howawi. Ta'atu'ahu pote yt tukupte'en kuap i irania'in wywo.

¹³ I'atupe nem mote pya Iesui kai te'eropyhu'at hawyi te'erowẽpowat haty wo – Uru'akag eraha'at ro uruwawi hawyi uruehakyera'at i'atu'e.

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'akasa i'atuewawiat hawyi toikuap i'atuehay hawyi to'e i'atuepe – Eweiwat ro pa'i ko'i kape eipiit moherep i'atuepiat hamo ehehãite hap moherep hamo e i'atuepe. Tohenoi hawyi hepihi pihi rakaria tuwat ra'yn pa'i ko'i kape yt ta'atuehãite hin mywo i te tuwat ma'ato mu'ap upiat tuwat hap tote i'atuehãite ra'yn ta'atuehepihi kã'ã ra'yn i'atupe kahuria ra'yn.

¹⁵ Mi'i hawyi wõtup ok ta'aipok Iesui kape hawyi to'e tehay pirik wo – Waku kahato Tupana pe katupono mesup ta'yn uimoehãite i ra'yn e.

¹⁶ Put'okto'e Iesui ete hawyi porog myi ihay –

Waku kahato uhete etunug Uika'iwat e. Uimoe-hãite ra'yn En e Iesui pe. Mi'i miit aipok hat yt Iesui ywania kaipywiat hat i ma'ato yi Samaria ywania kaipywiat sut hat. Samaria ywania yt ta'atuky'e hin i Iesui ywania pytkai meiũwat Iesui mimoehãite tuwepỹ'âtutuk – Waku kahato En e hamo.

¹⁷ Mi'i hawyi mekewat Iesui mimoehãite yi Samaria kaipywiaria Iesui py ywytppe hawyi Iesui to'e tope – Pyno 10 ok takaria ati'atumoehãite mesup ma'ato en yn era'aipok uhowawi epihi kã'ã moherep hamo – Waku e hamo e.

¹⁸ – Aikope pyno irania'in 9 ok takaria uimimoe-hãite ko'i aikope tuwat mi'iria kat poteĩ yt tõ'ẽ i uhowawi – Waku ta'atu'e uhepiat hamo e.

¹⁹ Mi'i hawyi to'e – Waku era'aipok e'yat kape mehĩ e. Mesup waku pe ereĩne'en i ra'yn katupono uimohey hawyi emoehãite hap toĩne'en mesup e Iesui tomimohãite pe.

²⁰ Mi'i hawyi tõ'ẽ miit'in Iesui ma'at reran hanuaria meimuẽwat Tupana ehay miwan etiat kuap kahato rakaria. Mi'i hawyi – Mehĩ i'atu'e uruikuap teran ehay i'atu'e. Karãpe aru put'ok'e mesuwat yi tote Tupana Aiporekuat nuat hap i'atu'e. Aikope aru pyno tuwemoherep Aipotypot no Tuapana i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Pywo ti rat yt heremo i hap ewy Tupana topyhu'at yi Porekuat no tuwemoherep mesuwarotiarria pe e.

²¹ Yt uwe i ikuap are e. Yt naku i ewei'e – Meiẽ Tupana toĩne'en aiporekuat nuat. Yt naku i ewei'e – Ewei'akasa ro iuẽpe toĩne'en na'yn Tupana aiporekuat nuat yt naku i mio tã ewei'e katupono yt

heremo i tuwemohep Eiporekuat nuat e i'atuepe. Ta'i eipy'asetpe yt heremo i hap ewy tuwemoherep Tupana Eiporekuat nuat mesup ma'ato yt heremo hin i ehepe e tuwepe.

²² Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe tomohey haria pe — Uiwyrria'in e mesup ta'yn Tupana toïne'en Eiporekuat nuat eipy'asetpe e. Mesup ta'yn Eheyke'et toïne'en eiwywo heremo kahato hap ewy ma'ato yt mot'i i areïne'en eiwywo e. Areto hawyi ti aru ehehat'at kahato — Waku kahato sa'awy'i karãpe Aheyke'et Aikywyt toïne'en aiwywo hap ewei'e aru uhepiat e. Waku kahato nimuat Aiwy toïne'en aiwywo hap e'at ewei'e aru uhepiat e. Ehehat'at kahato mekewat e'at hawyi — Watiky'esat kahato wētup e'at po'og Aheyke'et wywo Aikywyt wywo i ra'yn hap watiky'esat ewei'e aru uhepiat pe eiwo'ope ma'ato mi'i hawyi ti aru yt uipuēti hin eipe hawyi uhehat'at kahato are e Iesui.

²³ Mi'i hap e'at pe aru irania'in te'ero'e ehepe eima'at hamo — Pywo ti rat ta'aipok ta'yn Aheyke'et Aikywyt kuepe ra'yn toïne'en i ra'yn i'atueso ehepe. — Pyno to'iro Aheyke'et Aikywyt ewawi i'atu'e aru ehepe irania'in eima'at hamo ma'ato yt eweiwat rei'o mi'iria upi uikat hamo katupono yt pywo pe i mio tã i'atu'e ehepe ma'ato eima'at hamo mio tã i'atu'e ehepe aru e.

²⁴ Katupono Uito Miit'in Eyke'et ut hap e'at pe turan merep e hap ewy ariot atipy kaipyi are e. Heremo sese hap ewy ariot atipy kaipyi are e. Wuat'i mikuap ewy uhētyhot kahato puo ariot Wuat'i Miit'in Potypot no ariot aru atipy kaipyi e Iesui tomohey haria sese pe.

²⁵ Ma'ato koitywy mesuwarotiararia yt uimohey haria i tukupte'en e. Pywo ti rat koran te ti mesuwarotiararia irania'in Eheyke'et Eikywyt pun haria te'eropyhu'at are e. Yt ta'atuky'esat hin i uimohey hap pāi e. Aho'opot kahato irane ta'atumikyry'i hap upi e.

²⁶ Pyno areto hawyi ara'aipok i mesuwe i ra'yn e. Sa'awy'i sese te mekewat i'aman at ka'ap 40 e'at piat hap turanuat mekewat aha'ase'i pot Nu'e toīne'en hap e'at piat turanuat yt uwe i aha'ase'i pot Nu'e mohey hat toīne'en e. Mi'i hap ewy kahato ti aru miit'in tukupte'en wyti aru Eheyke'et ut hap e'at pe wyti aru are e.

²⁷ Nu'e ieīne'en hap e'at turan te'erenuk hap ko'i kape yn ta'atuwanētup mesuwat yi tote are e. Mahy u hap kape yn te'eruwewanētup at ka'ap e. Ta'i i'atuwary wary kahato itote e. Wo'owaire waire hap kape yn ta'atuwanētup e. Yt te'eruwewanētup hin i mekewat Tupana ehay Nu'e mimorep kape i'aman koro tut irane e hap kape yt te'eruwewanētup teran hin i sa'awy'i e. Mi'i hawyi Nu'e teke ra'yn mekewat yara wato sese pe to'yat piaria wywo hawyi i'aman koro kahato ra'yn Tupana e hap ewy ra'yn hawyi y'y wato ta'am kahato yi tote hawyi y'y koro hap ewy yn toīne'en yi tote hawyi yt imohey i haria y'y koro ti'atu'atu'uka kahato torania mesuwat yi totiararia e miwan me e. Mi'iria ewywuat aru tukupte'en miit'in uhut hap e'at pe e Iesui.

²⁸ Ta'i sa'awy'i sese Tupana to'e ase'i Iro pe — Eiwēnō'ē ro tawa wato Sutuma pyi katupono ati'atuwuk tawa Sutuma piaria i'atuminug sa'ag upi e. Mekewat e'at pe Iro tuwētem turan mi'i hap

e'at pe Tupana tiwuk ta'yn itotiaria e miwan me e. Mekewat e'at pe te'erenuk at ka'ap hap ko'i kape yn te'eruanētup e. I'atu'yat nug hap kape yn te'eruanētup e. Ta'atueko nug hap kape yn ta'atuwanētup e. Te'eruwesapo mahy u hap ko'i kape yn te'eruwa'atunug e. Weneru'i weneru'i hap ete wo'owaire waire hap kape yn ta'atuwanētup hawyi Iro tuwētem na'yn mekewat tawa pyi to'yat piaria hupi hawyi aria ra'yn hewo hewo itote atipy kaipyi hawyi yt te'eruanētup teran i Tupana e hap kapiaria wuk hamo e miwan me e. Mi'i hap ewy kahato ti aru mesuwarotiarria tukupte'en aru ara'aipok hap e'at pe.

²⁹ Ma'ato mekewat e'at pe karāpe Iro'in tuwētem na'yn tawa sa'ag Sutuma pyi hawyi aria hewo hewo ra'yn atipy kaipyi nukara ewywuat ko'i Tupana minug. Mi'i haria tawa Sutuma piaria Tupana ehay pun haria aria mi'u wo yn tukupte'en e.

³⁰ Mi'i hap ewy kahato ti aru miit'in tukupte'en Eheyke'et ut hap e'at pe hamuat turan acre e. Yt uwe i Tupana ehay kape te'eruanētup mekewat e'at pe e. Ta'atuminug ko'i kape yn te'eruanētup e. Uhut hap kape yt te'eruanētup hin i mekewat e'at pe hawyi ariot e Iesui ahepe.

³¹ Mekewat uhut hap e'at pe eweinō'ě ro tawa Ierusalēi myi meremo are e. Ehe'yni toīne'en ei'yat pe pote yt ewei'aipok i ehekare'en ko'i sat hamo are e. Meremo eweinō'ě ro tawa Ierusalēi myi are e. Eiko totiat eweikupte'en mote uhut turan mote yt ewei'aipok tei'o ei'yat kape ehekat sat hamo e.

³² Ase'i Iro ehary'i ta'aipok teran tawa Sutuma

kape hawyi teha'at tawa Sutuma kape ta'aipok teran haype hawyi nu ukyt kawiat mana Iro ehary'i topyhu'at itote e. Pyno yt ewei'aipok tei'o tawa Ierusarēi kape Iro ehary'i ewy are katu-pono tuwenō'ē tawa Sutuma pyi turan Tupana to'e Iro'in me — Yt eweiweha'at tei'o tawa kape eweiwenō'ē hawyi e ma'ato Iro ehary'i teha'at i ra'yn tosaibe hawyi ipiit nu ykyt kawiat topyhu'at iha'at turan hawyi e. Toiky'e kahato toieīne'en hap Sutuma totiat pote e.

³³ Pyno eheīne'en hap mesuwarotiat eweiky'e kahato ewei'apykok kahato pote yt put'ok'ewei'e i eheīne'en hap ehehakyera'at wuat'i e'at piat hamo are e. Ma'ato yt eweiky'e kahato i eheīne'en hap mesuwarotiat pote ma'ato Tupana miiky'esat ewywuat hap upiat eweiwanētup hawyi pywo pe ti eweipuēti wyti aru eheīne'en hap sese ehehakyera'at hap hamuat e Iesui ahepe.

³⁴ Mekewat wātym me Eheyke'et Eikywyt ut hap e'at pe turan tukupte'en aru typy ok te'eroket ne'i wyti aru getap wiat to'okipy pe e. Mi'i hawyi wētup ok yt uwe i ra'yn Tupana tioto hawyi ma'ato wētup yt uimohey hat i pote Tupana toiat ra'yn itote e.

³⁵ Mekewat e'at pe turan uhut hap e'at typy haryporia wemi'utok haria tukupte'en irane hawyi wētup haryporia yt uwe i wyti aru Tupana tioto hawyi ma'ato wētup ok totoiat ra'yn itote yt uimohey hat i pote e.

³⁶ I'ewyite wyti aru typy ihainia ta'atuko tote tukupte'en wētup ok wyti aru yt uwe i ra'yn Tupana tioto hawyi ma'ato wētup ok totoiat itote mekewat e'at pe e. Yt uimohey hat i wyti aru totoiat e Iesui ahepe.

37 Mi'i hawyi iwyrria'in apo'i'atu'e Iesui pe — Uruporekuat i'atu'e aikope aikope aru eriot eut hap e'at pe i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Pyno mekewat uhut hap e'at pe put'ok'e hawyi meremo eweikuap uhut hap are. Ta'i karāpe wat'akasa Uruwu ko'i te'erepopy hawyi meremo watikuap i'okpuk takat toīne'en itote i'atumi'u wo te'eruwa-atunug kahato itote pote e. Ta'i yt niatpo hin i watikuap aikope toīne'en hap. Mi'i hap ewywuat yt niatpo hin i eweikuap aikope ariot hap e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

18

¹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoī tehay iā'ākap wuo — Uiwyrria'in e waku ahehay kahato Tupana kape e. Waku yt aipohep hin i ma'ato wahētup hētup hap pyi e. Tupana yt tum i aimiētup hawyi waku wahētup i e. Yt naku i ahehay yi kape yt hum i ahepe hawyi e. Pyno ahenoi teran uhehay hā'ākap wuo aikotā waku wahenoī Tupana kapiat wahētup aimiky'esat ko'i hap etiat e.

² Pyno sa'awy'i so wētup tawa piat toīne'en morekuat esurara akag koro i'atu'e. Mi'i miit topyhu'at morekuat mu'e hat uwe waku uwe yt naku i e hanuat i'atu'e e. Mi'i miit ma'ato ti yt Tupana mohey hin i hat i'ewyite yt toi'atuky'e hin i miit'in i'atu'e so e.

³ I'ewyite hiwu toīne'en wy mekewat tawa tote i'atu'e. Mi'i ti toto mekewat surara akag kape katupono toiky'esat topowyro hap. Mi'i hawyi topowyro hap tohētup mekewat surara akag me — Uipowyro ro e katupono tukupte'en kahato miit'in yt i'atuwese rakaria uima'at kahato rakaria e tope.

Pyno wã'ere ro uhewanĩkaptia pe mimi e so. Mi'i hawyi eweimohãpyk o i'atuminug sa'ag uhetiati hap e morekuat emiit akag me.

⁴ – Ma'ato so mekewat morekuat surara akag yt ipowyro teran hin i haype mekewat hiwu i'atu'e. Mi'i pote yt toiwesat i tohêtup hawyi i'atu'e so. Mi'i hawyi yne e'at pe yne wãtym me toto i hêtup hêtup kahato hamo ma'ato yt kat i tutum ipowyro hap i'atu'e so. Mi'i hawyi wêtup e'at pe – Are pãi e tuwepe mekewat surara akag hawyi so – Yt areken'ẽ i Tupana pupi e. I'ewyte irania'in mupi yt areken'ẽ hin i ma'ato mesuwat hiwu pupi areken'ẽ kahato katupono yt areket kuap i mekewat hiwu tut at ka'ap hêtup hêtup hamo pote e. Yt naku i uhete pote atum pãi imiky'esat ewy hawyi yt tut i uhowawi e tuwepe i'atu'e so e.

⁵ Ta'i uimosero mosero kahato rat mekewat haryporia hiwu tehay wo e so. Mi'i pote atipowyro hawyi yt tut i e so tuwepe. Wuat'i e'at pe tut wuat'i wãtym me tut pote atum imiky'esat ewy hawyi yt tut i e so e Iesui tehay iã'ãkap wuo.

⁶ – Pyno eiwewanêtup to mekewat hiwu miêtup uhehay iã'ãkap kape e. eiwewanêtup to mekewat surara akag ehay kape e.

⁷ – Pywo ti rat Tupana yt mekewat surara akag sa'ag ewy hin i katupono Tupana tiky'e kahato temiit'in yne hawyi tutunug neran yne aimiêtup towawiat hap are e. Pywo ti rat toiky'esat kahato ahêtup hêtup kahato hap sio ihot'ok puo sio wãtym muo hap e. Ta'i waku wahêtup tope at ka'ap yt aipohep hin hêtup hêtup hap etepyi e. Ta'i meremo Tupana timohãpyk aru irania'in minug sa'ag ahetiati ko'i wahêtup hawyi e temiit'in me.

⁸ Ta'i areĩne'en Eheyke'et Uito mi'i pote uhut hap e'at turan ati'atu'apiheg kahato irania'in minug sa'ag uimohey haria etiat e. Ta'i uimohey sese haria ihay kahato rakaria Tupana mohey hawuo are e. Mi'i ewywuat Ui'ywot mohey haria ati'a-tukat kahato e. Uhut hap e'at pe mi'iria ewywuat ati'atukat kahato sio toĩ sio yt hap e. Are pãĩ yt atikuap i te sio tukupte'en aru Tupana wywo ihay rakaria uimohey sese haria mekewat uhut hap e'at pe hap yt atikuap i te e Iesui temiit'in me ahepe.

IRUKA 16.15 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi wētup sehay iã'ãkap wuo Iesui henoi miit'in me katupono tukupte'en itote — Uruto po'og wakuaria torania kai e haria yt irania'in atuky'e hin i haria.

¹⁰ Mi'i haria pe Iesui henoi — Sa'awy'i so typy ihainia'in tuwat ra'yn Tupana mōtypot hap yat kape ta'atuehay Tupana wywuat hamo e. Wētup ok Tupana ehay moherep hat mi'i — Po'og uito irania'in kai e tuwepe hat e. Mi'i hawyi so wētup ok yt naku i kahato rakat katupono ipotpap ahewañkaptia porekuat emiit no ahekare'en porera'at hamuat wuat'i mu'ap upi hanuat mi'i e.

¹¹ Mi'i hawyi so mekewat — Uito waku kahato rakat e hat put'ok'e Tupana mōtypot hawe hawyi teke aikope pa'i yn teke hawe pya kahato pyi irania'in yt naku i nug haria kai hawyi ihay se hap ewy Tupana kape — Waku sese kahato atunug e so uito po'og waku irania'in kai e so tuwepe tuwanētup hawe e. Arehum ewawi uiwaku hap upi e so. Uito yt irania'in ewy hin i i'atuminug sa'ag hap

ete e so. Uito waku kahato nug hat yn e so. Are pã e uito ti yt miit'in ma'at hat ewy hin i e. Uito yt areĩne'en i wuat'i haryporia wywo ehat i e. Waku kahato uito pã e so. Tupana e so toĩne'en mesuwe e'yat pe wētup ok miit yt naku i sese nug hat e so. Mi'i miit ahewanĩkaptia esurara'in powyro hat hawyi ahekare'en toiporera'at ahewanĩkaptia porekuat ekat no e so. Yt karãpe i ati'aparap mi'i miit ewywuat e so tuwepe Tupana mōtypot yat pe e.

¹² Ta'i waku kahato atunug yne ete e. Pywo ti rat typy e'at 7 e'at turan yt kat i hin i atu'u mi'u emōtypot hamuat haype e so. Waku kahato atunug katupono uhegyi'at kahato katupono uiko kaipyi uhekat kaipyi atimō'ẽ 10 kaipyi wētup aterut ewawi Tupana hawyi 9 yn atioto ui'yat kape e. Iwato kahato ati'atumō'ẽ uihũria kaipyi wētup 10 kaipyi atum e so Tupana pe e ma'ato mi'i tã to'e Tupana pe wuat'i miit'in tikuap tehay hamuat hap toiky'esat e.

¹³ Mi'i hawyi mekewat yt naku i nug hat mekewat wanĩkaptia powyro hat wuat'i ekare'en pyhyp hat pya kahato irania'in waku nug haria kai toĩne'en oken'ypy ete. Yt teha'at hin i atipy kape Tupana ewawi tehay hamo ma'ato yi kape yn tehe'at hawyi tuwe'ahyk ahyk tuwemōti Tupana wywo tehay hamuat haype. — Yt ui'apiheg nei'o uiminug sa'ag upi e. Atikuap ta'yn uito yt naku i kahato rakano areĩne'en wen ma'ato uhehakyera'at En hap atiky'esat e Tupana pe paato'e haype e so e Iesui.

¹⁴ Pywo pe are'e ehepe mekewat paa'e tominug sa'ag ko'i ete mekewat — Atoiat teran uiminug

yt naku i e hat yn ta'aipok to'yat kape waku pe Tupana wanētup hawe are katupono Tupana tiwaure yne iminug sa'ag ko'i pote ma'ato mekewat – Uito po'og po'og irania'in kai e hat ete Tupana yt tiwaure kuap i iminug yt naku i ko'i hap kai katupono – Uito yt atunug i yt naku i e hat toīne'en mote e. Mi'i hat ewywuat kahato eweikupte'en katupono – Uruto po'og waku torania kai e haria eweikupte'en e Iesui tewanīkaptia pe itotiararia pe. Pywo ti rat are'e ehepe uwe uwe tuwemowato topy'a pe tuwanētup hawe – Uito po'og waku irania'in kai e hap wywo mi'i hat wy ti aru Tupana mimohit kahato rakano topyhu'at wuat'i e'at pe wen uwe uwe paa'e topy'a pe tuwanētup hawe tominug sa'ag hawyi – Uehakyera'at Tupana pe to'e hat mi'i hat toīne'en Tupana mimōtypot no toīne'en wuat'i e'at pe are e Iesui wuat'i miit'in me.

MATEU 19.13-25 MAKU 10.13-16 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi wētup e'at pe miit'in terut ta'atumēpyt'in Iesui ewawi katupono ta'atuky'esat kahato ta'atumēpyt'in poityro hap Iesui po kaipywiat hap. Ta'atuky'esat i'atuewaku Iesui piat hap. Mi'i hawyi tō'ē howawi wen ma'ato Iesui emiit'in wāi'i'atu'e hirakaria erut haria pe.

¹⁶ Ma'ato Iesui ihay pirik temiit'in me – Kat poteī ewei'atupyhyp hirakaria uhowawi haria e. Wāi nei'o are e katupono ati'atuky'esat kahato hirakaria uhowawiat hap e. Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria i'atuepap uhowawiat hap upi are e topy'ahak hap wywo temiit'in me. Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria katupono hirakaria timohey kahato Tupana are e. Ta'i hirakaria tuwehyt'ok

teran kahato Tupana etama pe e. Tupana mohey kahato haria kahato ti hirakaria mi'i pote ti aru mi'iria ewywuwat rakaria yn wyti aru tukupte'en Tupana etama pe e. Mesuwe karãpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hap e'at pe turan mi'iria pe – Atum aru uhetama sese ehepe e. Atum aru mesuwat yi yne hirakaria ewywuwat uimohey haria pe e Tupana e.

17 – Pywo pe ti eweiwat teran aikope Tupana toïne'en morekuat no hap kape pote hirakaria tiky'esat tuwehyt'ok hap ewy o eweiwat o are e. Ma'ato yt pote yt eweiwat kuap i e. Eweiwat ro Tupana mohey kahato hawuo hirakaria imohey kahato haria ewywuwat pote ti aru put'ok'ewei'e aikope Tupana toïne'en hap tote e Iesui topotmu'eria pe ta'atupyhyp hirakaria howawi turan.

MATEU 19.16-30 MAKU 10.17-31 PIAT EWY

18 Mi'i hawyi wētup ok Iuteuria ywania akag hekat kahato rakat apo'e Iesui pe – Uimu'e hat e waku kahato En e. Pyno uimu'e ro kat som waku atunug uheïne'en wuat'i e'at piat hap kyiat hamo e. Atiky'esat kahato areïne'en Tupana wywo wuat'i e'at pe e. Pyno kat som waku atunug mi'i hap puēti hamo apo'e Iesui pe. – Waku sese kahato en e Iesui pe.

19 Mi'i hawyi Iesui to'e – Kat poteĩ – Waku sese kahato En ere'e uhepiat pe e. Tupana yn ni waku sese hap watikuap e. Uito apo areïne'en Tupana wo ewanētup hawe e.

20 Pyno etikuap apo Tupana piat aināpin hap ko'i e. Etikuap aicotã Tupana aināpin Musei miwan miat apo. Mio tã e – Yt naku i wētup ok wywo

wētup ok wywo ehary'i e'aito e miwan me e. Yt naku i eti'auka miit e miwan me e. Yt naku i sero-'ok'ere e miwan me e. yt naku i eso e. Etimōtypot ro e'ywot ety e miwan me e. Mio tā e hap ko'i etikuap apo'e mekewat hekat rakat pe mekewat miit akag me.

²¹ Mi'i hawyi toiwesat — Ta'i ati'atukuap yne mekewat Tupana piat aināpin hap ko'i mehī e. Ta'i uihire pyi te ti atunug yne yne mio tā e hap ko'i e Iesui pe.

²² Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Waku mehī wen ma'ato wētup mo yt etunug i te e. Mi'i hap etunug hawyi waku pe ereīne'en Tupana wanētup hawe e. Pyno ereto ro e'yat kape hawyi ekat iwato kahato hap eti'atumō'ē yne yt hekat i rakaria pe miit'in haky'e'i rakaria pe satek takaria pe e. Eti'atumō'ē yne hawyi waku era'aipok uhowawi uhemiiit no uhupiat eto hamo e Iesui mekewat miit'in akag me mekewat hekat kahato rakat pe. Mio tā etunug pote etipuēti ekare'en sese wuat'i e'at piat mesuwe karāpe Tupana toīne'en mesuwe wuat'i porekuat nuat hap e'at pe e Iesui mekewat hekat kahato rakat pe.

²³ Ma'ato mio tā e Iesui hawyi mekewat miit yi kape yn teha'at hawyi paa'e kahato katupono iwato hekare'en iwato kahato hap toi'atuky'e kahato pote yt toimō'ē teran i tekat sem hatek takaria pe yt hekat i rakaria pe pote.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato mekewat hekat ky'e kahato hat ewawi hawyi toikuap ta'yn paa'e kahato hap hawyi toiky'e kahato hawyi to'e itotitaria pe — Are pāi e niatpo kahato ti rat wekare'en ky'e kahato haria tuwehyt'ok aikope Tupana

toĩne'en Morekuat no hawe are e Iesui.

²⁵ Ta'i niatpo kahato yt hegyi'at i rakat teke atipy pe e. Niatpo kahato wateke atipy pe ahekat iwato wywo e. Niatpo kahato aikotã aihũ iwato kahato rakat mekewat Kameru e hap het rakat teke awi ehapo ka'a puo ma'ato sakpo niatpo sese ewy wekat iwato kahato ky'e kahato rakaria teke atipy pe e. Niatpo aihũ Kameru iwato kahato rakat teke awi ehapo sakpo po'og po'og niatpo tuwehyt'ok Tupana etama pe — Uhekat ti uhutupana wo toĩne'en e hat e Iesui.

²⁶ Mio tã to'e hawyi wanētup haria itotiararia te'e-ro'e tope — Pyno yt uwe i teke kuap atipy pe hekat rakat i'atu'e to'ope.

²⁷ Ma'ato Iesui to'e — Pywo miit'in yt uwe i teke kuap atipy pe e. Tupana yn tiehakyera'at kuap miit'in e. Pywo pe ti rat miit'in yt tikyi'at kuap i ereke hap atipy pe e. Ma'ato Tupana yn miit'in ehakyera'at kuap e. Yt kat i niatpo Tupana wanētup hawe e. Miit'in yt minug kuap ko'i i yt niatpo hin i Tupana pe e. Tupana tiehakyera'at kuap miit'in hekat rakaria pytkai e.

²⁸ Mi'i hawyi Peteru to'e — Urumu'e hat uruto ti urui'atoiat ra'yn uru'yat ko'i urue'yara uruekat uruepotpap uruko eupiat tuwat hamo ehay moherep hamo e.

²⁹ — Pywo kahato ti e'e hap Peteru e. Woroho'okuap kahato eipe e. Atikuap aikotã sa'awy'i eweitoiat yne uhupiat tuwat hamo hap e. Waku kahato ti rat eipe e. Pywo ti rat uwe uwe eipe ewy uiky'e po'og po'og to'yat kai toty kai tehary'i kai toywyt'in kai tomēpyt'in kai topotpap kai hawyi toto uhehay Tupana piat Aiporekuat nuat e hap

moherep hamo mi'i hat eipe ewywuaria wyti aru waku pe tukupte'en wuat'i e'at pe atipy pe e Iesui Peteru pe ahepe.

³⁰ Kat ko'i kat ko'i eweitoiat uhehay sytpok hamo wuat'i ywania enoi hamuat mi'i ko'i eimi'atoiat ko'i atum aru ehowawi i ra'yn mesuwe ma'ato po'og po'og atum eimi'atoiat sa'awy'iwuat ko'i kai e. Ta'i eimi'atoiat ko'i saipepiat uimium ko'i po'og po'og iwato po'og ikahu atum ehepe eweiwat uhupi hawyi i'ewyte eheine'en hap Tupana wywo wuat'i e'at piat hap ikahu kahato hap atum ehepe e Iesui ahepe topotpo'ororia pe.

MATEU 20.17-19 MAKU 10.32-34 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi temiit'in Iesui terepo'ok miit'in typy'i rakaria tokpyi enoi tepiat hamo. — Uhekatu-wyria watuwat mesup tawa wato Ierusarēi kape e. Itote ti aru ui'auka irane aikotā sa'awy'itewuat Tupana ehay moherep haria miwan miat e hap ewywuat wyti ta'atunug sa'ag yne uhete Eheyke'et ete e.

³² Itote ahewanĩkaptia ywania esurara'in po pe ra'yn uipag ui'auka hamo itote irane e Iesui. Yt naku i ta'atunug uhete e. Mi'iria te'eruweuka'i kahato uhete ta'atumikyry'i uhete hawyi kuitu kuitu'i'atu'e uipiit ete uimohit haype irane itote e. Uito Wuat'i Miit'in Eyke'et pytkai uipun aru itote are e. Yt uimōtypot hin i itote e.

³³ Uipak pak kahato itote hawyi aru ui'auka sa'ag ne'i aru ma'ato mi'i pytkai mye'ym e'at hawyi arētem aru uiku'uro sese hap pyi e. Gu'uro pyi ara'aipok ehowawi i ra'yn. Ui'asyp pytkai arētem i ra'yn aru ui'asyp hap kaipyi e.

³⁴ Tuwetiati tohenoi ma'ato hemiit'in yt ikuap hin i imienoi ko'i yt hot'ok'e i pote yt ta'atukuap kuap i i'e hap pote.

MAKU 10.46-52 PIAT EWY

³⁵ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in wywo tawa wato Ierusarēi kape. Mi'i hawyi put'ok'iatu'e tawa Ieriko ete. Mi'i tote toīne'en apyk pe mu'ap ēpeke ete yt iha pytig i rakat mu'ap tote. Itote pyi tohētup kahato miit'in miium ko'i teko ewy.

³⁶ Miit'in typy'i rakaria ō'ē hap toikuap hawyi tohētup ta'yn — Kat hamo som miit'in typy'i rakaria tō'ē e apo'e mu'ap upiaria pe yt iha pytig i hat.

³⁷ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i Mekewat Miit tawa Nasare kaipywiat wyti tut meikowo mekewat Iesui e hap het rakat i'atu'e ta'atuhenoī yt iha rakat i pe.

³⁸ Mi'i hawyi mekewat yt iha rakat i tikuap hawyi tuwēpowat Iesui kape tehay pirik wo — Uipowyro ro uipowyro ro Morekuat Tawi Emiariru uhehakyera'at ro En e.

³⁹ Ma'ato irania'in mu'ap upiaria — Wāi nei'o i'atu'e. Yt naku i ehay pirik hap i'atu'e. Epo'inik to i'atu'e wen ma'ato po'og ne'i tuwēpowat haty wo kahato hamo — Morekuat Tawi Emiariru uhehakyera'at En e.

⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui topyhu'at itote mu'ap tote hawyi to'e — Eweterut ro uhowawi iwēpap'i kahato hat e mu'ap upiaria pe. Mi'i hawyi ta'atuerut mekewat sētup'e hat.

⁴¹ Put'ok'e Iesui yatype hawyi apo'e Iesui — Kat e hap etiky'esat uipo pyi mehĩ apo'e tope. Mio tā e

pote — Mehĩ e uimoehapytig i hap epiat hap atiky'esat kahato pã e Iesui pe.

⁴² — Pyno waku ra'yn emiky'esat ewy atunug e Iesui. Pyno waku ra'yn ereĩne'en e. Mesup ta'yn atum epe emiētup ewywuāt e. Era'akasa ro are katupono uimohey kahato hap emoehãite hap topyhu'at e Iesui yt iha i rakat pe.

⁴³ Mio tã to'e Iesui hawyi meremo iha i ra'yn meremo waku i ra'yn iha ete ihapytig hap waku hap wywo toĩne'en kahato. Ta'akasa kuap i ra'yn hawyi — Waku kahato En Tupana waku kahato En katupono waku i ra'yn uheha e itote tehay se kahato hap ewy tuwehum kahato Tupana kape. Mi'i hawyi mu'ap upi toto ra'yn Iesui upi tawa Ieriko kape iwepit kahato hap wywo toto — Waku kahato En waku kahato En yn to'e Tupana pe itote. I'ewyte irania'in Iesui minug wakuat kapiat akasa haria te'eruwehum yn kahato Tupana ete itote mu'ap upi Iesui toto tawa Ieriko kape turan.

19

¹ Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn tawa Ieriko pe. Mi'i hawyi tawa Ieriko sakpo toto mekewat tawa pu'ap upi tuwat.

² Mi'i tawa pe toĩne'en hekat kahato rakat Sakeu e hap het rakat itotiat. Mi'i miit ri yt naku i kahato rakat toĩne'en irania'in wanētup hawe katupono ipotpap Iuteu ywnia wanĩkaptia esurara'in powyro to'ywania ekare'en pyhyp hamo. Toikat kahato miit'in kaipyi i'atuekat pat'ok hap wanĩkaptia porekuat sa'up mo. Wanĩkaptia porekuat powyro kahato rakano toĩne'en mote tuwemowato kahato tekare'en ete tawa Ieriko tote.

³ Mi'i hawyi Sakeu ta'akasa teran kahato Iesui kape ma'ato yt itypore i sese rakat pote yt ta'akasa kuap i miit'in tok piat sakpo Iesui kape.

⁴ Mi'i pote pun'e irania'in e'yianme wētup aria'yp mu'ap upiat kape hawyi meremo ta'am haga tote ywaipe pyi teha'at kahato Iesui ewawi ta'akasa teran haype.

⁵ Put'ok'e Iesui aria'yp ypyke hawyi teha'at kahato ywaiti hawyi to'e — Uhyt Sakeu e era'apyk to uhowawi uhyt e. Mesuwat e'at pe at areīne'en neran ewywo e'yat pe mehī e.

⁶ Mi'i hawyi meremo ta'apyk hawyi iwepit hap wywo — Hē to uhyt e. Waku kahato ereīne'en ui'yat pe e Iesui pe.

⁷ Ma'ato irania'in tikuap Sakeu yat kapiat Iesui to hap hawyi te'ero'e to'ope — Yt naku i Iesui i'atu'e katupono ahewanīkap yat kape toto i'atu'e to'ope yt nakuat i kahato rakat yat kape Iesui toto ra'yn yt Tupana miky'esat ewy i tutunug i'atu'e ta'atupy-ahak hap wywo.

⁸ Mi'i hawyi Iesui toto mekewat mu'ap pyhyp hat upi mekewat Sakeu e hap het rakat upi i'yat kape. Put'ok'i'atu'e itote hawyi te'erenuk hap upi mekewat Sakeu to'e Iesui pe — Uhyt e ipat'ok uhekat yne ti rat atimōē mesup yt hekat i rakaria pe e. Pywo ti rat miit'in ekare'en pyhyp hap ko'i miit'in ma'at hap ko'i atum mesup i'atuepe e katupono atimohāpyk teran yne uiminug sa'ag ko'i uhero'ok hap ko'i atiporera'aipok teran mesup uimisat ko'i yne mu'ap upiaria po pyi miit'in ekat ko'i e. Wētup ok hyt u'i atat uimipohari po'og atum 4 hyt u'i atiporera'aipok tuwewawi atum e. Atupohari hap ko'i yt naku i hap ewy atum

yne i ra'yn uimima'at ko'i pe e. Mekewat wētup hap ete uimipohari ko'i ete atiporera'aipok 4 hap ewywuat ipakup takat ko'i uimima'at ko'i pe e. Pyno ati'atu'atoiat teran uiminug sa'ag yne hawyi waku yn atunug neran mi'i hawyi e Iesui pe Sakeu.

⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e irania'in me tawa Ieriko piaria pe — Uruto po'og waku irania'in kai e haria eipe e. Mesup ta'yn Tupana miehakyera'at no topyhu'at Mehī Sakeu e. Mesup ta'yn ti rat Aha'ase'i Aparāu emiariru sese toīne'en mehī Sakeu katupono mesup ta'yn mehī Sakeu waku pe toīne'en Tupana wanētup hawe e.

¹⁰ Mesup ta'yn Tupana miehakyera'at no topyhu'at i'ewyte yne i'yat piaria waku pe toīne'en e. Mi'i hawyi to'e mehī Sakeu pe — Pyno waku pe ra'yn mehī e mesup ta'yn Tupana miehakyera'at ereīne'en wuat'i e'at pe e Iesui mehī Sakeu pe. Pywo ti Uito Eheyke'et ariot mesuwat mytyp kape ho'owasat rakaria kat hamo ariot e. Ta'i ho'owasat rakaria ehakyera'at hamo ariot miit'in kat hamo e. Ma'ato — Uruto po'og irania'in kai e haria yt atimowaku kuap i katupono — Uruto waku ra'yn i'atu'e. Mi'i pote yt naku i rakaria wywo uhewyry i'atumu'e Tupana kuap hamo e Iesui tawa Ieriko piaria pe — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

MATEU 25.14-30 PIAT EWY

¹¹ Mi'i hawyi miit'in tuwat tuwat tawa wato Ierusarēi kape. Mi'i hawyi i'atuehay kahato mu'ap upi — Pywo ti rat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat tut irane ahewanīkaptia akit hamo hawyi waku pe watukupte'en i ra'yn aikotā sa'awy'iwuat hap e'at piat hap ewy i'atu'e to'ope mu'ap upi.

12 Mi'i hawyi yt pya i tawa wato Ierusarēi kai turan Iesui ti'atumu'e mu'ap upiaria tehay iā'ākap wuo — Sa'awy'i so wētup tu'isa waku rakat hekat kahato rakat wuat'i etama piaria mikuap toto ra'yn tetawa kaipyi morekuat koro kape. — Atiky'esat wuat'i tu'isaria akag wo uinug uruetama pe e hap wywo toto e so.

13 Ma'ato toto morekuat koro kapiat hap owakai toi'atukaykay ra'yn toeropat haria akag ko'i 10 ok takaria tuwewawi hawyi so — Areto ra'yn Morekuat koro kape hawyi atiky'esat ui'airo temiit akag wo mesuwat ahetama piaria wuat'i tu'isaria akag wo e so. Pyno areto turan atiky'esat uhekat eipo pe areto turan imowato hamo e so. Pyno atimō'ē uhekat eipo pe hawyi waku areto ma'ato Morekuat koro uinug wuat'i tu'isaria akag wo ahetama piat hawyi tutum uhepe tomiwan uimowato hap hawyi meremo ara'aipok mesuwe hawyi atiky'esat uimium ehapiat mowato kahato hap e so temiit 10 ok takaria pe. Mi'i hawyi wētup ok pe tuereto tutum nu mehit kahato rakat tekat kahato hap hawyi — Pyno areto ra'yn mesup e. Mi'i hawyi areñe'en morekuat koro yat pe mekewat tama koro pe hawyi mi'i turan ewei'atumowato kahato o uhekat mesuwe e so. Mi'i hawyi iwato toimō'ē i'atuepe nu mehit rakat hawyi toto tetawa pyi.

14 Toto ra'yn tetama pyi turan hawyi so ito-tiaria tu'isaria te'eruwa'atunug hawyi so meremo tuwat morekuat koro kape wētup mu'ap upi po'og meremo tuwat at ka'ap hap ewy. Mi'i hawyi so put'ok'i'atu'e mekewat tu'isa yianmete hawyi so — Morekuat i'atu'e tut wyti aru wētup ok miit urue-

tama pyi yne mikuap takat i'atu'e. Mi'i miit tiky-'esat kahato uruetu'isa akag wo uruetama pe wen ma'ato yt uruiky'esat i rat meiēwat miit uruetu'isaria akag wo i'atu'e so. Yt naku i eti'airo mi'i miit wuat'i tu'isaria akag wo uruetama pe i'atu'e so.

¹⁵ Pyno mekewat wuat'i miit'in miky'esat hekat rakat etama puat gupte'en haria yt tiky'e hin i mekewat tu'isa e. Ma'ato mekewat morekuat eporekuat koro rakat tiky'e kahato hawyi — Woronug na'yn en uhemii't'in sem mesuwat yi totiaria porekuat no e tope. Mi'i hawyi ta'aipok ta'yn tetama kape morekuat koro mi'airo wo wuat'i miit'in porekuat no. Mi'i hawyi so itote hawyi toi'atukaykay ra'yn tuwewawi temiit 10 ok takaria teropat haria aikotā i'atupotpap hap moherep hamo aikotā tomium sa'awyi ta'atumowato hap kuap hamo.

¹⁶ Mi'i hawyi sa'awyi wuat put'ok'e hawyi to'e morekuat pakup we — Sa'awyi wētup eiam howapy nu mehit rakat hekat kahato rakat etum uhepe e. Koitywy 10 eiam howapy nu mehit rakat hekat kahato hap ewy aterut ewawi Uika'iwat e.

¹⁷ Mi'i hawyi mekewat Tu'isa Wato pakup iwepit kahato hawyi toiwesat — Waku kahato etunug uhekat wywo areto hap turan e. Uhemii't kahato en uhyt e so. Waku rakat rasig en e. Pyno ewe'eg kahato uhekat wywo pote mesup woronug en uhemii't koro wo 10 uhetawa pe e temiit wakuat pe.

¹⁸ Mi'i hawyi wētup ok teke hanoi hamo — Pyno sa'awyi' i etoiat uipo pe wētup eiam nu mehit rakat hekat rakat e. Koitywy 5 eiam howapy atum epe uika'iwat e.

19 Mi'i hawyi morekuat to'e mekewat temiit pe — Waku pyno etunug mehĩ e. Yt uima'at hin i pote mesup atum epe 5 tawa ko'i i'atupo'oro epiat hamo e. Waku ereĩne'en itote i'atuetu'isa akag wo e morekuat pakup temiit wakuat pe.

20 Mi'i hawyi wētup i teke towat etiat enoi hamo — Heno uika'iwat meiũ ti emiium ok tã e. Sa'awiyuwat emiium ewywuwat atum epe e. Uhe-sokpe ikahu rakat pe ati'apykok kahato mesuwat emiium hekat rakat e. Koitywy toĩne'en ne yne mesuwat sokpe pe emiium iwato hap ok tã.

21 Pywo areken'ẽ epupi pote waku pe kahato atunug iheg me mekewat nu imehit kahato ko'i e. Ati'apykok kahato katupono worokuap kahato en uhyt e. Atikuap wy ewe'eg kahato hap kaipyi yt ewat i pytkai eti'atuporera'at ekat ko'i e. I'ewyte yt emikoi i pytkai eho'ohep kuap irania'in ko ko'i hap atikuap e. Ta'i uruikuap kahato en aikotã ereĩne'en iwe'eg kahato epotpap nug hap ete ekat mowato hap ete e. Mi'i pote emiium atisyp yi pe hawyi mesup atum yne i ra'yn epe e.

22 Mi'i hawyi ika'iwat to'e tope topy'ahak popuo — Uhemiit sa'ag kahato wo ereĩne'en pãĩ are e. Yt naku i kahato etunug uhekat wywo e. Uipy'ahak hap etikuap pytkai uhekat yt eti'atumowato hin i e. Yt uiat i pytkai atiporera'at ere'e uhepe. I'ewyte yt uimikoi pytkai i aho'ohep ta'yn ere'e uhepe.

23 Pyno ereken'ẽ uipupi hawyi kat pote kahu uhekat kahato hap yt etimowato i en wētup ok potpap nug hap kai e. Kat pote yt etipuru i wētup ok pe uhekat mowato hamo e temiit iperup takat pe.

24 Mi'i hawyi morekuat pakup to'e tesurara'in

me – Eweitat ro meiũwat uhekat uhemiiit yt iwe'eg i rakat po pyi hawyi ewetum no ipo piat uimiium uhemiiit wakuat pe hekat po'og mowato hamo e.

²⁵ Mi'i hawyi hesurara'in te'ero'e morekuat pakup we – Uruka'iwat i'atu'e iwato kahato ra'yn ipo pe toĩne'en 10 eiam howapy ra'yn toĩne'en na'yn ipo pe kat pote pyno etum mo'og tope i'atu'e.

²⁶ Mi'i hawyi morekuat pakup to'e tesurara'in me – Pywo pe ti uhekat mowato hat pe po'og po'og atum aru sa'awy'iwuat kai e. Ma'ato yt iwe'eg i rakat pe uhekat mohit hat pe mio tã are – Sa'awy'iwuat iwato kahato atum epe ma'ato mesup yt kat i po'og atum epe e. Mi'i hawyi mekewat kurin epo piat ewanuat tuweityk ta'yn hawyi yt kat i topyhu'at epo pe aru e morekuat pakup temiit yt iwe'eg i rakat pe tekat tomiium yt imowato i hat pe.

²⁷ Mi'i hawyi meimuẽwat sa'awy'iwuaria morekuat pakup wanĩkaptia – Yt uruiky'esat i mi'i miit uruporekuat nuat e haria toi'atupo'oro tesurara'in herepo'ok tewawiat hamo. Ta'atuerut hawyi mio tã e i'atuepe – Pyno sa'aw'i yt uiky'esat hin i uito eiporekuat no e. Mi'i hawyi ehehay sa'ag kahato uhediat hap atikuap ta'yn e. Yt naku i kahato eipe uiwanẽtup hawe e. Mi'i hawyi to'e tesurara'in me – Meremo meiũpe ra'yn uhowakai te ewei'atu'uka ro mi'iria e so mekewat morekuat pakup itote e Iesui tehay iã'ãkap wuo. Tuwepiat ihay tehay pun haria pe – Yt naku i Iesui Aika'iwat no e haria pe.

28 Mio tã e tohenoi hawyi Iesui toto i ra'yn mu'ap upi mekewat tawa wato Ierusalr̄i kape temiit'in sem e'yianmete toto.

29 Put'ok'e mekewat mikoi ypia pe mekewat Uri-weira ypia ko'i e'yity'ok totiat mekewat yi yt pya i tawa hit Pewake kai tawa hit Petania kai hawyi Iesui henoi typy ok temiit'in me.

30 Mio tã to'e – Eweiwat ro meiẽwat tawa hit kape hawyi put'ok'eweie itote hawyi eiwehyt'ok tawa hit pe turan aru i'atuhũ hit Iumenta mēpyt eweipuẽti itote e. Mi'i i'atuhũ atiky'esat mesuwe katupono i'ok pe tote uhewyry teran tawa wato Ierusalr̄i kape e. Ma'ato yt uwe i te hewyry mekewat i'atuhũ hit okpe tote are e. Pyno ewei'asaitypok i'atuhũ hawyi meikowo eweterut uhowawi uihũ wo e.

31 Itotiaria tikuap teran aru kan hamo i'atuhũ asaity eweipok e pote waku ewei'atuwesat mi'iria – Ta'i Aika'iwat Iesui tiky'esat wyti eihũ waku eweie apo'e haria pe e Iesui temiit'in typy ok takaria pe.

32 Tuwat ra'yn meimuẽwat tawa hit kape hawyi Iesui to'e hap ewywuwat kahato ta'atupuẽti put'ok-ta'atu'e itote hawyi.

33 I'atuhũ ta'atu'asaitypok turan put'ok'i'atu'e mekewat hũ ka'iwaria hawyi – Kan hamoĩ uruhũ ewei'asaitypok hamuat apota'atu'e.

34 Mi'i hawyi Iesui emiit'in i'atuwesat – Aika'iwat Iesui tiky'esat kahato ti eihũ i'atu'e Iesui mipo'ororia.

35 Mi'i hawyi – Pyno waku eweitioto ro i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'eroto Iumentu hit Iesui kape. Puk'ok'i'atu'e Iesui kape hawyi ta'atuporokpun

na'yn ta'atuesokpe ko'i mekewat hũ okpe tote hawyi ta'atumo'apyk ta'yn Iesui ihũ hit okpe tote.

³⁶ Mi'i hawyi mu'ap upiaria tiporokpun ta'atuesokpe mu'ap tote Iesui to hap owakai ipu'ap ikahu rakat nug hamo morekuat ewywuwat mu'ap nug hamo imōtypot haype ta'atunug.

³⁷ Mi'i hawyi Iesui ipot'apyk mekewat yity'ok Uriweira ypia piat kaipyi tawa wato Ierusalēi kape hawyi toto mekewat mu'ap miit'in minug upi toto tohũ hit tote apyk pe ipot'apyk.

³⁸ Yt pya hin i tawa wato Ierusalēi kai turan typy'i rakaria hupiaria sem — Waku kahato En Tupana i'atu'e. Waku kahato Emi'airo Urupo-rekuat nuat i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Meiūwat Miit timoherep kahato Tupana esaika hap yt uwe mesuwarotiat minug ewy i tutunug uruehamo i'atu'e kahato itote. En Tupana Mipo'oro sese i'atu'e katupono uruta'akasa ra'yn eminug ko'i Emipo'oro mimoherep ko'i i'atu'e i'atuwepit kahato haype. Mi'i pote urutuwehum kahato ewawi Tupana i'atu'e.

³⁹ Mi'i ta'atunug kahato itote hawyi wo'omu'e haria itotitaria te'ero'e Iesui pe — Wo'omu'e hat i'atu'e eti'atumopo'inik to epotmu'eria i'atu'e.

⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pyno mi'iria i'atupo'inik uimōtypot hap ete pote meremo aru mesuwat nu ko'i mu'ap upiat te'eruwēpowat uimōtypot hap — Tut ri tut ri Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hanuat i'atu'e aru nu ko'i are e Iesui tewaniġaptia pe.

⁴¹ Mi'i hawyi porap put'ok'e Ierusalēi me hawyi Iesui teha'at tawa wato kape hawyi tuwak popuo to'e — Ierusalēi miaria Ierusalēi miaria ariot ra'yn

ma'ato yt uikuap i eiperia e.

⁴² Mesup ta'yn aterut teran ehowawi wuat'i e'at piat eimowepit hap wen ma'ato yt heremo i pote yt eweikat i uimierut e tuwak popuo. Ta'i Tupana uipo'oro eehakyera'at hamo hawyi eiwo'owese hap wywo eweikupte'en e ma'ato yt eweiky'esat i pote mi'i hawyi uimienoi eiwo'owese hap etiat yt heremo i ra'yn toĩne'en e. Mig'i wo ra'yn toĩne'en yt eweiky'esat i hawyi e.

⁴³ Uimohey hap pun haria eipe pote ti aru ehewanĩkaptia esurara'in sem tō'ě tō'ě kahato irane eimoma hamo are e. Put'okta'atu'e ehetawa wato ete hawyi yne mu'ap ta'atupyhyp ehetawa kapiat e. Mi'i hawyi eimi'u yt kat i toĩne'en aru e. Mi'i hawyi yt eiwenō'ě kuap i ehetawa pyi.

⁴⁴ — Mi'i hawyi ehetawa wato pe tuwehyt'ok kahato ehewanĩkaptia surara'in sem wētup ywania eiwu'uka hamuat eimoma yne hamuat aru e. Ta'atu'atu'uka torania ehetawa piaria mekwat e'at pe aru e. I'ewyte ehetawa piaria topap topap yne e. Ei'yat ko'i ta'atupuruk yne wyti aru e. Yt wētup i nu ehetawa piat tukupte'en aru ei'yat nug hap katupono itote ta'atupugha yi kape yne ei'yat ko'i e. Hewo hewo yne nu wato ko'i yi kape aru are e. Pywo ti rat eimoma hap yn topyhu'at aru e. Tupana mi'apiheg ko'i eweipyhu'at aru kat pote Tupana Mipo'oro Eehakyera'at hanuat mohey hap pun haria eipe pote e Iesui tuwak popuo ma'ato eipe ti yt eweikuap i Tupana heĩne'en eipy'asetpiat hap e tuwak popuo tetawa Ierusalrēi piaria pe.

MATEU 21.12-17 MAKU 11.15-19 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn tawa Ierusalrēi me hawyi Tupana mōtypot yat koro pe teke

hawyi toi'atusopo kahato kare'en weneru weneru'i haria itote.

⁴⁶ Mi'i hawyi to'e wuat'i weneru haria pe — Wāi nei'o e yt ewetunug ne Tupana mōtypot yat kat weneru kat weneru hap netap e. Sa'awy'i mio tā e Tupana tehay moherep haria miwan me — Ui'yat yi tote atiky'esat wuat'i ywania uhowawiat uiwywuat i'atuehay hamuat hap atiky'esat ui'yat e Tupana sa'awy'i Isaia miwan 56.7 pe. Ma'ato eipe ti sero'ok'e haria yat no ewetunug na'yn e Iesui wuat'i kat weneru haria pe.

⁴⁷ Mi'i hawyi mekewat e'at ko'i turan wuat'i e'at pe turan Iesui ti'atumu'e miit'in Tupana mōtypot yat koro piaria. Ma'ato pa'i akagnia miwan enoi haria i'ewyte tawa piaria akagnia i'auka teran kahato haype itote.

⁴⁸ Mi'i hawyi hewanīkaptia ti'atukat kahato aikotā waku Iesui auka hap ma'ato yne itotiaria i'atupap kahato Iesui ehay upi pote yt ta'atupuēti i mu'ap i'auka hamuat.

20

MATEU 21.23-27 MAKU 11.27-33 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe Iesui toīne'en Tupana mōtypot yat pe turan toi'atumu'e kahato itotiaria tehay wakuat Tupana etiat. Mi'i turan put'ok'i'atu'e howawi pa'i akag ko'i miwan ehay enoi haria wywo i'ewyte nagnia akag ko'i wywo.

² Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — kat pote ti rat eti'atusytpok miit'in ga'atpo Tupana mōtypot yat pyi i'atu'e. Yt naku i mi'i tā etunug yt uruehay upi i i'atu'e. Pyno uwe kahu epo'oro hat mi'i tā

nug hamuat i'atu'e sio morekuaria sio ewepyi mi'i sa'ag hap etunug i'atu'e.

³ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pyno ahenoi aru ehepe uwe uipo'oro Tupana mōtypot yat apykok hamo ma'ato sa'awy'i atiky'esat uiwesat hap ehapiat e.

⁴ Pyno uiwesat ro — Uwe sese ahēt'ok hat Iuwāu po'oro hat apo toīne'en sio Tupana tip'o'oro Iuwāu sio miit'in tip'o'oro ahēt'ok hap nug hamo apo'are e. Uiwesat ro mi'i hawyi woroho'owesat wy uwe uipo'oro Tupana mōtypot yat hywytip hamo e tewanīkaptia pe.

⁵ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som waku watiwesat Iesui katupono i'atu kahato mesuwe ahēt'ok hat Iuwāu mōtypot kahato rakaria i'atu'e to'ope. Pyno — Tupana ipo'oro hat wato'e pote apo'e irane ahepe Iesui — Kat poteī pyno yt eweimohey i te urumimohey Iuwāu to'e aru ahepe i'atu'e to'ope.

⁶ Ma'ato — Tuwepyi tuwepo'oro Iuwāu wato'e mesuwe pote mesuwat irania'in sem Iuwāu ky'e haria meremo ai'auka wyti aru ta'atupy'ahak popuo i'atu'e. Katupono mi'iria — Tupana ehay moherep hat koro Iuwāu i'atu'e katupono ta'atumuhey kahato te imienoi i'atu'e to'ope.

⁷ Mio tā i'atu'e to'ope hawyi ta'atuwesat ra'yn Iesui apo'e hap — Yt uruikuap i kahato te uwe sese Iuwāu po'oro hat i'atu'e. Uwe ehay pyi Iuwāu tut miit'in set'ok hamo hap yt uruikuap kahato i te i'atu'e.

⁸ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Are pāi kat pote yt uiwesat i e. Pyno yt uiwesat i pote uito eipe ewywuat yt woroho'owesat i rat uwe hay upi ati'a-

tusytpok mesuwepyi Tupana mõtypot yat piat yt naku i nug haria e Iesui pa'i kororia pe miwan ehay moherep haria pe nagnia akagnia pe. Mi'i hawyi yt kat i to'e i'atuepe Tupana Mipo'oro Iesui.

MATEU 21.33-46 MAKU 12.1-12 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi hã'ãkap wuo Iesui henoi Tupana mõtypot yat koro piaria pe tewanĩkaptia pe — Wětup e'at pe so wětup yi wato ka'iwat warana koi hat ti'atukoi kahato tewarana ypia koro yi wato hap ok tã toikoi. Waku ra'yn hawyi so toipuru tewarana ypia to'ywania pe hawyi to'e — Waku eti'atu'apykok uhe'yi e hawyi eweiium no uhepe sa'up wuat'i ewaty pe warana eweiweneru hawyi e warana ypia ka'iwat hawyi toto ra'yn pya wětup tama kape hawyi toĩne'en mot'i itote e.

¹⁰ Meiũran mekewat warana ypia haat ra'yn hawyi mekewat warana ypia ka'iwat tipo'oro temiit pya pyi mekewat warana ypia apykok haria pe towanuat warana sat hamo ho'ohep hap kaipyi. Ma'ato hemiit'in warana ypia apykok haria yt i'atuwese hin i hawyi yt ho'oium i haype hawyi imipo'ororia pe ta'atuehay sa'ag hawyi ta'atupokpok hawyi ta'atupo'oro i ra'yn yt kat i hin i i'atupo pe wywo e.

¹¹ Mi'i hawyi warana ypia ka'iwat wětup ok i ra'yn toipo'oro ra'yn towarana ypia piat ipot-pap takaria kape warana ko'i towanuat sa'up sat hamo i'atumipo'oksu'at hamo ma'ato i'ewyte yt kat i ta'atuha'upium tope ma'ato yt i'atuwese hin i imipo'oro ete hawyi ta'atupokpok imipo'ororia sa'awy'iwuaria ewy hawyi ta'atuporera'aipok yt kat i wywo i e.

12 Mi'i hawyi wētup ok temiit warana ypia ka'iwat tipo'oro i ra'yn ma'ato mi'i miit mi'i hare ta'atu'ahyk ahyk hawyi ta'atupun na'yn warana ypia pyi e.

13 Mi'i hawyi warana ypia ka'iwat tuwanētup — Aikotā waku atunug uimipo'ororia pun haria ete e tuwepe hawyi to'e tuwepe — Pyno atikuap ta'yn aikotā waku atunug e tuwepe ta'i Uha'yru sese uimiky'e kahato atipo'oro hawyi ti aru ta'atumō-typot mi'i miit uimipo'oro katupono Uha'yru sese mi'i uimipo'oro pote e tuwanētup hawe.

14 Mi'i hawyi toipo'oro ra'yn wen ma'ato tewarana ypia apykok haria te'era'akasa hawyi te'ero'e to'ope — To'iro waku wati'auka mesuwat yi warana ypia koro ka'iwat sa'yru i'atu'e to'ope. Ta'i pāi wati'auka ha'yru hawyi ti aru ha'yru ywot iku'uro hawyi yt kat i ipowat'yp hawyi mesuwat yi yne aiwanuat tukupte'en hawyi hekat rakaria wo watoīne'en i'atu'e sa'ag. Pyno to'iro warana ypia koro ka'iwat pakup auka hamo hawyi iku'uro hawyi yne i'ywot ekat sem topyhu'at aipo pe ra'yn i'atu'e te'ero'e to'ope.

15 Mi'i hawyi ta'atusat ha'yru hawyi ta'atupugha sa'ag ipiit i'ywot mikoi ypia pyi hawyi itote ta'atu'auka sa'ag ne'i ha'yru e Iesui hā'ākāp wuo tuwepiat ihay tewanīkaptia pe. Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe — Uiwesat ro kat pyno aru kat pyno aru ha'yru ywot tunug aru tomikoi ypia apykok haria sa'ag ete e.

16 Mi'i hawyi yt iwesat i. Mi'i pote Iesui to'e to'auka teran haria pe — Pyno ahenoi ehepe kat som tutunug mekewat Morekuat akag tosa'yru auka haria ete e ta'i meremo tut tesurara'in sem

wywo hawyi toi'atu'uka kahato Tosa'yru auka haria hawyi tutum aru tewarana ypia e'yi wato wētup ywania po pe ra'yn hawyi toipag te'yi wato tomikoi warana ypia koro wētup ywania po pe i'apykok hamo e Iesui to'ywania pe tehay pun haria pe. Mi'i hawyi itotiarua tikuap Iesui ehay iā'ākap hawyi — Yt naku i kahato ehay ai'ywania ete Uhyt i'atu'e Iesui pe.

¹⁷ Mi'i hawyi Iesui teha'at tewanīkaptia ewawi hawyi to'e — Pyno topyhu'at aru ui'e hap ewy aikotā Tupana to'e sa'awy'i tehay miwan miat puo ewy e. Mio tā to'e — Waku ewetunug uimōtypot yat Mesuwat Nu ikahu rakat iheg nakat kawiat e Tupana tomi'airoria pe to'yat nug haria pe wen ma'ato — Yt naku i kahato Mi'i Nu Tupana Mi'airo i'atu'e hawyi inug haria yt tiky'esat i ma'ato — Mi'i Nu po'og hesaika torania'in kai po'og ikahu uimōtypot yat nug hamo e Tupana tomiwan me e Iesui tuwepiat. ma'ato mi'i pytkai eweipugha Tupana Mi'airo e Iesui tomohey hap pun haria pe.

¹⁸ Uwe uwe yt tiky'esat i Mekewat Nu Tupana Mōtypot Yat Nug Hamuat mi'i miit ri yt iwe'eg hin i topyhu'at e katupono mi'i hawyi Mekewat Nu Wato toipun turan to'akit hap tokag pik hap topyhu'at e miwan me e. I'ewyte uwe uwe tipun Mekewat Nu hawyi ta'aipok tuwewawi hawyi mekewat miit Mekewat Nu miku'i wo topyhu'at e. Ta'i e Mekewat Nu Koro tote eiweta'at hawyi eipiit pok'e itote hawyi Mekewat Nu Koro mimoku'i wo eweikupte'en aru wuat'i e'at pe e Iesui to'auka kat haria pe tuwepiat tehay iā'ākap hawuo.

¹⁹ Mio tā to'e hawyi pa'i akag ko'i i'ewyte nagnia ehay enoi haria te'ero'e to'ope — Yt naku i

Iesui ehay ahete i'atu'e to'ope. Pywo pe ti ahetiati tohenoi mekewat hã'ãkap wuo i'atu'e. Mi'i pote ta'atupytyk teran Iesui i'auka hamo ma'ato miit'in pupi te'eroken'ë i. Katupono irania'in Iesui mimu'eria – Waku kahato aimu'e Iesui i'atu'e to'ope mi'i tupono yt ta'atupytyk kuap i. Watat Iesui hawyi ipotmu'eria ai'auka rakaria wo tukupte'en i'atu'e to'ope.

²⁰ Ta'atukat kahato Iesui pytyk hamo wãtym muat hap yt heremo i hawuo. Ta'atuha'up nug ihainia'in me yt nakuaria i pe Iesui ma'at haria ta'atuehay wo. Mi'iria wakuaria ewywuaria tõi'ë ta'atuehay wuat Iesui ma'at hamo. I'atupo'oro haria ta'atupag neran Iesui ta'atuporekuat nuat po pe i'auka hamo. Iesui ihay sa'ag hap morekuat ete hap ta'atukat hawyi.

²¹ Put'ok'i'atu'e hawyi ta'atuma'at reran ta'atuehay wo – Wo'omu'e hat koro i'atu'e hãpyk kahato emienoi miit'in me uruwanëtup hawe i'atu'e. Uruikuap aikotã Tupana miky'esat yn ewy etunug miit'in me i'atu'e. I'ewyte pywo pe yn uruwe-sat hap uruikuap i'atu'e. Ta'i yt ereken'ë hin i rasig miit'in pupi Tupana ehay etimoherep wuat'i miit'in me turan i'atu'e Iesui pe. Ta'i uruikuap aikotã waku kahato ereïne'en wuat'i miit'in ky'e hap ete sio morekuaria sio aheropat haria i'atu'e. Uruikuap aikotã miit'emiit powyro hano ereïne'en i'ewyte miit'akag ko'i powyro hano ereïne'en wy i'atu'e Iesui pe.

²² Pyno eheno i uruepe sio waku watum sa'up aiporekuat uruewanĩkaptia pe mekewat wëtup ywania Humanu ywania porekuat wato Sesa e hap het rakat pe sio yt i'atu'e. Waku watum

morekuat Sesa pe imiētup ewy sio yt apo'i'atu'e Iesui pe ima'at hamo.

²³ Mi'i hawyi meremo Iesui toma'at hap toikuap tuwepe hawyi to'e i'atuepe.

²⁴ — Eweterut ro uhowawi mekewat sa'up wētup e'at piat aipotpap sa'up mekewat wētup imehit rakat kawiat e. Mi'i hawyi ta'atuium i'ape rakat Iesui pe hawyi apo'e i'atuepe — Pyno uwe miit akag iā'ākap mesuwe miwan me uwe set toīne'en meiū sa'up i'ape tote e. Mi'i pote — Ta'i mekewat morekuat koro Sesa e hap iā'ākap mekewat Sesa set itote toīne'en miwan me i'atu'e ta'atuwesat.

²⁵ Pyno morekuat wato Sesa set toīne'en itote pote Sesa wanuat toīne'en are e. Mi'i pote morekuat Sesa wanuat tohētup i'ape ko'i pote ewetum no tope morekuat Sesa sa'up are e. I'ewyte Tupana miētup hap ok tā sa'up ewywuat ewetum no Tupana wanuat Tupana pe are e Iesui toma'at reran e haria pe apo'e haria pe.

²⁶ Mi'i hawyi te'eruwemōti kahato Iesui pupi yt ta'atuma'at kuap i haype katupono Iesui po'og po'og iwe'eg nakat toma'at reran haria kai pote. Mi'i hawyi i'atupohep ta'yn miit'in sem ehamo Iesui apo'i'atu'e hap. Mi'i hawyi yt kat i'atu'e kuap i itote miit'in ehamo ma'ato te'eruwānētup kahato Iesui piat ta'atuwesat hap kape.

MATEU 22.23-33 MAKU 12.18-27 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi tō'ē Iesui ewawi Tupana ehay miwan miat miit'in mu'e haria akag ko'i Satuseuria e hap ko'i. Mi'iria ti — Aiku'uro hawyi yt kat i ra'yn aheīne'en pakup i hap e haria.

²⁸ Tō'ē hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Wo'omu'e hat ahe'ase'i Musei miwan me mio tā to'e ahepe

— Eyke'et iku'uro hawyi ma'ato yt kat i te mēpyt rakat pote waku iyke'et i hehiwu he'aito wo toīne'en iywyt sa'yru nug hamo haki'yt nug hamo iku'uro yt kat i haipepiaria pote e ti aha'ase'i Musei tomiwan me i'atu'e.

²⁹ — Pyno sa'awy'i so tukupte'en so 6 ywyt'in ta'atuyke'et etawa pe. I'atuyke'et toīne'en tehary'i wywo hawyi iku'uro yt kat hin i ha'yru haki'yt te turan iku'uro so.

³⁰ Mi'i hawyi so iywyt po'og wuat yian nakat wywo ra'yn hehiwu ma'ato iywyt iku'uro wy yt kat i imēpyt i te turan.

³¹ Mi'i hawyi so wētup ok iywyt wywo ra'yn hehiwu toīne'en ma'ato i'ewyte yt imēpyt i te turan iku'uro so. Mio tã hap ewy 6 ok takaria iywyt'in hehiwu wywo toīne'en tuereto hawyi yne so topap hawyi ta'atuehiwu yt kat i imēpyt rakano te so.

³² Mi'i hawyi so i'ewyte i'atuehiwu iku'uro i'atu'e yt imēpyt i te turan iku'uro so i'atu'e Iesui pe.

³³ Pyno uruikuap teran karāpeī tukupte'en yne miit'in gu'uro pyi hawyi apuru uwe wary wo aru mekewat hiwu i'atu'e katupono 7 ok he'aito apo'i'atu'e Iesui pe.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pywo pe ti mesuwarotiarria wo'okyi'at hap ta'atunug ihainia'in haryporia'in aikotã aikotã aheko ewy wen ma'ato atipy pe yt mi'i tã hin i e.

³⁵ Ta'i miit'in tuwētem gu'uro pyi hawyi atipy piaria ewywuaria tukupte'en wuat'i e'at pe yt kat i wo'okyi'at hap itote yt ta'atunug i wo'okyi'at hap itote are e.

³⁶ Katupono atipy piaria ewywuaria wo te'ero-

pyhu'at mi'iria tuwenõ'ẽ gu'uro pyi hawyi yt i'atuku'uro i wuat'i e'at pe tukupte'en Tupana mẽpyt'in sese wo are e.

³⁷ I'ewyte aha'ase'i Musei miwan kaipyi wati-mu'e hawyi watikuap aheĩne'en pakup i hap watuwẽtem gu'uro pyi hap watikuap katupono mio tã to'e Musei tomiwan me — Ta'i mekewat aria'yp wuk'e hap kaipyi Tupana to'e uhepe — Uito ti ewat e'ase'i Aparãu eTupana e. Uito ti e'ase'i Isaki eTupana e uhepe. I'ewyte Uito ti ewat e'ase'i Iako eTupana e uhepe aria'yp wuk'e hap kaipyi e Musei tomiwan me mekewat e'at ihay Tupana wywo hap e'at pe turan e.

³⁸ Mi'i tupono aha'ase'i Musei miwan kaipyi watikuap aha'ase'i Aparãu Isaki Ioko toĩne'en ne ta'atuku'uro pytkai katupono Ahetupana ieĩne'en haria eTupana wo toĩne'en are. Yt naku i map haria eTupana Ahetupana toĩne'en wato'e e. Ta'i ieĩne'en haria eTupana katupono Musei mio tã e — Tupana ti gupte'en haria aha'ase'i Aparãu Isaki Ioko eTupana toĩne'en Aparãu Isaki Ioko iku'uro rakaria tukupte'en pytkai Musei toĩne'en mesuwat yi tote turan pytkai mio tã e.

³⁹ Mi'i hawyi wẽtup ok miwan ehay enoi hat itote to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat waku kahato uruwesat hap e.

⁴⁰ Mi'i hawyi yt apo'i'atu'e kuap i po'og na'yn Iesui pe miwan kuap kahato rakaria. Mi'i hawyi i'atuponik ta'yn — Are pãi i'atu'e ta'atuwanẽtup hawe iwesat kuap kahato Iesui pote yt wati'aparap kuap i Mi'i ahehay wo i'atu'e. Ta'i Mi'i Miit po'og iwe'eg aikai i'atu'e Iesui piat ta'atuwanẽtup hawe.

MATEU 22.41-46 MAKU 12.35-37 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i hawyi Iesui to'e i Musei miwan kuap kahato rakaria pe yt apoto'e hap wesat kuap i rakaria pe — Wo'omu'e haria e kat pote ri rat ewei'e eimu'e haria pe — Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ri morekuat Tawi emiariru emiariru kaipywiat tuwemoherep ewei'e ahepe e.

⁴² Katupono sa'awy'i sese aha'ase'i pot morekuat Tawi to'e tomiwan me towepy hawe — Uipotypot koro Tupana to'e Uipotypot koro Tupana pe — Era'apyk o Uimimōtypot no mesuwe uipo sese kai e.

⁴³ Waku ereīne'en mesuwe uikai hawyi ti aru atunug ewanīkaptia yne epy ywyt'okpype e TUPANA UIKA'IWAT pe e aha'ase'i morekuat Tawi towepy hawe e.

⁴⁴ Pyno Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat toīne'en pāi Tawi KA'IWAT KORO wo e. Kat pote pyno ewei'e — Morekuat Tawi emiariru emiariru topyhu'at aru Tupana Mipo'oro Aika'iwat Koro wo yt Tawi e hap ewywuat e Iesui tuwepiat e yt tomohey i haria pe Iesui morekuat Tawi ka'iwat pote mio tā.

MATEU 23.1-36 MAKU 12.38-40 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi itotiarua te'eruwanētup kahato Iesui e hap kape turan Iesui to'e temiit'in me.

⁴⁶ Uhekatuwyria e eiwe'eg wo o miit'in ehamo miit'in mikuap mo watunug waku aiwemōtypot hamo aiwemowato hamo yt Tupana mōtypot hap ky'esat hap wywo are e. Katupono yt naku i watopyhu'at tpyy ehay moherep haria ewy are e. Mi'iria ti — Waku po'og uruto irania'in kai i'atu'e ta'atuwanētup hawe e. — Waku po'og uruto eimu'e haria akag wo ewei'e uruepe i'atu'e ahepe.

Mi'iria ta'atumōtypot hap miit'in miat yn ta'atuky-
 'esat ta'atuminug waku hap kaipyi miit'in ehamo
 miit'in mikuap mo. Yne waku hap ta'atunug wen
 ma'ato Tupana mōtypot hap kape yt te'eruwewa-
 nētup hin i e. Morekuaria wywo yn te'era'apyk
 teran haype Tupana mōtypot yat hawe ienuk hap
 iwato rakat hap tote — Eiweha'at ro uruwewawi
 e hap yn toīne'en i'atupy'a pe. Yt naku i mi'iria
 ewywuat watoīne'en e Iesui temiit'in me ahepe.

⁴⁷ Mi'iria i'atuwēpap se kahato Tupana kape
 ma'ato yt pywo pe i e. I'atuehay i'ywop ka-
 hato ta'atunug Tupana kape miit'in ehamo miit'in
 mikuap mo — Uruto Tupana kuap kahato haria e
 hamo irania'in me ma'ato yt Tupana kape hin i
 i'atuehay are e. Yt eweimohey tei'o mi'iria katu-
 pono yt pywo pe i i'atuehay se ma'ato ahekat
 ky'ewi Tupana mohey haria tukupte'en are e. Ta'i
 i'atuehay at Tupana kape miit'in ehamo miit'in
 mikuap mo. I'ywop kahato ta'atunug ta'atuehay
 Tupana kape wuat'i miit'in ehamo ma'ato yt pywo
 pe i e. Eiwe'eg wo o pyno mekewat typy sehay nug
 haria pupi are e Iesui ahepe.

21

MAKU 12.41-44 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui teha'at miit'in kape
 i'atumiium Tupana kapiat hap kape teha'at
 kahato hawyi ta'akasa ra'yn hekat rakaria miium
 hap kape. Iwato kahato ta'atupag heiam me
 Tupana mōtypot hamo.

² I'ewynte ta'akasa wētup ok hiwu yt hekat rakat
 i itote hap kape ta'akasa. Mi'i hawyi hiwu tum

na'yn tomium kurin sese hap ewy tutum katupono typy kurin kat ape yn totopag mekewat yparakai tote Tupana kapiat imium heiam ika'a pe totopag hap kape ta'akasa Iesui.

³ Mi'i hiwu kape teha'at hawyi Iesui to'e temit'in me — Eiweha'at ro mekewat hiwu kape mekewat yt hekat i kahato rakat kape katupono mekewat hiwu tum iwato kahato Tupana pe e. Po'og po'og tutum Tupana pe irania'in hekat rakaria mium hap kai are pāi e.

⁴ Katupono irania'in hekat rakaria ta'atuekare'en sem kaipyi heīpyt hit yn ta'atuium Tupana pe ma'ato mekewat hiwu tum na'yn Tupana pe tomi'u yne sa'up are tutum na'yn yne tomoieīne'en sese hamuat sa'up Tupana pe mesup e. Mi'i pote are'e ehepe mekewat hiwu mium po'og Tupana mowepit hap topyhu'at torania hekat rakaria mium kai katupono tutum yne yne tope pote are e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

MATEU 24.1-2 MAKU 13.1-2 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria te'eraha'at kahato Tupana mōtypot yat ikahu kahato hap etiat hawyi te'ero'e to'ope — Pāi i'atu'e ikahu kahato mesuwat Tupana mōtypot yat i'atu'e to'ope. Iwato kahato tig mesuwarotiat nu koro ko'i Tupana mōtypot yat i'atuminug i'atu'e. Waku kahato mesuwe i'atu'e. Eiweha'at ro mekewat miit'in mium ko'i Tupana kapiat hap kape i'atu'e to'ope. Ta'i ta'atumokahu kahato Tupana mōtypot hap yat mesuwe i'atu'e to'ope.

⁶ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui to'e i'atuepe — Uhemii't'in e eiweha'at ro meiūwat nu koro ko'i

kape e. Ta'i mesuwarotiat nu koro ko'i ikahu kahato pytkai iwato kahato pytkai hewo hewo wyti aru hawyi yt kat i aru wētup nu koro topyhu'at mekewat e'at pe to'otote tote rakat are e.

⁷ Mi'i hawyi hekatuwyria apo'i'atu'e Iesui pe — Urumu'e hat i'atu'e karãpe aru pãï mesuwat nu koro ko'i hewo hewo hap topyhu'at i'atu'e. Aikotã aru pyno uruikuap mekewat e'at put'ok'e hap i'atu'e Iesui pe.

⁸ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat topotpo'ororia pe — Eiwe'eg wo o are katupono wyti aru uhet wywo uhet ero'ok haria put'ok'i'atu'e ehepe eima'at hamo are. — Uito Iesui ti rat i'atu'e wyti aru. Uito ti ariot ra'yn eiporekuat koro wuat i'atu'e aru. Tupana mipo'oro uito wuat'i miit'in porekuat nuat i'atu'e aru õ'ẽ haria. — Ara'aipok ta'yn mana'in uhyt'i'in i'atu'e aru ehepe wen ma'ato yt eweiwanētup tei'o i'atueso rakaria kape are katupono eima'at hamo tō'ẽ are. Yt pywo piat rakaria i mi'iria pote e. Ehekat ky'ewi eipiit ky'ewi tō'ẽ aru — Uito Tupana mipo'oro sese e haria e Iesui ahepe.

⁹ — Ta'i mekewat e'at pe wyti aru wu'uka hap ko'i kahato eweikuap yne mesuwarotiat wu'uka hap etiat eweikuap aru e. Mi'i hawyi yt kat hin i wo'owese hap mesuwarote hap ewywuat eweipuēti aru are e. Yt ikahu hin i hap ewy miit'in to'o'atu'uka atu'uka kahato wyti aru hap kape eiwa'akasa pytkai yt eweiken'ẽ mi'i pupi katupono po'og po'og sa'ag mi'i e'at kai turan put'ok'e mekewat ho'opot ho'opot hap e'at koro are e.

¹⁰ Mi'i hawyi wo'o'atu'uka atu'uka sakpo hap e'at wyti aru put'ok'e are e. Mi'i hawyi morekuaria koro ko'i to'omoma teran aru hawyi to'o'atu'uka

atu'uka irania'in ywania eporekuaria ko'i wywo e.

11 — I'ewyte wyti aru mekewat e'at yt naku i hap koro owakai mesuwat yi aipytyp huruk huruk'e kahato tyry'e tyry'e hap ewy hawyi yt kat hin i miit'in mi'u mesuwat yi tote toĩne'en are e. Mi'i hawyi wuat'i etama piaria hesy'at kahato rakaria wo tukupte'en e. Mi'i hawyi miit'in saty'i saty'i hap yt ikahu hin i hap ewy te'eruwemoherep aru mesuwarote e Iesui. Ta'i yt naku i hap yn wyti aru miit'in ete ta'atupuēti are e. I'ewyte atipy wyti aru yt aimikuap ewy hin i topyhu'at aru katu-pono ipoity kahato ui'e hap ewywuat hap kape ewei'akasa aru e. Ta'i atipy kaipyi ywaiti pyi hewo hewo kahato miit'in ete yt naku i hap ewywuat yt karāpe i ewei'akasa hap ewywuat e. Mi'i hap ko'i kape eiweha'at turan waku eiwatetup mesuwat uimienoi kape e.

12 Ma'ato mekewat e'at pe wyti aru mesuwarotiarua yt uimohey haria eipytyk kahato wyti aru ehaty'i haty'i hamo are e Iesui. Ta'i Tupana mōtypot hap yat kape eheroto eipe hawyi — Yt nakuaria i kahato mi'iria i'atu'e ehepiat uipot-po'ororia eipe pote are e. Mi'i hawyi wyti aru ta'atupyhik kahato eipe are e. Morekuat koro ko'i tu'isaria ei'auka teran haria tukupte'en uhemiiit eipe pote are e.

13 — Ma'ato eheroto haria pe i'ewyte morekuaria pe waku eheno uhehay wakuat i'atuepe eweikupte'en i'atupy'asetpe turan mekewat e'at. Ereĩne'en surara'in po pe pytkai waku eweheno ewanĩkaptia pe sehay wakuat uhetiati e.

14 — Yt eweiwanētup tei'o sa'awy'i — Kat som waku aru are'e ui'auka teran haria pe i'atuwesat

hap ete are e.

¹⁵ Katupono mekewat e'at sa'ag me aru uito ti aru areĩne'en eiwywo kahato hawyi atopag eiwē pe uhehay i'atuwesat hamuat are e. Ta'i aikotā waku kahato hap aheno i ehepe e. Mi'i hawyi ehewanĩkaptia yt ta'atumohit kuap i ei'e hap hawyi paa'i'atu'e uhehay wakuat eiwē pywiat pupi are e.

¹⁶ Pywo ti rat meiūran aru ei'ywot'in eity'in yt uimohey i haria yt i'atuwese hin i ehete uhehay upiaria eipe pote i'ewyte ehekatuwyria sese wyti aru eima'at hanuaria te'eropyhu'at uiky'e haria sese eipe pote are e. Mi'i hap e'at pe eikatuwyria sese ti'atukaykay surara'in sem ei'auka hamo are e. Mi'i hawyi ta'atuho'o'atu'uka kahato uhehay moherep haria mekewat e'at pe are e.

¹⁷ Yt uwe i eiky'esat haria tukupte'en mekewat e'at pe uikai eweikupte'en eipe pote are e.

¹⁸ I'atupy'ahak kahato ehete uhemii't'in eipe pote are e. Ma'ato eimosaty'i saty'i pytkai wyti aru yt uwe i eihep kuap Tupana po pyi are e. Ehehay pywo sese uheti'at yt ta'atu'akit kuap i are e. Ta'i yt wētup e hap ta'atumoma kuap mekewat e'at pe uimi'apykok ko'i eiperia pote e.

¹⁹ Uimohey ro haty wo po'og mekewat e'at pe are yt naku i kahato ahete pytkai are e. Yt eweipun nei'o uimohey hap miit'in ei'atu'uka hap e'at pe are e. Waku uikawiano eweikupte'en ne wuat'i e'at pe e. Yt ui'atoiat i pote waku pe eweikupte'en wuat'i e'at pe are e.

20 — Mekewat e'at pe karāpeĩ tukupte'en surara'in sem ahewanĩkaptia yt pya i ahetaawa wato Ierusarēi kaipywiat hawyi karāpe tuwehyt'ok teran ahetaawa pe ai'atu'uka hamo mi'i hap e'at pe meremo eweikuap ta'yn yt pya hin i ahetaawa wato Ierusarēi moma sese hap e'at hap eweikuap are e.

21 Tawa wato Ierusarēi toĩne'en yi Iuteu py'a-setpe pote waku eikohyeput kahato pya kahato yi Iuteu kaipyi are e. Waku eikohyeput yity'ok ko'i kape eiwemig hamo are e. Ma'ato tawa Ierusarēi miaria eipe pote meremo eiwenō'ě ro pya pya tawa wato Ierusarēi kaipyi hawyi meremo eikohyeput pya pya tawa pyi e. Mu'ap upi Ierusarēi kapiat eweikuapte'en mote yt ewei'aipok tei'o tawa Ierusarēi kape are e.

22 Katupono miit'in apiheg hap koro hap e'at sese topyhu'at mekewat e'at pe aru are e. Ta'i sa'awy'iwuat Tupana miwan ewywuat sa'ag hap ewywuat topyhu'at aru mekewat e'at sa'ag hap e'at pe are e.

23 Mekewat e'at turan yt naku i kahato topyhu'at aru hupi'a rakaria ete mana'in mēpyt sat haria wywo ete are e. Katupono ho'opot hap yn topyhu'at itote are e. Tupana piat miit'in apiheg hap put'ok'e ra'yn yne yi Iuteu piaria ete are e.

24 Mi'i hawyi wētup ywania ti'atu'uka kahato yne Iuteu ywania kyse'yp mo ta'atu'atu'uka kahato are e. Irania'in ta'atueroto ta'atuetama kape ta'atupotpap nug hamo hawyi iraniam' in ta'atupyhik ta'atuwo'opyhik hawe are e. Ta'i iraniam' in wētup ywania kaipywiaria ko'i ti'atumoma irane Ierusarēi miaria ma'ato mi'i hawyi wētup e'at

pe aru Tupana — Wāi'e mi'iria pe toran na'yn e aru hawyi ta'atupohep ta'yn ai'ywania moma hap hawyi ta'atu'atoiat tawa Ierusarēi are e. Mi'i hawyi yt ta'atuewyry kuap i po'og tawa Ierusarēi me are e.

MATEU 24.29-31 MAKU 13.24-27 PIAT EWY

²⁵ At waty waikiru ko'i i'ewyte tohenoi wyti aru uhut hap e'at ta'atuhenoi are. Yt pya i ra'yn toran na'yn e hap e'at pe put'ok'e hap ta'atuhenoi aru are. At waty waikiru ko'i yt tukupte'en i ta'atueiam me are e. Ta'i yt sa'awy'iwuat ewy hin i at waty waikiru tukupte'en are e. Mekewat e'at pe kowo i kowo i ta'atuewyry mekewat e'at pe are. Ta'i mesuwat yi tote ywytu uato hap ewy kahato y'y tote yi tote po'og po'og sa'awy'iwuat kai are e. Mi'i hawyi wasere sa'ag hap ewy toīne'en e. Mi'i hawyi y'y wato hap wasere upiat ai'yat ypiik hap pupi miit'in te'eroken'ē kahato pote i'atu'akag'aia hawuo te'erewanētup kahato at ka'ap hawyi — Yt naku i kahato mesuwe i'atu'e aru to'ope are e. Pywo pe ti yne hyemyi'a wato ko'i ete y'y ihyesaika kahato hap ewy topyhu'at mekewat e'at pe aru e Iesui temiit'in me itote.

²⁶ — Mi'i hawyi at waikiru waty kohyewyry hap kapiat mesuwarotiarua te'era'akasa hawyi gyt'i'atu'e aru e. I'atuperup i'atuwuwu gen'ē pono e. Atipy piat i'atueiam ko'i huruk'e hawyi yt te'eropyhu'at kuap i sa'awy'itewuat ewy e. Mi'i hawyi — Watopap yne irane aito i'atu'e to'ope te'eroken'ē haype are e.

²⁷ — Mi'i hawyi tut ra'yn Uito Eheyke'et Eikywyt ywyhig muo uhesaika hawuo uimōtypot hawe put'ok'are ra'yn e Iesui.

28 – Pyno uimienoi hap ewy put'ok'e hawyi yt eweiken'ẽ tei'o ma'ato eiwepit ro katupono yt pya hin i ehehakyera'at hap hamuat e'at toĩne'en are e Iesui ahepe temiit'in me.

MATEU 24.32-35 MAKU 13.28-31 PIAT EWY

29 Mi'i hawyi hã'ãkap wuo tohenoi i ra'yn. Mio tã e Iesui – Pyno eweikuap ta'yn aikutã ahetama pe aria'yp ko'i haat kahato ta'atue'at put'ok'e hawyi e.

30 Ahetama pe Wiku yp i'yhop kyt ewei'akasa hawyi i'aman mot e'at yt pya hin i wato'e mesuwe ahetama pe e.

31 Mi'i hap ewy karãpe ewei'akasa yne yne uimienoi ko'i ewy wyti aru tokosap yne hap – Waku ewei'e eipy'a pe tut irane Tupana Mi'airo Wuat'i Miit'in Porekuat nuat hap e'at waku ewei'e are e.

32 Pywo ti rat tut aru wuat'i ui'e hap ok tã ko'i are e. Mũki'ite e'ihot'ok wyti aru uimohey haria mesuwat yi totiaria te'eraha'at aru yne ui'e hap kape hawyi te'ero'e to'ope aru – Aimu'e hat to'e hap ok tã topyhu'at ra'yn mesuwat yi tote aikutã to'e hap ewy i'atu'e aru e. Yt uheso i tut wyti aru yne uimimoherep ui'e hap ko'i ok tã e. Uimohey haria tukupte'en aru mesuwat yi tote karãpe put'ok'e yne uimimoherep aikutã aru ui'e hap ko'i e. Aimimu'eria ehaipepiaria uimohey haria yt karãpe i ikahuro mesuwat yi tote ma'ato te'eraha'at aru uimimoherep uhehay aikutã aru hap akasa hamuat e Iesui tomohey sese haria pe ahepe.

33 Ta'i atipy ko'i waty at waikiru ko'i te'eru-weityk kahato aru yne yne i'ewyete mesuwat yi

rotiat yne yne yt kat i aru toïne'en katupono tuwe-ityk aru yne yne ma'ato uimienoi ko'i yt karãpe i ikahuro aru are ma'ato toïne'en wuat'i e'at pe uhehay e Iesui ahepe.

³⁴ — Eiwe'eg wo o eiwanētup hawe are yt naku i kahato mesuwarotiat eimi'u kape esapo hy u hap kape yn eweiwanētup are e. yt naku i ehenuk iwato kahato hap kape yn eiwemahy u hap kape yn eipy'a pe toïne'en mekewat e'at put'ok'e turan are e. Yt naku i eiminug ko'i hap kape mesuwarotiat kape yn eiwewanētup are. Mi'i wanētup hap ewy ereïne'en mote karãpe mekewat e'at put'ok'e hawyi eiwemogyt mogyt ne'i aru Tupana pupi are e.

³⁵ — Ta'i wuat'i miit'in mesuwarotiarria te'era'a-kasa hamuat mekewat e'at pe hut turan ma'ato yt hekatup i haria pote mi'iria pyhik hap ewywuat put'ok'e irane e. Aikotã pay yt tikuap i mory'a toïne'en mu'ap tote to'auka hamuat hap ewy kahato put'ok'e mekewat e'at yt naku i rakat yt Tupana mohey i te haria ete are e.

³⁶ Pyno ewehētup to Tupana piat eimoesaika hap ei'apykok hamuat mekewat ho'opot hap e'at put'ok'e ehete pote are e. Waku miat iwe'eg rakat ewy eweikupte'en are e. Waku ewehētup o Tupana pe — Yt atoiat teran i uhepiat emohey hap waku ewei'e tope are. Mi'i hawyi put'ok'ewei'e wyti aru mekewat eho'opot hap e'at hawyi waku — Uipowyro ro mesuwat e'at sakpo areto hamuat ewei'e ro Tupana pe are e Iesui ahepe itote.

³⁷ Mi'i hawyi wuat'i e'at pe Iesui ti'atumu'e kahato miit'in sem Tupana mōtypot yat koro pe.

³⁸ Hunete wuat'i miit'in te'eruwa'atunug itote

Tupana mōtypot yat koro pe Iesui mienoi kapiat te'erowanētup hamo. Ma'ato wātym'i hawyi toto i ra'yn Iesui mekewat Uriweira ypia yity'ok kape. Mi'i tote toīne'en wātym muo ētup hamo.

22

MATEU 26.14-16 MAKU 14.10-11 PIAT EWY

¹ Pyno wētup e'at pe put'ok'e mekewat man teneg u hap e'at karāpe Iuteuria te'eruwa'atunug kahato ta'atuetawa koro Ierusarēi kape man teneg u hamo – Mi'i man aimi'u sa'awy'iwat ewywuat kahato ewy watoīne'en ahewanīkaptia po pe turan e hap kuekatu hamo te'eruwa'atunug.

² Mi'i hawyi itote pa'i kororia i'ewyte wāi'e hap enoi haria tikat kahato aikotā waku mig'i wo Iesui auka hamo hap ta'atukat tawa Ierusarēi me wen ma'ato yt ta'atupuēti i katupono Iesui ky'e haria sem mupi te'eroken'ē kahato itote.

³ Mi'i turan ahiag teke ra'yn Iesui potmu'e Iuta e hap piit pe mekewat Ikarioti sa'yru piit pe teke mekewat Iesui potmu'e wētup ok 12 ok takat pe.

⁴ Ahiag teke hawyi Iuta piit pe hawyi toto ra'yn pa'i wato kororia kape i'ewyte surara'in akag ko'i kape Tupana mōtypot yat apykok haria kape hawyi ihay kahato mi'iria wywo aikotā waku Iesui pytyk hamuat kat hamo.

⁵ Toi'atumowepit pa'i wato ko'i i'ewyte surara akag ko'i imienoi sa'ag wo hawyi ta'atuha'up nug neran sa'up iwato Iuta pe Iesui ma'at hap pe sa'up mo.

⁶ Ha'up totat hawyi toto ra'yn hawyi toikat kahato aikotā karāpeñ waku Iesui moherep hamo

i'auka teran haria po piat hum hamo irania'in yt mikuap mo i hap toikat.

MATEU 26.17-19 MAKU 14.12-16 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn mekewat man teneg u hap e'at tawa wato Ierusarēi me. Mi'i turan Iesui ywania Iuteuria ywania i'auka ta'atuhū Kuteiru mēpyt i'atuminug sa'ag sa'up mo Tupana mowepit hamo.

⁸ Mekewat man teneg u hap e'at owokai Iesui tipo'oro typy ok temiit Peteru Iuwāu tawa Ierusarēi kape to'e hanoi hamo hawyi – Eweiwat ro tawa kape ienuk wato hap nug hamo.

⁹ Mi'i hawyi apo'i'atu'e – Mehī aikope som waku watunug aimi'u itote i'atu'e Iesui pe.

¹⁰ Mi'i tupono toi'atuwesat – Eweiwat tawa wato Ierusarēi kape hawyi meremo itote eweipuēti aru ihainia kamūti piat y'y sat hat itote are e. Mi'i hawyi hewat'ymo eweiwat ro hawyi teke ra'yn wētup getap we.

¹¹ Mi'i hawyi waku ewei'e ro getap ka'iwat pe – Urupo'oro hat Iesui tuwehay po'oro ewawi uhyt katupono toikuap teran – Aiūwat mekewat okipy wato waku rakat Uito uhemii't'in wywo man teneg u hamuat ewei'e ro getap ka'iwat pe.

¹² Mi'i ewei'e mekewat getap ka'iwat pe hawyi toimoherep aru ehepe wētup okipy iwato rakat ywaiti rakat piat are e. Mi'i pe tukupte'en yne aimiky'esat mekewat ienuk hap nug hamuat aru are e. Waku mi'i okipy koro tote ewetunug aimi'u are e.

¹³ Mi'i hawyi tuwat Peteru Iuwāu Iesui mienoi ewy hawyi ta'atupuēti yne ra'yn Iesui e hap ewy

hawyi itote ienuk hap iwato rakat ta'atunug itote Iesui miky'esat ewy.

MATEU 26.26-35 MAKU 14.22-31 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi wātym'i turan hawyi Iesui toto wy mekewat okipy ywaiti kape hawyi put'ok'e itote hawyi Iesui ta'apyk ta'yn yparakai koro ete temiit 12 ok takaria wywo.

¹⁵ Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Waku kahato mesuwe watenuk e. Ahekatup kahato ra'yn mesuwat ienuk hap u hamuat eiwywo uhepiat ho'opot hap owakai e.

¹⁶ Uiwyrria'in e areto irane eikai hawyi yt arenuk i ira'yn ienuk hap man teneg u hap mesuwat yi tote i ra'yn are e. Ma'ato meiūran karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat Koro wanuat hap e'at pe hawyi atu'u i ra'yn eiwywo e Iesui. Ta'i wuat'i miit'in tikuap ta'yn hawyi Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hawyi ahu'u i ra'yn man teneg ienuk hap eiwywo e Iesui temiit'in me.

¹⁷ Mi'i tā to'e hawyi totat ra'yn mekewat kui'a piat sapo hy hawyi – Waku e Tupana pe. Mi'i hawyi tutum mekewat kui'a torania temiit'in me hawyi to'e i'atuepe – Waku eweimō'ē ro mesuwat kui'a piat sapo hy eiwo'ope e.

¹⁸ – Pywo pe ti Uito are'y'u meiū hawyi yt are'y'u i sapo hy eiwywo i ra'yn ma'ato mekewat e'at karāpe Tupana toīne'en Wuat'i Miit'in Porekuat nuat e'at put'ok'e hawyi are'y'u i ra'yn mesuwat ewywuat sapo hy eiwywo i ra'yn e temiit'in me.

¹⁹ Mi'i hawyi man teneg totat hawyi waku e Tupana pe hawyi toipik topo wo hawyi tutum na'yn topotmu'eria pe hawyi to'e – Mesuwat

man uimipik uipiit ewy kahato toĩne'en katupono uipiit miit'in tipik kahato ui'auka turan e. Mi'i pote uipiit iã'ãkap kahato meikowat man e. Ta'i meikowat man ni uipiit e. Mi'i hap ewy topyhu'at uipiit irane ui'auka turan e. Katupono uiku'uro irane wuat'i miit'in kawiano e. Mi'i pote waku man u hat uiku'uro hap kuekatu hap ewetunug aru e.

²⁰ Te'erenuk kahu hawyi sapo hy kui'a piat totat hawyi – Meikowat sapo hy uhuu ewywuwat e. Ta'i uhuu at hap topyhu'at aru mohag wo miit'in Tupana wywo wo'owese hap nug hamuat e. Uhuu ta'at yne irane miit'in ehakjera'at hamuat e.

²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ma'ato eiwe'eg wo o katupono wētup ok aipy'asetpiat mesuwat yparakai ete apyk piat uima'at hanuat toĩne'en na'yn e. Katupono ui'aukakare sa'ag ne'i mi'i miit toĩne'en e.

²² Ta'i Uito ti Wuat'i Ywania Yke'et pote uiku'uro irane miit'in yne kawiano Tupana miky'esat ewywuwat ma'ato yt naku i kahato topyhu'at aru uima'at hat ete katupono Tupana mi'apiheg sese mi'i miit topyhu'at e Iesui temiit Iuta piat.

²³ Mio tã to'e hawyi hemiit'in apo'i'atu'e to'ope to'ope – Uweĩ aiwywo Aika'iwat ma'at hanuat i'atu'e.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria 12 ok takaria tu'uka to'ope yparakai ete to'oehay wo – Uito ti po'og Iesui potmu'e eikai torania kai i'atu'e sa'ag to'ope.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Uiwyria'in e ahewanĩkaptia ywania porekuaria mio tã i'atu'e – Woroho'oky'e kahato i'atu'e ahepe ma'ato

i'atuso ne'i katupono marak'a ko'i ne'i mi'iria tupono e. Yt kat i aiky'e hap wywo aipo'oro ta'atupotpap nug hamo e. Pyno yt naku i mi'iria ewywuat ko'i eiperia are e. Yt atiky'esat i e temiit'in me.

²⁶ Ma'ato eipe ti yt mi'iria ewywuat no i eweikupte'en e. Atiky'esat kahato eiperia iwese kahato rakaria wo e. — En ni po'og uikai e haria wo atiky'esat eipe e. — Waku uito ewat'ymo areto uhyt mana e haria wo atiky'esat eipe e. — Woropowyro teran e haria wo atiky'esat eipe e. — Waku uipo'oro uhyt mana e haria wo atiky'esat eipe e. Atiky'esat eweipyhu'at irania'in powyro hanuaria e. Mi'i haria wo eweipyhu'at pote mi'i hawyi po'og po'og irania'in kai Tupana wanētup hawe eweipyhu'at e. I'ewyte miit akag wuat eipe pote heropat haria ewywuaria waku eweipyhu'at eimiit'in powyro hanuaria hap atiky'esat e Iesui temiit'in me tomohey haria yne pe.

²⁷ Mesuwarotiarria aiporekuaria te'eruwepyk hawyi ta'atukaykay ta'atueropat haria hawyi — Uipoi ro mesuwe meremo i'atu'e. Mi'i hawyi heropat haria meremo ta'atuerut morekuat kape imi'u ipupi te'eroken'ē hawyi. Ma'ato Uito yt mi'iria ewy hin i are. Yt atiky'esat eiperia morekuaria ewy ma'ato waku po'og miit'in poi hanuaria wo ewy hap atiky'esat aikotã uito woro'ho'opoi hap atiky'esat eiperia katupono areĩne'en mesuwe miit'in eropat hano are miit'in poi hano areĩne'en e Iesui temiit'in me.

²⁸ Mesuwarote aho'opot kahato miit'in mikyry'i wo hap upi ahenoi mi'iria pe turan wen ma'ato eipe yt ui'atoiat hin i uhã'ãg turan e. Waku kahato

eiperia e Iesui topomu'eria pe.

²⁹ Sa'awy'i U'i'ywot Tupana tum uhepe wuat'i ywania uhemiiit no. Koitywy U'i'ywot ewy atunug eiperia morekuaria wo ui'ewywuaria e. Ta'i U'i'ywot uinug na'yn Morekuat no mesuwarote e. Mi'i hawyi eipe ti i'ewyte woroho'onug morekuaria wo ui'ewy e Iesui.

³⁰ Pywo pe ti are'e ehepe aikope aikope areĩne'en morekuat no hap tote wyti aru uimi'u nug hap tote uiwywo ewei'apyk aru e. Ta'i morekuaria wo uiwywo eweikupte'en e. Ta'i uiwywo ewei'apyk uimi'u u hamo uhesapo hy u hamo itote uimōtypot sese hap e'at e. I'ewyte ei'apyk hap ko'i sese iwato rakat tote ewei'apyk morekuaria kororia wo 12 ai'ywania Isareu ywania morekuaria wo eweikupte'en aru itote are e. Mi'i hawyi ta'a-tuerut ehowawi ai'ywania uwe waku uwe yt naku i ewei'e hamo e Iesui temiit'in me 12 ok takaria pe.

³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe – Simãu Simãu e mesup wātym muo ahiag ehã'ãg kahato e. Ta'i ahiag tihep teran epiat uimohey hat uhyt i'ewyte irania'in uipotmu'eria yne toiky'esat towano e. Pyno eiã'ãg hap iwato kahato tutunug neran ei'akit reran haype e. Aikotã arui ape watihu'i hu'i hap ewy tutunug hawyi arui ape toihep yne hawyi arui sese yn topyhu'at panene pe i'ape wasere upi toto yne hap ewy uimohey hap yn topyhu'at eikai aru Peteru e.

³² Pyno atikuap ahiag miky'esat hawyi meremo ahētup kahato U'i'ywot pe emoesaika hamo – Tupana are yt atiky'esat i Simãu tipun aimohey hap are kahato U'i'ywot pe ekawiano Peteru e. Mi'i hawyi karãpeĩ era'aipok uhowawi i ra'yn aru mi'i

hawyi eti'atumesaika o ewyria'in uimohey haria i'atuiã'ãg hap turan e Iesui Peteru pe.

³³ Mi'i hawyi Simãu tiwesat Iesui – Uika'iwat pywo ti rat areto ewywo wuat'i e'at pe eku'uro hap kape miit'in epyhik hap kape areto wy e. Ta'i areto ewywo e'auka hap kape Mehĩ e. Ta'i ui'auka teran irania'in mote – Waku ui'auka are'e aru i'atuepe ma'ato yt karãpe i moro'atoiat En Uhyt Uiwy Iesui e Peteru.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe – U uiwy Simãu mesuwat wãtym nuran aru – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e aru uhewiat mye'ym mo mekewat waipaka ehay e'yanmete e. Ta'i mye'ym mo aru – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e uhewanĩkaptia pe uhyt e Iesui Peteru pe.

³⁵ Mi'i hawyi Iesui apo'e temiit'in me – Sa'awy'i woroho'opo'oro eipe yt kat wywo i Tupana ehay moherep hamo e. – Yt ewetioto tei'o mu'ap sa'up ehupi are sa'awy'i ehepe e. Yt ewetioto tei'o ehekuriwu ehupi are sa'awy'i. Yt naku i typy ehesokpe ewetioto are sa'awy'i ehepe e. I'ewyte eipy piat eipy sokpe wywo yn waku eweiwat are sa'awy'i ehepe woroho'opo'oro uhehay moherep hamo turan e. Yt naku i ekyse'yp surara ewywuat are sa'awy'i ehepe e. Pyno apo'are ehepe – Kat som yt kat i eweipuēti mekewat e'at pe e. Yt kat i eimi'u hap eweipuēti sio yt e. Yt kat i ehesokpe hap eweipuēti sio yt e Iesui temiit'in me. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Yt Uhyt waku kahato uruipuēti yne urumiky'esat ok tã toĩne'en urui'atumu'e miit'in itote turan hap uruipuēti i'atu'e Iesui pe.

³⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e i temiit'in me – Pyno sa'awy'i yt ewetioto tei'o mu'ap sa'up are ma'ato koran

wētup ui'e hap are'e ehepe e. Mio tā are – Toīne'en eipo pe mu'ap sa'up pote ewetioto o yne ehupi are. Ehekuriwu ko'i howapy ekat wo tukupte'en mote ewetioto yne ro ehupi are. I'ewyte ehekyse'yp surara wat ewywuat yt kat i eikai pote waku meremo ehesokpe wywo eweikiyi'at ro ehekyse'yp surara'in wat ewywuat are ehepe e Iesui.

³⁷ Pywo pe ti sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria mio tā i'atu'e ta'atumiwan me – Yt nakuaria i po pe wyti aru topyhu'at Uipo'oro Wuat'i Ehakyera'at hat e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui temiit'in me. Pyno koitywy sa'awy'iwuaria uhetano ta'atuwan e. Mi'i pote koran na'yn areīne'en yt nakuaria i po pe aikotā Tupana to'e hap ewy e. Katupono yne Tupana e hap uheteiat ewywuat aru topyhu'at tomimoherep miwan sa'awy'iwuat e hap ok tā e.

³⁸ Mio tā to'e hawyi ipotmu'eria te'ero'e – Uruka'iwat eraha'at kope urupo pe typy kyse'yp surara'in wat ewywuat toīne'en i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui to'e – Pyno waku typy kyse'yp put'ok'e e.

MATEU 26.36-56 MAKU 14.32-50 PIAT EWY

³⁹ Mi'i hawyi aikotā sa'awy'itewuat ewy Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusarēi pyi mekewat yity'ok Uriweira ypia ko'i kape temiit'in wywo.

⁴⁰ Put'okta'atu'e yity'ok tote hawyi Iesui to'e temiit'in me – Uiky'e haria waku mesup wātym ka'ap ewehētup kahato Tupana pe – Urumoesaika ro Tupana esaika hamo emohey po'og hamo katupono mesup ta'yn ewanīkaptia uruhēp teran epo pyi emohey hap po pyi waku ewei'e ka'ap Tupana pe e Iesui temiit'in me.

⁴¹ Mi'i hawyi Iesui ta'am na'yn po'og yity'ok upi temiit'in myi yt pya i aikotã nu watipun hap ewy toto hawyi tuwepÿ'ãtutuk ihay To'ywot Atipy piat Tupana wywo.

⁴² – Ui'ywot atiky'esat kahato emiky'esat ewy yn atunug e. Etiky'esat miit'in ho'opot hap wuat'i e'at piat atu'u yne hap pote atu'u e. Papai uhepiat ho'opot hap sapo hy kui'a piat ewy toïne'en e. Yt atu'u teran i mekewat kui'a piat Papai katupono ui'auka hap toïne'en mote wen ma'ato etiky'esat atu'u pote atu'u mesup emiky'esat ewy Papai e. Etihep teran mesuwat kui'a uipo pyi pote etihep to ma'ato yt etihep teran i mote atu'u yne e Iesui To'ywot Tupana pe.

⁴³ Mi'i tohenoi hawyi tuwemoherep howawi ra'yn wētup ok atipy kaipywiat sut hat Tupana mipo'oro Iesui moesaika hamo.

⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui ihay kahato Tupana wywo. Mi'i hawyi tuwesaty'u kahato itote. Mi'i hawyi huu tuwētem ipiit pyi huu aikotã an hakup ewy homhom'e yi tote i'akag owa pe pyi.

⁴⁵ Ihay kahato Tupana wywo hawyi ipoĩ'ãm na'yn hawyi ta'aipok temiit'in kape ma'ato i'atuket turan ne'i toi'atupuēti katupono yt i'atuwepit hin i pote.

⁴⁶ Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Are pãi kat poteĩ eweiket ne'i mesup e. Eipoĩ'ãm no hawyi ewehētup to Tupana pe e. Yt pote ahiag mi'akit ko'i eweikupte'en aru e.

⁴⁷ Mio tã e turan surara'in sem put'ok'i'atu'e miit'in typy'i kahato rakaria wywo. Mi'iria mu'ap moherep hat tut ra'yn wētup ok Iesui potmu'e sa'ag Iuta e hap. Mi'i tokosap Iesui ewawi imo-

herep surara'in me hamo hawyi iporok'at Iesui i'ãpysig hamo.

⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e – Uimoherep teran surara'in me ui'auka hamo pote ui'ãpysig uiky'e hat ewy apo Iuta e.

⁴⁹ Mi'i hawyi ipotmu'eria ta'atukuap ta'yn Iesui ma'at hap hawyi te'ero'e – Uruka'iwat koitywy apo waku urutat uruekyse'yp tpyy hawyi waku apo urutu'uka surara'in nywo ehakjera'at hamo i'atu'e.

⁵⁰ Mi'i hawyi wētup ok Iesui potmu'e Peteru ti'ahapehep ta'yn pa'i koro emiit tekyse'yp mo. Ipo sese kai toi'ahapehep.

⁵¹ Ma'ato Iesui to'e Peteru pe – Wāi ne mehĩ yt naku i e hawyi tuweponug na'yn pa'i koro emiit eahape tek hap ete hawyi meremo sat'e hawyi waku sa'awy'i ewywuat i ra'yn topyhu'at.

⁵² Mi'i hawyi Iesui to'e pa'i kororia esurara'in akag ko'i pe nagnia pe to'auka teran haria pe – Kat pote uimohan mesuwe wātym muo sero'ok takat mohan hap ewy e. Kat pote kyse'yp ko'i wywo aria'yp ko'i wywo uimohan e i'atuepe itote.

⁵³ Sa'awy'iwuat'i e'at pe areĩne'en eiwywo Tupana mōtypot yat pe eimu'e hamo wen ma'ato mekwat e'at pe turan yt uhat hin i eipo wo ui'auka hamo e. Ma'ato ehe'at ra'yn toĩne'en katu-pono ui'auka teran i'ypyryp we aikotã ei'akag ahiag ewy cewetunug mesup uhete e surara'in me.

MATEU 26.69-75 MAKU 14.66-72 IUWĀU 18.12-27 PIAT EWY

⁵⁴ Mi'i hawyi surara'in ipytyk ta'yn Iesui hawyi ta'atueroto ra'yn pa'i koro ko'i yat kape. Mi'i hawyi

ipotmu'e Peteru toto wy hupi wen ma'ato pya Iesui kai toto.

⁵⁵ Mi'i hawyi pa'i koro ko'i oken'ypy totiararia aria ta'atunug hawyi te'era'apyk aria ywytppe te'eruwe-mōpe hamo. I'ewypte Peteru ta'apyk i'atupy'asetpe ira'ak pote.

⁵⁶ Mi'i hawyi wētup pĩ'ã makup surara mi'u nug hat teha'at kahato ra'yn Peteru kape aria kupykiat iwemōpe turan mi'i hawyi to'e — Mimi e en ni mekewat sa'awy'iwuat Iesui wywo hewyry rakat hap atikuap e are an worokuap kahato e Peteru pe.

⁵⁷ Ma'ato Peteru to'e — Yt atikuap i uito Mi'i Miit Iesui e hap het rakat pã e.

⁵⁸ Mi'i hawyi meiūran wētup ok surara teha'at kahato Peteru ewawi hawyi to'e — Are pã worokuap kahato en e. En ni wētup ok Iesui emiit sese e Peteru pe ma'ato toiwesat — Eso kahato yt atikuap i rat Mekewat Miit e.

⁵⁹ Po'og wātym hawyi wētup ok itote teha'at Peteru kape hawyi to'e — Pywo ti rat en ni ereĩne'en sa'awy'i mekewat aimipyhik Iesui wywo e. Worokuap ta'yn katupono epusu wētup tama pusu ewywuat mekewat yi Karireia hy pusu ewywuat aikope Iesui motag hap toĩne'en pusu ewywuat e.

⁶⁰ Ma'ato Peteru tiwesat — U pã e yt atikuap hin i rat emienoi Iesui etiat e. Mio tã e turan waipaka ihay — Akurẽ'ã e ra'yn e.

⁶¹ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem Peteru ewawi hawyi iha'at kahato howawi hawyi Peteru paa'e kahato katupono Iesui mienoi hot'ok'e ra'yn tuwanētup hawyi Iesui e hap sa'awy'iwuat — Mesuwat

ewãtym waipaka ehay owakai te mye'ym mo – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e aru uhepiat Peteru e hap kape tuwanētup hawyi paa'e.

⁶² Iwanētup Iesui ehay kape hawyi Peteru toto meremo itote pyi hawyi tuweran hawyi tuwak kahato katupono – Yt atikuap i Iesui to'e mye'ym mo pote tuwak haty wo tuwemōti kahato hap wywo.

⁶³ Mi'i hawyi Iesui pytyk haria surara'in ti'ahyk ahyk kahato ra'yn hawyi te'eruwekyry'i kahato ta'atumikyry'i wo Iesui ete.

⁶⁴ Mi'i hawyi sokpe wo ta'atuowahik iha ko'i wywo hawyi – Etikuap yne Tupana ewywuat pote eheno ro uruepe e'ahyk ahyk haria set ko'i i'atu'e ne'i Iesui pe surara'in sem.

⁶⁵ I'ewyte ta'atumoweuka'i kahato ta'atuehay sa'ag wo itote.

MATEU 26.57-68 MAKU 14.53-65 IUWĀU 18.19-24 PIAT EWY

⁶⁶ Mi'i hawyi hunete ihot'ok hawyi nagnia miwan enoi haria i'ewyte pa'i koro ko'i te'eruwa'atunug yne hawyi ta'atuerut Iesui i'atuewawi apo'i'atu'e hamo.

⁶⁷ – En kei Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hamuat sio yt i'atu'e. Eheno ro uruepe i'atu'e Iesui pe. Mi'i hawyi toiwesat – Aheno ehepe uwe Uito hap pote wyti aru yt uimohy hin i e.

⁶⁸ Apo'are ehepe – Uito kei Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakyera'at hamuat are ehepe pote yt uiwesat hin i eipe e.

⁶⁹ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep tehay wo uwe sese toĩne'en hap mio tã e — Uito ara'apyk aru Tupana Koro po sese kai ara'apyk aru Wuat'i Miit'in Yke'et no e. Mi'i hap e'at pe Tupana Sese Po'og Po'og Hesaika Rakat Mimōtypot sese wo ara'apyk atipy pe e Iesui tuwepiat.

⁷⁰ Mio tã to'e hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Pyno En nyti Tupana Sese Sa'yru Sese sio yt i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ei'e hap ewy e.

⁷¹ Mi'i hawyi morekuaria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete hawyi te'ero'e to'ope — Heso kahato ra'yn i'atu'e. Towẽ piat — Uito Tupana Sa'yru Sese to'e sa'ag ne'i pote waku wati'auka katupono towẽ pyi tehay wo tuwenug na'yn Tupana wo ra'yn i'atu'e. Yt kat hamo i watikaykay irania'in morekuaria — Iesui yt naku i e hamo katupono watikuap ta'yn ihay pyi heso kahato hap i'atu'e morekuaria.

23

MATEU 23.1-33 MAKU 15.1-20 IUWĀU 18.28-19.17 PIATEWY

¹ Mi'i hawyi torania ra'yn te'eropoĩãm Iesui eroto hamo morekuat koro Piratu kape.

² Mi'i hawyi ta'atukuasa teran haype Iesui Piratu pe. — Ta'i mesuwat miit yt naku i sese rakat pãi i'atu'e. Ga'atpo watipuēti Mi'i Miit miit'in ma'at hap ete i'atu'e. — Yt ewetum nei'o morekuat koro pe poha'up katupono Uito ti Morekuat sese wo areĩne'en e itote hap ete watipuēti i'atu'e Piratu pe ma'ato yt pywo pe i.

³ Mi'i hawyi morekuat Piratu apo'e Iesui pe — En apo e'ywania Iuteuria Porekuat e. Mi'i hawyi Iesui

tiwesat — Mio tã apo e'e hap ewy ere'e uhyt e Iesui Piratu pe.

⁴ Mi'i hawyi Piratu to'e pa'i koro ko'i pe i'ewyite irania'in wa'atunug haria pe — Yt ati'auka teran i Iesui katupono yt kat i hin i toi'aparap uiwanētup hawe e.

⁵ Mi'i hawyi po'og haty wo ta'atukuasa Iesui — Pywo ti rat Iesui ti'atumu'e kahato temiit'in yt naku i nug hamuat hap ete i'atu'e. Pywo pe ti wu'uka hap topyhu'at luteu etama pe Iesui mienoi hap kaipyi i'atu'e. Ta'i sa'awy'i mekewat wētup e'yi Karireia pe toi'atumu'e itotiararia ehay pun hamo hawyi mio meiūpe hawyi — Waku watu'uka morekuat ete tohenoi ra'yn mesuwe wuat'i emiit'in me i'atu'e sa'ag Iesui ete morekuat Piratu pe.

⁶ I'atu'e hap toikuap hawyi apo'e i'atuepe — Iesui apo yi Karireia piat e i'atuepe.

⁷ Ta'i yi Karireia piaria mimotag Iesui i'atu'e Piratu pe. Mi'i toikuap hawyi morekuat Eroti kape toipo'oro Iesui katupono yi Karireia piaria porekuat no Eroti toīne'en i'ewyite mekewat e'at pe morekuat Eroti toīne'en tawa Ierusalēi me. Mi'i pote yt niatpo hin i ipo'oro morekuat Eroti kapiat hamo.

⁸ Mi'i hawyi morekuat Eroti iwepit Iesui put'ok'e tewawiat hawyi katupono sehay Iesui etiat toikuap hawyi ta'akasa teran howawi. Iesui misepap kapiat ta'akasa teran haype.

⁹ Put'ok'e Iesui morekuat Eroti ewawi hawyi morekuat Eroti apo apo'e kahato ma'ato Iesui yt iwesat i.

¹⁰ I'ewyite tukupte'en itote pa'i koro ko'i i'ewyite

i'atunãpin hap enoi haria. Pyno morekuat Eroti apo'e apo'e mi'iria pe Iesui etiat hawyi ta'atukuasa kahato Iesui tope.

¹¹ I'ewyte morekuat Eroti tesurara'in wywo tikuasa kahato Iesui. Mi'i hawyi morekuat esokpe ikahu kahato hap ewywuat ta'atupag Iesui piit pe imohit hamo hawyi ta'atupo'oro i ra'yn morekuat Piratu kape.

¹² Sa'awy'i te ti morekuat Piratu morekuat Eroti hewanĩkaptia wo ne'i ma'ato mekewat e'at pe Iesui kuasa hap e'at pe iwyria'in wo ra'yn tukupte'en Piratu Eroti katupono wētup wanētup hawe ewywuat te'eropyhu'at Iesui ete.

¹³ Mi'i hawyi Piratu ti'atukaykay ra'yn pa'i koro ko'i i'ewyte nagnia ehay enoi haria yne wa'atunug haria toi'atukaykay howawi.

¹⁴ Mi'i hawyi morekuat Piratu to'e i'atuepe — Meiũ miit Iesui eimierut wo toĩne'en uhowawi ra'yn iminug yt naku i hap moherep hamuat e. — Miit'in ma'at hat Mi'i Miit Iesui ewei'e ra'yn uhepe ma'ato uito ti apo'are eipy'asetpe hawyi yt kat i hin atipuēti eimienoi ewy e. Waku rakat Iesui are e.

¹⁵ Mi'i hawyi atipo'oro Iesui morekuat Eroti ewawi waku sio yt kuap hamo e. Mi'i hawyi Eroti — Waku rakat mi'i e yt kat i i iminug kaipyi atipuēti sa'ag kahato e. Yt naku i wati'auka Mi'i Miit Iesui e uhepe e morekuat Eroti e uhepe e Piratu.

¹⁶ Pyno waku watipokpok haity hehu kahato rakat wywo hawyi waku atiporenōtem na'yn Iesui e Piratu i'atuepe.

¹⁷ Mio tã to'e katupono yne anu pe ienuk hap iwato rakat e'at pe wētup ok sa'awy'i morekuat mipyhih ko'i Piratu tiporenōtem na'yn tomipyhih

wo'opyhyp hap pyi.

¹⁸ Ma'ato itotiarua pa'i kororia emiit'in i'atuehay kahato ta'atuehay pirik wo – Eti'auka ro eti'auka ro Iesui hawyi waku wētup ok mekewat aiwy Pasapa etiporenōtem wo'opyhik hap wyi i'atu'e. – Waku miwan me etunug ehay – Waku wati-porenōtem uhyt Parapa ipyhik hap wyi ere'e ro emiwan me i'atu'e.

¹⁹ Mekewat wo'opot'auka hat Parapa sa'awy'i Piratu tipyhik katupono sa'awy'i Parapa tiporo tesurara'in tu'uka kahato Piratu surara'in ete toiky'esat Piratu etawa towanuat haype.

²⁰ Ma'ato morekuat Piratu Iesui porenōtem hap toiky'esat pote tuwēpōwat i ra'yn miit'in sem kape – Yt naku i wati'auka Iesui katupono waku rakat Mi'i e.

²¹ Mi'i hawyi po'og haty wo te'ero'e i – Waku aria'yp posak ete wati'auka Iesui i'atu'e ta'atuehay pirik wo.

²² Mi'i hawyi mye'ym wo Piratu to'e i'atuepe – Are pāi kat som Iesui tunug yt naku i i'auka hamo e. Yt kat i hin i atipuēti sa'ag Mi'i Miit minug ko'i e. Yt naku i pyno wati'auka Mi'i e. Pyno waku wati-pokpok hawyi waku watiporenōtem wo'opyhik hap pyi hawyi waku watipohep Mi'i Miit piit ete e morekuat Piratu Iesui auka teran haria pe.

²³ Ma'ato wa'atunug haria yt i'atupohep hin i po'og i'atu'e – Yt naku i watiporenōtem Iesui i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Waku wati'auka aria'yp posak ete i'atu'e. Waku watipehik hawyi waku iku'uro i'atu'e at. Mio tā i'atu'e at hawyi morekuat Piratu yt tiporenōtem kuap i Iesui.

²⁴ Mi'i hawyi miit'in miky'esat ewy tutunug

na'yn. Toiwan na'yn – Waku wati'auka Iesui e.

²⁵ Mi'i hawyi mekewat wo'opot'auka hat mekewat wu'uka hap nug hat Parapa e hap het rakat Piratu tiporenōtem na'yn wo'opyhik hap pyi hawyi i'atumiky'esat ewy ma'ato Iesui tutum tesurara'in me i'auka hamo irania'in miky'esat sa'ag ewywuat nug hamuat.

²⁶ Mi'i hawyi aria'yp posak ipoty rakat ta'a-tunug hawyi ta'atupag Iesui okpe tote. Ma'ato mu'ap upi ta'atupuēti ra'yn wētup tapaiūn'a Simāu e hap yi Sireneu kaipywiat hat. Mi'i ti go kaipyi tut tawa Ierusarēi kape. Mi'i Simāu surara'in ti'atupytyk hawyi i'okpe tote ta'atupag Iesui e'aria'yp posak hawyi Iesui ewat'ymo totiototo.

²⁷ Mi'i hawyi typy'i rakaria tuwat Iesui ewat'ymo hawyi toīne'en miit'in tok puo haryporia'in wak haria. Mi'iria Iesui ho'opot hap ta'atumohaty kahato haype te'eruwak kahato.

²⁸ Mi'i hawyi Iesui teha'at wak haria kape hawyi to'e – Mana'in Ierusarēi miaria e yt eweiwak tei'o uhepiat ho'opot pote e. Ma'ato eiwat ehepiat ho'opot hap aru eimēpyt'in ho'opot hawiat waku eweiwak e.

²⁹ Pywo put'ok'e irane ehepiat ho'opot kahato hap sese e. Mekewat e'at pe turan aru ewei'e kahato – Waku po'og haryporia'in yt kat i imēpyt'in nakaria ewei'e aru e. Ta'i yt imēpyt i rakaria pote po'og waku ewei'e. Waku po'og yt kat i aimēpyt'in ahemī ete an ewei'e aru mekewat eho'opot sese hap e'at pe e.

³⁰ Mekewat e'at pe ewei'e aru yity'ok ko'i pe – Eiwehyt'ok to uruewawi uru'auka hamuat ewei'e aru e. Mi'i hawyi yity'ok hit ko'i pe ewei'e aru –

Urumig neran eika'a ko'i pe katupono uru'auka teran uruwanĩkaptia ewei'e aru e.

³¹ Pyno yt watiwuk kuap i aiko pe aria'yp iwato rakat yt igag i te rakat e. Pyno Uito aria'yp iwato rakat yt igag i te rakat aiko piat ewy e. Ma'ato eipe aria'yp ko'i igag kahato ko'i ewy eweikupte'en e. Meremo aria sat'e aria'yp igag nakat ete are e. Ta'i Uito yt kat i atunug sa'ag po'ypyi ui'auka sa'ag ne'i aria'yp posak ete e. Pyno mio tã ewetunug mesup uhete yt kat i atunug sa'ag pytkai aikotã aru ta'atunug ehete ehewanĩkaptia aru eiminug sa'ag kahato hap po'ypyi e. Mesup aho'opot kahato aikotã aria pe ewy aho'opot yt kat i atunug sa'ag pytkai e. Pyno aikotã aru eho'opot eho'opot hap e'at put'ok'e aru hawyi e Iesui haryporia wak haria pe topiat ho'opot hap turan.

MATEU 27.33-44 MAKU 15.22-32 IUWĀU 19.17-27 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi i'ewyte typy ok yt naku i sese nug haria miit'in pot'auka haria miit'in potsero'ok takaria ta'atueroto yity'ok kape i'atu'uka Iesui wywuwat hamo.

³³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote mekewat yity'ok sa'ag note mekewat yity'ok nu kawiat miit akag kag ewywuwat hap tote hawyi ta'atupehik ta'yn Iesui imuheg hap ko'i wo te'aria'yp posak ete. Mi'i hawyi ta'atupoĩ'ãm ywaipe.

Mi'i hawyi ta'atupehik wy mekewat typy ok yt naku i sese nug haria wy ta'atu'aria'yp posak ko'i ete hawyi ta'atupot'am wētup ok Iesui po sese kai hawyi wētup ok ipo ran kai ta'atupoĩ'ãm ta'atue'aria'yp posak ko'i ete y'am me.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e Tupana pe — Ui'ywot Ui'ywot waure wo ereĩne'en no uhewanĩkaptia minug sa'ag kai hap atiky'esat katupono yt ta'a-tukuap i uwe sese uwe Uito Ta'atu'mi'auka e Tupana pe.

Sa'awy'i ipehik hap owakai Iesui esokpe ta'atuhep ta'yn hawyi te'eruwemahara ra'yn hesokpe kyi'at hamo aikotã waku hesokpe ta'atupat'ok hamo.

³⁵ Mi'i hawyi irania'in te'eraha'at at Iesui ewawi. Mi'i hawyi to'ywania Iuteuria ywania i'atuehay sa'ag kahato Iesui ete — Hẽie yt pywo rakat hin i i'atu'e. Ta'i irania'in toi'atuehakyera'at kuap wen ma'ato yt hesaika hin i tuwehakyera'at hamo i'atu'e. Mi'i hawyi i'atu'e Iesui pe — Pywo pe ti En Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat pote waku ewewi erehakyera'at hawyi erehep to e'aria'yp posak pyi i'atu'e.

³⁶ Surara'in i'ewyte Iesui moweuka'i sa'ag haria tukupte'en itote. Mi'i hawyi surara'in hum sapo hy ewywuat ma'ato yt naku i rakat nop takat ne'i.

³⁷ Mi'i hawyi — Pyno En ai'ywania porekuat pote erehakyera'at ro i'atu'e tope surara'in.

³⁸ Mi'i hawyi Morekuat Piratu tiwan na'yn — MI'I MIIT RI IUTEU YWANIA POREKUAT KORO e tomiwan me hawyi toipehik Iesui akag apy tote aria'yp posak ete.

³⁹ Mi'i hawyi mekewat wẽtup ok mekewat miit auka hat yt nakuat i tomoweuka'i haype Iesui wẽtup aria'yp posak pyi — Pywo ti rat En nyti pywuat Tupana Mipo'oro pote uruhep to mesuwepyi hawyi uruehakyera'at ro En i'ewyte erehakyera'at ro meiũpepyi aria'yp posak pyi e Iesui pe.

⁴⁰ Mio tã to'e hawyi wētup ok Iesui po sese kawiat yt nakuat i mio tã to'e Iesui moweuka'i hat pe — Yt naku i mi'i tã ere Iesui pe e. Yt ereken'ẽ i apo Tupana pupi e. Pywo pe ti ai'apiheg aiminug sa'ag po'ypyi mesuwat aria'yp posak ko'i ete e.

⁴¹ Ta'i aiminug sa'ag upi ai'auka ai'apiheg hamuat wen ma'ato Iesui yt kat i hin i sa'ag tutunug pytkai toĩne'en to'apiheg hawe iku'uro hamuat e.

⁴² Mi'i hawyi Iesui pe to'e — Mehĩ e yt uiwaure tei'o En karãpeĩ ereĩne'en Wuat'i Miit'in Potypot nuat turan e.

⁴³ Mi'i hawyi Iesui tiwesat ra'yn — Pywo ti ahenoi epe mesup e'at pe ereĩne'en uiwywo uhetama sese pe e Iesui tomohey pakup takat pe mekewat sa'awy'i miit'in auka hat pe aria'yp posak pyi.

⁴⁴ Mi'i hawyi atposake put'ok'e hawyi wãtym kape put'ok'e mye'ym ura turan i'ypyryp kahato wãtym ewy mesuwat yi tote.

⁴⁵ At yt hētyhot hin i mesuwat yi tote hawyi mekewat Tupana mōtypot yat e'oken'ypy sokpe kawiat hiot'e kahato myasetpuo yi kape.

⁴⁶ Mi'i hawyi aria'yp posak pyi Iesui to'e tehay pirik wo Tupana pe — Papai e epo pe ra'yn atoiat Uipã'ãu e. Mio tã to'e ipyhu tek ta'yn hawyi iku'uro ra'yn.

⁴⁷ Mi'i hawyi wētup ok surara'in akag ta'akasa yne hawyi tuwehum kahato Tupana pe — Pywo pe ti Meiũ Miit Iesui waku kahato rakat are e.

⁴⁸ Mi'i hawyi irania'in seha'at haria ikuap ta'yn aikotã aikotã Iesui iku'uro waku hap ewy hawyi te'era'aipok ta'yn ta'atu'yat ko'i kape. Ma'ato

i'atuwat turan te'erepoti'a petek petek kahato mu'ap upi — Paa'uruto'e paa'uruto'e e hamo Iuteuria eko ewy.

⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui wywuaria typy'i kahato rakaria yi wato Karireia pywiaria te'eraha'at kahato Iesui ku'uro hap kape pya pyi aria'yp posak ko'i kai tukupte'en wen ma'ato itote pyi te'eruweha'at yne aikotã Iesui ku'uro turan hap kape.

MATEU 27.57-61 MAKU 15.42-47 IUWÄU 19.38-42 PIAT EWY

⁵⁰ Toïne'en itote wētup ok miit Iuse e hap het rakat tawa Arimateia kaipywiat.

⁵¹ Iuse ti waku kahato rakat. Mi'i ti miit'in mimōtypot kahato — Tupana topyhu'at irane Miit'in Porekuat nuat e hap ekatup hat Iuse. Sa'awy'i toïne'en irania'in wo'onāpin haria py'asetpe karāpe — Yt naku i kahato Iesui pote waku wati'auka mi'i i'atu'e turan ma'ato Iuse — Yt naku i wati'auka Mi'i Miit e itote.

⁵² Mi'i hawyi Iesui iku'uro hawyi Iuse toto morekuat Piratu kape hawyi tohētup — Etum no Iesui piit atisyp hamo e.

⁵³ Mi'i hawyi morekuat Piratu — Waku e hawyi Iuse tihep ta'yn Iesui piit aria'yp posak pyi hawyi tohuwy ra'yn sokpe ikahu rakat ho'owoity rakano. Mi'i hawyi totopag na'yn ipiit wo'osyp hawe nu wato ka'a pe aikope yt uwe i syp hawe nu ka'a miit'in minug pakup we totopag.

⁵⁴ Toisyp ta'yn Iesui wātym yt pya i turan. Mi'i turan watunug mi'u wātym'i turan mūki'ite wanuat Tupana mōtypot hap e'at piat mi'u wo yt kat i mi'u wati'anug Tupana mōtypot e'at pe hap ewy. Mi'i wātym'i turan Iuse topag na'yn Iesui piit iku'uro

sese rakat mekewat nu ka'a wo'osyp hawe wãtym i turan.

⁵⁵ I'ewyte haryporia'in Iesui wywuaria yi Karireia kaipywiaria tuwat Iuse wywo Iesui syp hap kapiat te'era'akasa hamo.

⁵⁶ Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn ta'atu'yat ko'i kape mohag ikamhig se rakat kyi'at hamo Iesui piit pen hamo. Mi'i hawyi meiũran ta'atueroto hyp hap kape ipiit pen mohag wuat hamo Iuteuria eko ewy. Mi'i hawyi mũki'ite wẽtup e'at te'eruwemohy at Tupana e hap miwan miat ewy Tupana mõtypot hamo.

24

MATEU 28.1-10 MAKU 16.1-8 IUWÃU 20.1-10 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi hunete mytu'u e'at pe haryporia'in Iesui emiit'in tuwat Iesui syp hap kape. Mana Maria yi Matarena kaipywiat i'ewyte mana Iuana hawyi wẽtup ok mana Maria Iesui potmu'e Tiaku ty i'ewyte irania'in haryporia'in sa'awy-i'iwuat hewyry Iesui upiaria tuwat ra'yn isyp hap kape mohag hy ikamhig se kahato rakat wywo ipiit pen hamuat Iuteu ywania eko ewy.

² Put'ok'i'atu'e hawyi mekewat nu ka'a hap ete isyp hap ete hawyi yt kat i te oken'ypy nu kawiat sa'awy'i ewy toĩne'en itote ma'ato tuwe'okenhyp'ok pe ra'yn ta'atupuẽti Iesui syp hap. Meke-wat nu wato tuwemorem yi ka'a oken'ypy pyi topyhu'at.

³ Mi'i hawyi Iesui emiit'in haryporia kawiat tuwehyt'ok ta'yn wo'osyp hawe mekewat yi ka'a pe hawyi ma'ato Iesui piit yt ta'atupuẽti hin i itote.

⁴ Mi'i hawyi te'eruwaneētup kahato ipiit weityk hap etiat turan te'eruwemoherep ta'yn i'atupy'a-setpe typy ok ihainia atipy kaipywiat sut haria. I'atuesokpe hētyhot kahato wywo te'eruwemoherep ta'yn.

⁵ Mi'i hawyi haryporia'in i'atupupi te'erokenē kahato hawyi yi kape ne'i hewo genē pono. Mi'i hawyi wemoherep haria atipy kaipywiaria te'ero'e i'atuepe — Kat pote ieīne'en hat eweikat wo'osyp hawe map haria py'asetpe apo'i'atu'e Iesui piat.

⁶ Ta'i Iesui yt uwe i meiūpe katupono toīne'en i ra'yn aikotā i'e hap ewy i'atu'e. Waure'ewei'e apo ra'yn kat som i'e ehapiat eweikupte'en tawa Karireia pe turanuat aikotā Iesui to'e — Mye'ym e'at hawyi arētem gu'uro pyi e hap apo'i'atu'e.

⁷ Ta'i mio tā i'e hap ewy topyhu'at mesup i'atu'e. Mio tā to'e ehepe — Uito ti Ekywyt koro Uito e. Mi'i hawyi wyti aru irania'in yt nakuaria i ui'auka hamo arepyhu'at aru e. Mi'i hawyi ta'atupehik ta'yn Uito aria'yp posak ete ui'auka hamo e. Mi'i hawyi uiku'uro miit'in ekawiano ma'ato mye'ym e'at uiku'uro sese hawyi areīne'en i ra'yn gu'uro po pyi e ti ra'yn kue Iesui ehepe yi Karireia pe turan i'atu'e atipy kaipywiaria Iesui emiit'in haryporia'in kawiat pe.

⁸ Mi'i hawyi haryporia'in te'eruwewanēetup sa'awy'iwuat Iesui e hap kape hawyi tuwenōē ra'yn isyp hap kaipyi.

⁹ Mi'i hawyi te'era'aipok Iesui potmu'eria kape 11 ok takaria kape i'ewyte irania'in Iesui emiit'in me hawyi put'ok'i'atu'e hawyi te'era'akasa hap ta'atuhenoī — Iesui ti toīne'en i ra'yn an tuwētem

na'yn gu'uro pyi ti an i'atu'e.

¹⁰ – Pywo Iesui toñne'en i'atu'e mana Maria yi Matarena kaipywiat i'ewyte mana Iuana hawyi wētup ok mana Maria Iesui potmu'e Tiaku ty i'ewyte irania'in haryporia'in sa'awy'iwuat haria Iesui syp hap akasa haria. Mi'iria ti te'era'aipok hawyi ta'atuhanoi yne ra'yn Iesui potmu'eria pe – Aipotypot toñne'en i ra'yn i'atu'e.

¹¹ Mi'i hawyi ipotmu'eria pe haryporia'in hanoi yne yne atipy piaria e hap ko'i hawyi – Heso kahato mana'in i'atu'e haryporia'in me. Yt ta'atu-mohey hin i.

¹² Ma'ato Peteru tikuap hawyi meremo teput ra'yn Iesui syp hap kape teha'at hamo. Put'okto'e hawyi i'ywyt'okpypuo teha'at. Teha'at hawyi Iesui suwy hap sokpe yn toipuēti itote. Mi'i hawyi ta'aipok ta'yn to'yat kape ma'ato tuwanētup kahato ta'akasa hap ko'i etiat.

MAKU 16.12-13 PIAT EWY

¹³ I'ewyte mekewat mytu'u e'at pe tuwat ra'yn typy ok Iesui potmu'eria tawa hit Emau kape tawa wato Ierusalēi kaipyi. Tawa hit Emau yt pya hin i Ierusalēi pyi. Wātym'i hap kaipyi wātym hap kape hap ewy wahewyry mu'ap upi hap ewy ta'atuhewyry.

¹⁴ Mi'iria to'oehay kahato to'ope yne ta'atu'akasa hap Iesui ku'uro hap ete ta'atuehay mu'ap upi.

¹⁵ Mi'i turan Iesui put'ok'e i'atuwywo tewyry hamo.

¹⁶ Ma'ato yt ta'atukuap i uwe sese Iesui hap. Te'era'akasa ra'yn wen ma'ato yt ta'atukuap i sese uwe Iesui katupono Tupana tunug i'atueha yt hāpyk i.

17 Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Kat ewei'e ehehay eiwo'ope eikohyewyry hap upi uhyt'i'in e. Mio tā apo'e hawyi te'eropyhu'at mu'ap tote yt kat i i'atuete ta'atuwepit hap wywo.

18 Mi'i hawyi wētup ok ihainia mehī Keupa apo'e Iesui pe — En ni Ierusalēi miat ieīne'en porap i hat apo'e. Yt etikuap i te apo aikotā tokosap itote e'ihot'ok e. Yt ikuap hat apo en e.

19 Mio tā to'e hawyi Iesui apo'e — Aikotā som tokosap itote e. Mi'i hawyi toiwesat — Sa'ag kahato ta'atunug na'yn itote wētup ok ete mekewat Iesui ete mekewat tawa hit Nasare kaipywiat hat ete e. Ta'i Tupana ehay enoi hat kahato Mi'i Miit Iesui e. Pywo pe ti iminug ko'i iwato kahato tutunug yt uwe minug ewywuat i e. Waku kahato tutunug i'ewyte ihay se kahato rakat toīne'en Mekewat Miit Iesui i'atu'e. Ta'i Mekewat Miit Wakuat kahato wo toīne'en Tupana wanētup hawe i'ewyte miit'in wanētup hawe i'atu'e.

20 Miit'in powyro rakat pytkai ahepa'i koro ko'i i'ewyte ai'akagnia ima'at kahato rakaria wo tukupte'en hawyi ta'atupag Iesui morekuaria ahewanīkaptia po pe ra'yn i'auka hamo e. — Ewei'auka ro Mi'i Miit i'atu'e. Mi'i hawyi i'atumiky'esat ewy ta'atunug sa'ag ne'i Iesui ete i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuesurara'in tipehik pereku wo aria'yp posak ete hawyi iku'uro ra'yn i'atu'e.

21 — Ta'i ai'ywania Isareu ywania wanīkaptia po pywiat ehakyera'at hat Mi'i Miit Iesui urutu-wanētup sa'awy'i ma'ato mio iku'uro ra'yn pote aikotā aru i'atu'e. Mi'i hawyi koitywy mye'ym e'at tokosap ta'yn iku'uro hawyi i'atu'e.

22 Irania'in haryporia'in Iesui emiit'in

uruwywuaria urumõgyt kahato katupono mesup ti hunete tuwat Iesui syp hap kape hawyi ta'atukat ipiit itote ipen hamuat wen ma'ato yt kat i ipiit ta'atupuēti itote.

²³ Mi'i hawyi te'era'aipok uruewawi hawyi mio tã i'atu'e uruepe — Mesup ta'yn urumu'etu hap ewy itote turan tuwemoherep ta'yn atipy kaipy-wiaria uruewawi i'atu'e haryporia'in te'era'aipok hawyi i'atu'e.

²⁴ Mi'i hawyi irania'in uruto tuwat ra'yn haryporia'in mienoi kuap hamo sio pywo sio yt kuap hamo. Mi'i hawyi Iesui syp hap te'era'akasa haryporia'in mienoi ewywuat ta'atupuēti itote wen ma'ato Iesui piit sese yt ta'atupuēti hin i i'atu'e Iesui pe yt ikuap i te turan.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Are pã kat poteĩ yt eweimohey i te sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria miwan miat e hap ko'i apo'e.

²⁶ Ta'i sa'awy'iwuaria Tupana ehay wan haria ta'atuhenoī kahato Mi'i Miit ete e. Mio tã i'atu'e sa'awy'i — Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at toho'opot kahato aru miit'in po wo hawyi miit'in mi'auka wo topyhu'at hawyi tuwētem gu'uro pyi hawyi ta'aipok atipy kape i ra'yn e kahato sa'awy'i Tupana ehay moherep haria ta'atumiwan me e. Mi'i Tupana e hap ewy toĩne'en mesup ta'yn. Tupana Mimoieĩne'en toĩne'en mesup katupono Tupana Mimōtypot no toĩne'en Mi'i Miit wuat'i e'at pe e.

²⁷ Mi'i hawyi Tupana ehay moherep hat akag Musei tiwan kahato Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat ete e Iesui tuwepiat mu'ap tote.

28 Mi'i hawyi tuwat i tawa hit Emau kape hawyi yt pya i tawa hit Emau kai hawyi Iesui to'e i'atu'e pe — Pyno meiūran irane uhyt'i'in e.

29 Ma'ato — Yt Mehī eropyhu'at ro mesuwe uruwywo katupono wātym na'yn i'atu'e Iesui pe. Mi'i tupono topyhu'at topotmu'eria wywo ma'ato yt ta'atukuap hin i te uwe hap.

30 Mi'i hawyi Iesui tenuk i'atuwywo turan man teneg totat hawyi — Waku e Tupana pe hawyi toipik aikotā sa'awy'iwuat ewy hawyi tutum na'yn i'atuepe.

31 Toipik mekewat man teneg topo wywo sa'awy'i ewy hawyi meremo ta'atukuap ta'yn uwe hap hawyi Tupana tomog na'yn yt i'atueha pytig i hap ewy hawyi meremo ta'atukuap Iesui itote hawyi tuweityk ta'yn i'atupy'asetpyi Iesui.

32 Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Pywo pe ti rat Ai'akag Iesui tuwētem na'yn gu'uro pyi hawyi ihay ra'yn ikahu kahato aiwywo i'atu'e. Ta'i ihay aria ewy aipy'a pe toīne'en mu'ap upi ihay aiwywo turan i'atu'e.

33 Mi'i hawyi meremo te'era'aipok ta'yn irania'in Iesui mohey haria kape tawa wato Ierusalēi kapiaria enoi hamo. Put'ok'i'atu'e itote hawyi ta'atupuēti ra'yn mekewat 11 ok takaria irania'in ipotmu'eria wywo.

34 Put'ok'i'atu'e hawyi — Pywo pe ti rat tuwētem na'yn Aika'iwat Iesui katupono tuwemoherep ta'yn mesup Simāu me i'ewyte uhepe e.

35 — Mesup ta'yn mu'ap upiat Iesui tuwemoherep uruepe i'atu'e. Mi'i hawyi urutenuk hap turan toipik aheman aikotā Iesui tipik man sa'awy'iwuat man imipik hap ewy hawyi uruikuap

ta'yn uwe Iesui i'atu'e.

³⁶ Mio tã ta'atuhenoi turan tuwemoherep ta'yn Aika'iwat Sese IESUI i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe – Tupana eimowepit uiwyrria'in e.

IUWĀU 20.19-23 PIAT EWY

³⁷ Mi'i hawyi ma'ato – Miit ehog i'atu'e ta'atuwanētup hawe te'eroken'ẽ kahato hawyi Iesui pupi.

³⁸ Mi'i hawyi apo'e – Kat poteĩ eweiwanētup kahato kowo'i kowo'i eipy'a pe yt kat i eiwepit hap wywo e. Kat poteĩ tig yt eweimohey i te uheĩne'en gu'uro pyi hap e.

³⁹ Pyno uimohey ro e. Eiweponug no uipiit ete uipiit suk hap ko'i ete sio Uito sio yt kuap hamo e. Uito rat eweha'at ro yt miit ehog hin i Uito katu-pono uikag ko'i wywo uipiit pu'i wywo areĩne'en e topotmu'eria pe.

⁴⁰ Mio tã to'e hawyi toimoherep ta'yn topo suk hap ka'a ko'i topy suk hap ka'a ko'i hawyi – Uito ti rat uimohey ro eipe e.

⁴¹ Ma'ato niatpo kahato imohey hamuat ipotmu'eria. Te'eruwanētup kahato itote i'ewyte i'atuwepit kahato ra'yn. Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe yt ta'atumohey i pote – Toĩne'en apo meiũpe eimi'u uiwyrria'in e.

⁴² Mi'i hawyi pira iwyp takat ta'atupuēti hawyi ta'atuium na'yn Iesui pe.

⁴³ Mi'i hawyi Iesui tu'u ra'yn topotmu'eria ehamo miit Uito hap moherep hamo.

⁴⁴ Tutu'u hawyi po'og Iesui to'e temiit'in me – Sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpiat turan ahenoi kahato ehepe aikotã aru topyhu'at uhete hap.

Mesup e'at pe ahenoi teran aha'ase'i Musei miwan kaipyi Tupana ehay enoi haria miwan kaipyi yne uhetiati e. I'ewyte morekuat Tawi wepy hap miwan kaipyi uhetiati yne atimoherep teran yne uhetiati e. Koitywy topyhu'at ra'yn yne i'atumienoi yianmiati uhetiati hap ewy e.

⁴⁵ Mi'i hawyi heremo yn na'yn i'atuwanētup hawe Tupana ehay Iesui tunug. Mi'i hawyi ta'a-tukuap kahato ra'yn miwan sa'awy'iwuat kai Iesui etiati hap hawyi heremo ra'yn i'atuepy'a pe yne Iesui ete.

⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e i — Ta'i miwan sa'awy'iwuat Tupana mimoherep tohenoi kahato uhetiati aho'opot hap etiati uiku'uro hawyi mye'ym e'at uiku'uro ra'yn hawyi areīne'en i hap e Tupana miwan me sa'awy'iwuat pe e.

⁴⁷ Ta'i yianme Tupana henoī kahato uhetiati tehay wan haria po wo aikotā aru ta'atuhenoi kahato tesaika hap wywo torania ywania pe aikotā waku miit'in te'eruwemorem Tupana kape i'atuminug sa'ag hap ko'i kaipyi uhēt upi hap tohenoi miwan me e Iesui. Miit'in te'eruwemorem Tupana kape uhēt upi hawyi waure wo Tupana toīne'en i'atuminug sa'ag hap ko'i ete e kahato yne mekewat Tupana ehay miwan me. Waku tawa Ierusalēi me toha'awynug na'yn mesuwat sehay wakuat hawyi waku yne ywania kape ta'atuhenoi Uha'yru ete e Tupana miwan me e.

⁴⁸ — Pyno eipe ti eweikuap ta'yn uheīne'en gu'uro pyi hap uhowawi ewei'akasa hawyi e.

⁴⁹ Pyno Tupana miky'esat ewy atum ehepe Tupana Pā'āu eimoesaika hamuat e. Ma'ato waku meiūpe tawa Ierusalēi me eweikupte'en hawyi

meiūrān areto hawyi atum aru ehepe Tupana Pā'āu eimoesaika kahato uipotpap nug hamuat hap e. Pyno waku mesuwe tawa Ierusarēi me eweikupte'en Tupana Pā'āu ut hap e'at ekatup hamuat e topotmu'eria pe Iesui.

MAKU 16.19-20 PIAT EWY

⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui tioto ra'yn topotmu'eria tawa wato Ierusarēi myi tawa hit Petania kape. Mi'i tote ipo ko'i ywaiti pe tutunug hawyi – Tupana etipowyro uimohey haria wuat'i e'at pe eti'atupoityro mi'iria ahētup e.

⁵¹ Mi'i to'e Tupana pe turan Iesui ta'am na'yn atipy kape.

⁵² Mi'i hawyi ta'atumōtypot kahato itote Tupana hawyi te'era'aipok ta'yn tawa wato Ierusarēi kape i'atuwepit sakpo hap wywo.

⁵³ Put'ok'i'atu'e hawyi te'eropyhu'at Tupana mōtypot yat hawe hawyi – Waku kahato En Tupana ta'atu'e itote at ka'ap.

Mesup miwan Iesui etiat atunug mesuwe ikye haria mowepit hamo.

Toran na'yn uimiwan. Uhet IRUKA.

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7